

T.C.
İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HERGÜN GAZETESİNE GÖRE 1977 – 1980 YILLARINDA SAĞ – SOL ÇATIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kubilay Muhammet ÖZDEMİR

TARİH ANABİLİM DALI

İstanbul Haziran 2021

T.C.
İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HERGÜN GAZETESİNE GÖRE 1977 – 1980 YILLARINDA
SAĞ – SOL ÇATIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kubilay Muhammet ÖZDEMİR
(18210201009)

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Enver Emre ÖCAL

TARİH ANABİLİM DALI

İstanbul Haziran 2021

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunduğum “Hergün Gazetesine Göre 1977 – 1980 Yıllarında Sağ – Sol Çatışması” başlıklı çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve onurumla doğrularım.

11/06/2021 (Tarih)

Kubilay Muhammet Özdemir

ÖNSÖZ

Bu çalışma Hergün Gazetesi'ni farklı boyutlarıyla incelemek ve öne çıkan unsurlarını detaylı bir şekilde ele almak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada öncelikle sağ ve sol kavramının ne olduğunu ve geçirdiği evreler aşama aşama detaylandırılmıştır. Sağ ve sol kavramlarının literatüre nasıl girdiğini, hangi ideolojik düşünceleri ortaya çıkardığını ve bu bağlamda Türkiye'ye nasıl bir etkisinin olduğunu, sağ – sol kavramlarının siyasi düşünce olarak ne zaman keskinleşmeye başladığının kısa bir tahlili yapılmıştır. Bu tahlilin amacı, Hergün Gazetesi'nin tarihsel bir süreç içinde bu ideolojik düşüncelerden hangisine daha yakın durduğunu ve yayın olarak hangi yaklaşımı benimsediğini en isabetli bir şekilde ortaya koymaktır. Öte yandan sağ ve sol kavramlarının literatüre nasıl girdiği ve Türkiye'ye etkisi yine sağ ve sol kavramlarının keskinleştiği olaylar ve bu ideolojiler üzerine kurulan partiler bilinmeden Hergün Gazetesi'nin yayın süreci doğru bir biçimde anlaşılamazdı.

İkincil olarak, bilimsel yapının inşa edileceği temeli uygun bir şekilde oluşturabilmek amacıyla, sağ ve sol kavramlarının keskinleştiği yıllar olarak II. Dünya Savaşı'yla beraber 1944 Davası ve 1960'a yine aynı tarihten 1970'e kadar giden sürecin genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Sağ ve sol kavramlarının hangi koşullarda serpilip hangi istikamete doğru evrildiği sorularına cevap aranmak istenmiştir. Bunun için bu yıllarda yaşanan olaylar kronolojik olarak ele alınmıştır. Ayrıca bu bağlamda sağcı ve solcu öğrencilerin örgütlenmeleri ve öğrenci olaylarının sıklaşmasıyla 12 Mart 1971 Muhtırasına giden süreç de analiz edilmeye çalışılmıştır. 12 Mart Muhtırasından sonra kurulan I. Milliyetçi Cephe Hükümeti'ne değinilmiş ve 1977'den itibaren sağ ve sol akımın birbirleriyle olan çatışmaları anlatılarak bu olaylar Hergün Gazetesi özelinde nasıl verildiği analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tezin sonraki bölümünde Hergün Gazetesi'nin tarihsel gelişimi ve gazetenin el değiştirmesiyle oluşan değişimle birlikte Milliyetçi Hareket Partisi ile nasıl bir bağının olduğu ele alınmıştır. Bu süreçte 1977 – 1980 olaylarına Hergün Gazetesi'nin nasıl baktığı irdelenmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de ses getiren olaylar

Hergün Gazetesi özelinde incelenirken köşe yazarlarına ait spesifik görüşlere de başvurulmuştur. Böylece Hergün Gazetesi'nin izlediği yol takip altına alınmış ve doğrudan birinci el kaynaklardan yararlanılmıştır.

Tezin sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulardan hareketle Hergün Gazetesi'nin diğer sol fraksiyonların yayınlarıyla karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Hergün Gazetesi'nin, Milliyetçi Hareket Partisi ile tarihsel bir bağı olup olmadığı analiz edilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar objektif bir şekilde ortaya konulmuştur. Bütün bulgulardan elde edilen sonuçlara bu bölümde yer verilmiş ve tez böylece tamamlanmıştır.

Bu çalışmam için Ana Bilim Dalı Başkanımız, aynı zamanda tez danışmanım olan Doktor Öğretim Üyesi Enver Emre ÖCAL'a, bu tezi bilim dünyasına kazandırmama imkân veren İstanbul Ayvansaray Üniversitesi'ne ve üniversitemizin Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına, hayatım boyunca hiçbir zaman desteğini benden esirgemeyen annem Meliha TAHMAZ'a ve ağabeyim Atilla ÖZDEMİR'e en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	VII
ÖZET.....	X
ABSTRACT.....	XI
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM: II. Dünya Savaşıyla Beraber 1944 Davası ve 1960'a Giden Süreci Genel Değerlendirme	10
1.1. 1960'dan 1970'e Kadar Olan Sürecin Genel Değerlendirilmesi	22
1.2. Sağcı ve Solcu Öğrencilerin Örgütlenmeleri.....	24
1.3. Öğrenci Olayları ve 12 Mart 1971 Muhtırasına Giden Süreç.....	27
1.4. 12 Mart Muhtırasından Sonraki Süreç ve I. Milliyetçi Cephe Hükümeti.....	34
II. BÖLÜM: Kaos Ortamında Ülkücü Basın ve Hergün Gazetesi.....	39
2.1. 1977 Olayları.....	48
2.2. Bülent Ecevit'e Niksar ve Şiran'da Yapılan Saldırıları.....	62
2.3. 1 Mayıs Olayları.....	67
2.4. Bülent Ecevit'e Suikast ve 5 Haziran 1977 Seçimleri.....	79
III. BÖLÜM: 1978 Olayları.....	86
3.1. 16 Mart İstanbul Üniversitesi Olayları.....	92
3.2. Savcı Doğan Öz'ün Öldürülmesi.....	95
3.3. Emek PTT Olayı ve Hamit Fendoğlu'na Saldırı.....	97
3.4. Siyasi Cinayetler ve Sivas Olayları.....	105

3.5. Siyasi Cinayetler ve Kahramanmaraş Olayları.....	110
IV. BÖLÜM: 1979 Olayları.....	121
4.1. Abdi İpekçi Suikasti.....	122
4.2. Cevat Yurdakul'un Öldürülmesi.....	130
4.3. İlhan Darendelioğlu'nun Öldürülmesi.....	134
4.4. Ümit Yaşar Doğanay'ın Öldürülmesi.....	136
4.5. Cavit Orhan Tütengil'in Öldürülmesi.....	137
V. BÖLÜM: 1980 Olayları.....	139
5.1. Ümit Kaftancıoğlu'nun Öldürülmesi.....	151
5.2. Gün Sazak'ın Öldürülmesi.....	156
5.3. Çorum Olayları.....	160
5.4. Fatsa Olayları.....	169
5.5. Nihat Erim ve Kemal Türkler'in Öldürülmesi.....	174
5.6. 12 Eylül Darbesi.....	178
SONUÇ	182
EKLER	184
KAYNAKÇA	209

KISALTMALAR

A.g.e.	:Adı Geçen Eser
A.g.m.	:Adı Geçen Makale
AP	:Adalet Partisi
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ATB	:Anti Terör Birliği
BKNZ	:Bakınız
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	:Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CGP	:Cumhuriyetçi Güven Partisi
CIA	:Central Intelligence Agency – Amerikan İstihbaratı
DP	:Demokrat Parti
DEV-GENÇ	:Devrimci Gençlik
DEV-LİS	:Devrimci Liseliler
DEV-SOL	:Devrimci Sol
DİSK	:Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
EC	:Enternasyonal Cephe
EMEK-DER	:Tüm İşçi Emeklileri Dul ve Yetimleri Derneği
FKF	:Fikir Kulübü Federasyonu
İTÜ	:İstanbul Teknik Üniversitesi
İYDGD	:İstanbul Yurtsever Devrimci Gençlik Derneği
KGB	:Devlet Güvenlik Komitesi – Rus İstihbaratı
MC	:Milliyetçi Cephe
MİT	:Milli İstihbarat Teşkilatı

MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MNP	:Milli Nizam Partisi
MBK	:Milli Birlik Komitesi
MSP	:Milli Selamet Partisi
MİSK	:Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu
MTTB	:Milli Türk Talebe Birliği
NATO	:Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
ODTÜ	:Ortadoğu Teknik Üniversitesi
POL-DER	:Polis Derneği
POL-BİR	:Polis Birliği
PTT	:Posta ve Telgraf Teşkilatı
PKK	:Kürdistan İşçi Partisi
SFK	:Sosyalist Fikir Kulüpleri
TİP	:Türkiye İşçi Partisi
THKP-C	:Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
THKO	:Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
TRT	:Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÖB-DER	:Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TİKKO	:Türkiye İşçi Köylü Kurtuluşu
TC	:Türkiye Cumhuriyeti
TKP	:Türkiye Komünist Partisi
TSİP	:Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TEP	:Türkiye Emekçi Partisi
THKC	:Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi
TSK	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TNT	:Trinitrotoluen - Bomba
TL	:Türk Lirası

TV	:Televizyon
TÖS	:Türkiye Öğretmenler Sendikası
TMMOB	:Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TSİP	:Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
ÜLKÜ – BİR	:Ülkücü Öğretmenler Birliği Derneği
ÜGD	:Ülkücü Gençlik Derneği
YTP	:Yeni Türkiye Partisi

ÖZET

HERGÜN GAZETESİNE GÖRE 1977 – 1980 YILLARINDA SAĞ – SOL ÇATIŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihinde 1977 – 1980 yılları arasında yaşanan sağ ve sol çatışmaları düşük yoğunluklu bir savaş ortamının hazırlanmasına ve ayrımcılığın körüklenmesiyle birlikte ses getiren cinayetlerin de işlendiği bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemde fiziki çatışmalar silahlı mücadeleye dönerken fikri çatışmalarda yayımlar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Alparslan Türkeş'in emriyle kurulan ve politik bir hareket olarak değişim gösteren Hergün Gazetesi'nin satın alınmasıyla Ülkücü Hareket bu fikri çatışmalara dâhil olmuştur. Hergün Gazetesi'nin 1977 – 1980 yılları arasında yaşanan sağ – sol cinayetleri ve bu cinayetlerin Türkiye'nin tamamına ve kırılğan belli başlı bölgelere yayılması ve düşük yoğunluklu savaşın daha da şiddetlenmesi için bir takım ajanların ses getiren siyasi cinayetlerle spesifik isimleri ortadan kaldırması ve 12 Eylül 1980 darbesinin hazırlayan süreçte yayıncılık olarak üstlendiği rol tezimizin inceleme konusunu oluşturmuştur. Ayrıca tezimizin alt yapısını oluşturmak için sağ ve sol kavramlarının dünya siyasi literatürüne nasıl girdiği ve Türkiye'ye etkisiyle birlikte sağ – sol ayrışmasının temellerini atan partilerin fikri ideolojilerinin ortaya çıkışıyla birlikte çok partili hayata geçilmesi de baz alınarak konuya giriş yapılmıştır. 1944'teki Türkçülük ve Turancılık Davası ile şekillenmeye başlayan siyasi düşüncelerin sonucunda sağ – sol ayrımının belirginleşmesiyle birlikte 27 Mayıs 1960 darbesine ve 12 Mart 1971 Muhtırasına giden süreç tezimizin temelini oluşturmuştur. 1970'li yılların ortalarından itibaren Hergün Gazetesi'nden bahsedilmeye başlanmış ve tezimizin ana konusunu oluşturan 1977 – 1980 yılları arasında yaşanan olaylar Hergün Gazetesi'nin penceresinden bakılarak sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hergün Gazetesi, Milliyetçi Hareket Partisi, Ülkücü Hareket, Taha Akyol, Sağ – Sol Ayrışması, Siyasi Cinayetler, Ajanlar*

ABSTRACT

ACCORDING TO EVERYDAY NEWSPAPER, THE CONFLICT OF THE RIGHT – LEFT IN 1977 - 1980

In the history of the Republic of Turkey, the right and left conflicts between 1977 and 1980 went down in history as a period in which notable murders were committed, with the preparation of a low-intensity war environment and the fueling of discrimination. During this period, while physical conflicts turned into armed struggle, intellectual conflicts were also carried out through publications. With the purchase of Hergün Newspaper, which was founded by the order of Alparslan Türkeş and showing changes as a political movement, the Nationalist Movement was involved in these intellectual conflicts. Hergün Newspaper's right-left murders between 1977 – 1980 and the spread of these murders to the whole of Turkey and certain other fragile regions, and the elimination of specific names by some agents with resounding political murders in order to intensify the low-intensity war, and its role of publishing in the preparation process of the September 12, 1980 coup d'état was the subject of our thesis. Also, in order to form the basis of our thesis, the subject was presented on the basis of how the concepts of right and left entered the world political literature, and with the emergence of the intellectual ideologies of the parties that laid the foundations of the right – left separation with its effect on Turkey, the subject of our thesis has been created based on the transition to multi-party life. As a result of the political considerations that began to take shape with the case of Turkism and Turanism in 1944, with the right-left distinction becoming apparent, The May 27, 1960 coup and the March 12, 1971 memorandum formed the basis of our thesis. From the mid-1970s, The Hergün Newspaper began to be mentioned, and the events between 1977 and 1980, which constitute the main topic of our thesis, were concluded by looking through the window of The Hergün Newspaper.

Key words: *Hergün Newspaper, Nationalist Movement Party, Nationalist Movement, Taha Akyol, Right – Left Separation, Political Murders, Agent*

GİRİŞ

Bu konuya başlarken ilk önce genel bir değerlendirme yapılması tercih edildi. Bu sebeple ilk olarak sağ ve sol kavramlarının ne anlama geldiğinin belirtilmesinde fayda olduğu düşüncesi ağır basmıştır. Sağ ve sol kavramları 1789'da yapılan Fransız Devrimi ile birlikte litaretüre giren kavramlardır. Bu devrim ile birlikte oluşturulan kurucu mecliste yeniliği savunanların solda eski düzeni savunan gelenekçilerin yani kraliyet ailesinden yana olanların ise sağda oturmasıyla birlikte mecliste oluşan fikir ayrılıklarının bu oturma düzenine atıf yapılarak basın tarafından haberleştirilmesi sol ve sağ kavramlarını siyasi bir terim olarak kullanılmasına katkı sağlamıştır. Bu kavramlar daha sonradan bütün dünyada yaygınlaşıp siyasi literatürün ayrılamayan bir parçası haline gelmiştir.¹

Sağ kavram gelenekçi, muhafazakâr olarak tasvir edilerek devrimcilerin yapmak istediği değişikliklere şüpheli baktığı ifade edilmiştir. Buna karşı sol kavramını benimseyen devrimcilerin ise devrimci, ilerleyici, değişimden yana olan, geleneklere ve dini değerlere karşı mesafeli olduğu tasvir edilmiştir. Bir de bunlarla beraber “Merkez Sağ” ve “Merkez Sol” kavramları ortaya çıkmıştır. Merkez sağ faşist ideolojiye karşı çıkarak klasik liberal veya muhafazakâr düşüncüyü özümsemiş bir görüşü savunmuştur. Ancak merkez sol ise komünist ve sosyalist düşüncelere daha temkinli yaklaşp sosyal demokrat düşüncüyü özümsemeyi tercih etmiştir. Ancak buna rağmen komünizm ve faşizm sol ve sağ uçları oluşturmaktan geri kalmamışlardır. Böylelikle aşırı sol ve aşırı sağ olarak kutuplaşmışlardır. Böylelikle komünizm sol düşüncüyü temsil ederken, faşizm ise sağ düşüncüyü temsil etmiştir. Daha açık belirtmek gerekirse sol düşüncüyü temsil

¹ “Sağ- Sol Ayrımı Nasıl Ortaya Çıktı? Sağcı, Solcu Ne Demek?”, <https://tarihbilgi.org/sagcilik-ve-solculuk/>, Erişim Tarihi: 08.09.2020.

eden komünizm daha devrimci ve olağan düzeni kökten değiştirme düşüncesindeyken, sağı temsil eden faşizm ise daha milliyetçi, dinci ve geleneklere bağlı otoriteye önem veren düşüncede olmuşlardır.²

Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyalist fikirler ile karşılaşması I. Meşrutiyet'ten öncesine dayanmıştır. Bu döneme bakıldığında Namık Kemal ve arkadaşlarının Paris Komünü'nü desteklemelerine rağmen dini ve ahlaki olarak aykırı bulmaları sebebiyle bu fikriyata olumlu yaklaşmamışlardır. Buna rağmen sosyalizm ve komünizmi birbirinden ayırarak sosyalizmin İslamiyet ile bağdaştırılabileceğini düşünen Şemsettin Sami ve Sava Paşa gibi Osmanlı aydınları da ortaya çıkmıştır.³ Ancak Osmanlı İmparatorluğu'na sosyalist ve Marksist fikirleri ilk yayanlar Ermeni, Bulgar, Musevi ve Balkan komitacıları olmuştur.⁴ Bu süreci izleyen dönemlerde Marksist ve sosyalist çeşitli komite, cemiyet, kulüp ve federasyonlar ortaya çıkmıştır. 1871'de Ameleperver Cemiyeti, Osmanlı Terakki Cemiyeti, Uhuvveti Müstahdemin Muhtelite Cemiyeti, Osmanlı Sanatkarlar Cemiyeti, 1887'de Hınçak Komitesi, 1890'da Taşnaksutyun Komitesi, Makedonya – Edirne İnkılâp Komitesi, 1909'da İşçi Kulübü yine 1909'da Sosyalist Federasyon'u, Bulgar Dar Sosyalistleri, Osmanlı Terakki Cemiyeti⁵ gösterilebilir. II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki süreçte sosyalist düşüncenin faaliyetleri İstanbul'a taşınarak bu oluşumların içinde Müslümanlarda yer almaya başlamıştır. Böylelikle Hüseyin Hilmi'nin başkanlığında ilk sosyalist parti olarak Osmanlı Sosyalist Partisi kurulmuştur. İştirak, Sosyalist, Muahede, Serbest İzmir gibi partinin yayın organları da sosyalist düşüncenin propagandasını yapmıştır.⁶ Babıâli baskınından sonra Hüseyin Hilmi ve arkadaşları tutuklanarak sürgüne gönderilmişlerdir. Ancak Mondros Mütarekesi'nden sonra İstanbul'a dönerek 20 Şubat 1919'da Türkiye Sosyalist Fırkası'nı kurmuştur. Sonraki süreçte bu partiden ayrılanlar 1920'de kurulan Amele Fırkası'na geçiş yapmışlardır. Yine bu dönemde Dr. Hasan Rıza'nın başında olduğu Sosyal Demokrat Fırkası vardır. Bu

² "A.g.m." <https://tarihbilgi.org/sagcilik-ve-solculuk/>, Erişim Tarihi: 08.09.2020.

³ Miñhat Kadri Vural, "II.Dünya Savaşı Türkiye'sinde Sosyalistlerin Taktiği ve Faaliyetleri", **Çağdaş Türkiye Araştırma Dergisi**, 2009, s.694.

⁴ P. Kitaygorodski, "Türkiye'de İşçi Hareketleri", **Komünist Enternasyonal Dergisi**, Aralık 1925, s.75-84; Aclan Sayılğan, **Türkiye'de Sol Hareketler**, *Doğu Kütüphanesi*, Bas: 5, İstanbul 2009, s.6.

⁵ Aclan Sayılğan, **Türkiye'de Sol Hareketler**, *Doğu Kütüphanesi*, Bas: 5, İstanbul 2009, s.1-35.

⁶ Tarık Zefer Tunaya, **Türkiye'de Siyasal Partiler**, *Hürriyet Vakfı Yayınları*, C.1, Bas:2, İstanbul 1988, s.247-262.

parti Belçika Sosyal Demokrat Partisi'nin parti programından alıntı yapılarak hazırlanan 9 maddeyi kendi parti programlarına entegre etmişlerdir.⁷

Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle 1908 ile 1913 yılları arasında sosyalist faaliyetler yaygınlaşmış fakat bu faaliyetler 11 Haziran 1913'de Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesiyle son bulmuştur. Sosyalist faaliyetlerin tekrardan baş göstermesi ise Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra olmuştur.⁸ Böylelikle yeni bir dönemin başlangıcı sayılan Sovyet Rusya işbirliğinin yanında ideolojik ilişkiye de geçilmiştir. Çünkü Sovyet Rusya ihtilâli dünya çapında olduğu gibi Türkiye üzerinde de etkili olmuştur. Bunlar; Anadolu'da, İstanbul'da ve yurt dışında faaliyette bulunan sol gruplar ortaya çıkarak Sovyet Rusya merkezli Türkiye'de fikri propaganda yapmışlardır.⁹ 1920 yılının başlarında Anadolu'da İslam ile Bolşevizm kaynaştırma çabasıyla Yeşil Ordu ortaya çıkmıştır. Ancak bu ordunun kontrolü daha sonra milli mücadeleye ters düşecek olan Çerkez Ethem'in kontrolüne geçmiştir. Çerkez Ethem'in milis gücü ise Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin düzenli orduları tarafından imha edilmiştir. Bunun sonucunda Yeşil Ordu'nun siyasi şubesi sayılan Halk İştirakiyun Partisi de hükümet tarafından 1921'de kapatılmıştır. Tüm bu olayların dışında İstanbul hükümetine ve Mustafa Kemal'e karşı kanunlara aykırı olarak Arif Oruç ve Salih Zeki'nin başını çektiği Komünist Parti kurulmuştur. Bu parti de Üçüncü Enternasyonal ile bağlantılı olduğu için 1922'de kapatılmıştır. Fakat milli mücadele de Sovyet Rusya desteğini almak bir taraftan da Türkiye'de sosyalist – komünist faaliyetleri önlemek amacıyla Mustafa Kemal Paşa'nın yakınında bulunan Refik Koraltan, Mahmut Esat, Kılıç Ali, Tefik Rüştü Aras, Yunus Nadi, Celal Bayar gibi kişilerin yer aldığı Türkiye Komünist Fırkası kurulmuştur.¹⁰ Bunun yanında Şefik Hüsnü ve Ethem Nejat başkanlığında faaliyete geçen ayrıca Üçüncü Enternasyonale bağlı Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası kurulmuştur. Bu parti görüşlerini Kurtuluş, Orak-Çekiç, Aydınlık gibi dergi ve gazetelerde yaymaya çalışmıştır.¹¹ Bu parti kapatıldıktan sonra gizli olarak faaliyetlerini sürdürerek Türkiye'deki sosyalistleri temsil görevini Şefik Hüsnü üstlenmiştir. Türkiye sınırları

⁷ Dimitir Şişmanov, **Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketi (1908-1965)**, *Belge Yayınları*, İstanbul 1978, s.57-58; Mithat Kadri Vural, "a.g.m.", s.695.

⁸ Aclan Sayılğan, **a.g.e.**, s.39.

⁹ Ahmet Çelik, "Atatürk Döneminde Türkiye'de Komünist Propagandaya Karşı Alınan Önlemler", **History Studies**, 2018, s.59.

¹⁰ Kemal Haşım Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, *Timaş Yayınları*, Ed: Neval Akbıyık, İstanbul 2010, s.73-77-285.

¹¹ Artun Ünsal, **Umuttan Yalnızlığa Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)**, *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, İstanbul 2002, s.53.

dışındaki sosyalistleri faaliyetlerin temsilciliğini ise Mustafa Suphi yapmıştır. Moskova ve Bakü’de yayınlattığı Yeni Dünya gazetesini çıkararak Suphi parti faaliyetlerini Türkiye’ye taşımaya çalışırken Trabzon’da on altı arkadaşıyla birlikte 1921’de öldürülmüştür.¹²

Sosyalist, sol gruplara karşılık bir de sağ, muhafazakâr, milliyetçi gruplarda bu dönemde mevcut idi. İlk başta da dediğimiz gibi sağ ve sol kavramları 1789 Fransız Devrimi ile ortaya çıkan kavramlardır. Bu devrim yalnızca sağ sol kavramını değil aynı zamanda milliyetçilik akımını da ortaya çıkarmıştır. Bu akım tüm Avrupa’yı etkilemiş ve etki çok uluslu olan Osmanlı Devleti’ne de sirayet etmiştir. Milliyetçilik akımı ile oluşan düşünceye göre herkes kendi kaderini belirleme hakkına sahip olmuştur.¹³ Milliyetçilik akımı ile birlikte o ülkede yaşamını sürdürenler yöneticilerine olan itaat duygusu yerini milli kimliğe ve vatan duygusuna bırakmıştır. Milliyetçilik akımı Fransa’dan Avrupa’ya oradan da Latin Amerika’ya sıçramıştır. Ancak bu akım Osmanlı Devleti, Avusturya – Macaristan ve Rusya gibi çok uluslu imparatorlukları zor durumda bırakarak zayıflamasına hatta yıkılmasına sebep olmuştur.¹⁴ Osmanlı Devleti’nde ilk milliyetçilik ayaklanması Balkanlar’da, Hıristiyan tebaa da ortaya çıkmıştır.¹⁵ Ahval böyle iken Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan Türk aydınları da devletin dağılmaması için çareler aramışlardır. Bunun ilk çaresi olarak 1839’da Tanzimat Fermanı ilan edilmiştir. Tanzimat devrinin ilk kısmı 1856’da son bulmuştur. Ancak ikinci kısmı yine aynı tarihte ilan edilmiş olan Islahat Fermanı ile başlamıştır. Amaç burada devletin dağılmaması için Müslüman ve Gayrimüslim halkı kanun önünde eşit duruma getirmektir.¹⁶ Ancak bu fermanlarda dağılmayı önleyemediği için ortaya fikir akımları atılmıştır.

İlk olarak Osmanlılık fikriyatı ortaya atılarak Gayrimüslim, Müslim Osmanlı vatandaşlığında birleştirilmek istenmiştir. İslamcılık ise Hıristiyan unsurların ayrılması sonucu Müslümanları bir arada tutmayı amaçlamıştır. Ancak başta Araplar olmak üzere Müslümanlarında ayrılmaları ile birlikte en son Türkçülük akımı çok

¹² Kemal Haşim Karpat, “a.g.e.”, s.286.

¹³ Yasin Kuş, “*Milliyetçilik ve Türkiye’de Milliyetçi Cephe Hükümetlerinin Kurulma ve Dağılma Süreçleri*”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mart 2018, s.25.

¹⁴ Andrew Heywood, **Siyasi İdeolojiler**, Adres Yayınları, Çev: H. İnanç, Bas: 3, Ankara 2011, s.167.

¹⁵ Ali Rıza Saklı, “*Osmanlı Döneminde Türk Milliyetçiliği*”, **Akademik Bakış Dergisi**, Say:33, Kasım – Aralık 2012, s.3.

¹⁶ Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi**, *Türk Tarih Kurumu Basımevi*, C. 5, Bas: 9, Ankara 2011, s.170

geç kalınarak da olsa ortaya çıkmıştır.¹⁷ İşte bu dönemdeki ideolojik fikirler gelecek yıllarda Türk siyasetinin kimliğini oluşturmuştur. İleriki yıllarda bu fikirlere sağ ve sol kavramlarının da eklenmesiyle Türk siyasi literatürüne merkez sağ ve merkez sol olmak üzere iki temel kutup meydana gelmiştir.¹⁸ Bu bağlamda Türkiye’de siyasi partilerin ortaya çıkış süreci olarak I.Meşrutiyet ve sonrasında başlatıldığını düşünürsek cumhuriyet dönemine kadar partileri sağ ve sol olarak tanımlamak oldukça zordur. Bu dönemde sağ ve sol olarak değil *milliyetçi, sosyalist, liberal, muhafazakâr* gibi kavramlarla tanımlanmışlardır.¹⁹ 1908’de II. Meşrutiyet’in ilanıyla fikir özgürlüğü ortamı oluşmuştur. Önceden yasak olan millet veya milliyet adına göre dernek kurmak serbest hale gelmiştir. II. Meşrutiyet’in özgürlük ortamında Türkçülük fikrinin dernek ve yayın faaliyetlerinde öneme haiz ilerlemeler kaydedilmiştir. 1908’de Türk Derneği kurulmuş yine bu derneğin aynı isimde olan yayını altı sayı olarak çıkmıştır. Fakat bu derginin kapanmasıyla Türk Yurdu Cemiyeti’nin yayını olan Türk Yurdu Dergisi çıkarılarak İstanbul’daki Türkçülük akımı temsil edilmiştir.²⁰ Türkçü aydınların ve yeni partilerin ortaya çıkmasında İttihat ve Terakki’nin de rolü olmuştur.

Babıâli baskınını yaparak iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti 1913’te aynı isim ile siyasi partiye dönüşmüştür. İttihat ve Terakki’ye karşı muhalif olarak da Hürriyet ve İtilaf Partisi kurulmuştur. Bu kuruluş üç partinin birleşmesiyle büyüyerek hem liberalizmi hem de eski kurum ve gelenekleri savunmuştur. 1912 seçimlerini kazanan Hürriyet ve İtilaf Partisi, İttihatçı darbeye iktidardan uzaklaştırılmıştır. Tekrar iktidara gelen İttihat ve Terakki kadrolarının orduya hâkim olması yeni bir milliyetçi siyasi aydın olan Türkçülerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylelikle milli mücadeleden sonra kurulacak olan ancak ileri de kendisini Cumhuriyet Halk Partisi²¹, nin temelini ittihatçıların açtığı şubeler ve bu şubelerin büyük çoğunluğunu ise Müdafaa-ı Hukuk Cemiyetleri oluşturmuştur.²² Bununla beraber milli mücadele de büyük rol oynayan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti (Birinci

¹⁷ Yusuf Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset, Kilit Yayınları*, Ankara 2012, s.8-43.

¹⁸ Burcu Gökçe, “1960- 1980 Arası Türkiye’deki Siyasi Partilerin Kimlik Sorunları”, *International Social Sciences Studies Journal*, Vol: 5, Ankara 2019, s.4137.

¹⁹ İhsan Ömer Atagenç, “Ferruh Bozbeyle’nin Siyasal Düşüncesinde ‘Demokratik Sağ’ Kavramı”, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, Say: 2, Haziran 2019, s.131.

²⁰ Ali Rıza Saklı, “a.g.m.”, s.6-7.

²¹ Cumhuriyet Halk Partisi bu dönemde kendisini sol olarak tanımlamıyor. Zaten bu dönemde sağcılık ve solculuk gibi kavramlar henüz belirgin değil. Bu yüzden Cumhuriyet Halk Partisi’ni bu kısma yazılması uygun görüldü. Ancak ileriki tarihlerde CHP kendisini Ortanın Solu olarak tanımlayacaktır.

²² Kemal Haşim Karpaz, “a.g.e.”, s.45-46.

Grubu) 9 Eylül 1923 günü Halk Fırkasına dönüşmüştür ve Genel Başkanlığına Mustafa Kemal Paşa; Genel Başkan Vekili ise Başbakan İsmet Paşa olmuştur. 10 Kasım 1924 yılında ise Halk Fırkası; Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştır.²³ Fakat 1923'te yapılan seçimlerinde Müdafaa-ı Hukuk'un ikinci grubu tasfiye edilerek herhangi bir vekili meclise girememiştir. Bu durumu izleyen süreçte ise Halk Fırkası'ndan kopmalarda yaşanmıştır. Halk Fırkası'ndan ayrılan vekiller sık sık görüşüp kurmak istedikleri partinin programını ve tüzüğünü hazırlamışlardır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisi Halk Fırkası'nın içinden doğan Terakki Perver Cumhuriyet Halk Fırkası olmuştur. 17 Kasım 1924'te resmi olarak kurulan partinin Genel Başkanı Kazım Karabekir Paşa seçilmiştir. Ancak bu parti inkılap aleyhtarı ve irtica yanlılarının sığınağı haline gelmiştir. Ayrıca Doğu'da Şeyh Said isyanının çıkmasında dolaylı olarak payı oluğu düşüncesiyle Takrir-i Sükun Kanuna göre 3 Haziran 1925'te parti kapatılmıştır. Böylelikle ilk muhalefet partisi kapatılmıştır. Fakat demokratik hayata geçmek isteyen Atatürk özellikle yurt gezileri sırasında hükümetin yaptığı icraatlardan şikâyetler duyunca hükümeti denetleyecek bir muhalefet partisinin olması gerektiğini düşünerek Serbest Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kurulması için çalışmalar başlatmıştır. Bunun sonucunda Fethi Bey ile görüşen Atatürk yeni parti kurulması fikrini kendisine söyleyip başında kendisini görmek istediğini belirtmiştir. Böylelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci muhalefet Partisi 12 Ağustos 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası olmuştur. Ancak bu partinin irtica kuvvetlerini hortlattığı düşüncesiyle bizzat Fethi Bey tarafından parti 17 Kasım 1930'da fes edilmiştir.²⁴

1946'da Demokrat Parti'nin kurulmasıyla Türkiye'de çok partili siyasal hayat başlarken aynı zamanda sağ ve merkez sağ siyaseti de başlamıştır. Demokrat Parti'nin on yıllık iktidarda kalmasının sonunda 1961'de kurulan Adalet Partisi, DP'nin devamı niteliğinde siyasetteki yerini alarak merkez sağ temel bir zemine oturtmuştur. 1960'lı yıllara bakıldığında Ülkücü Hareket ve Milli Görüş'ün ortaya çıkmasıyla merkez sağ ılımlılıktan ve merkezîyetçilikten daha aykırı bir noktaya getirmişlerdir.²⁵

²³ Durmuş Yalçın, vd., **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Atatürk Araştırma Merkezi, C.1, Bas: 12, Ankara 2014, s.419-420.

²⁴ Durmuş Yalçın, vd., **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Atatürk Araştırma Merkezi, C.2, Bas: 12, Ankara 2014, s.45-66.

²⁵ Baki Erken, "Türkiye'de Merkez Sağ İdeolojisini Siyasi Hareket Üzerinden Temellendirme Denemesi", **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, C.14, Say: 2, Haziran 2016, s.192.

Türkiye’de sağı belirleyen fikri ideolojiler Milliyetçilik, muhafazakârlık, liberal demokrasi’dir.²⁶ Merkez sağ muhafazakârlığın, milliyetçilik ile kaynaşmasıyla Türk – İslam sentezi oluşarak muhafazakâr milliyetçi fikriyatı ortaya çıkmıştır.²⁷ Milliyetçilik, İslamcılık ve Türk Muhafazakârlığı çok partili dönemde şekillenmiştir. Ayrıca yine bu dönem muhafazakâr milliyetçiliğin netlik kazandığı dönem olmuştur.²⁸ Ayrıca sağ milliyetçilik; devlet, din, aile, gelenek ve tarih ile de örtüşmüştür.²⁹ Türk sağcılığında milli aidiyetin önemli bir unsuru da devlettir. Devlete olan sadakat milleti temsil etmek anlamındadır.³⁰

Merkez sağ milliyetçiliğinin belirginleşmesinin bir diğer sebebi de kırklı yıllardan itibaren sağcıların komünizme karşı çıkmış olmalarıdır.³¹ 16 Ekim 1958 yılında Cumhuriyetçi Köylü Partisi ve Türkiye Köylü Partisi’nin birleşmesiyle Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi kurulmuştur. Bu parti tarımcılık ve Türk Milliyetçiliğini ideoloji olarak benimsemiştir. Bu dönemde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi aşırı sağ sayılabilecek bir parti konumuna gelmiştir. Başkanlığını Osman Bölükbaşı’nın yaptığı CKMP, 1961 seçimlerine girerek %14 oy alarak meclise üçüncü parti olarak girmeyi başarmıştır. Osman Bölükbaşı’nın 1962 yılında istifa edip partiden ayrılmasıyla birlikte Alparslan Türkeş ve arkadaşları 1965’de CKMP’ye üye olmuşlardır.³² Alparslan Türkeş aynı yıl CKMP’nin genel başkanı seçilmiştir. Böylelikle partide bir kısım değişikliğinde kapısı aralanmıştır. 1965 yılında yapılan genel seçimlere CKMP, Türkeş’in başkanlığında katılmıştır. Önceki seçim %14 alan parti bu seçimde %11’e gerilemiştir. Oy oranındaki düşüş parti içerisinde bir şeylerin yanlış gittiği veya bazı şeylerin yeniden yapılandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Önceki seçimde DP’nin tabanından oy alan CKMP bu seçimde alamamış DP tabanı açık bir şekilde CKMP’den kopmuştur. Çünkü muhafazakâr, İslami ve milliyetçi fikriyatı içinde harmanlamış merkez sağın çok güçlü bir temsilcisi olan Adalet Partisi 1965 seçimlerinde kendisini göstermeyi

²⁶ Baki Erken, “**a.g.m.**”, s.198.

²⁷ Hüseyin Şeyhanlıoğlu, **Türk Muhafazakârlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti**, *Kadim Yayınları*, Ankara 2011, s.247.

²⁸ Veysel Ergüç, “*Türkiye’de Muhafazakâr Milliyetçilik: Erol Güngör Örneği*”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi, Ankara 2003, s.47.

²⁹ Müslüm Kayacı, “*Türkiye’de Sağ Seçmen Bloğunun Konsolidasyonu Bağlamında 16 Nisan Referandumu*”, **Strategic Public Management Journal**, Volume 3, Special Issue, December 2017, s.158.

³⁰ Nuray Mert, **Merkez Sağın Kısa Tarihi**, *Selis Kitaplar*, İstanbul 2007, s.69-70.

³¹ Cem Erturul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, *İmge Yayınevi*, Ankara 1998, s.61.

³² Hamit Emrah Beriş, “*30 Mart’a Doğru Milliyetçi Hareket Partisi*”, **SETA**, Say: 84, Şubat 2014, s.11.

başarmıştır. CKMP'nin 1969 yılında yapılan kongresinde Genel Başkan Türkeş partisinin siyasi görüşünü yeni bir tanımlamayla merkez sağ içerisinde bulunan milliyetçi tabanı "Milliyetçi Hareket Partisi" adıyla bir araya toplamıştır. Alparslan Türkeş'in kurucusu olduğu MHP, 1969 yılından itibaren siyasi kanadın sağ tarafında milliyetçi bir parti olarak yerini almıştır.³³

Alparslan Türkeş, Milliyetçi Hareket Partisi'nin ideolojisini ve ilkelerini "9 Işık Doktrini"nde toplamıştır. "*Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlâkçılık, İlimcilik, Toplumculuk, Köycülük, Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik, Gelişmecilik ve Halkçılık, Endüstricilik ve Teknikçilik*³⁴" olmak üzere dokuz ilkeyi içeren bu doktrin Türkçü – Turancı ideoloji olarak MHP'nin yol göstericisi olmuştur.³⁵ Parti kurulduktan bir süre sonra İslami öğelerin toplumsal önemi kavramasıyla birlikte 1969'daki kongrede İrkçi Türkçülerle yollarını ayırmışlardır.³⁶ Ayrıca Türk – İslam sentezi MHP'de güçlenmiştir. Hatta İslamcı düşünür Necip Fazıl Kısakürek'in 1979'da MHP'ye katılmıştır.³⁷

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Demokrat Parti kapatılmıştır. DP'nin ideolojik olarak devamı iddiasıyla ortaya Yeni Türkiye Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Adalet Partisi uzun bir süre merkez sağ ideolojiyi temsil etmişlerdir. Ancak 1969 yılında yapılan genel seçimler sonucunda yeni sağ partiler ortaya çıkmıştır. Bu dönemde DP'lilerin AP'den ayrılmasıyla Milli Selamet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi ön plana çıkmıştır.³⁸ 26 Ocak 1970'te ise siyasal İslamcı akım Milli Nizam Partisi adıyla örgütlenerek Türk siyasi parti hayatına sağ kanatta oluşan aşırı İslamcı bir parti eklenmiştir.³⁹ Bu ahval sağ siyasi anlayışın merkez dışına çıkmasına neden olmuş ve merkez sağın politika anlayışında sıkıntı yaratmıştır. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kurulan Milliyetçi Cephe Hükümetleri'nin bir araya gelmesini ideolojik birliktelik olarak değerlendirilmelidir.⁴⁰ Milli Nizam Partisi'nin siyasi hayatı fazla uzun sürmemiş ve 12 Mart 1971 muhtırasının hemen sonra laiklik

³³ "Milliyetçi Hareket Partisi", <http://www.aljazeera.com.tr/haber-analiz/milliyetci-hareket-partisi-mhp>, Erişim Tarihi: 22.11.2020.

³⁴ Alparslan Türkeş, **Dokuz Işık**, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul 2010, s.20-24.

³⁵ Alparslan Türkeş, **a.g.e.**, s.125-129.

³⁶ Alparslan Türkeş, **a.g.e.**, s.146-153.

³⁷ Hamit Emrah Beriş, "**a.g.m.**", s.12.

³⁸ Burcu Gökçe, "**a.g.m.**", s.4138.

³⁹ Hamza Bahadır Eser, "*Türk Siyasal Kültürü İçinde Dinin Rolü Üzerine Bir Açıklama Çabası: Milli Görüş Hareketi ve Milli Nizam Partisi*", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.18, Say: 3, 2013, s.214-219.

⁴⁰ Nuray Mert, **a.g.e.**, s.47-48.

karşıtı olduğu gerekçesiyle 20 Mayıs 1971’de kapatılmıştır. Ancak MNP kadroları 11 Ekim 1972 yılında tekrar örgütlenip aşırı sağ olarak kabul edilen Milli Selamet Partisi’ni kurmuşlardır. Süleyman Arif Emre’nin genel başkanlığını yaptığı MNP’ye 1973 yılında Necmettin Erbakan genel başkan olarak seçilmiştir.⁴¹

Tüm bu partilerden hariç bu dönem için önemli bir parti olarak gördüğümüz Cumhuriyetçi Güven Partisi’nden de kısaca bahsetmemiz önem arz etmiştir. Çünkü Cumhuriyetçi Güven Partisi, CHP’nin içerisinde çıkmıştır.

CHP’nin 1967 yılının Nisan ayında yapılan kurultayında Ortanın Solu olacağı görüşünü kabul etmesinden sonra buna karşı çıkanlar tarafından Güven Partisi kurulmuştur. Genel başkanlığına ise Turhan Feyzioğlu seçilmiştir. Yine 14 Mayıs 1972 yılında CHP’nin başına Bülent Ecevit’in genel başkan seçilmesine karşı çıkan 58 parlamenter önlüğündeki bir grup Cumhuriyetçi Parti’yi kurmuşlardır. Kısa bir süre sonra Güven Partisi ve Cumhuriyetçi Parti birleşerek Cumhuriyetçi Güven Partisi kurulmuştur. Bu partinin ideolojisi ise Atatürkçülüğü, milliyetçilikte görmüşler ve bu ideolojiyi benimsemişlerdir. Hatta CGP, Birinci Milliyetçi Cephe Hükümetinde de yer almıştır.⁴² 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle 16 Ekim 1981 tarihli kanun çıkarılarak Türkiye’deki bütün partiler kapatılmıştır.⁴³

⁴¹ Burcu Gökçe, “*a.g.m.*”, s.4141.

⁴² Tanıl Bora, “*Güven Partisi*”, <https://birikimdergisi.com/haftalik/8319/guven-partisi>, Erişim Tarihi: 22.11.2020.

⁴³ Gürcaan Bozkır, “*Türk Siyasal Hayatında Cumhuriyetçi Güven Partisi*”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C.6, Say: 15, 2007, s.306.

I.BÖLÜM

II. Dünya Savaşıyla Beraber 1944 Davası ve 1960'a Giden Süreci Genel Değerlendirme

Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ebediyete intikal etmesinden sonra cumhurbaşkanı olarak İsmet İnönü seçilmiştir. Sonrasında gelişen olaylar neticesinde Türkiye, II. Dünya savaşı ve ardından Sovyet Rusya'nın etkisiyle sosyalizm ve komünizm ile birlikte gelişen sol düşüncelerin Türkiye'ye yansması ve milliyetçi tepkilerin ortaya çıkmasıyla Türkiye yeni bir döneme girmiştir. Daha sonra Demokrat Parti'nin kurulması ve tek partili döneminin sona ermesiyle ve 1960 darbesiyle yönetime el konulması Türkiye'yi bambaşka süreçlerin içerisine itmiştir. Bu bölümde bu konuların değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

II. Dünya Savaşı'nın çıkma sebebi; I. Dünya Savaşı'nın sonunda imzalanan Versay Antlaşması ile Almanya'nın sıkıntıya girmesi ve ardından Dünya Ekonomik Buhranı'nın patlamasıyla ortaya çıkmıştır. Bu sebeple Almanya'nın yayılcı politika izlemesi ile Japonya'nın tehditkâr politikaları dünya devletlerini savaşın eşiğine getirmiştir. 1919'da kurulan Alman Sosyalist Partisi'nin başına Hitler'in geçmesiyle parti adını 1920 değiştirerek Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (Nazi) olarak değiştirilmiştir. Bu tarihten sonra ise II. Dünya Savaşı'na Hitlerin oluşturduğu ideoloji olan Nazizm damgasını vurmuştur.⁴⁴ Dünyayı sadece Almanya'nın bu tutumu değil aynı zamanda I. Dünya Savaşı'nda istediklerini elde edemeyen İtalya'nın hayal kırıklığı, İngiltere'nin denge politikasındaki sapmalar, Amerika Birleşik Devletleri'nin Milletler Cemiyeti'ne girmeyerek Avrupa'daki olaylardan uzak kalmak istemesi

⁴⁴ Özgür Yıldız, "İkinci Dünya Savaşına Genel Bir Bakış", *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.6, Sayı:12, 06.12.2019, s.62-63.

yine devrim yüzünden Sovyetler Birliği'nin Avrupa'dan uzak durması II. Dünya Savaşı'nın diğer nedenlerini oluşturmuştur.⁴⁵

II. Dünya Savaşı Almanya'nın 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etmesiyle başlamıştır.⁴⁶ Bu dönemde Cumhuriyet Gazetesi bu savaşın başlangıcını kalın puntolarla şu şekilde vermiştir.

“Nihayet harp başladı. Alman Orduları dört koldan Leh topraklarına hücumla geçtiler. İngiltere – Fransa, Almanya'ya ultimatoma verdi.”⁴⁷

Haberin içeriğini Baş Muhabir olan Yunus Nadi savaşın başlangıcını şu şekilde kaleme almıştır;

“Varşova 1 Eylül;

Bu sabah saat dokuz buçukta şehrin her tarafından verilen tehlike işaretlerinden tam dokuz dakika sonra büyük Alman Teyyareleri Varşova'nın garb ve Şimal taraflarını bombardıman ettiler. Müdafaa kuvvetlerinin gösterdiği gayret sayesinde Alman teyyareleri faaliyetlerine dört dakikadan fazla devam edemediler. Leh Devlet merkezlerine yapılan hava taarruzları 1 – 1,5 saatlik fasıllarla akşama kadar altı defa tekrerr etti”⁴⁸

Almanya'nın, Polonya'yı işgal etmesine karşılık İngiltere ve Fransa ise eğer Almanya'dan savaşın son bulması için müsbet bir cevap gelmezse hemen harp ilan edeceklerini duyurmuşlardır.⁴⁹ Ancak saldırılarına devam Almanya'ya karşı İngiltere ve Fransa'da harp ilan ederek karşılık vermiştir. Almanya 1940'da Batı Avrupa'yı, Sovyetler Birliği ise Baltık Devletlerini işgal etmiştir. Almanya'nın müttefiki olarak İtalya'da aynı yıl savaşa katılmıştır. 1941 yılına gelindiğinde ise Almanya, Balkanlar'da Yugoslavya ve Yunanistan'a saldırdıktan sonra Alman- Sovyet Paktını ihlal edip Sovyetlere de savaş açmıştır.⁵⁰ İşte Türkiye'deki sağ – sol çatışmalarını başlatacak ve bazı olayların fitilini ateşleyerek kırılma noktası da burası olmuştur.

⁴⁵ Oral Sander, **Siyasi Tarih 1918-1994**, İmge Yayınevi, C.2, Ankara; Özgür Yıldız, “a.g.m.”, s.63.

⁴⁶ Avrupa'da II.Dünya Savaşı Özetlenmiş Makale, **Holokost Ansiklopedisi**, <https://www.usmmm.org/>; Erişim Tarihi: 25.09.2020.

⁴⁷ Nadir Nadi, “Nihayet Harp Başladı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Eylül 1939,s.1.

⁴⁸ Nadir Nadi, “Nihayet Harp Başladı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Eylül 1939,s.1.

⁴⁹ “İtalya Sulh Teklifinde Bulundu”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Eylül 1939, s.1.

⁵⁰ Avrupa'da II.Dünya Savaşı Özetlenmiş Makale, **Holokost Ansiklopedisi**, <https://www.usmmm.org/>; Erişim Tarihi: 25.09.2020.

Çünkü Almanya ile Sovyet Rusya'nın savaşmasının etkisi Türkiye'yi de siyasi olarak etkilemiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra başa geçen İsmet İnönü II. Dünya Savaşı'nda 19 Ekim 1939'da Fransa ve İngiltere ile ittifak antlaşmasını imzalamıştır. Ancak Haziran 1941'de Alman askerlerinin Balkanlara ilerleyip İstanbul'un 150 kilometre yakınlarına geldiğinde Türkiye kendini güvenceye almak için Almanya ile bir "Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması" imzalamıştır.⁵¹

Bu Antlaşma Cumhuriyet Gazetesine şu şekilde yansımıştır;

"Türk Alman Dostluk Paktı imzalandı. Muahede 10 seneliktir ve iki memleket arazilerinin masuniyetine ve tamamıyeti mülkiyesine mütekebilen riayeti taahhüd etmektedir."

Yine aynı haberde;

"Türk ve Alman Hükümetleri; Doğrudan doğruya veya dolayısıyla yekdiğeri aleyhine müteveccih her türlü harekâtta içtinap edecekler" diyerek şu açıklamayı yapıyor: *"Saraçoğlu Dedi ki: Türk ve Alman milletleri bu muahede ile yeni ve kat'î bir emniyet havası içinde yekdiğeri bir kere daha el uzatmış oluyorlar."* *"Van Papen Dedi ki: İmzalanan muahede asırlardan beri memleketimizi birbirine bağlayan eski, itimatlı ve dostane münasebetleri yeniden teyit etmektedir."*⁵²

Ayrıca bu savaşa Türkiye'nin katılması içinde mihver ve müttefik devletler ellerinden geleni yapmışlardır. Hatta 3 Aralık 1941'de Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt Türkiye'ye yapılan hibe yardımlarını büyütüştür. 1943 yılının şubat ayında ise Churchill Türkiye'yi ziyaret ederek Adana'da Türk yetkililerle görüşmüştür. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ise Aralık 1943'de Amerikalı ve İngiliz liderler ile görüşmeye Kahire'ye gitmiştir.⁵³ Almanlar bu süreçte Türkiye'deki Turancılara ve onların yayın organlarına destek vermiş Pan- Turanist propaganda yapmaktan da geri durmamışlardır. Amaç burada Türkiye'nin Sovyetler Birliğine karşı Almanya'nın yanında savaşa sokmak istemişlerdir. Bu sebeple 1941-1943

⁵¹ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Arkadaş Yayınevi, Bas: 8, Çev: Boğaç Babür Turna, Ankara 2015, s.395-396.

⁵² "Türk – Alman Dostluk Paktı İmzalandı", **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Haziran 1941, s.1.

⁵³ Bernard Lewis, **a.g.e.**, s.395-396.

tarihleri Türkiye’de sıklıkla Alman propagandalarının Pan-Türkçülük fikriyatının iki ülkenin diplomasi konusu olduğu dönem olmuştur.⁵⁴

Özellikle Almanların Sovyetler Birliği’ne karşı Stalingrad önlerine gelmeleri sebebiyle Almanların savaşı kazanacağı düşünen Türk yetkilerle de heyecana kapılmışlardır. Bu heyecan sonucu Başbakan Şükrü Saraçoğlu 5 Ağustos 1942’de bir konuşma yapmıştır. Bu konuşma Tan Gazetesi’nde şöyle verilmiştir:

*“Biz Türk’üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve laakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız”*⁵⁵ demiştir.

Ancak başbakan daha savışın gidişatı tam belli olmadan böyle bir açıklama yapması ve daha sonra söylediğinin tam tersini yapması neticesinde sağcı milliyetçilerin tepkisini çekmiştir. Çünkü Sovyetler, Almanları geri püskürtmeye başlamış ve durum komünizmin lehine, sağcı - milliyetçilerin aleyhine dönmeye başlamıştır. Böylelikle Sovyetlerin Avrupa’da ilerlemesiyle birlikte Türkiye’de Komünist faaliyetlerin önü açılmıştır.⁵⁶ Tüm bu gelişmeler neticesinde hükümet Alman yanlısı politikasını değiştirerek Sovyetler Birliğine yakınlaşmaya başlamıştır. Bunun neticesinde Ağustos 1944’te Almanya ile tüm diplomatik ilişkiler kesilmiştir.⁵⁷ Üstüne bir de Sovyetlerle ilişkileri geliştirmek için Sağcı Milliyetçi, Turancı yayınların üzerine gidilerek kapatılmıştır.

Bunun üzerine komünizmin önünün açılması ve sağcı – milliyetçi yayınların kapatılmaya başlanması üzerine *Hüseyin Nihal Atsız*’ın sahibi olduğu *Orkun Dergisi*’nde *Başbakan Şükrü Saraçoğlu*’na iki açık mektup yazmıştır. Bu mektubunun ilkinde Başbakan’a hitap ederek;

“Sayın Başvekil, Hem Türkçü, hem de başvekil olduğunuz için size bu açık mektubu yazıyorum. Yalnız başvekil olsaydınız bunları yazmak emeğine katlanmazdım. Çünkü Türkçü olmayan bir başvekil hitap etmenin ne kadar boş

⁵⁴ Oğuzhan Cengiz, **Alparslan Türkeş**, *Bilge Oğuz Yayınları*, İstanbul 2015, s.25.

⁵⁵ “Şükrü Saraçoğlu, Hükümetin Beyannamesi”, **Tan Gazetesi**, 6 Ağustos 1942, s.2.

⁵⁶ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.27.

⁵⁷ Bernand Lewis, **a.g.e.**, s.396.

*olduğunu bilirim*⁵⁸ diyerek Sovyet yanlısı faaliyetlerin artmasıyla eğitimdeki milliyetçilik fikriyatından uzaklaşıldığını ve komünist faaliyetlerden söz edilerek uyarılarda bulunmuştur.⁵⁹ Atsız ikinci açık mektubunda ise özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki komünist faaliyetleri ve bunların yaptıkları icraatları ele alıyor ve bu faaliyetleri kimlerin yaptıklarını belirtmiş, onları sırasıyla tanıtarak mektubun sonunda ise bu kişileri⁶⁰ ve faaliyetleri destekleyen zamanın Maarif Vekilini⁶¹ istifaya davet etmiştir. Atsız'ın özellikle faaliyetleri üzerinde durduğu kişi ise Devlet Konservatuvarı Öğretmeni Sabahattin Ali olmuştur.⁶²

Fakat bu mektuplar muhatabı Başvekil *Saraçoğlu* yerine *Maarif Vekili Hasan Ali Yücel*'i rahatsız etmiş olacak ki Maarif Teşkilatlarına gönderdiği tamim ile *Atsız*'ın Hususi Boğaziçi Lisesi'ndeki öğretmenlik görevine son verilmiştir. Ayrıca *Sabahattin Ali*'de *Nihal Atsız*'a hakaret davası açmıştır.⁶³ Duruşmanın ilki 26 Nisan Çarşamba günü saat 10'da başlanmış ancak mahkeme daha sonra 3 Mayıs 1944'e ondan sonra da 9 Mayıs 1944⁶⁴ tarihine ertelemiştir.

Ancak Türkiye'deki sağ – milliyetçilik ve sol – sosyalist, komünist faaliyetlerin keskinleştiği siyasi literatüre iyice yerleştiği olay 3 Mayıs Nümayişi de olarak anılacak *Atsız, Sabahattin Ali* davasının ikinci celsesinde meydana gelmiştir.

O günkü olayları *Mustafa Müftüoğlu, Çankaya'da Kabus 3 Mayıs 1944* adlı eserinde şöyle anlatmıştır;

“ (Mahkeme'de) *Atsız*'ın konuşmasını heyecanla takip eden gençlerden bir grup bir anda *Atsız*'ı alkışlamaya ve kahrolsun komünistler sözü aniden koridorları ve caddeyi dolduran kütleye intikal etmiş ve kısa bir

⁵⁸ Hüseyin Nihal Atsız, “*Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup*”, **Orkun Dergisi**, Say: 20, 16 Şubat 1951, s.10-12.

⁵⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “**a.g.m.**”, s.10-12.

⁶⁰ Nihal Atsız bu mektubunda Sabahattin Ali, Pertev Naili Borotav, Sadettin Celal ve Ahmet Cevdet gibi isimleri vererek bu kişilerin komünist olduklarını söyledi. Ayrıca bu kişileri de dönemin Maarif Vekili olan Hasan Ali Yücel'in koruduğunu ifade etti. Bknz: Hüseyin Nihal Atsız, “*Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup*”, **Orkun Dergisi**, Say: 22, 2 Mart 1951, s. 10-14.

⁶¹ “*O dönemin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'dir. Hasan Ali Yücel, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü zamanında Maarif Vekili yapılmıştır. Yücel bu görevde sekiz yıldan fazla kalmıştır.*” Bknz: Hilmi Ziya Ülken, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, Ülken Yayınları**, Bas:10, İstanbul 2011, s.468-469.

⁶² Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.49.

⁶³ Daha sonradan Sabahattin Ali, Nihal Atsız için açtığı davayı Hasan Ali Yücel ve Falih Rıfkı Atay'ın teşvikleri neticesinde açtığını daha sonradan savcıya ve Orhan Şaik Gökyay'a itiraf etmiştir. “*Ben yapmayacaktım, fakat asan Ali böyle istedi*” diyecektir. Bknz: Mustafa Müftüoğlu, **Çankaya'da Kâbus 3 Mayıs 1944, Yağmur Yayınevi**, İstanbul 1974, s.43.

⁶⁴ “Sabahattin Ali – Nihal Atsız Davası”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Mayıs 1944, s.1-3.

zamanda kahrolsun komünistler sözüyle her taraf inlemeye başlamıştır. Ortalık birden karışmış ve bu arada gençler milli marşlar söyleyerek yürüyüşe geçmişlerdir. Komünizmi ve komünistleri lanetleyen milliyetçilerin feryadı muhite yayılıyor ve halkında iştirakiyle an be an kalabalıklaşan gençlik kütlesi Ulus Meydanına yürüyordu. Burada İstiklal Marşı'nı söyledikten sonra Başvekalete yönelip Türkçü zannettikleri Şükrü Saraçoğlu lehine tezahüratlar yaptılar ve dönüp tekrar Adliyeye doğru yürüyüşe geçtiler. Bu arada da Sabahattin Ali'nin kitaplarını yaktılar.”⁶⁵

Bu olaylar o dönemde sağcı – milliyetçi gençlerin solcu – sosyalist ve komünistlere tepkisinin en belirgin hareketiydi. Hatta hükümet bile gençlerin bu tepkisinden korkmuş bir ihtilal olacağı düşüncesine kapılmıştır. Polis ise milliyetçi gençlere sert müdahalelerde bulunmuş, tuttuğunu nezarethaneye atmıştır. Davanın en son celsesinde ikili arasındaki dava sona ermiş ve *Nihal Atsız, Sabahattin Ali*'ye vatan haini dediği için dört ay hapse ve yüz lira tazminata mahkûm edilmiştir. Fakat cezası tecil edilmiştir.⁶⁶

Ancak *Nihal Atsız*, İstanbul'a dönecekken 3 Mayıs olayları sebebiyle tevkif edilmiştir. Bu tevkif edilmeler bir anda tüm yurda yayılmıştır. Bu saatten sonra sanki ortada bir terör havası varmışçasına milliyetçi avı başlamıştır. *Prof. Zeki Velidi Togan, Alparslan Türkeş, Dr. Hasan Ferid Cansever, Nejdet Sancar, Reha Oğuz Türkkân, Hamza Sadi Özbek, Dr. Fethi Tevetoğlu, Hüseyin Namık Orkun, Hikmet Tanyu, Orhan Şaik Gökyay, M.Zeki Sofuoğlu, İsmet Tümtürk, Nurullah Barıman* gibi milliyetçiler yakalanmış ve yüzlerce genç nezarete atılmıştır.⁶⁷

3 Mayıs 1944'ten sonra Türkçülüğe ve Turancılığa yönelik ağır suçlamalarda bulunulmuş, iftiralara başlanmıştır. *Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün*, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'ndaki nutku ile bu yapılanlar zirveye ulaşmıştır. Artık bundan sonra mesele Irkçılık ve Turancılık davası olarak adlandırılmıştır. Bu sebeple o dönemin basını daha düne kadar Alman yanlısı ve milliyetçi bir politika izlerken şimdi ise tamamen Türkçü – milliyetçi karşıtlığı yapmışlardır. Bu gazetelerin başında

⁶⁵ Mustafa Müftüoğlu, **Çankaya'da Kabus 3 Mayıs 1944**, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1974, s.49-50.

⁶⁶ “Nihal Atsız – Sabahattin Ali Davası Bitti”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Mayıs 1944, s.1-3.

⁶⁷ Mustafa Müftüoğlu, **a.g.e.**, s.58.

Cumhuriyet, Tasvir ve Vakit gazeteleri gelmiştir.⁶⁸ Ayrıca Tan, Vatan⁶⁹, Ulus, Tanin, Son Telgraf, İleri, Akşam Gazeteleri de karşıtlığın içerisindeki diğer yayınlardır.⁷⁰ Bu yayınlarda yazarlar ise şunlardır: “*Falih Rifka Atay, Hüseyin Cahit Yalçın, Necmettin Sadak, Asım Us, M. Zekeriya Sertel, Nadir Nadi, Hakkı Nezih Beller, Ethem İzzet Benice, Ahmet Emin Yalman, Tahsin Banguğlu, Yavuz Abadan, Selahattin Batu, Nasuhi Baydar, Burhan Belge, Cemil Birsnel, Emin Erişirgil, Mehmet Faruk Gürtunca, Refik Halit Karay, Peyami Safa, Reşat Şemsettin Sırer, Nurettin Artam, Ahmet Kutsi Tecer, Bedrettin Tuncel ve Kemal Turan*”⁷¹ basın yayın organlarında Türkçü milliyetçilere saldıran kişilerdir.

Yine bu dönemde Cumhuriyet Gazetesi milliyetçiler için ırkçı ve Turancı diye manşetler atmıştır. Bu manşetlerden bazıları şunlardır:

*“Milli Birlik Düşmanı Irkçı ve Turancı Türkiye’de birlik ve barışı tehdit edecek hiçbir tahrik muvaffak olamaz. Bu memleketi dağıtmak için gökten bir bela ismarlansa ırkçılıktan beteri istenemez, dışta can düşmanlar ile çevirtmek için ise Turancılıktan mükemmeli bulunamaz”*⁷²

Yine tevkiflerle ilgili atılan bir manşet ise şuydu;

*“Şehrimizde meydana çıkarılan gizli cemiyet, Irkçılık ve Turancılık gayesi ile rejime aykırı hareket edenler Nihal Atsız, Zeki Velidi, Doktor Hasan Ferit Cansever ile Reha Oğuz’un İstanbul’daki evlerinde bulunan vesikalar bu memleketin zararlı faaliyetin iç yüzünü meydana çıkardı.”*⁷³

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün bu olaylar hakkındaki konuşması Cumhuriyet Gazetesine şöyle yansımıştır;

“Milli Şefin Tarihi Nutku:

⁶⁸ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.26-27.

⁶⁹ Mete Tunçay, vd., **Çağdaş Türkiye Tarihi (1908-1980)**, Cem Yayınevi, C.4, Ankara 1989, s.131.

⁷⁰ Hülya Öztekin, “1944 Irkçılık – Turancılık Davası ve Basındaki Tartışmalar”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Say: 11, 2018, s.212-236.

⁷¹ Necmettin Sefercioğlu, “3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası”, **Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları**, Mart 2009, s.16.

⁷² “Milli Birlik Düşmanı: Irkçı ve Turancı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Mayıs 1944, s.1.

⁷³ “Şehrimizde Meydana Çıkarılan Gizli Cemiyet”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Mayıs 1944, s.1.

Dünkü nutuk milli rejimimizin millet adına yapılmış ateşli ve harikulâde bir müdafası oldu. Milli Şefimiz söylediği nutukta: ‘Vatanımızı ırkçı ve Turancıların fesatlarına karşı da kudretle müdafaa edeceğiz’ dedi.”⁷⁴

Alparslan Türkeş ise 3 Mayıs 1944 olaylarını *Dokuz Işık* adlı eserinde şöyle anlatmıştır;

“Atatürk’ün ölümünden sonra, devlet idaresinde değişiklikler oldu. 1938-1950 döneminde, bir yandan komünist cereyanlar güç ve cüret kazanırken, öbür yandan Türk Milliyetçiliğine ağır darbeler indiriliyordu. Dışa bağlı uydu politikalar diyebileceğimiz bu yıllarda, İkinci Dünya Savaşı’nın sonuçları, iç politika hayatımızı temelden etkiledi. Rusların başarı kazanmasıyla birlikte, onlara şirin görünmek için, Atatürk devrinde devlet siyaseti hâline getirilmek istenen Türk Milliyetçiliğine cephe alındı. Devletimizi idare edenlerin tarihe kara bir leke olarak sürdükleri meşhur ‘1944 Milliyetçilik Olayı’ bu devrin tehlikeli, yanlış, kanunsuz ve keyfi idaresinin tipik misalini teşkil etmektedir. O devirde, bugünkü gibi üniversitelerde solcu genç bulunmazdı. Bütün yüksek tahsil gençliği Türk Milliyetçiliği ülküsüne bağlı idi. Problem üniversiteye sızmış bir avuç Marksist öğretim üyesinin yanında yer alarak Türk Milliyetçiliğine, Haçlı Seferleri açmaları sonucudur. Bilindiği gibi tanınmış Türkçüler, memleketteki komünist yayılma hakkında tedbir alınmasını istedikleri için hapisanelere doldurulmuşlar ve âdeta Vatana ihanet suçuyla yargılanmak istemişlerdir. Daha muhakemeler başlamadan Milli Şef, 19 Mayıs 1944’te verdiği bir nutukla, Türkçüleri vatana ihanet etmekte suçlamış ve hepsinin hesabının görüleceğini ilân etmiştir. Milli Şef’in vatan haini ilan ettiği Türkçüler, kendi idaresi sırasında her türlü baskılara rağmen askeri mahkeme önünde beraat etmişlerdi. Fakat Türkçülük düşmanı zihniyet, devlet radyolarında, okul kitaplarında her türlü resmi ve özel törenlerde söylenen nutuklarda kendini gösterdi. Âdeta, devlet eliyle devletin kuruluş felsefesi silinmek istiyordu.”⁷⁵

⁷⁴ “Milli Şefin Tarihi Nutku”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Mayıs 1944, s.1.

⁷⁵ Alparslan Türkeş, **a.g.e.**, s. 121-122.

Gazete manşetlerinden, dönemin siyasi kişiliklerinin açıklamalarından ve İkinci Dünya Savaşı'nın Almanların aleyhine dönmelerinin sonucunda Türk Hükümeti'nin politika değişikliğinden o günkü Türkiye'nin nasıl bir atmosferde olduğu anlaşılmıştır. Türkçü – Milliyetçilere yapılan baskı hem devlet eliyle hem de basın yoluyla yapılmıştır. Tutuklanan Türkçü – Milliyetçi kişiler çeşitli sorgulardan ve tabutluklara konularak ağır işkencelerden geçirilmişlerdir.

Başta *Nihal Atsız* ve *Alparslan Türkeş* olmak üzere tevkif edilenlerin *1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesindeki* davaları 29 Mart 1945'te neticelenmiştir. Sanıklardan on kişi hakkında mahkûmiyet kararı verilirken diğerleri beraat ettirmiştir. *Zeki Velidi* 10 seneye, *Nihal Atsız* 4 sene 30 aya, *Reha Oğuz*'da 5 sene 10 aya mahkûm olmuşlardır. Yine *Necdet Sancar* 1 sene 2 ay, *Alparslan Türkeş* 9 ay 10 gün hapse mahkûm olmuşlardır.⁷⁶ Yargılananlar *Askeri Yargıtay*'a başvurmuşlardır. *Askeri Yargıtay*: "1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi tarafsızlıktan ayrılmıştır. Mahkeme 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından görülmelidir." Hükmünü vermiş ve tutukluları serbest bırakmıştır.⁷⁷

2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi davayı 31 Mart 1947 günü tamamen bitirerek bütün sanıklara beraat vermiştir. Bu haber ise Cumhuriyet Gazetesine şöyle yansımıştır; "*İrkçılar Beraat Etiler: Sıkıyönetim Mahkemesi uzun zamandan beri devam eden davayı bitirdi, suçluların hepsinin beraatine karar verdi.*"⁷⁸

Bu olay ile ilgili sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; Tarihe *3 Mayıs 1944 Türkçülük Turancılık Davası* olarak geçen bu olay Türkiye'de sağ ve sol'un belirginleşmesinde rol oynamış ayrıca Türk Milliyetçiliği ve karşıtları olan Sosyalizm, Komünizm gibi ideolojilerin Cumhuriyet Türkiye'sine yerleşip çatışmasına zemin hazırlamıştır.

II. Dünya Savaşı Mayıs 1945 yılında bitince bütün dünya sevinmişken, Türkiye'de ise siyasal ve ekonomik güç arasındaki çatışmalar yeni bir boyut kazanmıştır. CHP Hükümeti bütün karşı çıkmalara rağmen *Çiftçiye Topraklandırma Kanunu*'nu çıkarmıştı. Yasaya göre özel ormanlar olmak üzere geniş toprak sahibi ailelerin ellerindeki bir kısım arazinin kamulaştırılması öngörülmekteydi. Buradaki

⁷⁶ "İrkçilerin Davası Bitti", *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Mart 1945, s.1-3.

⁷⁷ Oğuzhan Cengiz, *a.g.e.*, s.83.

⁷⁸ "İrkçiler Beraat Etiler", *Cumhuriyet Gazetesi*, 1 Nisan 1947, s.1.

amaç arazisi olmayan çiftçiyi toprak sahibi yapmaktı. Ancak bu yasaya karşı ilk olarak büyük toprak sahipleri olan *Adnan Menderes, Emin Sazak, Cavit Oral ve Fevzi Karaosmanoğlu* gibi siyasetçiler karşı çıkmışlardır. Bunun üzerine CHP yönetimi başta *Adnan Menderes ve Fuat Köprülü*'yü partiyi ve doğrudan hükümeti hedef aldıkları gerekçesiyle partiden ihraç etmişlerdir. Bu karara karşı çıkan *Celal Bayar ve Refik Koraltan* da partiden istifa etmişlerdir.⁷⁹ Üst düzey görevlerde bulunan bu siyasetçiler 7 Ocak 1946 yılında Demokrat Partiyi kurmuşlardır.⁸⁰ DP yöneticileri anti devletçi iktisat politikalarını savunmuşlardır. Böylelikle hükümeti erken seçime gitmeye zorlamışlardır. 21 Temmuz 1946 genel seçimlerinde DP 62 milletvekili ile mecliste sandalye sahibi olmuştur. Böylece Türk siyasal hayatında çok partili düzene resmen geçilmiştir. Seçimlerin hemen ardından istifa eden *Şükrü Saraçoğlu* yerine *Recep Peker* yeni hükümeti kurmuştur. Ancak siyasal istikrarsızlık öyle çok büyük boyutlardaydı ki ülkede bir türlü ekonomik istikrar sağlanamamıştır. Bu yüzden *Peker Hükümeti* de istifa edince Eylül 1947 yılında yeni hükümeti kurma görevini *Hasan Saka* üstlenmiştir. Fakat ülkede bir türlü siyasal ve ekonomik istikrar kurulamamıştır. DP'nin Muhalefeti başta olmak üzere İstanbul basınının baskılarına karşı çıkamayan *Saka Hükümeti* de istifa etmek zorunda kalmıştır. CHP'nin 27 yıllık tek başına yönetiminin son hükümeti ise *Şemsettin Günaltay* olmuştur. Günaltay Ocak 1949'da yeni hükümeti kurmuş ancak 14 Mayıs 1950'de genel seçimi Demokrat Parti'nin kazanmasıyla son bulmuştur. Oyların %53'ünü alan DP tek başına iktidar olmuştur.⁸¹ DP iktidara geldikten sonra ithalat fazlalığı ve dış yardım, tarımda makineleşmenin fazlalaşmasıyla ekim alanlarını genişletilmesiyle iyi ürün alınmasıyla Türk ekonomisi canlanarak 1950-1953 arası ekonomi de canlılık ve bolluk dönemi olmuştur. Fakat 1950 yılının ortalarına doğru ekilebilir toprak alanı sınıra ulaşmış, geçim sıkıntısı başlamış, enflasyon giderek büyüyen dış ödemeler açığına yol açarak ekonomi dengesini kaybetmiştir. 1954-1955 yıllarında tarımsal üretimin daralması, ithalat ve ihracattaki dengesizlikler, Amerika Birleşik Devletleri'nin borç vermek istememesi ve şehirlere gelmeyi sürdüren nüfusa karşı iş alanı açılmaması ekonomide duraksamaya neden olmuştur. 1956 yılında dünyada da ekonomik daralması da bu saydığımız olumsuzluklara eklenince sabit geliri olan kitleler DP iktidarına karşı tutumları değişmeye başlamıştır. Bu tutum değişmesini anlayan DP iktidarı, 1957'de erken seçimlere gitme kararı vermiştir. 1957 genel

⁷⁹ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.330.

⁸⁰ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.141.

⁸¹ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.330-331.

seçimlerinde en fazla oyu almış ancak bu sefer oy oranı %50'nin aşağısına düşmüştür. Ayrıca CHP'nin TBMM'de önemli ölçüde sandalye sayısı artmıştır.⁸² 1957 yılında ise Türk parası yüzde üç yüz otuz oranında devalüe edilmesiyle sabit gelirlielerin alım gücü zayıflamıştır. Bu koşullar neticesinde iktidar ve muhalefet arasındaki ilişkileri iyice gererek Türkiye'yi siyasal ayaklanma ortamına doğru itmiştir.⁸³ Bu olaylar iyice şiddetlenmiş ve 1959 yılında Menderes Hükümeti, İsmet İnönü'nün dokunulmazlığını kaldırtmak istemiştir. Yine 1959 yılında İnönü çıkmış olduğu yurtiçi gezileri sırasında saldırılara uğramıştır. Uşak gezisinde başına taş atılmış, Topkapı'da linç edilmek istenmiş, Kayseri Yeşilhisar'a sokulmak istenmemiştir.⁸⁴ Bardağı taşıran son olay ise Demokrat Parti'nin, CHP'nin ve basının faaliyetlerini araştırması için 15 kişilik bir komisyondan oluşan "*Tahkikat Komisyonu*"nu kurmuş olmasıdır.⁸⁵ Tüm bu olaylar neticesinde İsmet İnönü 1960 yılındaki *Meclis Tahkikat Komisyonu* görüşmelerinde DP Hükümetini uyararak şöyle demiştir: "*Bu demokratik rejimi istikametinden ayırıp, baskı rejimi haline getirmek tehlikeli bir şeydir. Bu yoldan devam ederseniz bende sizi kurtaramam! Arkadaşlar şartlar tamam olduğu zaman millet için ihtilal meşru bir haktır.*"

İnönü'nün bu konuşması darbeyi tahrik etmek olarak yorumlanmış ve bu sözleri nedeniyle kendisine on iki oturum meclis toplantılarından men cezası verilmiştir.⁸⁶ Artık 1959 yılına geldiği vakit öğrencilerde siyasete karışmış ve artık darbeye giden süreç hızlanmıştı.

O dönemi yaşayan *Rasim Cinisli*, "*Bir Devrin Hafızası*" isimli anısında olayları şöyle anlatmıştır;

"İstanbul'a geldiğimden beri üniversiteler içten içe kaynıyordu. 1959 yılının son aylarında, politika TBMM'den çıkmış sokaklara, meydanlara dökülmüştü. Sokaktaki politikanın sözcülüğünü üniversiteler yapıyordu. Üniversite gençliği mitingler düzenliyor, polisle çatışıyor, marşlar söyleyerek gençliği ayaklandırıyorlardı. Solcu gençler askerleri

⁸² Hüner Tuncer, **27 Mayıs'tan 12 Mart'a Türk Dış Politikası**, *Kaynak Yayınları*, Ed: Hadiye Yılmaz, İstanbul 2014, s.13-14.

⁸³ Ersin Kalaycıoğlu, "*27 Mayıs 1960 İhtilaline Giden Yol: Nedenler ve Açıklamalar*", **27 Mayıs 1960 Devrimi Kurucu Meclis ve 1961 Anayasası**, Ed: Suna Kili, *Boyut Kitapları*, İstanbul 1998, s.41.

⁸⁴ Sinan Meydan, **Hafıza Yakın Tarihin Kitabı**, *İnkılâp Yayınevi*, İstanbul 2019, s.374.

⁸⁵ Firdes Temizgüney, "*1960 Darbesine Giden Süreçte Önemli Bir Kesit: İstanbul Öğrenci Olayları*", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 14, Say: 27, Bahar 2018, s.187.

⁸⁶ Sinan Meydan, **a.g.e.**, s.374-375.

alkışlıyor, kucaklıyor; polislere ise tepki gösteriyor, Fruko⁸⁷ diye aşağılıyorlardı. Üniversite eğitim merkezi olmaktan çıkmış, cadde ve meydanlarda siyaset kovalıyordu. Birkaç solcu amfiye girip ‘Bugün miting var, ders yapmayacağız arkadaşlar’ dediği anda her şey durur; ders veren hocalar dahil herkes dışarıya çıkmak zorunda kalırdı. Eğitimi bu şekilde kesintiye uğratmak isteyenlere pabuç bırakmayan tek insan Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil Hoca’ydı.’⁸⁸

Üniversite gençliği olaylara daha çok müdahil olmuş, olaylar her gün biraz daha kontrolden çıkmıştır. CHP ise üniversiteler üzerinde büyük hakimiyet kurmuş; öğrenci birlikleri başta olmak üzere kurulmuş olan dernekleri ve cemiyetleri partisinin gençlik kolları gibi kullanmışlardır.⁸⁹ 28 Nisan 1960 günü İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin Beyazıt Meydanı’nda düzenlediği protestolar neticesinde olaylar giderek şiddetlenmiştir. Bu gösterilerde atlı polislerin öğrencilerin üzerine ateş açarak Turan Emeksiz⁹⁰ isimli bir öğrenci ölmüştür. Bu olaylar neticesinde hükümet üniversiteleri kapatmış ve sıkıyönetim ilan etmiştir.⁹¹ Kara Kuvvetleri Komuta olan Cemal Gürsel ise hükümeti uyarmak için 3 Mayıs 1960 günü Milli Savunma Bakanlığına bir mektup göndermiştir.⁹² DP tüm olanlara karşılık vermek amacıyla Kızılay’da bir miting düzenlemek istemişlerdir. Ancak bunu duyan öğrenciler kendi aralarında gruplanarak “555K” kodlu bir şifreyle harekete geçmişlerdir. Yani beşinci ayın, beşinci günü, akşam saat beş’te Kızılay’da

⁸⁷ Rasim Cinisli’nin dediğine göre; o dönemde solcular, mitinglerde güvenliği sağlamak için başlarındaki koruyucu kasklarıyla üstü açık arabalarda dizi dizi oturan polisleri aşağılamak için onlara kasalardaki Fruko gazoz şişelerine benzetirlerdi. Bknz; Rasim Cinisli, **Bir Devrin Hafızası**, *Doğan Kitap*, Bas: 3, İstanbul 2017, s.73.

⁸⁸ Rasim Cinisli, **Bir Devrin Hafızası**, *Doğan Kitap*, Bas: 3, İstanbul 2017, s.73.

⁸⁹ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.75.

⁹⁰ O dönemin tanıklarından Rasim Cinisli’nin de anılarında yazdıklarına yer vererek olay değerlendirilmeye çalışılmıştır: “28 Nisan 1960 günü Beyazıt Meydanı’nda kalabalık bir miting yapıldı. Öğrenci kesimi ana caddede büyük bir kitle oluşturmuştu, polis de tedbirini almıştı. Simkeşhane’nin önünde atlı polisler duruyordu. Ben olayları Beyazıt Camii’nin önündeki yükseklikten kuşbakışı izliyordum. Ön safta bulunan öğrenciler kaldırım taşlarını sökmüş, atlı polisler hücum etmişlerdi. Attan düşen, yaralanan polisler gördüm. Ortalık harp meydanına döndü. Polisler havaya ateş etmeye başladılar. Tam bu karmaşa yaşanırken öğrenci kitlesinin orta yerinde bir hareketlilik oldu. Çılgınlık, fevkalade bir durum yaşandığını gösteriyordu. Sonradan anlaşıldı ki bu karıncalanma noktasında Turan Emeksiz vurulmuş, Hüseyin Onur yaralanmıştı. Bu olayda polis suçlanmış, dolayısıyla sorumluluk hükümete bağlanmıştı. Hâlbuki benim gözümle gördüğüm olayda; polis kurşununun Turan Emeksiz’i öldürebilmesi için, onlarca insanı delip geçmesi gerekirdi.” Yine Cinisli anlattığı bu olaya Darbeleri Araştırma Komisyonu raporunu kaynak göstererek şöyle tamamlamış: “Rapora göre kurşun, Turan Emeksiz’e havadan direkt gelmiş, sekme yok. Benim düşünceme göre en doğru ihtimal, Beyazıt Meydanı’na bakan binaların üzerinden ateş edilmiş olmasıdır. Kanlı Pazar olayında olduğu gibi...” Bknz: Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.76-77.

⁹¹ Engin Höke, **1960’lardan 1980’e Gençlik ve Mücadelesi**, Simge Yayınevi, İstanbul 1989, s.20.

⁹² Engin Höke, **a.g.e.**, s.21.

toplanacaklardı. 21 Mayıs'ta ise Harp Okulu öğrencileri sokağa inerek sessiz yürüyüş yapmışlardır.⁹³ Tüm bu gelişmeler neticesinde 27 Mayıs 1960 günü, kendilerini "Milli Birlik Komitesi" olarak isimlendiren bir grup genç subay Türk Silahlı Kuvvetleri adına yönetime el koymuşlardır.⁹⁴ Darbe bildirisini ise o dönemde Albay olan Alparslan Türkeş okumuştur.⁹⁵

1.1 1960'dan 1970'e Kadar Olan Sürecin Genel Değerlendirilmesi

Darbe yapıldıktan sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Demokrat Parti liderleri tutuklanmıştır. Millik Birlik Komitesi denilen oluşumun başına ise Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Gürsel geçmiştir.⁹⁶ Fakat kısa bir sonra MBK içerisinde gruplaşmalar olmuştur. Anayasanın yapılmasından sonraki ilk genel seçimlerde iktidarın sivil otoriteye devredilmesini hedefleyen Cemal Gürsel ve ekibine karşılık, yapısal reformlar tam tamına gerçekleşmemişken seçimlere gitmenin iktidarı CHP'ye verilmesi demek olacağını düşünen Alparslan Türkeş ve ekibi olağan durumun biraz daha sürdürülmesi gerektiğini düşünmüşlerdir. İhtilâlcilerin içerisinde İnönü hayranları iktidarı CHP'ye teslim etmek istiyorlardı. Ancak Türkeş buna karşı çıkmış ve DP liderlerinin en az ceza ile kurtulmalarına çabalamıştır. Bu süreçte Türkeş Türk Kültür Derneği ve Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünü kurarak gençleri Marksist etkilerden korumaya çalışmıştır. Fakat İnönü genel seçimlerin kısa bir zamanda yapılması düşüncesindeydi. Bu sebeple Türkeş'in etkisini kırmak için baskılar yapılmış nihayetinde başbakanlık müsteşarlığından 22 Eylül 1960 yılından ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu sürecin sonunda ise 13 Kasım 1960'ta Türkeş'in evi basılarak uçağa bindirilmiş ve Hindistan'a elçilik müşaviri olarak gönderilerek kendisi tasfiye edilmiştir.⁹⁷ MBK içindeki fikir ayrılığı bu şekilde halledilmiş ve Kurucu Meclis⁹⁸ 12 Ocak 1961 yılında çalışmaya başladıktan bir ay sonra siyasi partilerin faaliyetlerine başlamasına izin vermiştir. Böylece CHP ve CKMP'nin yanında çok sayıda yeni partilerde kurulmuştur.⁹⁹ MBK'nın bir başka faaliyeti ise İstanbul Üniversitesi Rektörü Sıddık Sami Onar başkanlığındaki bir komisyon tarafından yeni anayasa

⁹³ 27 Mayıs'a Giden Yolun Kilometre Taşı Öğrenci Eylemleri, <https://www.aa.com.tr/tr/demokrasinin-infazi-27-mayis/1960-darbesine-giden-yolun-kilometre-tasi-ogrenci-eylemleri-odu/1154274>, Erişim Tarihi: 27.11.2020.

⁹⁴ Hikmet Özdemir, vd., **Çağdaş Türkiye Tarihi 1908 – 1980**, C.4, Ankara 1989, s.193-194.

⁹⁵ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.79.

⁹⁶ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.576.

⁹⁷ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.121.

⁹⁸ Kurucu Meclis o dönemde iki bölümden oluşuyordu: Milli Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi.

⁹⁹ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.206.

çalışmaları başlatmak olmuştur.¹⁰⁰ Anayasa tasarısı dört buçuk ay gibi çok kısa bir zamanda hazırlanmış ve 9 Temmuz 1961 yılında halk oylamasına sunularak %60.4 gibi bir çoğunluk ile kabul edilmiştir.¹⁰¹ Darbeciler bu %60.4 oyu CHP iktidarını onayladıkları şeklinde düşünerek 15 Ekim 1961 günü seçim yapılacağı ilan edilmiştir. Fakat 27 Mayıs Darbecileri Başbakan Adnan Menderes'i, Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu'yu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ı 16-17 Eylül 1961'de idam etmişlerdir. İdamların ardından 25 gün sonra Türk milleti bu atmosferde seçime gitmiştir.¹⁰² Ancak seçim sonuçları darbecilerin ve CHP'nin istediği gibi olmamış oyların Yüzde 62'lik kısmını CHP'ye karşı Demokrat Parti'nin tabanına hitap eden Adalet Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ile Yeni Türkiye Partisi almışlardır.¹⁰³ Fakat seçim sonuçlarının istedikleri gibi sonuçlanmaması üzerine 1.Ordu'nun mensupları olan 10 general, 27 albay ve 1 yarbay *İstanbul Yıldız Harp Akademisi*'nde 21 Ekim 1961 günü toplanarak "*21 Ekim Protokolü*" yada "*Yıldız Protokolü*" diye bilinen belgeyi yayınlamışlardır. Darbeciler böylelikle kendi yürürlüğe koydukları anayasayı çiğnemişlerdir. Bunu engellemek isteyen *Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay* ise Ankara'da komuta kademesini toplamış ve siyasi partilerden yazılı olarak güvencelerini almış ve sonra meclisin açılmasının uygun olacağı görüşüne vararak bu belgelere karşılık 24 Ekim 1961'de "*Çankaya Protokolü*" yayımlanmıştır.¹⁰⁴ 26 Ekim ise MBK başkanı olan Cemal Gürsel, Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, hükümeti kurma görevini ise 10 Kasım 1961'de en çok oyu alan parti başkanı olarak İsmet İnönü'ye vermiştir.¹⁰⁵ Ancak hiçbir partinin oyları tek başına iktidar olmaya yetmemiştir. Bu sebeple mecburi olarak koalisyon sürecine gidilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk koalisyon hükümeti İsmet İnönü'nün başkanlığında 20 Kasım 1961 günü CHP ve AP ortaklığında kurulmuş olup, 1 Haziran 1962¹⁰⁶ yılına kadar devam etmiştir. İkinci

¹⁰⁰ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.576.

¹⁰¹ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.204.

¹⁰² Rasim Cinişli, **a.g.e.**, s.116.

¹⁰³ Hikmet Özdemir, "*1960 – 1980 Dönemi*", Ed: Hasan Celal Güzel Güzel, C.17, **Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları**, Ankara 2002, s.16.

¹⁰⁴ Rasim Cinişli, **a.g.e.**, s.118-119.

¹⁰⁵ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.581.

¹⁰⁶ 22 Şubat 1962 yılında mevcut durumdan hoşnut olmayan askerler tarafından yeni bir darbe kalkışması yapılmak istenmiştir. Bu darbe kalkışmasının başında ise Ankara Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir liderliğinde küçük rütbeli subaylardır. Ancak ordunun hükümete destek vermesiyle darbe girişimi engellenmiştir. İsmet İnönü ise bu darbe kalkışmasında kan akmadığı için onları affederek emekliye sevk edildiklerini belirtmiştir. Ancak 20-21 Mayıs 1963 günü ise yine ikinci bir Talat Aydemir darbe girişimi gerçekleşmiş ancak bu girişimde başarısızlığa uğratılmıştır. Kaçma teşebbüsünde bulunan Aydemir yakalanarak mahkemeye verilmiş 5 Temmuz 1964 yılında idam edilmiştir. Konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için

koalisyon ise yine İnönü başkanlığında olmuş bu sefer CHP – CKMP – YTP arasında 25 Haziran 1962’de kurulmuş 2 Aralık 1963’de son bulmuştur. Üçüncü koalisyon ise CHP ve bağımsız milletvekilleriyle 25 Aralık 1963 yılında kurulmuş, 13 Şubat 1965’de son bulmuştur.¹⁰⁷ Fakat bu dönemin bir sorunu daha vardı. O da üniversiteli gençlerin ülkenin sıkıntılarını kendi aralarında tartışmakla kalmamışlar ve tepkilerini ise şiddet yoluyla göstermeye çalışmışlardır. Bu tavırlarının sonuçlarında ise terör ortamının oluşmasına, şiddetin tırmanmasına ve sağ – sol ayrımlarının keskinleşmesine neden olmuştur. Bundan sonraki dönemde bu olayları ana hatlarıyla değerlendirmeye çalışacağız.

1.2 Sağcı ve Solcu Öğrencilerin Örgütlenmeleri

Koalisyon Hükümetlerinin ardından 10 Ekim 1965’de yapılan genel seçimler sonucunda Süleyman Demirel’in Genel Başkanlığını yaptığı Adalet Partisi oyların %53’ünü alıp tek başına iktidar olmuştur. Ayrıca bu dönemin bir diğer özelliği ise Sosyalistlerin¹⁰⁸ mecliste grup kurma hakkı elde etmiş olması ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş¹⁰⁹ ve ekibinin meclise girmiş olmalarıdır.¹¹⁰

Bu dönemde üniversite öğrencileri arasında sağ – sol kavgası biçiminde olaylar görülmeye başlanmış ve giderek artan bu şiddet eylemleri ülkedeki sosyal barışı tehdit edecek seviyelere ulaşmıştır. Özellikle Avrupa’da 1968 yılında meydana gelen öğrenci olayları; mitingler, üniversite işgal etme ve geniş çaplı boykotlar şeklinde gelişmiş başta Fransa ve Almanya ile birlikte bütün Avrupa’yı ve Amerika Birleşik Devletlerini derinden sarsmıştır. Bu olaylar Türkiye’yi de etkisi altına alarak benzer durumların yaşanmasına sebep olmuştur.¹¹¹

bknz; Yeşim Demir, “Albay Talat Aydemir’in Darbe Girişimleri”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, C.5, Say: 13, 2006, s.155-171; **Akis Dergisi**, XXIII/ 400, 26 Şubat 1962, s.4-17.

¹⁰⁷ Serdar Köse, “Türk Demokrasi Hayatında 12 Mart 1971 Muhtırası”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C.Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Haziran 2010, s.26.

¹⁰⁹ Alparslan Türkeş, 31 Temmuz 1965 tarihinde yapılan kongrede CKMP’ye Genel Başkan Seçilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız; Muhittin Çolak, **Rüzgarın Oğlu Her Şey Milliyetçi Türkiye İçin**, *Kripto Yayınevi*, Ankara 2018, s.29.

¹¹⁰ Hikmet Özdemir, “a.g.m.”, s.25.

¹¹¹ Engin Höke, **a.g.e.**, s.35.

Türkiye’de sol siyasetin 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra rahatlayıp gelişme göstermesiyle birlikte darbeden hemen sonra hazırlanan yeni anayasa ve dönemin olağan şartları Türkiye’de sol hareketlerin filizlenip güçlenmesine yol açmıştır. Türkiye Komünist Partisi illegal olarak yurt dışında faaliyetlerini sürdürürken, yurt içinde ise 1961’de kurulan Türkiye İşçi Partisi de kapatılacağı tarih olan 1971’e kadar Marksist hareketlerin kökleşip, kitlesel boyuta ulaşmasında çok önemli bir rol oynamıştır.¹¹² Türkiye İşçi Partisi 13 Şubat 1961 günü on iki sendikacı tarafından kurulmuş¹¹³ sonrasında ise bu partinin gelişip kitlelere ulaşabilmesi için aydın kesim ile hareket edilmesi gerektiği kanaatine varılmış ve partinin liderliğine Mehmet Ali Aybar getirilmiştir.¹¹⁴ Böylelikle 1965 seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi 15 milletvekili ile meclise girmiştir.¹¹⁵ Burada Üniversitelerde kurulan Sosyalist Fikir Kulüplerini ve sonrasında Fikir Kulübü Federasyonu’na dönüşecek gençlik yapılanmalarını da unutmamak gerekir. Özellikle TİP’in kurulmasından sonraki süreçte kendilerini sosyalist olarak tanımlayan gençler ve aydınlar ortaya çıkmıştır. Bu kişilerin ilk örgütlendikleri yerler üniversitelerde kurdukları SFK’leri olmuştur. Bu kulüpler daha sonra 1965 yılında bir federasyon etrafında birleşerek Fikir Kulüpleri Federasyonu’na dönüşmüştür.¹¹⁶ FKF sol fikriyatın etki oranı en yüksek ilk örgütlerinden birisi olarak üniversite öğrencilerini sosyalizme yönlendirip siyasallaşmasında etkili rol oynamıştır. Tarihler 1969’u gösterdiğinde ise FKF, Dev-Genç ismini alarak öğrenci hareketlerinin Türkiye’de yaygınlaşmasında etkili olmuştur.¹¹⁷ Sosyalist fikirlerle tanışan bu gençler Marksistlerin klasiklerini ve karşıt fikirleri okumadan öğrenmeden kulaktan dolma bilgilerle terör bataklığına saplanarak sözde devrim hayalleri peşinde koşmuşlardır. O Dönemde Filistin Kurtuluş Örgütünü, Mao, Fidel Castro ve Che Guevera’yı kendileri için bir rol model olarak almışlardır. Bu sebeple Latin Amerika ve Çin Kaynakları olan “şehir gerillası”, “gerilla savaşları”, “halk savaşları” gibi kitapları ellerinden düşürmeyerek içlerine itildikleri durumun farkına varmadan “tek yol devrim” sloganıyla yasa dışı THKO ve THKP-C gibi terör örgütleri kurmuşlardır.¹¹⁸

¹¹² Hakkı Öznur, **Derin Sol Çatışmalar – Cinayetler – İnfazlar**, Bilge Oğuz Yayınları, Bas:2, İstanbul 2016, s.11.

¹¹³ **Türkiye İşçi Partisi Programı**, 1.Büyük Kongresi, İzmir, 10 Şubat 1964, s.13.

¹¹⁴ Fehti Naci, “*Türk Solu 1966*”, **Ant Dergisi Yeni Yıl İlavesi**, C.1, Say:1, 3 Ocak 1967, s.2.

¹¹⁵ Engin Höke, **a.g.e.**, s.29.

¹¹⁶ Engin Höke, **a.g.e.**, s.31.

¹¹⁷ Hikmet Özdemir, **a.g.e.**, s.226.

¹¹⁸ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.12.

Bu dönem sadece solcu gençliğin teşkilatlandığı yıllar olmamıştır. Aynı zamanda sağcı gençliğinde teşkilatlandığı bir dönem olmuştur.

Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin gençlik yapılanmasını oluşturması çok kısa bir sürede tamamlanmış ve kendilerini ülkücü olarak adlandıran gençler ülkü ocakları etrafında birleşmişlerdir.¹¹⁹ Ülkü Ocakları 1966 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nin kulüp kurma ve pano açma gibi haklarından yararlanılarak kurulmuştur. 1968 yılında ise bütün üniversitelerde Ülkü Ocağı açılmaya başlanmıştır.¹²⁰ Ayrıca 1968'de Genç Ülkücüler Teşkilatı da kurulmuştur.¹²¹ Fakat ülkücüler bu teşkilatlanmaları kurmadan önce başka yapılanmaların içerisinde de bulunmuşlardır.

“Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Gençlik Kolları, Komünizmle Mücadele Derneği, Türk Ocakları, Kuvay-i Milliye Derneği, Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Milliyetçiler Birliği, Türkiye Milliyetçi Gençlik Teşkilatı, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Milli Türk Talebe Birliği” gibi örgütlenmelerin içinde yer almışlardır.¹²²

Solcu öğrencilerin kendi aralarında örgütler kurmaları sağcı öğrencilerin de buna tepki göstermeleri neticesinde çıkan olaylar siyasal şiddeti de meydana getirmiştir. Bu bağlamda sağcı milliyetçi kanadı temsilen CKMP'li (daha sonra MHP adını alacak) yöneticiler gençliği yetiştirmek üzere yaz kampları kurmuşlardır.

Bu kamplar sol görüşlü bazı gazetecilerin veya yazarların bu kampları sağcı milliyetçi gençlerin solcu marksist gençlere karşı teşkilatlanmak amacıyla kurulduğunu yazmış yada haberleştirmiş ve adına da “Komando Kampları” demişlerdir.¹²³

Mehmet Sayın, Ülkücü Hafıza isimli kitabında o günleri şöyle anlatmıştır;

“Üniversitemizin fakültelerinde bizim üzerimizde maddi ve manevi baskılar had safhadaydı. O arada basının komando kampları dediği

¹¹⁹ Mehmet Koca, “68 Öğrenci Olayları ve Üniversitelerde Politik Şiddet”, **Birey ve Toplum Bilimler Dergisi**, C.8, Say: 15, Bahar 2018, s.93.

¹²⁰ Metin Turhan, **Ülkü Ocakları 1966 – 1980**, *Kendi Yayını*, Ankara 2014, s.1.

¹²¹ M. Metin Kaplan “Salih Dilek”, **Başbuğ Türkeş 1980 Öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanları Alparslan Türkeş'i Anlatıyor**, *Bukan Yayınları*, İstanbul 2019, s.23-24.

¹²² Turhan Feyizoğlu, **Fırtınalı Yıllarda Ülkücü Hareket**, *Ozan Yayıncılık*, Bas:3, İstanbul 2005, s.13.

¹²³ Mehmet Koca, “*a.g.m.*” s.94.

kamplar kuruldu. Hemen söyleyeyim bu kamplara bu adı biz vermedik ve kendimize de komando da demedik.”¹²⁴

Ayrıca bu kamplar AP Hükümetinin hazırlattığı MHP raporunda da şöyle tanımlanmıştır;

“Milliyetçi Hareket Partisi Gençlik Kolları, Ülkü Ocakları Birliği, Milli Türk Talebe Birliği'nin organize ettiği, yönettiği, maddi ve manevi yönden desteklediği komando kampları gençliği fikri ve fiziki yönden yetiştirmek ve onlara Turancılık ülküsü vermek gayesiyle 1968 yılı yaz aylarından itibaren yurdun muhtelif il ve ilçelerinde kurulmuştur.”¹²⁵

Tüm bu örgütlenmeler ülkede siyasal şiddetin artmasına zemin hazırlamış ve bu olaylar zinciri ise 12 Mart 1971 Muhtırasına giden süreci hazırlamıştır.

1.3 Öğrenci Olayları ve 12 Mart 1971 Muhtırasına Giden Süreç

Üniversite Öğrencilerinin siyasete karışması ve eylemlerinin şiddetlendirip silahlı faaliyetlere girişmesi bu dönemlerde yoğunlaşmıştır. İlk olarak Kıbrıs meselesi ile ilgilenilmiş ve Rumların Türklere yönelik uyguladığı terörü protesto etmek için öğrenci örgütleri tarafından 29 Aralık 1965'te eylem yapılmıştır. Eylem sırasında ABD Konsoloslğunun önünden geçen öğrenciler ABD'yi protesto etmiştir. Çünkü Kıbrıs sorunu karşısında ABD Başkanı Johnson'un Türkiye'ye gönderdiği mektupta Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini önlemeye çalışmıştır. Bu da Türkiye'de öğrencilerin tepkisine neden olmuştur.¹²⁶ Bu nedenle 6. Filo'nun 1967 yılının Haziran ayında Türkiye'ye ziyaret gerçekleştireceği haberi alınınca öğrenciler protesto gösterileri yapmışlardır. Bu gösteriler sonucunda ABD askerleri denize atılmıştır. Daha sonra ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Komer'in arabasının yakılması ve ardından 6. Filo'nun tekrar Türkiye ziyaretini protesto ederken sağcı ve solcu öğrencilerin kavga etmesiyle sonuçlanan tarihe Kanlı Pazar olarak geçen olayların yaşanması şiddetin daha çok yayılmasına neden olmuştur.¹²⁷ Ayrıca iki karşıt görüş arasında baskınlar ve çatışmalar yaşanmaya başlamıştır. Özellikle bir

¹²⁴ Mehmet Sayın, *Ülkücü Hafıza, Bilge Oğuz Yayınları*, İstanbul 2015, s.42.

¹²⁵ **Ülkücü Komando Kampları AP Hükümetinin 1970'te Hazırlattığı MHP Raporu**, *Kaynak Yayınları*, Bas:4, İstanbul 1997, s.14.

¹²⁶ Ashihan Keskin, *“Türkiye’de Öğrenci Olayları ve Türk Siyaseti Üzerine Etkileri 1968-1980”*, **Yayınlanmış Doktora Tezi**, T.C. Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Erzurum 2019, s.36-37.

¹²⁷ Mehmet Koca, *“a.g.m.”* s.96-99.

tarafından Ant Dergisi'nin Che'nin Gerilla Günlüklerini yayınlaması solcu gençliği adeta silahlı çatışmalara psikolojik olarak hazırlanmıştır.¹²⁸ Silahlı örgütlerini de kuran solcu gençlik, ülkücülerin simge isimleri olacak kişileri bu dönemde öldürmüşlerdir.

Bunlardan ilki 17 Aralık 1967 vurulan 4 Ocak 1968'de ölen Ruhi Kılıçkırın olmuştur. Muhittin Çolak'ın "Rüzgârın Oğlu" adlı eserinde bu olay şöyle anlatılmıştır.

*"17 Aralık 1967 tarihinde Site Yurdu'na solcu grup bir takım insanlar getiriyor; sözde saz çalıp söyleyen âşık adı altında meczuplar Allah'a, dine, imana, Türklüğe küfür ederken arkadaşımız Ruhi Kılıçkırın oradakilere müdahale edince kallesçe silahla vuruluyordu. Ağır yaralanan Ruhi Kılıçkırın 4 Ocak 1968 günü saat 20.00 sıralarında şehit düşüyor. Ruhi Kılıçkırın bizim ilk şehidimizdir. Ülkücüyüm, milliyetçiyim diyenlerin ilk şehididir."*¹²⁹

Ancak solcular eylemlerine devam ederek 20 Eylül 1969 yılında Beşiktaş Işık Mimarlık ve Mühendislik Özel Yüksek Okulunu basmıştır. Bu baskında silah ve molotof kokteyli kullanmış ve çıkan olaylarda Mehmet Cantekin adlı bir öğrenci ölmüş ve yedi kişide yaralanmıştır. 23 Eylül 1969 yılında ise İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Genel Kurulu'na katılmak için İstanbul'a gelen ODTÜ öğrencisi Mustafa Taylan Özgür Beyazıt Meydanı'nda sırtından vurularak öldürülmesiyle ilk kez bir öğrenci faili meçhul olarak kayıtlara geçen saldırıda hayatını kaybetmiştir.¹³⁰ 1969 yılında başlayan "kır gerillası" eylemleri devam ederken daha önceden Filistin Kurtuluş Örgütü kamplarında verilen gerilla eğitimleri Akçadağ, Nurhak ve Elbistan Dağlarına taşınmıştır.¹³¹ Bu kırsal eylemleri yapan sol örgüt ise Türk Halk Kurtuluş Ordusu (THKO)'dur.¹³² THKO'nun diğer sol örgütlerden farklı olarak politik ve

¹²⁸ Ant Dergisi'nin Che ve Gerilla Günlükleri ve gerilla ile ilgili yazılarla ilgili daha ayrıntılı bilgi için; **Ant Dergisi**, 24 Ekim 1967, 43.sayı; 2 Nisan 1968, 66. Sayı; 13 Ağustos 1968, 85.Sayı, 7 Ekim 1969, 145.Sayı, Nisan 1971, 12.Sayıya bakınız.

¹²⁹ Muhittin Çolak, **Rüzgârın Oğlu Her Şey Milliyetçi Türkiye İçin**, *Kripto Kitaplar*, Ankara 2018, s.49.

¹³⁰ Mehmet Koca, "**a.g.m.**" s.100-101.

¹³¹ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.322.

¹³² Bu örgütün başında bulunan Deniz Gezmiş mahkeme kararı ile idam cezasına çarptırılmıştır. Deniz Gezmiş birçok öğrenci hareketlerinin içinde bizzat bulunmuştur. 1969 yılında El – Fetih'e gitmiş, eğitim almış ve aynı yıl Türkiye'ye dönmüştür. Beraberinde ise silah, bomba ve mermi getirmiştir. 1970 yılının Eylül ayında askere sevki sırasında kaçarak Ankara'ya gelmiş ve ODTÜ'nün 1 numaralı yurdunda 201-202 numaralı odalarına yerleşmiştir. Bu odaları ise Yusuf Aslan, Sinan

silahlı mücadeleyi benimsemişlerdir. Bu örgüte göre temel mücadele sahası kırsal bölgelerdir. Bu nedenle şehir gerillası sistemi kurmamışlardır. Fakat kırsal bölgelerdeki eylemlere maddi imkân sağlamak için şehirlerde banka soygunu veya fidye için adam kaçırmaya gibi eylemler düzenlemişlerdir.¹³³

Bu örgütlenmeler ve olaylar devam ederken 12 Ekim 1969'da genel seçimlere gitmiştir. Halkın %64.35'inin katılımıyla gerçekleşen seçimlerden Adalet Partisi iktidar olarak çıkmıştır.¹³⁴ Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in olduğu bu dönemde de öğrenci hareketleri hız kesmeyerek devam etmiştir. Diyarbakır Tıp Fakültesini bombalamaya eylemi hazırlığında bulunan 10 öğrenci tutuklanmıştır. Ankara başta olmak üzere İstanbul'da karışmaya başlamış ve üniversite yönetimleri polisin kampüslere girmesine karşı çıkmışlardır. Artan şiddet olayları neticesinde üniversiteler süresiz kapatılmıştır. Bu sırada bütçesi mecliste kabul edilmeyen Süleyman Demirel istifa etmek zorunda kalmıştır. Fakat hükümeti kurmakla yeniden görevlendirilerek güvenoyu alabilmiştir.¹³⁵ 1970 yılında ise öğrenci hareketlerinin eylemleri değişime uğramıştır. Reform talepleri yerini artık ideolojik gruplaşmaların ve silahlı çatışmaların zirvede olduğu döneme bırakmıştır.¹³⁶

1970 yılında birçok çatışma olmakla birlikte¹³⁷ yine ülkücü hareketin üç simge bu yıl öldürülmüştür.

Süleyman Özmen, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencisiydi ve 22 yaşındaydı. Ülkücü Harekete daha lise yıllarında katılmıştır. Yüksek Öğretmen okulunda solcular tarafından 72 saat boyunca sıkıştırılan ülkücü arkadaşlarına ekmek

Cemgil, Alparslan Özdoğan ve Hüseyin İnan adındaki arkadaşlarıyla birlikte karargâh gibi kullanmaya başlamıştır. Bu arkadaşlarından Hüseyin İnan, Alparslan Özdoğan 1970 yılında 16 kişilik bir grup ile birlikte El-Fetih'te eğitim almışlardır. Bunlardan on bir kişi aynı yıl Türkiye'ye döndüklerinde silahlarıyla beraber 7 Şubat'ta Diyarbakır'da silahları ile birlikte yakalanmışlardır. Fakat tahliye olmuşlardır. Bunlardan Atilla Keskin ve Mustafa Yalçın'de ODTÜ'deki karargâha katılmışlardır. THKO'nun Ankara'daki icraatlarına paralel olarak bir diğer örgüt de Cihan Alptekin, Ömer Ayna ve Nahit Töre tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Bknz: Beyaz Kitap, **Türkiye Gerçekleri ve Terörizm**, Bakanlıklararası Kurul, Anlara 1973, s.30-31.

¹³³ **Beyaz Kitap Türkiye Gerçekleri ve Terörizm**, Bakanlıklararası Kurul, Anlara 1973, s.31.

¹³⁴ AP İktidarda, **Milliyet Gazetesi**, 13 Ekim 1969, s.1.

¹³⁵ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.597.

¹³⁶ Mehmet Koca, "**a.g.m.**" s.102.

¹³⁷ Bu yılda yaşanan olayları kronolojik sıraya göre detaylı incelemek için bknz; Beyaz Kitap, **Türkiye Gerçekleri ve Terörizm**, Bakanlıklararası Kurul, Anlara 1973, s.39.

götürmek istemiştir. Sabaha karşı solcu öğrencilerle çıkan çatışmada vurularak hastaneye kaldırılmış ancak 5 gün sonra vefat etmiştir.¹³⁸

Muhittin Çolak o günü şöyle anlatmıştır;

“17 Mart akşamı saat 19.00 gibi Türk Ocağı’ndan beşer onar ayrılarak Yüksek Öğretmen Okulu Yurdu’nun tam karşısında İlahiyat Fakültesine gittik. İlk grup okulda hâkimiyet kurup, diğer gruplara kapılara açtı. İlahiyat Fakültesi Dekanı bize derhâl okulu boşaltmamızı, aksi halde polis çağıracağını sert bir dille ifade etti. Biz okulda geçici olarak bulunacağımızı, okulda hiçbir şeye zarar vermeyeceğimizi ifade ettik. Yüksek Öğretmen Okulu’nun yurdunda olanları anlattık. Dekan bey ‘Orada olanları biliyorum’ deyince, ‘Biz orada dikkati çekmek için İlahiyat’a geldik, buraya geldiğimizi Valilik çoktan haber almıştır. Polis çağırmanıza gerek yok. Valilik için ciddiyetini kavrayıp solcu – ülkücü çatışmasını önlemek için yurda müdahale edebilir. O zaman zaten biz de hemen Fakültenizi boşaltırız’ diyerek ikna etmeye gayret ettik. Zor da olsa ikna oldu. Sonra karşımıza İlahiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı çıktı. Bize ‘Fakülteyi terk edin’ dedi, güzel bir konuşma yaptı. Onu alkışladık, sustu, ne diyeceğini bilemedi, bir daha alkışladık, ‘Çıkmın!’ dedi, ‘Buradayız’ dedik, kendisi de dışarı çıkmadı, dışarıda solcuların hücumuna uğrarım diye çekindi, bir köşede oturdu, kaldı. İlahiyat Fakültesinin on – on beş metre ilerisinde polis noktası vardır, o akşam o noktada polis yoktu. Yine o akşam bütün yetkililerin dikkatini çekmek üzere Beşevler’de saat 23’te bir, 02.00’de bir olmak üzere iki defa arkadaşlar solcu grupla çatıştılar. Yine yetkililerden ses seda yok, hiçbir güvenlik görevlisi ortalık yerde gözükmedi, burası başkent Ankara’nın göbeği Beşevler. Sabah saat 06.00 gibi Yüksek Öğretmen Okulu’nun yurduna yürüdük ve olanlar oldu. Yurdun bahçesine girer girmez üzerimize ateş açıldı, karşılık verildi. Bizden dört arkadaş, solculardan beş altı kişi yaralandı. 18 Mart sabahı olan çatışmadan kısa bir süre sonra polis yurda girip iki tarafı ayırdı, yaralıları hastaneye kaldırdı. Milli Eğitim Bakanlığı da yurdu kapattı. Ama Çatışmadan

¹³⁸ “Ülkücü Vefa: Şehit Süleyman Özmen Anıldı”, <https://www.ulkucukadro.com/2013/03/ulkucu-vefa-sehit-suleyman-ozmen-anildi/>, Erişim Tarihi: 11.12.2020.

sonra... Süleyman Özmen’de 1970’in 18 Mart sabahında saat 06.30’da Yüksek Öğretmen Okulu yurdunda solcular tarafından vurulup 21 Mart’ta şehit olarak Hakk’ın rahmetine kavuştu.”¹³⁹

Ülkücü Hareket için bir diğer simge isim ise Yusuf İmamoğlu şehit edilmesi olmuştur.

Ankara Üniversitesi’nde yaşanan olaylardaki gibi İstanbul Çapa Yüksek Okulu’nda da benzer olaylar yaşanmış öğrenciler solcular tarafından derslere sokulmamıştır. Öğrencilerin yetkililere çağrısı sonuçsuz kalmış, Çapalı ülkücüler okullarında kaderlerini beklemişlerdir. Ancak devamsızlık yaptıkları için sınıfta kalma tehlikesi olmuş bu sebeple karnelerini kız arkadaşlarıyla birlikte fakülteye göndererek imzalatılmasına çalışmışlardır. Bu haberi alan solcular kızları sıkıştırıp ellerinden karneleri almak istemiş ancak bir asistan buna engel olarak karneleri çekmecesine kilitlemiştir. Buna hiddetlenen solcular asistanı tehdit etmiş ancak başarılı olamayarak daha çok hiddetlenmiş ve etrafi dinamitlemişlerdir.¹⁴⁰

Bu olay Hergün Gazetesi’ne şöyle yansımıştır;

“İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde sağ-sol çatışması yüzünden dün de kanlı olaylar çıkmış, bir öğrenci öldürülmüş, bir öğrenci de bacağından tabanca ile yaralanmıştır. Olaylar, Dev-Genç’e bağlı öğrencilerin, sağcı oldukları bilinen Çapa Yüksek Okulu öğrencilerinin şebekelerinin vize edilmesine mani olmaları üzerine başlamıştır. Şebekelerinin vizesine mani olmaları yüzünden, her iki grup arasında önce kavga çıkmış ve sağcı gençler oldukça hırpalanmışlardır. Daha sonra komandolar Türkoloji bölümüne geçerek, şebekelerinin vize edilmesini öğretim üyelerinden istemişlerdir. Bu sırada Dev-Genç’e bağlı öğrencilerden biri, aynı kattaki arkadaşlarına haber vermiştir. Bu işaret üzerine 30 kadar iktisat ve Hukuk Fakültesi öğrencisi, bu kata çıkarak, sağcı öğrencileri, bölümün iki kapısını da tutarak sıkıştırmışlar ve yayılım ateşine tutmuşlardır. Öğrenciler arasında meydana gelen panik sırasında her iki taraf birbirine girmiş tabancalar çekilmiş dinamitler patlamıştır. Bu sırada atılan silahlardan Edebiyat Fakültesi

¹³⁹ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.113-115.

¹⁴⁰ Metin Turhan, **a.g.e.**, s.61.

*Coğrafya Bölümü son sınıf öğrencilerinden Yusuf İmamoğlu boynundan ağır Sosyoloji öğrencisi İlhan Koprol da bacağında hafif şekilde yaralanmıştır.*¹⁴¹

Bu olayı haber alan Çapa'lı ülkücüler, kurşunların arasından fakülteye girmeyi başarmışlardır. Yusuf İmamoğlu'nu kanlar içerisinde yerde yattığını gören gençler, yaralı Yusuf'u sırtlamışlar fakat fakültenin kapıları solcular tarafından üstlerine kapatıldığı için binadan çıkamamışlardır. Fakülteye gelen ambulansın önü solcular tarafından kesilmiş, içeriye sokulmamış hatta içeride bir yaralının olmadığını söyleyip geri göndermeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda Yusuf İmamoğlu Esnaf Hastanesi'ne götürülürken yolda kan kaybından 8 Haziran 1970'de hayatını kaybetmiştir.¹⁴² Fakat kimlikleri belli olan katilleri polis yakalayamamıştır.¹⁴³ Katillerin El Fetih'te ya da Barzani'nin karargâhında çalışmak üzere yurt dışına kaçtıkları bilgisi alınmıştır.¹⁴⁴ Ülkücüler bu olayın siyasi sorumlusu olarak da Adalet Partisi iktidarını görmüşlerdir. Çünkü iktidarın bu olayların çözümünden aciz olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁴⁵

Ülkücü isimlerden bir diğer simge olan kişi ise Dursun Önkuzu'dur. İddialara göre Dursun Önkuzu'nun çeşitli işkenceler ile öldürülmesi Ülkücülerin çok tepkisini çekmiştir. Tepki çeken iddialara göre, Önkuzu polis koruması olan binada solcular tarafından insanlık dışı, vahşice öldürülmüş, iktidar da katilleri yakalayacağına ülkücülerin peşine düşünce bu olay infiale sebep olmuştur.

“Metin Turhan'ın Ülkü Ocakları 1966 – 1980” adlı eserindeki iddialara göre solcular, Erkek Teknik Öğretmen Okulu'nda iki gün boyunca Dursun Önkuzu'ya işkence yapıldığını hatta işkence nasıl yapılır kitabının uygulamasını Önkuzu üzerinde gerçekleştirildiğini ve cinayetin işlendiği odada on kişiden fazla olduğu belirtilmiştir. Yine aynı eserin iddialarına göre Önkuzu'yu önce yere yatırıp ayaklarına vurup sonrada ayaklarının üzerinden geçildiği ve dizlerine kadar ezildiği daha sonra ise rast gele jiletlenip, makasla etlerinin kısıldığını, bütün vücudu moraran Önkuzu'nun jiletlenen vücuduna tuz basılarak bayıltıldığı ve bir saat sonra ise bu yapılanların tekrarlandığı ifade edilmiştir. En sonunda ise ağzına hortum

¹⁴¹“ Bu Seferde Solcular Bir Sağcı Öldürdü”, **Hergün Gazetesi**, 9 Haziran 1970, s.1.

¹⁴² Metin Turhan, **a.g.e.**, s.61.

¹⁴³ “Vaziyet Gergin”, **Hergün Gazetesi**, 10 Haziran 1970, s.1.

¹⁴⁴ Metin Turhan, **a.g.e.**, s.62.

¹⁴⁵ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.132.

sokularak bisiklet pompası ile ciğerlerinin patlatıldığını ve tüm bu işkenceler yapılırken polisin dışarıda beklediğini ve bu yapılanlara müdahale etmediğini hatta Dursun'un içeride olduğunu söyleyen ülkücü arkadaşlarına polisin geçit verilmediği belirtilmiştir. Buna karşılık solcuların da polisleri fazla bekletmeyerek Dursun'un cenazesini okulun üçüncü katından aşağıya polislerin ayaklarının dibine attıkları ve Polisin katilleri yakalayacağı yerde İçişleri Bakanı Haldun Menteseoğlu'nun emriyle ülkücülerin üzerine gönderildiğini yine Polisin Türk Ocaklarını basıp cenaze hazırlığında olan gençleri nezarete götürerek birçoğunu dövüp hakarete uğradıkları ifade edilmiştir.¹⁴⁶

Muhittin Çolak anılarında;

“Hükümetin bu tavrı, Adalet Partisi iktidarının Dursun Önkuzu'nun öldürülmesine seyirci kalması bizim üzerimizde ciddi bir tramvaya sebep oldu. Kime güvenecektik, polise mi, adliyeye mi? Olaylar gözümüzün önünde cereyan ediyor. Onlar bizi öldürüyordu”¹⁴⁷

O dönemin tanıklarından Selahattin Sarı ise şunları söylemiştir;

“Çok kaybımız vardı. Her gün teşkilatlar bir ülkücünün cenazesini kaldırmakla uğraşıyordu. Hele İstanbul gibi bir yerde her gün birkaç tane şehidimiz oluyordu.”¹⁴⁸

1970 yılının sonuna şiddet olayları artmış, 1971'e¹⁴⁹ gelindiği vakit bütün hızıyla devam etmiştir. Terör olaylarının artması ve hükümetin üzerine düşen görevleri yapmadığı gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetleri 12 Mart 1971'de hükümete bir muhtıra vermiştir.¹⁵⁰ Bu muhtıra üzerine Başbakan Demirel bir mektup yazarak istifasını vermek zorunda kalmıştır.¹⁵¹

¹⁴⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız; Metin Turhan, **a.g.e.**, s.82-92.

¹⁴⁷ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.152.

¹⁴⁸ M. Metin Kaplan, *“Selahattin Sarı”*, **Başbuğ Türkeş 1980 Öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanları Alparslan Türkeş'i Anlatıyor**, *Bukan Yayınları*, İstanbul 2019, s.125.

¹⁴⁹ 1971'de yaşanan olayları kronolojik olarak daha ayrıntılı incelemek için bakınız; Beyaz Kitap, **a.g.e.**, s.39-44.

¹⁵⁰ Mehmet Koca, *“a.g.m.”* s.105; Daha ayrıntılı bilgi için Bknz; Hasan Cemal, **Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım**, *Doğan Kitapçılık*, Bas:7, İstanbul 1999.

¹⁵¹ “Demirel'in İstifa Mektubu”, **Hergün Gazetesi**, 13 Mart 1971.

1.4 12 Mart Muhtırasından Sonraki Süreç ve I. Milliyetçi Cephe Hükümeti

12 Mart Muhtırası¹⁵² verilince hükümet düşmüş ve Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay yeni bir hükümet arayışına başlamıştır.¹⁵³ Bu arayış 19 Martta tamamlanmış ve yeni başbakanın Nihat Erim olduğunu açıklamıştır.¹⁵⁴ I. Erim Hükümeti'nde 5 Adalet Partili, 3 Cumhuriyet Halk Partili, 1 Milli Birlik Grubu Üyesi ile parlamento dışından 14 teknokrat bakan vardı.¹⁵⁵

12 Mart Muhtırasını ve sonrasını Muhittin Çolak şöyle anlatmıştır;

“12 Mart günü sabah Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesinde solcu grupla birbirimize girmişiz. Okul ya onlarda olacak ya bizde. O kadar kararlılıkla kavgaya tutuşmuşuz ve radyodan 13.00 haberlerinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Hükümete verdiği muhtıra okundu. Kavgalar kesildi. Muhtıranın doğuracağı sonuçlar ne olacak? Sol bir ihtilâl mi geliyor? Yoksa bizden yana bir tavır mı? Bir sürü bilinmeyen... Hükümet istifa etti. Demirel hükümeti devirmişti. Parlamento açıldı. Partiler faaliyetlerine devam ediyor. Bu nasıl bir darbeydi? Sonradan öğrendiğimize göre 9 Mart'ta¹⁵⁶ sol ihtilali olacakmış, önlenmiş. 12 Mart'ta Sol'a karşı tavır alınmış. Genel Başkandan gelen talimat gereği bütün faaliyetlerimizi durdurmuştuk. Nihat Erim Hükümeti kurulmuş, her taraf Sıkıyönetim altında... Genişletilmiş Silahlı Kuvvetler Konseyi'nde

¹⁵² 12 Mart Muhtırası ile ilgili ayrıntılı bilgi almak için bknz; Önder Bozkur, “Anılarda 12 Mart Muhtırası: Bizden Başka Herkesin İktidarda Olduğu O Dönem”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.20, Say:1, Ankara 2018, s. 209-243.

¹⁵³ “İmre Servet, Hükümeti Kim Nasıl Kuracak?”, **Hergün Gazetesi**, 13 Mart 1971,s.1.

¹⁵⁴ “Yeni Başbakan Açıklandı Nihat Erim”, **Hergün Gazetesi**, 19 Mart 1971.

¹⁵⁵ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.229; “Liste Tamamlandı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1971,s.1.

¹⁵⁶ 9 Mart Darbesi için o dönemin 1. Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün'ün araştırmalarına göre; “27 Mayıs 1960 darbesi ile tam hedefine varamayan Marksist – Komünist devrimciler, Bolşevik rejimini Türkiye'de uygulamak için gizli gizli çalışarak 9 Mart 1971'i hazırlamışlardır.” İşte bu sebeple 9 Mart darbesinin önlenmesinde Orgeneral Faik Türün Paşa büyük rol oynamıştır. Darbecilerin hükümet ve meclis üzerindeki baskıları artınca Faik Türün Paşa gerekirse 1. Ordu ile darbecilerin üzerlerine yürüyeceğini ve yine gerekirse Meclisi İstanbul'da toplayabileceğini açık yüreklilikle söylemiştir. 9 Mart Darbesi yapılamayınca 10 Mart'ta ‘Genişletilmiş Komuta Konseyi’ toplanmıştır. Faik Paşa bu toplantıya ağırlığını koymuş kardeşi Ankara Merkez Komutanı olan Tümgeneral Tefvik Türün'e toplantı bitene kadar darbecileri abluka altında tutması emrini vermiştir. 12 Mart Muhtırası bu toplantı sonunda kaleme alınmıştır. Faik Paşayla birlikte Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Genel Kurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın mücadeleleri de 9 Mart Darbesini önlenmesinde büyük katkıları olmuştur. Genelkurmay Başkanı Tağmaç, 12 Mart Muhtırası'nın verilmesinden dört gün sonra, Tümgeneral Celil Gürkan'ın da içinde bulunduğu Kara ve Deniz Kuvvetlerinden 16 askeri ordudan ihraç ettirmeyi başarmış ancak Hava Kuvvetleri'ndeki darbecilere dokunulamamıştır. Çünkü buradaki darbecileri Muhsin Batur korumuştur. Bknz: Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.325,340,341.

bir grup bizim de solla birlikte tutuklanmamızı istiyor; geniş bir kesim de bizim tutuklanmamıza, üzerimize gelinmesine karşı çıkıyor. CHP Genel Başkanı İnönü, basına yansıyan görüşünde, bizim de terörün tarafı olduğumuzui dolayısıyla Ülkü Ocakları'nın da üzerine gidilmesi gerektiğini söylüyor. İnönü'ye cevabı Cumhurbaşkanı Sunay veriyordu: Ülkü Ocakları vatansever gençlerin kurduğu bir kuruluştur. Devlet yıkıcıları ile bir tutulamaz.”¹⁵⁷

Bu süreçte tüm üniversitelerde ve yüksek okullarda başta ülkü ocakları olmak üzere Hür Genç, Dev-Genç gibi benzer kuruluşlar kapatılıp faaliyetlerine tamamen son verilmiştir.¹⁵⁸ Türkiye'nin o dönem yaşadığı kaos'u Rasim Cinisli şöyle özetlemiştir;

“12 Mart Muhtırası'ndan sonra Türkiye tam bir kaosun içine düştü. Yarınların ne getireceğini kimse kestiremiyordu. İhtimaller günbegün değişiyordu. Bir gün Marksistler yakalanıyordu, bir sonraki gün milliyetçiler. İstanbul Örfi İdaresi sol odakları çökertiyor, Ankara ülkücüleri kovalıyordu. Hükümetin ne yapacağı belli değildi.”¹⁵⁹

Fakat hükümet ve devlet, sol örgütlerin üzerine bu dönemde yoğun olarak gitmiş Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu elebaşlarından Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan polislerle girilen silahlı çatışma sonucu yakalanmışlar ve Ankara'ya getirilmişlerdir.¹⁶⁰ Hüseyin İnan ise daha sonra Kayseri'de sabah 04.30 yakalanarak Ankara'ya getirilmiştir.¹⁶¹ Sürekli yapılan soygunlar, adam kaçırma olayları¹⁶² asayiş tedbirlerini gerekli kılmış¹⁶³ bunun sonucunda ise sıkıyönetim ilan edilmiştir.¹⁶⁴

Hergün Gazetesi'nde Sıkıyönetim ile ilgili şu ifadeler yer almıştır;

¹⁵⁷ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.132; Ayrıca bu olay Metin Turhan'ın kitabında şöyle geçiyor: “CHP'nin Sabık Genel Başkanı İsmet İnönü; Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile yaptığı bir görüşmede, Ülkü Ocakları'nın da yaptığı zararlardan bahsedince, ‘Onlar vatansever gençlerdir, komünizme karşı mücadele ediyorlar’ cevabını almıştı.” Bknz: Metin Turhan, **a.g.e.**, s.137.

¹⁵⁸ “Efendi Barutçu, Şehitler Yurdu Edirne Kapı'da Ülkücü Direniş”, <https://www.ulkucukadro.com/2019/08/sehitler-yurdu-edirnekapida-ulkucu-direnisi/>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.

¹⁵⁹ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.331.

¹⁶⁰ “Deniz Gezmiş Anlatıyor”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1971.

¹⁶¹ “Hüseyin İnan Bu Sabah 04.30'da Kayseri'de Yakalandı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1971.

¹⁶² “Soygunlar Önlenemiyor”, **Hergün Gazetesi**, 24 Nisan 1971.

¹⁶³ “Asayiş Tedbirleri Milli Güvenlik Kurulu'nda”, **Hergün Gazetesi**, 26 Nisan 1971.

¹⁶⁴ “Sıkıyönetim”, **Hergün Gazetesi**, 27 Nisan 1971.

“26 Nisan 1971 tarihinde ilan edilen Sıkıyönetim sebebiyle kuruluş gayelerinin tamamen dışında faaliyet gösterdikleri ve Üniversitelerin boykot ve işgallerinde birinci derecede amel unsurları görülen Dev – Genç, Doğu Devrim Kültür Ocakları, Ülkü Ocakları ile başka yönlerden eylemleri müşahede edilen TÖS, İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği, Mücadele Birliği gibi kuruluşların İstanbul, Kocaeli, Sakarya ve Zonguldak illerindeki merkez ve şubeleri Sıkıyönetim Komutanlığınca yapılan aramadan sonra süresiz olarak kapatılmıştır.”¹⁶⁵

Bu zincir siyasi yargılamaları da beraber getirmiş, bu davalar sonucunda ya hapis cezası ya da idam cezası verilmiştir. Ayrıca Milli Nizam Partisi ve Türkiye İşçi Partisi de kapatılmıştır.¹⁶⁶

O dönemlere şahit olan Mehmet Sayın 12 Mart Muhtırası sonrası şöyle özetlemiştir;

“12 Mart 1971 Muhtırası solun üzerinden silindir gibi geçti, çok büyük kıyımlara uğradılar, meydan okudukları ordu ise bu isyanın hesabını sordu, sormakla kalmadı hesabı ödetti de. Muhtıranın üniversitelere yansması ise şöyle oldu; solun elebaşlarının tamamı bu işten zararlı çıktılar. Dağa çıkanların¹⁶⁷ neredeyse tamamı öldürüldü. Militanlarından geri kalanlar hapishanelere düştüler, buralarda ve Ziverbey köşkü gibi yerlerde işkenceden geçtiler. Solun militan olmayan ve onlara ideolojik destek veren aydın kesimi de bundan nasibini aldı. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan idam edildiler¹⁶⁸. Ayrıca bu dönemde ülkücü hareket yükselişe geçti. Solun liderleri ve mekanizmaları tasfiye oldukları için inisiyatif yavaş yavaş bize geçmekteydi. Bir başka sonuç ise solun bölünmesi ve Türk bayrağını terk etmesi oldu.”¹⁶⁹

I.Erim Hükümeti tüm bu olaylar neticesinde sekiz ay hükümette kalmıştır. Tekrar hükümeti kuran Nihat Erim bu döneminde ise dört ay hükümet görevini

¹⁶⁵ “Sıkıyönetim Tebliğ – Haberler”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1971, s.3.

¹⁶⁶ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.233.

¹⁶⁷ Üç İngiliz Teknisyeni kaçırıp öldüren sol örgüt Niksar’ın Kızıldere Köyü’nde ölü olarak ele geçirilmiştir. Bknz: “Üç Masum İngiliz Öldüren Şakiler Ölü Ele Geçtiler” **Hürriyet Gazetesi**, 31 Mart 1972.

¹⁶⁸ İnfazlar sabaha karşı saat 03.00’da Ankara Merkez cezaevinde yapılmıştır. Bknz: “İnfazlar Sabaha Karşı 03’de Yapıldı Gezmiş, İnan, Aslan İdam Edildi” **Yeni İstanbul Gazetesi**, 6 Mayıs 1972.

¹⁶⁹ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.55-57.

yürütebilmiş ve yeni hükümetin kurulmasını beklemeden Ferit Melen'i vekil bırakarak başbakanlık görevini bırakmıştır.¹⁷⁰

Melen Hükümeti'nin de başarılı olamaması sonucunda 26 Nisan 1973 yılında Naim Talu başkanlığında kurulan AP – CGP - Bağımsızlar Koalisyon Hükümeti de krize çare olamamış ve 14 Ekim 1973'de genel seçimlere gidilmiştir. Yapılan seçimde CHP oyların büyük bir kısmını almasına rağmen tek başına iktidara gelecek çoğunluğa sahip olmadığı için MSP ile koalisyon kurmuştur. CHP'nin amacı MSP ile kuracağı ortaklık sayesinde kendisini halka kabul ettirip, 12 Mart'ta tutuklananlar için düşünce özgürlüğü adı altında af kanunu çıkarmak istemiştir. MSP'nin bazı solcuların affedilmesi konusunda ve seçme yaşının 18'e indirilmesi yine bu bağlamda iki partinin de Kıbrıs sorununa farklı yaklaşımları sonucu bu koalisyon hükümeti de dağılmıştır.¹⁷¹

Fakat bu koalisyon zamanında önemli olan husus şuydu; 1974'de CHP ve MSP'nin çıkardığı genel af sayesinde 12 Mart Sıkıyönetim Mahkemeleri tarafından tutuklanan aşırı solcu unsurlar, cuntacı askerler, banka soyguncuları, öldürülen ülkücü öğrencilerin, polislerin ve askerlerin katilleri hepsi bir gecede hapisten çıkarılmıştır. Solcu militanlar tekrardan üniversitelere ve yüksekokullara dönüp her türlü terör faaliyetlerini daha da arttırarak devam etmişlerdir. Üniversiteler başta olmak üzere fabrikalar işgal edilmiş ve kurtarılmış mahalleler oluşturmuşlardır.¹⁷²

Bu dönemi anılarında Mehmet Sayın şöyle anlatmıştır;

“12 Mart sonrası dönemde bir müddet olay yaşanmadı, o dönemde rahat bir ortam vardı. Gruplaşmalar yine vardı ama kavga ortamı henüz yoktu. Bu durum 1974 yılına kadar sürdü.1974 Şubatında af yasası çıktı ve hapishaneler bir gecede boşaldı. Tabii komünist militanların yüzde doksan beşi salıverildi. Çatışmaların yeniden başlamasının miladı 1974 affıdır. Hapisten çıkan militanlar girdiklerinden çok farklıydılar, hapis onları değiştirmişti. Sanki daha da keskinleşmiş ve daha

¹⁷⁰ Mete Tuncay, vd., **a.g.e.**, s.231.

¹⁷¹ Nilay Kazdal, “Türkiye’de 1970 Sonrası Kurulan Koalisyon Hükümetlerinde Demokrasi Anlayışı”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2020, s.25.

¹⁷² Efendi Barutçu, *Şehitler Yurdu Edirne Kapı’da Ülkücü Direniş*, <https://www.ulkucukadro.com/2019/08/sehitler-yurdu-edirnekapida-ulkucu-direnis/>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.

acımasızlaşmışlardı. Bazıları hapisanelerde suç makinesi seri katiller haline dönmüşlerdi. 1974'den sonraki birkaç yılda olaylar tedricen tırmandı hemen birden patlamadı.”¹⁷³

CHP – MSP Koalisyonunun dağılması sonucunda Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk¹⁷⁴ yeni hükümeti kurma görevini 12 Kasım 1974 yılında Sadi İrmak'a vermiştir. Ancak bu hükümet meclisten güvenoyu alamamasına rağmen altı ay daha görevde kalmıştır. Uzun süren hükümet geriliminden sonra Birinci Milliyetçi Cephe Koalisyonu 31 Aralık 1975'te kurulmuş, 12 Nisan 1975 günü ise Süleyman Demirel liderliğinde oluşan AP – MSP – CGP – MHP – Bağımsızlar Koalisyonu mecliste güvenoyu almayı başarmıştır.¹⁷⁵ 14 Mayıs'tan itibaren sağ ve sol görüşlü insanların saldırılara maruz kaldığı bir dönem oluşmaya başlamıştır. 1976 yılının Kasım ayında Üniversitelerin açılması ile birlikte şiddet olayları artmıştır. Ancak bu kaos ortamında hükümet 5 Haziran 1977'de genel seçim kararı almıştır.¹⁷⁶

¹⁷³ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.61-63.

¹⁷⁴ Fahri Korutürk, Cevdet Sunay'ın yerine 6 Nisan 1973 günü Türkiye Cumhuriyeti'nin altıncı Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

¹⁷⁵ Hikmet Özdemir, **“a.g.m.”**, s.53-54.

¹⁷⁶ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.621-623.

II. BÖLÜM

Kaos Ortamında Ülkücü Basın ve Hergün Gazetesi

1975'ten itibaren gittikçe büyüyen ve kitleler boyutuna ulaşan sol akımlar devrim hayallerinin önünde en büyük düşman olarak gördükleri ülküçülere karşı birçok eylemler ve saldırılar düzenlemişlerdir. Kurtarılmış bölge olarak gördükleri her yerde sağ görüşlü olduğu bilinen kişilere ve grup yapılanmalarına yaşam hakkı tanımamışlardır.¹⁷⁷ Ayrıca bu dönem fiziksel çatışmaların olduğu kadar fikri çatışmalarında olduğu bir dönem olmuştur. Solcular fikri yönden birçok yayın yaparken sağcılarda bu yayınlar karşısında mücadele etmeye çalışmışlardır.¹⁷⁸

Çok güçlü ve farklı birçok fraksiyon ile mücadele edilmiştir. O zamanlar Sol Fikir ve düşünce dünyasında, kültür ve sanatta pek güçlüydü. Aydınlık, İleri, Devrimci Yol, Halkın Sesi, Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Kurtuluş, Ülke ve Birikim gibi dergilerin yanında edebiyat ve kültür dergileri de dikkat çeken belli başlı yayınlardır. Bununla birlikte Varlık, Milliyet Sanat, Yazgı Dergisi gibi dergiler vardı. Bunun yanında sayısız dergileri, dernekleri, gizli açık örgütleri, zengin bir basın dünyaları vardı. Buna karşı sağ kesim de hemen her alanda dergiler ve gazeteler çıkarmaya çalışmışlardır. Necip Fazıl'ın Büyükdoğu'su, Mehmet Şevket Eygi'nin Büyük Gazetesi, Osman Yüksel'in Serdengeçti'si, Kemal Fedai Çoşkuner'in Fedaisi, Atsız'ın Bozkurt ve Ötüken'i, Nurettin Topçu'nun Hareket mecmuası fikir dergilerinin başında gelmiştir. Peyami Safa'nın Türk Düşüncesi ile Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün

Türk

Kültürü

¹⁷⁷ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.14.

¹⁷⁸ Bu yayınlarla mücadele etmeye çalışan Hergün Gazetesi'nin satış fiyatı 1977'de 150 Kuruş, 1978 ve 1979'da 250 Kuruşken 1980'de 500 Kuruş olarak satılmıştır. Yine Bu kaos ortamında Hergün Gazetesi zamanla birçok köşe yazarını da bünyesine katmıştır. Başta Taha Akyol olmak üzere Yaşar Okuyan haber ve köşe yazıları yazmışlardır. Ayrıca diğer yazarlardan Tahir Kutsi Makal, Necdet Sevinç, Şahin Önder, Seyyid Ahmet Arvasi, Enver Altaylı, Beşir Ayvazoğlu, Şevket Bülent Yahniçi, Necip Fazıl, Sait Bilgiç, Muammer Taylak, Abdülkadir Billurcu, Sevgi Kafalı, Faik Sezgin, Kayıhan Batu, Doç. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu, Dr. Süha Aydın gibi isimler kimi zaman tarihi kimi zaman dış politika kimi zamanda günlük siyasi yazılar yazarak Hergün Gazetesi'ne katkı yapmışlardır.

dergileri de önemlidir. 1975'ten sonra ise Ülkü Ocağının çıkardığı dergiler çok büyük trajalara erişmiştir. Genç Arkadaş ile Hasret zaman zaman 40 bin basıldığı da olmuştur. Fakat en yüksek traja Nizam-ı Âlem ile ulaşılmıştır. Daha dördüncü sayıda yüz bini bulmuştu. Ancak bu yayın kısa ömürlü olmuş ve dört sayı çıkmıştır. Sağcı dergileri sıralayacak olursak: önce Milli Hareket gelmiştir. Sonra Milli Ülkü, Devlet, Bozkurt, Ocak, Töre, Söğüt, Fedai, Milli Yol vs'den sonra Hasret, Genç Arkadaş, Nizam-ı Âlem, Gergef, Divan, Liseli Genç, Birliğe Çağrı, Ülkücü Kadro, Büyük Ülkü, Ülkü Ocağı, Türkiye ve Dünya'dır. Yan kuruluşların yayınları ise Ülküm, Yiğit Köylüm, Ülkü-Tek, Milli Eğitim ve Kültür, Alinteri, Ülkü-Bir, Ananın sesi gibi dergiler gelmiştir. Kon adında bir de Kürtçe Türkçe yayın yapan dergi vardı. Çaylak dergisi de Avukat Enver Kaynak'ın sahipliğini yaptığı bir mizah dergisi idi.¹⁷⁹

Sol ve sağ fikirlerinde çatıştığı böyle bir ortamda solcular basını etkili kullanarak ülkücüleri fikri yönden pasifize etmeye bu dönemde de çalışmış ve kamuoyunda yaptıkları eylemleri haklıymış gibi algılatma mücadelesine de girişmişlerdir. 12 Eylül Darbesi'nin öncesinde sol gruplar kendi aralarındaki iç çatışmalarda bazı devrimci militanları infaz etmişler ve bu ölümlerden sol görüşlü gazete ve dergiler aracılığıyla propaganda yapılarak bu suçlar ülkücülerin üzerine yıkılmak istenmiştir. 12 Eylül Darbesi'nin öncesinde ve sonrasında birçok ülkücü işlemedikleri bu cinayetlerden yargılanıp hapis yatmışlardır.¹⁸⁰ Solcular gazete ve dergi başta olmak üzere radyo ve televizyondan da yararlanmışlardır. Özellikle

¹⁷⁹ M. Metin Kaplan "*Lütfü Şahsuvaroğlu*", **Başbuğ Türkeş 1980 Öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanları Alparslan Türkeş'i Anlatıyor**, *Bukan Yayınları*, İstanbul 2019, s. 143-165.

¹⁸⁰ Hakkın Öznur, **a.g.e.**, s.15; Bu olaya örnek olarak Mustafa Kuseyri'nin öldürülmesini verebiliriz. Çünkü Mustafa Kuseyri solcu olan kendi arkadaşları tarafından öldürülmüş ancak bu cinayet ülkücülerin üzerine atılmıştır. Daha sonradan Kuseyri'nin ölümünden ülkücülerin değil kendi solcu arkadaşlarının sorumlu olduğu ispatlanmıştır. Bknz: **Cumhuriyet Senatosu**, Belge:26, O:2, 05.02.1975, s.51; Mayıs 1970'de Ülkü Ocakları Birliği, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Mustafa Kuseyri'nin öldürülmesi olayıyla ilgili olarak bildiri yayınlamış ve olayla Ülkü Ocakları Birliği'nin bu olayla alakası olmadığı belirtilmiştir. Bildiriye ulaşmak ve dataylı bilgi almak için bknz; Metin Turhan, **a.g.e.**, s.55; Ülkü Ocakları Birliği Teşkilatı'nın Başkanı Aytekin Yıldırım şunları söylemiştir: "*Benim halamın oğlu Mahmut Tat, Mersin'de beş veya altı sene hapis yattı.Üzerine yalandan cinayet yüklediler. Ben hiçbir arkadaşımın cinayetine inanmam, çoğu sahtekârlıktır, yalandır yani bize karşı kendi kurdukları oyunlardır.12 Eylül'de her şey ortaya çıktı. Meğerse darbeye zemin hazırlıyorlarmış, her şeyi kendileri organize etmişler. Fakat sonra anladık neyin ne olduğunu*" daha ayrıntılı bilgi için bknz; M. Metin Kaplan "*Aytekin Yıldırım*", **Başbuğ Türkeş 1980 Öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanları Alparslan Türkeş'i Anlatıyor**, *Bukan Yayınları*, İstanbul 2019, s.52.

TRT'nin cinayet haberlerini sol lehine verip yumuşatması ülkücülerin tepkisine neden olmuştur.¹⁸¹

O dönemki basının haberlerini Mehmet Sayın'ın anılarında şu şekilde geçmektedir:

“Basın o yıllarda aşırı sol gruplara sempati ile bakmakta ve bize karşı da en adice metotlarla saldırmaktaydı. Yusuf İmamoğlu ağabeyimin öldürüldüğü günün ertesi günü çıkan gazetelerde başlıklar genellikle ‘Bir Sağcı Öldürüldü’ şeklinde idi. Ağabeyimizin öldürüldüğünde başında ölmesi için beklediklerinden ve cebinde çıkan 35 kuruştan hiç bahsetmemişlerdi. Herhangi bir okulda bir kavga olsa ‘Komandolar Öğrencilere Saldırdı’ gibisinden başlıkları patlatıyorlardı ama ciğerleri patlatılan arkadaşımızı yazmıyorlardı. Bizlere sol gruplar saldırdığı zamanda ‘Öğrenciler Kendilerini Faşist Komandalardan Korudular’ gibisinden başlıklarla dezenformasyon yapılırdı.”¹⁸²

Solcular; fikirlerini yaymak, kendi davalarını haklı göstermeye çalışmak ve yaptıkları eylemleri meşrulaştırmak amacıyla çıkardıkları yayınlara karşılık fikri mücadele vermek için¹⁸³ Alparslan Türkeş gazete araştırmalarına başlamıştır. Bu iş için Başbakanlık Müsteşarlığını sırasında askerlik vazifesini yedek subay olarak yapan ve kendisini o zaman tanıdığı Zeki Saraçoğlu¹⁸⁴ ile İstanbul'a parti çalışmaları için geldiği sırada görüşmüştür. Türkeş, Saraçoğlu'na: “*Sen gazetecilik okulu mezunusun, gazetecisin, bizim bir gazeteye ihtiyacımız var, bunu nasıl temin edebilirsiniz?*” diye sormuş, Zeki Saraçoğlu ise darbeden sonra gazeteciliği bıraktığını ancak bu ihtiyacı karşılamak için araştırma yapacağını söylemiştir.¹⁸⁵

¹⁸¹ Metin Turhan, **a.g.e.**,s.50.

¹⁸² Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.44.

¹⁸³ Gazeteler her zaman önemli bir propaganda aracı olmuşlardır. Örnek verecek olursak; Gazetelerin Fransız Devrimi'nde üstlendiği görev inkâr edilemeyecek düzeydedir. Yine 1946 yılı seçimlerinde CHP fikirlerini Anadolu ve Tanin Gazetelerinde yaymış hatta bu gazeteleri halka ücretsiz dağıtmış, böylece seçimi kazanmışlardır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz; Menderes Akdağ, “*Türkiye’de Koalisyonlar Döneminde Siyasal Algı ve Propaganda 1970 – 1980*”, **Yayımlanmış Doktora Tezi**, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2018, s.117.

¹⁸⁴ Ali Bademci, **12 Eylül İşkencesinde Ülkücü Bir Gazetecinin Dramı**, *Ötiken Neşriyat*, Bas: 2, İstanbul 2016, s.17.

¹⁸⁵ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.497.

Birkaç ay içerisinde araştırmalarını tamamlayan Zeki Saraçoğlu, Türkeş'e şu bilgileri vermiştir: “*Milliyetçi yayınlarıyla tanınan Hergün Gazetesi*¹⁸⁶ satılmak isteniyor. Hergün Gazetesi'nin sahibi Faruk Gürtunca'yi¹⁸⁷ tanırım. Hergün Gazetesi'nde bir ara bende çalıştım. Görüşüp gazeteyi alabilirim” demiştir. Bunun üzerine Alparslan Türkeş gazetenin hemen alınmasını istemiştir. Böylece Hergün Gazetesi¹⁸⁸, Zeki Saraçoğlu tarafından satın alınmıştır. Hergün Gazetesi Türkiye çapında dağıtılıp okunmaya başlanmış ve ilk yıllarda çok büyük hizmetler vermiştir. Hatta bu gazete MHP davasında da gündeme gelerek eğitimcilerin maaşlarını aldığı bir kurum olarak gösterilmiştir.¹⁸⁹ İlk zamanlar gazetenin Genel Müdürü Yaşar Okuyan, Yayın Müdürü Necdet Sevinç olmuştur. Daha sonra Zeki Saraçoğlu Ortadoğu Gazetesi'ni alınca Hergün Gazetesi'nin yönetim kurulu başkanlığına Türkeş'in yakın adamı Ali Sahir Nariç getirilmiştir. Ali Sahir Nariç aynı zamanda Genel Müdürlük görevini de yüklenmiştir. Necdet Sevinçten sonra ise Genel Yayın Müdürlüğüne bizzat Türkeş tarafından Enver Altaylı¹⁹⁰ getirilmiştir.¹⁹¹ Hergün

¹⁸⁶ Hergün Gazetesi 12 Kasım 1947'de Mehmet Faruk Gürtunca tarafından kurulmuştur. 1975'te Hergün Gazetesi'ni devrederek gazeteciliği bırakmıştır. Bknz; İbrahim Aslan, **Mehmet Faruk Gürtunca'nın (1904-1982) Şiir Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, *Hiperlink Yayınları*, İstanbul 2019, s.15-16.

¹⁸⁷ Mehmet Faruk Gürtunca, 1904 yılında Edirne'de dünyaya gelmiştir. 1918 yılında Edirne İlkokulu'ndan mezun olmuş, 1922 yılında ise Edirne Öğretmen Okulu'ndan mezun olarak öğretmenlik görevine başlamıştır. Öğretmenlik yaptığı sırada İstanbul Üniversitesi Dışçilik Fakültesi'ni bitirmiştir. Ayrıca birçok okulda 7 yıl Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Servet-i Fünûn, Hayat, Sûs, Türk Yurdu, Tercümanı Hakikat, Cumhuriyet ve Vakit Gazetelerinde yazarlık yapmıştır. Bundan sonraki hayatına ise yayıncılık yaparak devam etmiştir. Çocuklar için birçok çocuk dergileri yayınlamıştır. Yetişkinlere yönelik ise; Okul ve Öğretmen, Her Ay, Her Hafta dergilerini çıkarmıştır. Ayrıca Selamet, Hergün Ekspires, Hergün, Edirne, Siyasi Yıldırım Postası, Demokrat Politika ve Yeni Halk Gazetelerinin hem sahipliğini yapmış hem de başyazarlığını yapmıştır. Daha sonra ise 1957 ve 1960 dönemini kapsayan yıllarda Demokrat Parti milletvekilliğini yapmıştır. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi olunca tutuklanmıştır. M. Faruk Gürtunca, İstanbul'da 5 Ağustos 1982 tarihinde 78 yaşındayken vefat etmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bknz; İbrahim Aslan, **Mehmet Faruk Gürtunca'nın (1904-1982) Şiir Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, *Hiperlink Yayınları*, İstanbul 2019.

¹⁸⁸ Hergün Gazetesi bir ara Demokrat Parti'yi de desteklemiştir. Bknz; “Hergün (gazete)”, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Herg%C3%BCn_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Herg%C3%BCn_(gazete)) ; O dönemin gazete manşetlerine baktığımızda siyasi olaylarla pek ilgilenilmediği görülmüştür. Gazete genel itibariyle siyasi olaylara az yer vermiş çoğunlukla magazinsel haberler, hırsızlık, dış politika haberleri, grev haberleri, adam yaralama veya cinayet gibi olayları büyük puntolarla haberleştirmişlerdir. O dönemin başlıklarına bakacak olursak; “Yeşil Çam'da Cinayet Şarap ve Küfür”, **Hergün Gazetesi**, 20 Ocak 1970; “Balat'tan Kız Kaçıran Genç Kumburgaz'da Yakalandı”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ocak 1970; “Bebek Cinayetinin Katili Eski Bir Mahkûm”, **Hergün Gazetesi**, 9 Şubat 1970; “Makariosa Suikast Yapıldı”, **Hergün Gazetesi**, 8 Mart 1970.

¹⁸⁹ Oğuzgan Cengiz, **a.g.e.**, s.497-498.

¹⁹⁰ Enver Altaylı'nın babası Özbek Türk'ü olan Şakir Han'dır. Şakir Han, Sovyetlerden kaçarak Türkiye'nin Adana iline yerleşmiştir. Şakir Han daha sonra Altaylı soyadını almıştır. Kendisi gibi kaçıp Adana'ya yerleşen Abdurrahman (Kavuncu) Hoca'nın kızıyla evlenmiştir. Bu evlilikten 1944 yılında Enver Altaylı dünyaya gelmiştir. Söylenenlere göre Enver'in babası Şakir Han geçmişte Enver Paşa'nın emrinde çalışmış bu nedenle oğluna da onun adını vermiştir. Diğer oğullarına da Cemal ve Talat isimlerini vermiştir. Enver Altaylı 1958 yılında askeri liseye başlamış Albay Talat Aydemir'in darbe girişimine katılmış bu yüzden Sıkı Yönetim

Gazetesi özellikle 1977 yılı başından itibaren kendisini yenilemeye ve ilerlemeye çalışmıştır. Hatta bir takım yenilikler yapmış bazen de gazeteye katkı sunmayanlara karşı sitemde bulunmuştur.

Bunu Yaşar Okuyan'ın, Hergün Gazetesi'nde kaleme aldığı köşe yazısından anlayabiliyoruz. Bu sebeple Okuyan'ın köşe yazısını özet olarak tezimize ilave etmeyi uygun gördük.

“Değerli okuyucularımız...

Sizlerle yine bir pazar günü birlikteyiz. Yine sizlerle, gazeteniz Hergün ile ilgili sohbet edeceğiz. Sizlere ilk önce düzenlediğimiz Edebiyat Yarışmasını müjdelemek istiyoruz. Evet! gazeteniz Hergün, kültürel alanda da üzerine düşen görevleri yerine getirmek ve okuyucularımızın edebi çalışmalarına katkıda bulunmak amacı ile bir edebiyat yarışması düzenlemiştir. Hikâye – Karikatür – Şiir – Fıkra dallarında¹⁹² açmış olduğumuz yarışma ile ilgili geniş tafsilâtı Ülkü Aile ilâvemizde okuyacağınızı ve yarışmaya katılıp derece alanlara ödülleri törenle tevzi edeceğimizi de, ifade etmek isteriz.

Mahkemelerinde yargılanıp okuldan atılmıştır. Harp Okulu'ndan atıldıktan sonra Hukuk Fakültesine başlamıştır. Burada Türkiye'nin CIA sorumlusu olduğu bilinen Ruzi Nazar ile tanışmıştır. Ruzi Nazar daha sonra onu MİT Müsteşarı Fuat Doğu'ya tavsiye etmiş, Doğu'da Enver'i Milli İstihbarat Teşkilatı'nda Sovyetolog olarak eğitilmesini sağlamıştır. Enver Altaylı, MİT'te 5 yıl görev yaptıktan sonra 1973'de ayrılmıştır. Alparslan Türkeş, Süleyman Demirel ve Turgut Özal'a danışmanlık yapmıştır. Enver Altaylı'nın adı Necip Hablemitoğlu'nu Köstebek isimli kitabını hazırladığı zaman tehdit etmesiyle gündem olmuştur. Bazı iddialara göre ise Altaylı, Kaşif Kozinoğlu'nun MİT'ten tasfiye edilip cezaevine atılması sürecinde rol oynadığı söylenmiştir. Yine MİT'teki Fetö yapılanmasına yardım ettiği iddia edilmiştir. Ancak MİT'te görevli olan bazı FETÖ üyelerinin yurtdışına kaçırılmasına ilişkin bir soruşturma kapsamında tutuklanmıştır. Halen cezaevinde tutuklu bulunmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bknz; Musa Keskin, “Karanlık Olayların Gölgesi Enver Altaylı Kimdir?”, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/karanlik-olaylarin-golgesi-enver-altayli-kimdir-41642564> , Erişim Tarihi: 19.12.2020;

“Tartışılan İsim Enver Altaylı Kimdir?”, <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/tartisilan-isim-enver-altayli-kim-video> , Erişim Tarihi: 19.12.2020.

¹⁹¹ Ali Bademci, **a.g.e.**, s.21.

¹⁹² Gazeteler aslında bir nevi eğitim görevi de görmüşlerdir. Gazeteler zaman zaman ilaveleri ve içerikleriyle eğlence aracına da dönüştükleri görülmüştür. Bununla beraber gazetelerin bilgi edinme veya bilgilendirme görevleri de görülmüş olup bazen bilinçli olarak kamuoyu oluşturma ya da kamuoyunu yönlendirme veya yanıltma görevleri de üstlenmişlerdir. Daha ayrıntılı bilgi için bkzn; ; Menderes Akdağ, **a.g.e.**, s.117; Gazetelerin propaganda aracı olduğunu Bücher şöyle ifade etmiştir: “Gazeteler salt haber yayınlayan müesseseler olmaktan çıkıp kamuoyunun taşıyıcıları ve yönlendiricileri, parti politikasının mücadele araçları oldular” demiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bkzn; Jürgen Habermas, **Kamusallığın Yapısal Dönüşümü**, İletişim Yayınları, Çev: Tanıl Bora ve Mithat Sancar, Bas:5, İstanbul 2003, s.310.

*Sizlere ilâvemiz ile ilgili olarak da yaptığımız bir yeniliği duyurmak istiyoruz. Önümüzdeki haftadan itibaren, bir pazar **Ülkü Aile** bir pazar da **Sanat 77** ilâvesini vereceğimizi ve ilâvemizi bu şekilde daha da beğeneceğinizi ümit ediyoruz.*

Değerli okuyucularımız...

Bize yazıp, konuları genel olduğu için cevap vermeyi arzuladığımız bazı mektuplara değinmek istiyoruz.

Konya'dan Kemal Değirmenci mektubunda, gazetenin bazı bayilerce satılmadığını ya da az sayıda getirildiğini ve bu durum karşısında bir okuyucu olarak ne yapılması lazım geldiği ile ilgili olarak şunları söylememiz mümkündür. Gerçekten bazı bayiler kısıtlı olarak gazeteniz Hergün'ü getirtmemekte veya çok az sayıda getirtip saklamaktadırlar. Çok cüzi de olsa bu durumun varit olduğunu bizzat bizler de tespit etmiş bulunmaktayız. (Diyerek çözüm sunmuştur.)

Ayşe Kafkasyalı imzası ile Ankara'dan yazan okuyucumuz mektubunda Solun gazetelerinde öğretim üyelerinin her gün yazıları yayınlanmaktadır. Neden bizim gazetemizde milliyetçi öğretim üyelerinin yazıları bulunmamaktadır? diye, bize sormaktadır.

Konu ile ilgili en azından bine yakın mektupta aynı sorunun yönetildiğini ve bizim de aynı konudan şikâyetçi olduğumuzu belirtmek isteriz. Öğretim üyelerinin yazı yazmaları konusunda, çeşitli defalar yaptığımız bütün çabalar netice vermemiş ve üç dört öğretim üyesinin dışında hiçbir milliyetçi öğretim üyesinden yazı almak mümkün olmamıştır. Okuyucularımızın bu soruyu bir de milliyetçi öğretim üyelerine yöneltmelerini rica ediyoruz. Evet! Neden milliyetçi öğretim üyeleri yazmıyorlar acaba?

Mustafa Kahraman isimli okuyucumuz da, gazeteniz Hergün'ün ne zaman ofset¹⁹³ basılacağını soruyor, bizlerden.

Bu konuda şunu ifade etmek isteriz ki, mevcut imkânlar içinde gazetenin ofset basılması âdeta imkânsızdır. Çünkü gazeteniz Hergün'ün sahibi, kapitalistler değildir ve arkasında büyük şirketlerde yoktur.”¹⁹⁴

İşte bu köşe yazısından da anlaşıldığı üzere o dönemin milliyetçi yayınlarının zor şartlar altında çıktığını ve bazı milliyetçi aydınların da bu yayınlarda yazmadıklarını görebilmekteyiz.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen Hergün Gazetesi siyasi olaylara çokça değinmiş ve karşıt gruplar tarafından hedef haline gelmiştir. 27 Kasım 1978 tarihinde Hergün Gazetesi ilk sayfasında büyük puntolarla “SUSTURAMAYACAKSINIZ” başlığı altında gazeteye yapılan saldırılara isyan etmişlerdir. Çünkü gazete 1978'e kadar 3 defa kurşunlanmış, 1 muhabiri kurşunlanıp, 1 muharibi öldürülmüş, 1 işçisi kaçırılmış, yazarları ve yazı işleri müdürleri hakkındaki dava sayıları 40'a ulaşmış, TRT başta olmak üzere hiçbir gazete cemiyetleri ve sendikalar Hergün Gazetesi'ne yapılanları kınamadıkları iddia edilmiştir.¹⁹⁵ Gazete iddialarını şu şekilde açıklamıştır;

“Doktriner Türk Milliyetçiliğinin hizmetinde görevini sürdüren gazetemiz, bir taraftan iktidarın baskıları ve ekonomik ambargosu ile ezilmeye çalışırken, diğer taraftan da kızıl komünistlerin silahlı saldırılarına hedef olmaktadır. Gazetemiz baştan beri CHP ve onun Genel Başkanı Bülent Ecevit'in koruyucu kanatları altında gelişen Kızıl Terör'ün saldırı hedefi haline gelmiştir. Gazetemiz mensuplarına ve onların yakınlarına bugüne kadar yapılan saldırılar sonucunda bir muhabirimiz ile bir muhabirimizin babası şehit edilmiş, altı mensubumuz da yaralanmıştır. Bu arada yurdun çeşitli yerlerinde gazetemizi okuyan vatandaşlardan bazıları da kızıl anarşistlerin saldırısına uğramışlardır.1977 yılının başlarında Gönen muhabirimiz Naci Ayar

¹⁹³ Ofset; Bu bir baskı tekniğidir. Bu baskı yağ bazlı olan baskı mürekkebinin, su ile birbirine karışmaması tekniğidir. Bknz; “Ofset”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ofset>, Erişim Tarihi: 19.12.2020.

¹⁹⁴ “Yaşar Okuyan, İlavemizde Değişiklik Yapıyoruz”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1977, s.2.

¹⁹⁵ “Susturamayacakımız”, **Hergün Gazetesi**, 27 Kasım 1978, s.1.

komünistlerin silahlı saldırıları sonucunda ağır yaralanmıştır. İki gün sonra Hergün Haber Merkezinden Ahmet Akpak, Edebiyat ve Hukuk Fakültesinde görev yaparken solcu polislerce feci şekilde dövülmüştür. 4 Eylül 1977 tarihinde Hergün Güney İlleri Bürosu Şefi Saffet Atlı'nın babası Muhittin Atlı komünist katillerce şehit edilmiştir.24 Eylül 1977 tarihinde Antalya Muhabiri Hüsamettin Fidan, CHP Gençlik Kolları üyesi olan bir kişi tarafından oto ile ezilerek öldürülmek istenmiştir. Aynı muhabirimiz 8 Ocak 1978 günü tekrar komünist militanların saldırısına uğramış ve ağır yaralanmıştır.16 Kasım 1977 tarihinde ise Uşak muhabirimiz Yahya Aktaş komünist katillerce pusuya düşürülerek şehit edilmiştir. 23 Ocak 1978 tarihinde Hergün Spor Servisi muhabirlerinden Beyit Ertürk evine giderken yolu kesilip kurşunlaşmış ve ağır yaralanmıştır. Çanakkale muhabirlerimizden Hüseyin Sarı, Iğdır muhabirlerimiz Nihat Aşırım da 1978 yılı içinde saldırıya uğrayan ve bu saldırılar sonucu ağır yaralanan muhabirlerimizdendir. Gazetemizin Genel Yayın Müdürü Enver Altaylı'nın kardeşi Avukat Oktay Altaylı, Ceyhan'da otomobille bir yere giderken öldürülmek istenmiş olay sonucunda şoförü can vermiştir.”¹⁹⁶

Bu saldırı iddialarının yanında Hergün Gazetesinin genel idare binasının üç defa kurşunladığı belirtilmiştir. Hatta bu kurşunlamalar gazetenin başka illerdeki bürolarına da sıçramıştır. Ayrıca Genel Yayın yönetmeni olan Enver Altaylı'nın Ceyhan'daki evine de saldırılmış ve kardeşi Oktay Altaylı'nın da Avukatlık bürosunun basıldığı yazılmıştır. Gazete mensuplarına kırkı aşkın tehdit mektubunun geldiği, Hergün Gazetesi'nin bazı mensuplarının solcuların kurdukları “Halk Mahkemeleri”nde idamına karar verdikleri ve çeşitli zamanlarda gazeteye on kadar bomba konulduğunu ve bazı solcu bildirimlerde Hergün Gazetesi de hedef gösterilmiştir.¹⁹⁷

Hergün Gazetesi bu yapılan saldırılar sonucunda gerekli makamlara güvenlik tedbirlerinin alınması için yazı yazdıklarını belirtmiş ve karşı cevap olarak gerekli tedbirlerin alındığı ifade edilse de saldırıların sürdüğünü iddia etmiştir. Ayrıca solcu gazetelere ve muhabirlere bir saldırı olduğunda en şiddetli tepkiyi gösteren basın

¹⁹⁶ “Susturamayacaksınız”, **Hergün Gazetesi**, 27 Kasım 1978, s.1-7.

¹⁹⁷ “Susturamayacaksınız”, **Hergün Gazetesi**, 27 Kasım 1978, s.1-7.

kuruluşlarının ve özellikle TRT'nin, Türk milliyetçiliğini savunan Hergün Gazetesi hakkında bir tepki vermemelerinden yakınmışlardır. Bunun yanında gazetenin dağıtımlarının ve satışının sabote edildiği ve Hergün Gazetesi okurları ile iletişimi kesmek bununla beraber gazeteye ekonomik zarar vermek amaçladığı da belirtilmiştir. Hatta Bülent Ecevit'in de Hergün Gazetesi'ne bir milyonu aşan tazminat davası açtığını ve mahkemenin gazete hakkında aleyhte karar verildiği bu karar sonucunda Ecevit'in Yazı İşleri Müdürü Veyis Sözüer'in maaşına ve gazetenin dizgi makinelerine haciz koydurduğu da yazılmıştır. Haberin sonunda ise tüm bu olanlara rağmen Hergün Gazetesi'nin Ülkücü Kadrosu'nun susturulamayacağı belirtilmiştir.¹⁹⁸

Hergün Gazetesi'ne ilerleyen yıllarda da bu tür baskı ve saldırı haberlerini görebiliyoruz. 5 Eylül 1979 tarihli haberde bu sefer Adana Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polis ekiplerinin abonelere gazete götüren elemanlara yönelik baskılar olduğunu ve gazete bayilerini POL-DER'li polislerin tehdit ederek Hergün Gazetesi'nin satışını engellemeye çalıştıkları iddia edilmiştir. Hatta Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un halk arasında taraf tutan ilk emniyet müdürü olduğu da yine gazetenin iddialarından birisi olmuştur.¹⁹⁹ 2 Aralık 1979 tarihli Hergün Gazetesi'nin haberine göre Birinci Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı kararıyla sadece Hergün Gazetesi'nin bir saat süren arama ve kimlik sorma işlemlerinin yapıldığı haberi verilmiştir.²⁰⁰ 29 Aralık'ta ise Hergün Gazetesi'nin ana binasında bilinmeyen bir sebeple yangın çıkmış gazetenin 32 yıllık arşivi tamamen yanmış, yazı işleri, baskı ve dizgi daireleri zarar görmüş, makine dairesindeki makineler kullanılamaz hale gelmiş, gazetenin basıldığı kâğıt bobinler tamamen imha olmuştur.²⁰¹ Hergün Gazetesine iddia edildiği gibi yapılan saldırılardan sonra 12 Eylül 1980 darbesinin olmasıyla birlikte Hergün Gazetesi süresiz olarak kapatılmıştır.²⁰²

Bu noktaya kadar yazdıklarımızla tezimizin alt yapısını oluşturmuş olduk. Bundan sonraki değerlendirme sürecimiz tezimin asıl unsurunu oluşturan Hergün

¹⁹⁸ "Susturamayacaksınız", **Hergün Gazetesi**, 27 Kasım 1978, s.1-7.

¹⁹⁹ "Adana Emniyeti gazetemiz Hergün'ün Satışını Engelliyor", **Hergün Gazetesi**, 5 Eylül 1979.

²⁰⁰ "Sıkıyönetim Gazetemizi Aradı", **Hergün Gazetesi**, 2 Aralık 1979, s.1.

²⁰¹ "Hasar Büyük Can Kaybı Olmadı Gazetemiz Yandı", **Hergün Gazetesi**, 24 Aralık 1979, s.1.

²⁰² Lale Dündar, "12 Eylül 1980 Darbesinin Basına Etkileri", **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Say: 16, 2016, s.133.

Gazetesi'nin 1977 ve 1980 yıllarında gazetede haberleşen belli başlı olaylar oluşturmuştur.

2.1 1977 Olayları

1970'li yılların en uzun iktidarda kalan hükümeti olan I.Milliyetçi Cephe Koalisyonu, Türkiye'yi 5 Haziran 1977 genel seçimlerine kadar idare etmiştir. Milliyetçi Cephe sağ kanatta yoğunlaşmış ve sol görüşlü Ecevit CHP'siyle karşı karşıya gelmiştir. Bu kutuplaşma ise 12 Eylül 1980 darbesine kadar sürecek olan sağ – sol çatışmasının esas kilit noktasını oluşturmuştur.²⁰³ Özellikle Milliyetçi Cephe de, Milliyetçi Hareket Partisi kilit rol oynamıştır. CHP'nin hükümeti kuramaması ve iktidarı AP liderliğinde sağ bloğa kaptırması Türkeş için büyük fırsat yaratmıştır. Çünkü 1975'deki I.Milliyetçi Cephede yer alan MHP'nin 3 milletvekilinden 2'si bakanlık koltuğuna oturmuşken 1977 yılındaki II. Milliyetçi Cephede milletvekili sayısını 16'ya yükseltmiş²⁰⁴ bakan sayısı da 5 olmuştur.²⁰⁵

1970'li yıllar bir türlü kontrol edilemeyen olayların ve bölünmelerin olduğu yıllardı. Her sene olaylar daha da şiddetleniyor ve 12 Eylül 1980 darbesinin ayak sesleri duyulmaya başlanıyordu. 1975'de olduğu gibi 1976 yılında da olaylar oldukça fazlaydı.

1976 yılı bilançosunda 209 kişi hayatını kaybetmiştir. 1977 yılında ise değişen bir şey olmamış hatta olaylar ve ölümler daha da artarak devam etmiş bu dönemde kimsenin can güvenliği kalmamıştır. Öğrenci ve işçilere yönelik cinayetler artmaya başlamış, silahlı çatışmalar olağan bir eylem türü haline dönüşmüştür. Bu sebeple birçok genç eğitimin hayatını yarıda bırakmak zorunda kalmıştır.²⁰⁶

Türkiye, siyasi açıdan birçok problem yaşarken ekonomik çöküş ve anarşi olayları da hız kaybetmeden artmıştır. Ayrıca bu dönemde Türkiye âdeta tüm kamu kurumlarıyla ve dernekleriyle sağcı - solcu olarak ikiye bölünmüştür. Polislerin solcuları POL-DER de sağcıları POL-BİR de, Öğretmenlerin solcuları TÖB-DER de sağcıları ÜLKÜ-BİR de gruplaşmışlardı. Bunun yanında solcu işçiler DİSK'te sağcı

²⁰³ Gamze Budak, “Osmanlı'dan 12 Eylül'e Ordu Siyaset İlişkisi ve Türk Basımında 12 Eylül 1980 Darbesi”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kahramanmaraş 2017, s.34.

²⁰⁴ Tanıl Bora ve Kemal Can, **Devlet Ocak Dergah 12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket, İletişim Yayınları**, Bas:6, İstanbul 2000, s.61-62.

²⁰⁵ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**,s.230.

²⁰⁶ Aslıhan Keskin, **a.g.e.**, s.365.

işçiler MİSK'te, solcu öğrenciler DEV-GENÇ'te sağcı öğrenciler Ülkü Ocaklarında gruplaşmışlardı. Avukatlar, doktorlar, mühendisler yani her meslek aslında kendi saflarına çekilmişlerdi. Sokağın hâkimi ise ya ülkücülerin ya da devrimcilerin kontrolü altındaydı. Ülkücülerin merkezi ülkü ocaklarıydı. Ocaklar siyasi açıdan MHP'ye bağlıydı. Bir başka sağ grup ise Akıncılar idi. Şeriat'ı hedefleyen bu grup siyasi olarak Milli Selamet Partisi'ne yakındı. Akıncılar genelde büyük çatışmaların dışında kalmışlardır. Bu dönemde solda kendi içerisinde çeşitli gruplara bölünmüştür. Sovyet yanlıları Türkiye Komünist Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ve Emeğin Birliği Gruplarıdır. Çin yanlıları ise Türkiye İşçi Köylü Partisi'nde, Arnavut yanlıları Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Devrimci Halkın Birliği, Devrimci Proletarya ve TİKKO'ydu. Bu bölünmeden az da olsa payını Türk Silahlı Kuvvetleri de aldı. Bir taraftan da Güneydoğu'da baş gösteren Apoculuk (Kürtçülük) hareketi de çıkmaya başlamıştı.²⁰⁷

1977 – 1980 arası yaşanan olaylar şiddetin, anarşinin ve terörün zirve yaptığı bir dönem olmuştur. İnsanlar kutuplaşmış ve her kutup birbirleriyle çatışır duruma gelmiştir. Bu çatışmalara kendilerini sağcı ve solcu olarak ayıran kurumlarda dâhil olmuştur. Özellikle bu yıllarda MHP ve CHP'nin siyasi olarak çatışmaları sokaklara yansımış ve bu çatışmalara diğer kamu kurumlarında ve derneklerde görev yapanlarda eklenmiş her iki tarafta birbirlerini suçlamışlardır.

Sağcıların görüşüne göre baktığımızda Milliyetçi Hareket Partisi Genel Sekreteri ve Kütahya Senatörü Osman Albayrak; “*Anarşist, bölücü ve komünist çetelerin CHP içinde yuvalandığını ve onun kanatları altında himaye görüp güçlendiğini hatta bu anarşistlerin devlet kadrolarına alındığını*”²⁰⁸ iddia etmiştir. Türkiye Yazarlar Birliği Genel Başkanı Acar Tuncer yaptığı açıklamada Yeni Asır Gazetesi'ne saldırıları kınamış İzmir, Ankara ve İstanbul Belediyelerinde yüzlerce anarşistin yuvalandığını ileri sürmüştür.²⁰⁹ Demokrasi düşüncesi yerine ülkede komünizm rejiminin olmasını isteyen bazı düşünürlerinde şiddet eylemlerini arttırıcı bir etki yarattıkları da söylenmiştir.²¹⁰ Şiddeti ve silahlı eylemleri benimsemiş sol

²⁰⁷ Mehmet Ali Birand, 12 Eylül Belgeseli Katliamlar Başlıyor, Bölüm 4, https://www.youtube.com/watch?v=ErXf_DtnsOY&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIgGDpVNLKnzts5&index=4, Erişim Tarihi: 30.12.2020.

²⁰⁸ “Solcular CHP2den Himaye Görüyor”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1977.

²⁰⁹ “CHP’li Belediyeler Anarşi Yuvası Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1977.

²¹⁰ Cevdet Aykan, **Demokratik Süreç ve Anılar**, *Grafiker Yayınları*, Ankara 2003, s.320.

örgütlere karşı Milliyetçi – Ülkücü gençlerin sonradan teşkilatlanıp tepki olarak harekete geçtikleri de iddialar arasındadır.²¹¹

Solcuların iddialarına baktığımızda Milliyetçi Cephe Hükümeti canileri, cuntacıları, yağmacıları, yerli ve emperyalist sermaye çevrelerini, işçileri şerefsizlikle suçlayanları, cumhuriyet düşmanlarını, milliyetçilik adı altında ırkçı faşist hareketi, barış ve kardeşlik düşmanlarını temsil ettiklerini iddia etmişlerdir.²¹² Bununla beraber MC'yi oluşturan AP, CGP ve MHP gibi faşist partiler komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfının ABD emperyalizmine bağlı kesimlerinin partileri olmakla suçlanmışlardır. MSP'yi de dini gericiliği kullanarak etkinlik sağlamaya çalışan bu parti de Amerikancı komprador burjuvazi ve toprak ağalarının bir başka kesiminin menfaatlerini temsil eden bir parti olarak görmüşlerdir.²¹³

Ayrıca solcular çıkan olaylardan ve politik gerilimlerden sağcıların sorumlu olduğunu da iddia etmişlerdir. İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi'nde bu iddialarla ilgili şunlar yazılmıştır;

“Politik ortam ülkemizde hiçbir dönem de bu denli ağırlaşmamıştı. Gericici büyük burjuvazi ülkemizi faşizmin karanlıkları içine sokmak istiyor. İlericilerin kan. Can üzerinde kurulan faşist karması MC'nin siyasi cinayetlerinin listesi her geçen gün uzuyor. İlerici, yurtsever gençler ardi ardına en verimli çağlarında faşist komando kurşunlarıyla hayatlarını yitiriyorlar. Can güvenliği tamamen ortadan kalktı. Son 5 gün içerisinde 5 ilerici, devrimci genç öğrenci öldürüldü. 24 Ocak günü Malatya'da TÖB-DER üyesi öğretmen Mehmet Yılmaz, İskenderun'da Ticaret Lisesi öğrencisi Yavuz Çalışkan, Isparta'da Mestan Büyükkorkmaz ve 25 Ocak günü de İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi son sınıf öğrencileri Baki Ünlü ve Hüseyin Yavuz komando kurşunları öldürüldüler.”²¹⁴

Yine bu dönem ile ilgili Uğur Mumcu Cumhuriyet Gazetesi'ndeki makalesinde şu iddialarda bulunmuştur;

²¹¹ Füzüzan Tekil, **Türk Demokrasisi İçinde Süleyman Demirel**, Göktürk Yayınları, İstanbul 1978, s.392.

²¹² Kemal Türkler, “Zamanın Akışını Hızlandırmalıyız”, **Disk Dergisi**, 2 Şubat 1977, s.64.

²¹³ “Merkezi Görev, Faşizme, Sosyal Faşizme Karşı Halk Demokrasisi Mücadelesidir”, **Halkın Birliği Gazetesi**, 15 Şubat 1977, s.6.

²¹⁴ “Onbinler MC'ye Karşı Yürüdü”, **İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi**, 31 Ocak 1977, s.11.

“Son günlerde saldırılar iyice yoğunluğunu arttırdı. Bir yandan doğu illerimizde baskı bütün şiddetiyle sürerken, İstanbul Sanayi Odası’nın bulunduğu Odakule’ye güpegündüz silahlı saldırı düzenlenmiş, İzmir’de Cumhuriyet Gazetesi şefi arkadaşımız Hikmet Çetinkaya’nın evi kurşunlanmış, Milliyet Gazetesi’nin önünde sağcı teröristler gövde gösterisi yapmışlardır. Geçen hafta da Ankara’da Yer altı Maden- İş Sendikası Başkanı’nın evi silahlı saldırıya uğramıştır. Öldürülen öğrencilerin artık hesabı bile tutulamamaktadır. Ülke, Demirel yönetimi ile baştan aşağı kana bulanmış, can güvenliği, öğrenim özgürlüğü, konut dokunulmazlığı tümünden yok edilmiştir. Bay Türkeş ülkede komünist avına çıkmış. Bütün sorun bu. Komünist arayacak, bulacak, bulamazsa yaratacak! Emekli albayın işi gücü bu. Devletin bir kısım görevlileri Bay Türkeş ile el ve dil birliği içindedir. Unutmayalım, 12 Mart’ın bazı askeri savcı ve yargıçları, iddianamelerinde ve kararlarında açıkça: Ülkü Ocakları devletin emniyet kuvvetlerine yardımcıdır, diyebildiler. Yine bu dönemde silahlı kuvvetlerde görevli yüzbaşılardan silahları, Ülkü Ocakları Genel Başkanlarının ceplerinde bulundu da, kimsenin kılı bile kıpırdamadı. İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, komando işgalindeki öğrenci yurtlarını boşaltabiliyor mu? İçişleri Bakanı Ülkü Ocakları militanlarına dağıtılan silahları toplayabiliyor mu? Henüz, Ülkü Ocakları Genel Başkanı’na silah veren, emrindeki jandarma yüzbaşısına sözünü dinletemedi, neye gücü yeter ki!”²¹⁵

Karşılıklı suçlamalar o dönemin tanıklarının ve çıkan yayın organlarının iddiaları bu şekilde olmuştur. Tüm bu karşılıklı suçlamalar incelendikten sonra farklı bir pencere olarak Hergün Gazetesi’nin olaylara yaklaşımında yayınladığı iddialarına detaylı bir değerlendirmede bulunarak olaylar zincirini anlatmaya devam ediyoruz.

Ankara Üniversitesi’nde okuyan solcular rektör ile işbirliği yaptıkları ve öğretim üyelerinden asistan Tankut Cansel ve Servet Taneli’nin solcu öğrencilerle işbirliği yaparak okulu silah yuvası haline getirmede yardımcı oldukları iddia edilmiştir.²¹⁶

²¹⁵ Uğur Mumcu, “Zahmet Olur mu?”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ocak 1977, Der: Uğur Mumcu, *Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, Kontrgerilla Öğretileri*, Ankara 1977, s.28-30.

²¹⁶ “Solcular Fakülteyi Savaş Alanına Çevirdi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.

Ayrıca İstanbul Üniversitesi'nde solcuların 15 ülkücüyü yaradıkları ve yoldan geçen bir vatandaşın kurşunlara hedef olduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine olayları yakından takip etmek isteyen gazetecilerin ise polis tarafından dövüldüğü yazılmıştır.²¹⁷ İstanbul Beşyüzevler semtinde oturan Tahir Yaman isimli öğretmenin evine girerken solcular tarafından kurşunladığı ve Çapa Tıp Fakültesi Birinci Cerrahi Bölümüne yatırılan yaralı öğretmene ameliyat yapılmadığı öğrenilmiştir. Bunu haber alan ÜLKÜ – BİR Genel Başkanı Mehmet Narin'in hastaneye giderek yaralı öğretmen ile ilgilendiğini ve başkanın son zamanlarda ülkücü öğretmenlere karşı saldırıların yoğunlaştığını bunları onların yanına bırakmayacaklarını söylediğini ifade etmiştir. Uşak Ülkü Ocakları'nın bombalanması, Malatya'da ülkücü öğrencilerin evinin sabotaj yapılması ve savcının evinin kurşunlanması, Ankara'da solcuların ülkücüleri mektupla tehdit etmesi de gazetenin iddiaları arasındadır.²¹⁸

Gazete özellikle bazı iddialarına belge ve bilgilere ulaştık diyerek ellerindeki belgeleri yayınlamıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere Ankara'da solcuların ülkücüleri tehdit ettiği mektup Hergün Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

Yayınlanan belgede şunlar yazılmıştır;

“Günlerdir sizin peşinizdeyiz, her hareketiniz kontrolümüz altındadır. Şayet yaşamayı seviyorsanız Faşistleri desteklemekten vazgeçmenizi şimdilik ihtar ediyoruz. Hareketinizin böyle devam etmesi halinde gereken yapılacaktır. Kahrolsun Faşistler ve Faşizm.

*EMEK- DER*²¹⁹

Yaşanan şiddet olayları ve iktidarın tutumunu Taha Akyol Hergün Gazetesi'ndeki makalesinde özetle şu şekilde değerlendirmiştir;

“Türkiye’de siyasi şartların gittikçe ağırlaştığı ve siyasi atmosferin her gün biraz daha ısındığı gözler önüne serilen bir gerçektir. Yaklaşan seçimlerin bunda büyük rolü vardır. Şunu kabul etmeliyiz ki Türkiye’deki gergin ortam, başka bir deyişle yüksek tansiyon, sırf partilerin münasebetlerindeki sertlikten çıkmıyor. Son zamanlarda komünist

²¹⁷ “Hücum Geçen Anarşistler 15 Ülkücüyü Yaraladılar”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.

²¹⁸ “Uşak Ülkü Ocakları ve U.K.D. Bombalandı”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.

²¹⁹ “Ankara’da Solcular Milliyetçileri Şimdide Mektupla Tehdit Ediyor”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.

tedhişin sürekli ve planlı bir şekilde yoğunlaştığını gözlerden kaçmamalı ve ülkemizdeki gerginliğin tehlikeli boyutlara ulaşmasında bunun rolü ihmal edilmemelidir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununu çıkarmak için milliyetçi olduğu söylenen partiler ne kadar büyük ve iddialı laflar etmişlerdi. Eğer bu laflar bir iradenin ifadesi olsaydı, hiç şüphe yok ki, komünistler karşularında ciddi bir engelin bulunduğunu düşünürlerdi. AP ve MSP'den sayısı 25'e varan milletvekili meclise gelmemiş ve kanun düşmüştür. Sol ve komünizm anlamıştır ki bu hükümet, değil, ciddi tedbirler almak, kendi milletvekillerini meclise getirmek ifadesinden bile yoksundur, aciz içindedir. Partiler arası çirkin köşe kapmaca çekişmeleri sola göstermiştir ki, milliyetçi geçinen partilerin dayanışması 'Cephe' halinde bir araya gelmeleri, geçici bir iktidar gereğinden doğmuş bir görünümüdür. Her gün herkes görüyor ve anlıyor ki, iktisadi gidiş, vites ve direksiyondan yoksundur. Eğer ülkücü katliamı devam ediyorsa, eğer milliyetçi kuruluşlara karşı girişilen sabotajlar yaygınlaşmışsa, eğer komünist kurşunu polise yönelmeyi gerekli görmüşse, eğer anarşi devlete meydan okuyacak kadar pervasızlaşmışsa, bunun mesulü tabi ki iktidardır. MHP güçlenmedikçe, aczin bu belalı çocukları türemeye devam edecektir."²²⁰

Yine bu dönem ile ilgili Abdülkadir Billurcu Hergün Gazetesi'ndeki makalesinde şunları yazmıştır;

"1977, sol'un tam azgınlaştığı gelişip seçimlerde tansiyonu yükseltmek için bütün yıkıcılığını kullanacağı bir yıl olacaktır. Solun bin parçaya bölünmesini bir noktada durdurmak için yeni cephele açacak yeni hasımâne tecavüzlere geçecektir. Bu kadar eylem, yıkıcılık ve bölücülük arasında kendini bulmuş olan Ülkücü Hareket tan bir şuur içinde, sol'un oyunlarını kavramış, bir bütün olarak fikri mücadelesini sürdürmeye başlamıştır."²²¹

MHP Genel Başkanı ve Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş olaylara ilişkin Ankara'da yapılan MHP teşkilat toplantısında ülkenin bir numaralı meselesi komünizm ve bölücülük tehlikesinin yarattığı anarşi olduğunu ve

²²⁰ Taha Akyol, "Aczin Meyvaları", **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977, s.2.
²²¹ Abdülkadir Billurcu, "Bizi Sevindirende", **Hergün Gazetesi**, 12 Ocak 1977.

CHP'nin bölücülere destek verdiğini, bunu da CHP'nin iktidara gelmenin aracı olarak gördüklerini söylemiştir. Ayrıca hükümet ortaklarından da destek görmediklerini de belirtmiştir.²²²

Bu dönemi değerlendirirken bir de Milli Selamet Partisi'ne yakın bir yayın organı olan Vesika Dergisi²²³, nde şu görüşler yer almaktadır;

“MC Hükümeti'nin kuruluşu, iki partiye yaradı. AP'nin 12 Mart'ını, MHP'nin 27 Mayıs'ını kaldırdı. Bu iki parti iktidar olma şansına kavuştu, güçlendi. Taraftarlarını önemli vazifelere yerleştirdi. MC Hükümeti iktidar olmasına rağmen, MSP'nin aleyhine gelişti. Çünkü CHP ile iktidarda iken, yapılan hayırlı hareket ve İslami hizmetler MSP'ye mâl oluyordu. Böylece MSP, milletin sevgisini kazanıyordu. MC Hükümetinden kârlı çıkan AP'dir. Çünkü elinde en çok bakanlık bulunan AP, Maliye Bakanlığı kanalı ile bu partilerin hizmetlerini bir yerde frenlemektedir. Başta MSP, DP ve CGP partilerinin 1977'deki seçim şansı azalmakta CHP'nin de güç durumunda olduğu görülmektedir. Onun için MC Hükümeti yıkılmalı, yerine içerisinde AP olmayan, MSP – DP – CGP ve müstakillerden oluşan bir hükümet kurulmalı ve hükümeti de CHP oylarıyla desteklemelidir.”²²⁴

Her görüşten ifadeler yer verildiği üzere 1977 – 1980 dönemi ciddi kaosun ve belirsizliklerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Anarşiyle birlikte gelişen ekonomik sorunların yaşanması, can güvenliğinin olmaması ve dernek ve kurumların bile sağ – sol diye ayrılmaları Türkiye'nin durumunu göstermiştir. Hatta iktidar olan MC Hükümetinde bile fikir ayrılıkları mevcuttur. Bu fikir ayrılıkları MSP ve MHP arasında soğuk rüzgârlar esmesine neden olmuştur.

²²² “Türkeş: En Önemli Konu Komünizm Tehlikesidir”, **Hergün Gazetesi**, 16 Ocak 1977.

²²³ Vesika Dergisi'nin kurucusu İsmail Müftüoğludur. Bknz: “Vesika”, <https://katalog.idp.org.tr/dergiler/57/vesika>, Erişim Tarihi: 02.01.2021; Ayrıca kendisi Milli Nizam Partisinin kurucularından birisidir. Milli Selamet Partisi'nin Genel Başkan Yardımcılığını yapmıştır. 1975 – 1977 yılları arasında Adalet Bakanlığı yapmıştır. Yine bu dönemde İçişleri Bakanlığı'na vekâlet etmiştir. Halen Saadet Partisi üyesi olarak siyasi faaliyetlerine devam etmektedir. Bknz: “İsmail Müftüoğlu”, <https://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=4535>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.

²²⁴ Ahmet Hamdi Tan, “Hükümette Nefes Her Bakandan Ayrı Ses”, **Vesika Dergisi**, Say: 27, 1 Ocak 1977, s.5.

Bu sırada öğrenci olayları üniversitelerde devam etmiştir.²²⁵ Site Yurduna baskın veren polisler yaptıkları aramada ülkücü kuruluşlara karşı düzenlenecek saldırı planlarını ele geçirmişlerdir.²²⁶ Yine İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü öğrencisi Çetin Koçoğlu okuldan çıkarken 20 kişilik solcu bir gurubun saldırısına uğramış sopa, zincir ve muşta ile feci şekilde dövülerek öldürülmüştür.²²⁷ Yine bir başka olay ise Aytekin Taşçı'nın öldürülmesidir. Aydın Öğrenci Yurdu'ndan yemeğe yemek için lokantaya giden Taşçı yolda yürürken solcular tarafından infaz edilmiştir.²²⁸

Tüm bu yapılan infazlar sonucunda olaylar daha da alevlenmiş ve Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Ali Batman şu açıklamaları yapmıştır;

“Sol militanların saldırıları karşısında idareciler tavır almazsa ülkücü gençlik kendisi kanlı saldırılara karşı tavrını alacaktır. Türk Devletine karşı ihanetleri tespit edilmiş olan kindar cani ruhlu bölücü solun vatansever gençleri kurşunlayıp hergün bir cana kıymaları karşısında idareciler ilgililer ne yapıyorlar? Bir haftada üç vatansever gencin canına kıyılırken siz Sayın Cumhurbaşkanımız o şahane köşkünüzde rahat ve huzur içinde kalabiliyor musunuz? Bu devletin en yetkili ve de en mesul bir idarecisi olarak bu olaylar karşısında ne düşünüyorsunuz? Yoksa Türk paşalarına, Türk askerine, Türk polisine kurşun sıkan sol ile daima Türk devletinden yana olduğunu tekrar eden milliyetçi vatansever sağı dengede tutmak gerektiği yolundaki kanaatinizi muhafaza mı ediyorsunuz? Yoksa Sayın Cumhurbaşkanımız Türk devletini, Türk demokrasisini, Türk anayasasını hedef alan Marksist çetelerin varlığına inanmıyorlar mı?”²²⁹

Yine bu saldırılarla alakalı Taha Akyol'da köşe yazısında özetle şunları yazmıştır;

“Aydın Öğrenci Yurdunda kalan Aytekin Taşçı bir arkadaşı ile birlikte akşam yemeğinden dönerken Fevzi Paşa caddesinde şehit edilmiştir.

²²⁵“ Üniversitede Kanlı Olaylar Devam Ediyor”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1977.

²²⁶“Site Öğrenci Yurduna Polis Baskın Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Ocak 1977.

²²⁷“Okuldan Çıkarken 20 Kişi Saldırdı”, **Hergün Gazetesi**, 14 Ocak 1977.

²²⁸“Komünistler Bir Ülkücü Genci Daha Şehit Etti”, **Hergün Gazetesi**, 17 Ocak 1977.

²²⁹“Soruyoruz Devlet Nerede?”, **Hergün Gazetesi**, 18 Ocak 1977.

Katiller, Taşçı'nın hangi yurttan kaldığını sormuşlar ve Aydın Öğrenci Yurdun cevabını alınca sende faşistsin diyerek taramışlardır. Üç kızıl katil, ikisi Aytekin'i tutarak birisi de göğsüne tabanca dayayıp ateşleyerek onu şehit ediyorlar. Sol gazetelere bakınız. Sanki bir öğrenci vurulmamış! Sanki Türkiye'de bir kızıl beşinci kol dehşet saçmıyor! İşte bir solcu gazetenin manşeti: 'Ülkü Ocakları üyesi olduğu öne sürülen İTÜ öğrencisi Aytekin Taşçı'nın öldürülmesi, yoğun komando eylemlerine neden olurken, polis seyirci kaldı.' Ve kocaman bir başlık: 'Komandolar taşıtlara el koyup gösteri yaptı.' Hâlbuki ülkücüler üç günde iki şehit vermişlerdi. Birinci Şube Mensupları bazı gizli belgeler ele geçirmişlerdi. Bu belgelerde ülkücü gençliğe karşı silahlı saldırılar yapılacağı yazıyordu. MHP İl ve İlçe binalarına, ülkücü ve milliyetçi kuruluşlara karşı sabotajlar düzenleneceği bildiriliyordu. Böylece bir taraftan faşist terör, komando terörü diye propaganda yürüterek gözleri kör edecekleri beyinleri yıkayacaklardı. Öbür taraftan da kör gözlülerin tebessümle seyredecekleri sindirme hareketine gireceklerdi. Zannediyorlardı ki meydan onlara kalacaktı."²³⁰

Trabzon'da bomba yapan üç solcu öğrenci parçalanmış²³¹ İskenderun Lisesi'nde ve Malatya'da otobüs durağında bir günde iki ülkücü²³² İstanbul'da ise aynı gün yine ²³³iki ülkücü öldürülmüştür. Erzurum ve Aydın yurtları kurşunlanmış, Küçükçekmece Ülkü Ocağı ile Tekirdağ Türk Ocağı bombalanmıştır. Ayrıca Ankara'daki sol saldırılarda on polis yaralanmıştır.²³⁴ Bunun üzerine Ülkü Ocakları Genel Başkanı Selahattin Sarı şunları söylemiştir;

"Şiddet ve terör hareketlerinin en üst seviyeye çıkmış ve Türk gençliği her gün kurbanlık koyun gibi boynu bükük ölüm sırasını beklemekten artık bıkmıştır. Henüz hiçbir şeyden haberi olmayan masum lise talebelerinin kurban olarak seçilmesi de oldukça ilgi çekici bir safhaya ulaşmıştır. Bütün bunlara rağmen ilgililerin vurdumduymazlığı ise işin başka bir yönünü ortaya koymakta ve Türk gençliği haklı olarak bir

²³⁰ Taha Akyol, "Bir Kurban Daha", **Hergün Gazetesi**, 22 Ocak 1977.

²³¹ "Bomba Yapan Üç Solcu Öğrenci Parçalandı", **Hergün Gazetesi**, 23 Ocak 1977.

²³² "Solcular Bir Günde İki Ülkücü'yü Şehit Etti", **Hergün Gazetesi**, 25 Ocak 1977.

²³³ "Vahşet Kızıl Cinayet Çeteleri Kol Geziliyor", **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1977.

²³⁴ "Bombalı Anarşistler 10 Polisi Ağır Yaraladı", **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1977.

takım endişelere kapılmaktadır. İlgililer halen bu vurdumduymazlıklarını sürdürerek masum Türk gençliğinin her geçen gün teker teker öldürülmesine aldırış etmeyecek olurlarsa ülkücü gençlik TC kanunları çerçevesinde meşru bir şekilde kendi can güvenliğini sağlamak için gereken tedbirleri alacaktır.”²³⁵

Bunun üzerinde İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk; “Komünist saldırılar, komünist avı ile önlenemez” demiştir.²³⁶

Tüm bu üniversite olayları, sağcı ve solcuların öldürülmeleri, asker ve polis kayıpları, ülkedeki anarşi 1980 darbesine kadar sürmüştür. Türkiye bu olaylar içerisinde 5 Haziran 1977 seçimlerine doğru gitmiştir.

Tüm partilerde olduğu gibi Alparslan Türkeş de, “1977 seçimleri MHP lehine büyük değişimler gösterecektir”²³⁷ diyerek seçim çalışmalarını hızlandırmıştır. MHP, Alparslan Türkeş liderliğinde seçim çalışmaları yaparken diğer taraftan basın yayın organı olan Hergün Gazetesi ile de çeşitli propagandalar yapmıştır. Bu dönemde CHP’nin MSP’ye karşı tutumu biraz yumuşamış tekrardan bir koalisyon kurma zeminini andıran bir durum ortaya çıkmıştır. Hatta o dönemin İslamcı dergilerinin de bu durum dikkatini çekerek şöyle bir yorum yapılmıştır;

“Kimler, ne ölçüde farkındalar bilmiyoruz. Ama biraz dikkat edildiğinde rahatlıkla görülebileceği gibi, kozmopolit – sol basında ve CHP sözcülerinin muhtelif beyanlarında, hükümeti oluşturan bazı partilere karşı, CHP – MSP koalisyon dönemi için zemin oluşturulmaya çalışıldığı günleri andıran bir hava estiriliyor.”²³⁸

Bunun üzerine Hergün Gazetesi de MSP’nin içinde çatlaklar olduğunu ve Necmettin Erbakan’ın liderliğini kabul etmeyen bir grubun Nizam Partisi adı altında yeni bir parti kurduğunu ve 24 ilde teşkilatlanmasının tamamlandığı haberini yapmıştır.²³⁹ Ayrıca gazete bir sonraki sayısında büyük puntolarla Milli Selamet Partisi tarafından Diyanet İşleri Başkanlığı’na atanan Doç. Dr. Süleyman Ateş

²³⁵ “Şiddet ve Terör Hareketleri En Üst Seviyeye Çıktı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1977.

²³⁶ “Sol’un Katliamı Had Safhada”, **Hergün Gazetesi**, 31 Ocak 1977.

²³⁷ “Türkeş: 1977 Seçimleri MHP Lehine Büyük Değişmeler Gösterecektir”, **Hergün Gazetesi**, 1 Şubat 1977.

²³⁸ “CHP Solunun Yeni Taktiği Seçim Hükümeti”, **Yeniden Milli Mücadele Dergisi**, Sayı: 363, 11-18 Ocak 1977, s.4.

²³⁹ “Muhalif Grup Harekete Geçti”, **Hergün Gazetesi**, 21 Şubat 1977.

hakkında “**Diyanetin başında bir Ermeni dönmesi var**”²⁴⁰ diye başlık atmıştır.²⁴¹ Hatta Hergün gazetesi, Yankı Dergi’sinin haftalık son sayısında MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın Türkiye’de Komünist Partisi’nin kurulmasına taraftar olduğunu iddia etmiştir.²⁴²

Tüm bu gelişmelerin ardından Metin Toker herkes için sürpriz bir isim olan Necip Fazıl Kısakürek’i, Alparslan Türkeş’e tavsiye etmiştir. Metin Toker, Necip Fazıl’ı nasıl tavsiye ettiğini anılarında şöyle yazmıştır;

*“O dönemde Hergün Gazetesi ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında bir anlaşmazlık çıkmıştı. Ben de Necip Fazıl’ın Hergün Gazetesi’nde yazmasının bu uyuşmazlığın çözümünde faydalı olacağını Genel Başkan Alparslan Türkeş’e söyledim. Türkeş ise ‘Gelirse Hemen Getir’ demişti. Bende Hergün Gazetesi’nin Genel Yayın Müdürü olan Necdet Sevinç’i yanıma alarak kendisinin çıkardığı Büyük Doğu Gazetesi’ne gitmiştik. Türkeş’in selamını ilettik. Necip Fazıl teklifimizi kabul etti ve Hergün Gazetesi’nde yazmaya başlamıştır.”*²⁴³

Necip Fazıl Kısakürek’in Hergün Gazetesi’ne geliş süreci ile ilgili Yaşar Okuyan; Türkeş ve Kısakürek’in daha önceden tanıştığını ve zaman zaman görüştiklerini, seçim öncesinde Türkeş ile yapılan istişareler sonucunda Necip Fazıl’ın isminin gündeme geldiğini anılarında yazmıştır.²⁴⁴

Yaşar Okuyan anılarında şöyle devam etmiştir;

²⁴⁰“ Diyanetin Başında Bir Ermeni Dönmesi Var”, **Hergün Gazetesi**, 24 Şubat 1977.

²⁴¹ Diyanet İşleri Başkanı Süleyman Ateş bu yayın dolayısıyla Hergün Gazetesi’ni mahkemeye vereceğini açıklamıştır. Ayrıca görevinden istifa edeceğini de basın mensuplarına söylemiştir. Süleyman Ateş’in annesinin Ermeni dönmesi olduğuna dair belge ise Elazığ Nüfus Müdürlüğü tarafından gönderilen yazıda iddia edilmiştir. İddia edilen belgede aynen şunlar yazmaktadır; “Tadım Köyü C-110, S-83 ve 118 hanede kayıtlı Süleyman Şakir ve Emetullah kızı 1309 doğumlu Behiye Ataş, İbrahim Ataş ile evli olup kendisi ve babası Süleyman Şakir’in dönme (Muhtedi) oldukları yapılan tetkikattan anlaşılmıştır.” Yine Süleyman Ateş’in rüzgârın melek olduğunu ve maymunun insandan türediği gibi fikirlerinin olduğu gazete tarafından yazılan iddialar arasındadır. Bknz; “Ateş’in İstifa Etmesi İstendi”, **Hergün Gazetesi**, 26 Şubat 1977: Hergün Gazetesi’nin bir başka haberi de şöyledir; Süleyman Ateş’in Eserlerim adı altında tercüme kitabının 114. Sayfasında: “Hasan ile Hüseyin’in Hz. Muhammed’in torunları ve Allah’ın ikinci peygamberi olduğuna Şehadet ederim” dediği ve yine aynı kitabın bir başka bölümünde “iyilik edene, iyilik eden eşek huyludur” dendiği iddia edilmiştir. Bknz: “Hz. Hasan ile Hüseyin’i Peygamber İddia Eden Kitabı, Ateş Türkçeye Çevirdi” **Hergün Gazetesi**, 28 Şubat 1977.

²⁴² “Erbakan: Komünist Partisi Kurulmalıdır dedi”, **Hergün Gazetesi**, 10 Mart 1977.

²⁴³ Metin Toker, **M.H.P.’nin 50. Yılım Kutlarken**, <https://www.turktime.com/yazar/m-h-p-50-yilini-kutlarken-/14680>, Erişim Tarihi: 03.01.2021.

²⁴⁴ Yaşar Okuyan, **O Yıllar 12 Eylül’den Anılar, Mektuplar ve Belgeler**, Doğan Yayıncılık, İstanbul 2010, s.60.

“Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Gençliği, Milli Türk Talebe Birliği üzerinde hâkimiyeti olan bir isimdi. Milliyetçi muhafazakâr kesimde büyük saygınlığı vardı. Kendisiyle buluşmak gerektiğine karar verdik. Bunun için gerekli organizasyonları yaptık. Evini Türkeş ile birlikte ziyaret ettik. İlk görüşme oldukça sıcak geçti. Bir başka arkadaşımızın evinde Türkeş ve Kısakürek tekrar bir araya geldi. İki de saatler boyunca memleket meseleleri üzerine konuştular, fikir alış verişi yaptılar. Türkeş ve Kısakürek genel prensiplerde bir mutabakat sağladılar. Amaç çok önemliydi: Kısakürek orada Türkeş’e, ‘Bana söylediğiniz bu konuları bir bildiri olarak Türk milletine deklare etmenizi istiyorum’ dedi. Türkeş bunu kabul etti ve ‘Ancak bir eksiğimiz olmasın Sayın Üstadım, benim ismimle yayınlanacak bu bildiriye siz kaleme alırsanız son derece mutlu olurum’ dedi. Kısakürek bunu kabul etti. Türkeş’in imzasıyla yayımlanan ‘Türk Milletine’ başlıklı beyannameyi bizzat Necip Fazıl Kısakürek yazmıştır. Beyannamenin Türkeş imzasıyla yayınlanmasının ardından Kısakürek bir başka yazı kaleme aldı. O yazısında Türkeş’in beyannamesini önemseydiğini belirtti.”²⁴⁵

Necip Fazıl Kısakürek bu bildirimlerle açıkça MHP’ye destek vermiştir. 23 Mart 1977’den itibaren Hergün Gazetesi’nde Manşette büyük bir yer verilerek Necip Fazıl Kısakürek’in görüşlerini gazeteye vereceğinin reklamı yapılmıştır.²⁴⁶

O günün tanıtımın da aynen şu ifadeler yer almıştır; “Üstat Necip Fazıl, 28 Mart’tan başlayarak Hergün’de günlerce güneş gibi doğacaktır.”²⁴⁷

Necip Fazıl Kısakürek, Hergün Gazetesi’nde 28 Mart’ta ilk röportajını Diyanet İşleri Panoraması başlığı altında vererek görüşlerini açıklamaya başlamıştır.²⁴⁸ Ancak bu durum İslamcı çevreler arasında bir şok etkisi yaratmış ve Kısakürek’e tepkiler gecikmemiştir. Bunun üzerine Kısakürek, Hergün Gazetesi’nde bir bildiri yayınlatarak bu tepkilere şöyle cevap vermiştir;

²⁴⁵ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.60-61; “Üstat Necip Fazıl Türk Milletine Beyanname Yayınladı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Mayıs 1977.

²⁴⁶ “Necip Fazıl Kısakürek”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1977.

²⁴⁷ “Necip Fazıl Kısakürek”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1977.

²⁴⁸ “Diyanet İşleri Panoraması”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mart 1977.

“1 - *Diyanet İşleri Panoraması* adı ile gazetenize verdiğim röportaj manevi yavrularım olan MTTB çevresinde büyük bir infial uyandırmıştır. Gelen telgraflar arasında ‘Ya onlar, ya biz’ diyebilecek kadar ileri gidenler olmuştur.

2 – *Davaları, benim bu röportajda ne demek istediğim değil, nasıl olup da gazetenizle konuşabildiğimdir.*

3 – *Şunu memleket çapında ilan etmek isterim ki gazetenizin temsil ettiği ülkücü gençlik, başlarını kendi görüşlerine bağlamış bir zümre olup, belirttiği (Force Motorice) motor kuvveti bakımından çok kıymetli, fakat bu motorun bağlanacağı (vites) ve hareketini intikal ettireceği hedefler noktasından namzet olduğu büyük fikre rağmen bir noksan içindedir. MTTB ise katıksız İslâm davasında bir fikir merkezine bağlı iken, motor kuvvetinden şimdilik uzak görünmektedir.*

4 – *Gençliğimizin bu parça parça hali benim için her zerrem cimbızla koparılmasından daha acıdır.*

5 – *Motor kuvvetiyle beyin kuvvetini birleştirmeden umulabilecek hiçbir şey yoktur.*

6 – *Ülkücü gençlik ve onun sesi Hergün Gazetesi’nin, MTTB’ye karşı tavrını mutlaka sevgi ve bağlılık edasına çevirmesi, buna mukabil MTTB’nin de vakıaları fikir ve tahlil gözüyle mütalâa edip, infialikten sıyrılması lazımdır.*

7 – *Allah beni, ‘Ya onlar, ya biz’ diyenlere karşı, ‘Ne siz ne onlar’ diye cevap vermekten ve ümitlerimi yitirmekten korusun. Duam odur ki, bu şerden büyük hayır doğsun. ‘Ne siz ne onlar’ yerine ‘Hem siz hem onlar’ diyebileceğim zemini açmanızı diliyorum.*

*Necip Fazıl Kısakürek*²⁴⁹

²⁴⁹ “Üstat Necip Fazıl Kısakürek’in Bildirisi”, **Hergün Gazetesi**, 1 Nisan 1977.

Ayrıca Necip Fazıl Kısakürek bu tepkileri daha sonra *Raporlar* adlı kitap serisinde yayınlamış fakat yine bu *Raporlar* isimli yazılarını daha kitap haline getirmeden Hergün Gazetesi'nde de yayınlamaya başlamıştır. “*Rapor 3 Büyük Fikir Hadisesi ve Sağcı Gençliğin Birliği Yolunda Muazzam Hamle*” başlığı altında yayımlanan yazıda şu ifadeler yer almaktadır;

“Üstat Necip Fazıl Kısakürek, bugünkü tüyler ürpertici memleket manzarası karşısındaki şimşekli görüşlerini bilhassa topyekûn sağcı gençliğe musallat olan yarıklar ve çatlaklar üzerindeki acı hükümlerini çevreleyici (Rapor) isimli ve ancak müthiş kelimesiyle belirtilebilecek eserinin kitaplaşmadan önce gazetemizde yayınlanmasını kabul etmiştir. Her satırı bir Nâr-ı Beyza ifade eden bu eserin gazetemizde intişarı şu üç kelimeyle özetlenebilir: Büyük fikir hadisesi ve sağcı gençliğin birliği yolunda muazzam hamle.”²⁵⁰

Hergün Gazetesi, Necip Fazıl'ın Rapor 3 adını verdiği yazılarını yayınlamaya başlamış ve 10 Nisan'daki ilk yazısında şunları ifade etmiştir;

“Gazetenizde neşredilen Diyanet İşleri Panoraması isimli röportajın bazı çevrelerde uyandırdığı infial seslerine karşı tavrımı yine gazetenize verdiğim bildiri ile göstermiştim. Granit yekpareliği belirtmesi gereken sağcı ve mukaddesatçı Türk gençliğinin ancak düşmanlarımızı mutlu kılacak bu iç çatışmalar halinden o kadar teessüre düştüm ki, hazırlamakta bulunduğum Rapor 3'ü büyük kısmıyla bu davaya tahsis ettim ve kitaplaşmadan önce size münasip gördüm. Eğer kendinizi teşekkür borçlu görüyorsanız bana değil karşınızdaki olanlara teşekkür ediniz.”²⁵¹

Necip Fazıl Kısakürek'in Türkeş'e destek vermesinin bir diğer sebebi ise Milli Türk Talebe Birliği ve Ülkücü Hareketi buluşturma istediği olmuştur. Çünkü Kısakürek, MTTB'nin aktivesinin sınırlı olduğunu düşünmüş, ülkücü gençliğin ise dinamizmini sevmiş, bu iki gençlik kesiminin birleşmesi ile Türkiye'nin geleceğinde önemli bir atılım yaşanacağını düşünmüştür.²⁵²

²⁵⁰ “Rapor 3 Büyük Fikir Hadisesi”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1977.

²⁵¹ “Rapor 3 Büyük Hadise”, **Hergün Gazetesi**, 10 Nisan 1977.

²⁵² Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.63.

Nitelik Hergün Gazetesi'nde yayınlanan şu yazı Kısakürek'in düşüncesini doğrular nitelikte olmuştur;

“Sağcı Türk gençliği birleş! Mukaddesatçı Gençlik! Kenetleş!

Bu tarihi nidayı yükselten ve şu dakikada matbaaya verilmiş olan eseri, kitaplaşmadan önce, bir nur infilakı şeklinde Hergün'de bulacaksınız. Yarın.”²⁵³

Ayrıca Necip Fazıl seçim öncesi hiç tereddüt göstermeden MHP'nin İstanbul, Kayseri, Konya ve Ankara'daki mitinglerine katılmıştır. Necip Fazıl'ın katıldığı tüm mitingler kabalık geçmiş halk tarafından büyük ilgi görmüştür. Yaşar Okuyan, MHP'nin oy artışı ile ilgili Necip Fazıl'ın katkısını anılarında şu şekilde yazmıştır;

“MHP'nin o seçimlerde oylarını ikiye katlamasında Üstat'ın büyük katkısının olduğuna inanıyorum” demiştir.

Anarşi ve terörün devam ettiği bu yılda MHP için seçim çalışmaları bu şekilde devam ederken CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'te seçim çalışmalarına başlamıştı.

2.2 Bülent Ecevit'e Niksar ve Şiran'da Yapılan Saldırıları

Erken seçim kararı mecliste 1 redde karşı 342 oy ile kabul edilmiştir. Böylece Ekim ayında yapılması gereken milletvekilliği genel ve Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinin kararın resmi gazetede yayınlanmasıyla 5 Haziran 1977 olarak belirlenmiştir.²⁵⁴ Böylece Bülent Ecevit seçim çalışmalarına ilk olarak Uşak'tan başlamıştır.²⁵⁵ Bülent Ecevit'in mitinglerini Abdülkadir Billurcu Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şöyle değerlendirmiştir;

“Solcu lider; Uşak, Samsun ve Gaziantep'te de siyasi konuşmalar yaparak görüşlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Söylenenleri mantık ölçüleri içinde, tarafsız bir gözle tetkik edecek olursanız acaba, saatler süren konuşmaların özünde, hırs, kin ve intikam naralarından başka ne bulabilirsiniz? Hele Ecevit'in Uşak konuşması asla ciddi bir lidere yakışmayacak, hakaret ve saldırılarla doludur. Uşak'ta bir solcunun

²⁵³ “Rapor 3 Büyük Hadise”, **Hergün Gazetesi**, 11 Nisan 1977.

²⁵⁴ “Erken Seçim 5 Haziran'da”, **Hergün Gazetesi**, 6 Nisan 1977.

²⁵⁵ “Ecevit Samsun'da Konuşacak, Erbakan Seçim Kampanyasını Bugün Urfa'da Açıyor”, **Hergün Gazetesi**, 10 Nisan 1977.

ölümü ve kimin tarafından öldürüldüğü bilinmemesine rağmen Türk milletinin özüne hakaret edecek kadar, hırçınlaşan bir havaya girmesi aynı günlerde bir değil birkaç Ülkücünün şehit edilmesine adeta sevinir bir tavır takınması ne denli bir sosyalist olduğunun bilinmesi bakımından faydalı ve enteresandır. İşte bu sebeptir ki Ecevit, siyasi tansiyonu yükselterek seçimlere gitmek istemektedir.”²⁵⁶

Bu süreçte yaşanan üniversite olayları siyasetçileri de tehdit etmeye başlamış ve Ecevit²⁵⁷, 26 Nisan’da Niksar, 27 Nisan’da Şiran’da saldırıya uğramıştır. Niksar’daki olaylarda dört kişi yaralanmış, iki kişi gözaltına alınmıştır. Ayrıca bazı iş yerleriyle CHP’nin bir seçim otobüsü de tahrip edilmiştir. İçinde bulunduğu seçim otobüsü ateşe tutulan CHP Genel Başkanı “*Bu Adalet Partisi ile Milliyetçi Hareket Partisi’nin hazırladıkları bir oyun*” diyerek olayları bu şekilde değerlendirmiştir.²⁵⁸

Gazeteci Uğur Mumcu ise köşe yazında şöyle bir değerlendirme yapmıştır;

“Son kanlı olaylar hiç kimse için şaşırtıcı olmamıştır. İki yıldır ne ekildiyse, o biçiliyor. Amaçları hep korku ve terör yaratarak herkesi ürkütüp korkutmaktır. Niksar’da, Şiran’da ellerine tabanca verilen serseri sürüsü bu ihanet eyleminin suç araçlarıdır. Bunların arkasında her ulusçu ve ilerici eyleme karşı çıkan CIA var, CIA bürokratları var, kontrgerilla var. İki yıldır vurulup vurulup öldürülen yurttaşlarımız bir profesyonel katil çetesinin kurbanlarıdır. Ülkemizi adım adım bu koşullara sürüklediler. Seçim doğal koşullarıyla yapılırsa, silinip gideceklerini anladılar. Hesap vereceklerini anladılar.”²⁵⁹

²⁵⁶ Abdülkadir Billurcu, “Görev Saati Başlamıştır”, **Hergün Gazetesi**, 15 Nisan 1977.

²⁵⁷ Bülent Ecevit birçok saldırılara ve suikastlere uğramıştır. 23 Haziran 1975’de Gerede, 4 Eylül 1975 Elazığ, 1976’da New York Waldorf Astoria Oteli, 2627 Nisan 1977 Niksar ve Şiran, 29 Mayıs 1977 İzmir Çiğli Havaalanı, 3 Haziran 1977 Taksim Mitingi, 17 Haziran 1980 Nevşehir’de saldırılara ve suikastlere uğramıştır. Ayrıntılı bilgi İçin Bakınız; Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yayınları, Çev: Ahmet Fethi Yıldırım, Bas:4, İstanbul 2010, s.436-441; Ahmet Gülen, “*Siyasi Partilerin Propagandaları Ekseninde 1977 Genel Seçimleri*” **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 65, Ankara 2019, s.128-129 ; Sina Akşin, **Türkiye’nin Yakın Tarihi 1789-1980**, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., C.2, 1997, s.148.

²⁵⁸ “Ecevit Silahlı Saldırıya Uğradı”, **Milliyet Gazetesi**, 27 Nisan 1977.

²⁵⁹ Uğur Mumcu, “*Korku*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 29 Nisan 1977, Der: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, **a.g.e.**, s.125-127.

Bu iddia ve değerlendirmelere karşılık Hergün Gazetesi aynı olaylara şu gazete manşetlerindeki başlıklarla başka bir perspektiften yaklaşmış farklı iddialarda bulunmuştur;

*“Gerçekleri ters yönde göstermek kimseye fayda temin etmez”, “Niksar olaylarını Maocular yaratmıştır”, “Niksar ve Şiran’da meydana gelen olayları Maocuların tertiplemiş oldukları belli oldu” gibi başlıklar atılarak sağcı milliyetçi gençlerin bu olaylarla alakasının olmadığını iddia etmiştir.*²⁶⁰

Aynı gazetenin manşet haberlerinde İçişleri Bakanı Sabahattin Özbek’in Niksar ve Şiran’a mülkiye müfettişi gönderildiğini ve meydana gelen olaylarda Niksar’da 20, Şiran’da 15 kişinin gözaltına alındığını hatta bu gözaltına alınandan birisinin de CHP Şiran İlçe Başkanı olduğu yazılmıştır.²⁶¹

Olaylarla alakalı açıklamalarda bulunan İçişleri Bakanı Sabahattin Özbek şöyle demiştir;

*“26.04.1977 günü Niksar ilçesinde CHP Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit’in gelişini bekleyen topluluk içerisinde bazı grupların siyasi görüş ayrılıkları yüzünden ihtilâfa düştükleri ve bu ihtilâfın kısa zamanda taşlı, sopalı kavgaya dönüştüğü teessürle öğrenilmiştir. Alınan güvenlik tedbirleri sayesinde olaylar bastırılmış ve Sayın Ecevit’in açık hava toplantısında konuşması sağlanmıştır. Açık hava toplantısını müteakip bahis konusu gruplar tekrar kavgaya başlamış ve iki vatandaşımız tabanca kurşunu ve bazı vatandaşlarımız ile güvenlik görevlilerimiz de taş ve sopalarla yaralanmıştır. Yeninden gönderilen takviye kuvvetlerinin yardımı ile olaylar bastırılmış, müsebbipleri hakkında adli takibata başlanılmış bulunmaktadır. Üzüntü ile ve hassasiyetle durum takip dilmektedir. Olayların yeniden patlak vermeme için alınan güvenlik tedbirleri sürdürülmektedir.”*²⁶²

Şiran olaylarında ise CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in gelişini esnasında olaylar olmuş CHP’lilerin parti binasından Ecevit’in gelişini seyreden MHP’li

²⁶⁰ “Manşet Haberleri”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

²⁶¹ “Niksar ve Şiran’da Meydana Gelen Olayları Maocuların Tertiplemiş Oldukları Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

²⁶² “Niksar ve Şiran’da Meydana Gelen Olayları Maocuların Tertiplemiş Oldukları Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

vatandaşlara saldıran CHP'li Leninist görüşlü kişilerce 14 kişinin yaralandığı ayrıca sağ partilere mensup şahıslara ait yirmiden fazla ev ve dükkân tahrip edildiği iddia edilmiştir. Olaylarla ilgisi olduğu söylenen CHP Şiran İlçe Başkanı Kenan Gültekin olmak üzere 18 kişi gözaltına alındığı belirtilmiştir.²⁶³

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Sekreteri Osman Albayrak ise Niksar olaylarına ilişkin verdiği demeçte şunları söylemiştir;

“Ecevit’in gelişi sırasında meydana gelen olayları üzüntü ve nefretle karşıladıklarını, olayların tek ve gerçek müsebbibi daha Sayın Ecevit Niksar’a girmeden çok önce anarşik ve gergin ortamı yaratan ve saldıruları tertipleyen Mao’cu komünistlerin hâkim oldukları Demokratik Kültür Derneği’dir. Gerçekleri saptırmak kimseye bir fayda getirmez. Üstelik demokrasimiz için zarar getirir. Ayrıca olayları MHP’lilerin çıkardığı veya olaylara MHP’lilerin de karıştıkları şeklinde bazı basın organlarında çıkan ve Sayın Ecevit tarafından da ifade edilen iddiaların gerçeklerle hiçbir ilgisi olmadığını belirtmek isteriz. Bu tarzdaki beyan ve iddialar partimiz aleyhine tezgâhlanmak istenen yeni bir oyunun belirtileridir.”²⁶⁴

Niksar ve Şiran Olaylarının nasıl çıktığını Hergün Gazetesi şu şekilde vermiştir;

“Ecevit’in bugünkü gezisi başladığı andan itibaren olaylı geçmiştir. Yol boyunca toplanmış Maocular tarafından Ecevit’in bindiği otobüsünü taşlarken bir taraftan da aleyhte gösteriler yapmışlardır. Bu gösteriler ve taşkınlıklar özellikle Reşadiye ve Alucra ilçelerinde artmıştır. Maocu oldukları belirtilen gruplar bu ilçelere girerken CHP konvoyu sürekli olarak yuhalanmıştır. Bu sırada güvenlik kuvvetleri de olayı yatıştırmak için havaya ateş etmişlerdir. Olay sırasında Ecevit ve beraberindekiler seçim otobüsünden dışarı çıkmamışlardır. Otobüs Maocuların taş saldırısına uğramıştır. Şiran olaylarında Hüseyin Kuvas başından, Yaşar Çelik başından, Davut Taşdelen göğsünden ve kimliği henüz

²⁶³ “Niksar ve Şiran’da Meydana Gelen Olayları Maocuların Tertiplemiş Oldukları Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

²⁶⁴ “Niksar Olaylarını Maocular Yaratmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

belirlenemeyen bir kişi de bacağından tabanca kurşunu ile ağır şekilde yaralanmışlardır. On kişinin de taş ve sopa darbeleriyle yaralandıkları açıklanmıştır. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, askeri birliklerin incelemeye gelmesi üzerine olaylar iyice yatıştıktan sonra Erzincan'a hareket etmiştir. CHP konvoyunu yol boyunca jandarma birlikleri korumaktadır. Erzincan'da yapılması gereken CHP mitingi iptal edilmiştir.”²⁶⁵

Ayrıca Hergün Gazetesi muhabiri Salih Küçükkaya Niksar olayları ile ilgili yaptığı araştırmada, Niksar olaylarının bir tertip olduğunu ortaya koyan bazı ipuçları elde ettiğini iddia etmiştir. İddiaya göre CHP Genel Sekreteri Orhan Eyüboğlu ile CHP Erzincan Senatörü Niyazi Ünsal'ın Ecevit gelmeden bir süre önce Niksar'a geldikleri ve burada CHP teşkilatları ve Devrimci Kültür Derneği ile ortak bir gizli toplantı yaptıkları tespit ettiğini ileri sürmüştür.²⁶⁶

Bu konula ilgili Alparslan Türkeş ise şöyle bir açıklamada bulunmuştur;

“Niksar, Şiran ve Erzincan'da meydana gelen son olayların baş sorumlusu, tertipçisi Bülent Ecevit'in kendisidir. Çünkü o, 1977 seçimlerinde propaganda ve aksiyon stratejisi olarak kendisini mazlum, saldırıya uğrayan durumda göstermeyi planlamıştır. Bu yoldan oy avcılığı yapmayı tasarlamıştır” dedi.²⁶⁷

Türkiye yaşadığı bu olaylar zincirinde 1 Mayıs'a giden sürece doğru yol almıştır.

²⁶⁵ “Niksar ve Şiran'da Meydana Gelen Olayları Maocuların Tertiplemiş Oldukları Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

²⁶⁶ Salih Küçükkaya, “Niksar Olaylarının Perde Arkası”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1977.

²⁶⁷ Alparslan Türkeş, “Kanlı Olayların Tertipçisi Ecevit'tir”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.

2.3 1 Mayıs Olayları

Siyasal şiddetin tırmanarak devam etmesi ve bunun yanında siyasi liderlere saldırılar düzenlenmesi ve liderlerin sert bir dil kullanması var olan gerilimi daha da şiddetlendirmiştir. İşte bu gerilim ortamında DİSK 1 Mayıs'ı kutlama hazırlıklarına başlamıştır.

1977'de kutlanacak olan 1 Mayıs 1976'daki kutlamalara oranla daha kalabalık ve fırtınalı geçeceği günler öncesinde belli olmaya başlamıştı. Çünkü sol gruplar arasında Pekinci – Moskovacı gibi ideolojik ayrılıklar vardı. Bu ayrılıklar silahlı çatışmaları da beraberinde getirmeye başlamıştı. Bunun ilk kıvılcımları 1 Mayıs'tan önce gözükmeye başlamıştı. DİSK, valilikten 1 Mayıs kutlamaları için 19 Nisan 1977'de gerekli izinleri almıştır. DİSK Başkanlar Konseyi, TKP emirleri doğrultusunda alınan ortak karar neticesinde 1977 genel seçimlerinde Birinci Milliyetçi Cephe'nin yıkılması için CHP'nin desteklenmesine karar verilmişti. Böylece CHP'de DİSK ile işbirliği yapıp 1 Mayıs kutlamalarına bütün gücüyle destek verecekti. DİSK, 1 Mayıs için bir yandan hazırlıklarını yaparken diğer yandan da DİSK'in ilkeleri dışına çıktığını iddia ettikleri sol gruplardan Pekin yanlısı olarak gördükleri "Maocu Bozkurt"ları miting meydanına alınmayacaklarını önceden ilan etmişlerdi.²⁶⁸

DİSK'in başını çektiği Moskova cephesi ise başta TKP olmak üzere TİP, TSİP ve TEP, 1 Mayıs'a damgalarını vurabilmek için olağanca güçleriyle hazırlıklarını sürdürüyorlardı. Buna karşılık Maocu gruplar hepsi bir araya gelerek ortak bir karar neticesinde 1 Mayıs'a katılma kararı aldılar. Her ne olursa olsun alana gireceklerini söylediler. Sol grupların karşılıklı olarak birbirlerini suçlamalar devam ederken Aydınlıkçılar bazı gruplara 1 Mayıs'a katılmamaya provokasyona gelmemeye çağıran açıklamalarda bulunmuşlardı. Aydınlıkçılar sanki havadaki gerginliği sezerek 1 Mayıs'ta olaylar çıkacağını önceden görmüşçesine haber vermişlerdi.²⁶⁹

DİSK, sol gruplara haber salarak CHP'ye destek vereceğini ve MC'nin işini Taksim'de bitireceğini söylemiştir. Bu yüzden 1 Mayıs İşçi Bayramı'nda dev bir gövde gösterisi yapma kararı alınmıştı. Bu gelişmeler siyaset havasını birden bire

²⁶⁸ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.323.

²⁶⁹ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.324-326.

değiştirmiş, gerilim artmıştı. Hatta Milliyetçi Cephe Basını dahi halka o gün sokağa çıkmama çağırısı yapmıştır.²⁷⁰

1 Mayıs'tan önce Hergün Gazetesi'nde Türk Büro İş Genel Başkanı Mustafa Karapınar "1 Mayıs'a Hayır" başlıklı yazısında şunları yazmıştır;

*"1 Mayıs tam bir komünist ihtilal provasına sahne olacak şekilde, kan, terör, baskı ve grev basamaklarına oturtulmaya çalışılmaktadır. DİSK tarafından yapılan resmi açıklamaya göre 20 bin militan 1 Mayıs günü için silahlı kolluk kuvveti vazifesi yapacaktır. Komiteler ve sol basın çalışmaları şimdiden kamuoyunun dikkatlerini 1 Mayıs'a çekmeye yönelmiştir. Yani 1977 yılının 1 Mayıs'ında, Türkiye'nin genel seçimlere gideceği güne bir ay kala her türlü hazırlığı tamamlamış bir ihtilal provasına şahit olacağız. Belki grevler kanla, terörle desteklenecek ve seçimin selametini tehdit eden anarşi ortamı uzun süreyle ayakta durdurulmaya çalışılacaktır."*²⁷¹

Seçimler yaklaşırken ve 1 Mayıs'a iki gün kala Erzincan, İzmir ve Ankara'da çıkan olaylarda bir kişi ölmüş çok sayıda yaralı olduğu belirtilmiştir. İzmir'deki silahlı çatışmalar esnasında bir öğrenci ölürken Ankara'da solcular gazetecilerin oturduğu basın sitesinde bütün arabaları tahrip etmişler, Samsun öğrenci yurdunu aramak isteyen polisler ise kurşun yağmuruna tutulmuşlardır.²⁷²

Bu arada solda kendi içinde vuruşmaya başlamış ve 1 Mayıs için art arda açıklamalar yapılmıştır. İstanbul'da Beşiktaş, Eminönü, Kocamustafapaşa ve Sefaköy Halkevleri Başkanları ortak bir bildiri yayınlayarak, kendilerinin "Maocu" oldukları ve 1 Mayıs günü olay çıkaracakları gerekçesiyle halkevleri tarafından alınan mitingine katılmama kararını protesto ettiklerini açıklamışlardır.²⁷³

Tüm yaşanan bu olayların ardından Hergün Gazetesi 1 Mayıs'tan önce Nisan'ın son günü şöyle bir başlık atarak şu iddialarda bulunmuştur;

²⁷⁰ Mehmet Ali Birand, 12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği, Bölüm 3, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuA1gGDpVNLKnzts5&index=3>, Erişim Tarihi: 08.01.2020.

²⁷¹ Mustafa Karapınar, "1 Mayıs'a Hayır", **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

²⁷² "CHP ve DİSK Kanlı İhtilâl Provasını Başlattı", **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1977.

²⁷³ "Leninistler 1 Mayıs Mitingine Maocuları Katmıyorlar", **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.

“Kızılar 1 Mayıs’ı Savaş Günü İlan Etti,

1 Mayıs yaklaşırken yurt içinde ve dışında solcu kuruluşlar kanlı olaylar çıkartmak için hazırlık yapmaktadırlar. Türkiye’de DİSK ve diğer solcu dernekler büyük bir miting hazırlamakta, çeşitli adlar altında izinsiz afişler asılmakta, grup halinde dolaşan militanlar halka zorla bildiri dağıtmaktadırlar. Başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerde yollara, duvarlara rejim aleyhtarı ve halkı ayaklandırmaya teşvik eden sloganlar yazılmaktadır.”²⁷⁴

Bunun yanı sıra CHP’de resmen DİSK’in 1 Mayıs mitingine katılacağını açıklamıştır. CHP Genel Sekreter Yardımcısı İstanbul Milletvekili Ali Topuz, 1 Mayıs için verdiği demecinde şöyle demiştir;

“1 Mayıs Bayramı’nın düzenli ve görkemli bir biçimde kutlanması için CHP’liler de katkıda bulunacaklardır”²⁷⁵

Tüm bu kaos ortamının yarattığı olaylar 1 Mayıs’ın sabahına yansımıştı. Sağ basın bu kaos ortamından korku duyuyordu. Ancak sadece sağ basın değil DİSK’te bu kaos ortamından korkanlar arasındaydı. Çünkü sol gruplar içerisinde özellikle Sovyet yanlıları ve Çin yanlıları arasındaki çatışmalar son günlerde giderek artmıştı. Bu sebeple bu gruplar Taksim’de kozlarını paylaşabilir endişesi vardı. DİSK bu sebeple 20 bin sopalı işçiyi düzeni sağlamakla görevlendirmiştir. Hangi grubun nereden geçip alana ilerleyeceği ve neresinde duracağı önceden belirlenmiştir. Asıl dikkatleri çekmeyen sabahın alaca karanlığında aynı meydanın farklı noktalarına kimsenin tanımadığı kişilerin meydanın farklı yönlerine yerleşmeye başlamasıydı. Bunların bir bölümü Taksim’in göbeğindeki İntercontinental Oteli’nin 213, 510 ve 713 numaralı odalarına yerleşmiştir.²⁷⁶

Mehmet Ali Birand’ın 12 Eylül Belgeseli’nde 1 Mayıs olaylarını anlatan Cumhuriyet Savcısı Muhittin Cenkdağ şöyle demiştir;

²⁷⁴ “Kızılar 1 Mayıs’ı Savaş Günü İlan Etti”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.

²⁷⁵ Ali Topuz, “CHP DİSK’in 1 Mayıs Mitingi’ne Katılacağını Resmen Açıkladı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.

²⁷⁶ Mehmet Ali Birand, 12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği, Bölüm 3, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAlgGDpVNLKnt5&index=3>, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

“Bir gün önce Intercontinental Oteli kapatılıyor. Ama resmen kapatılıyor. Uçakla bir sürü Amerikan isimli insanlar Yeşilköy’e geliyorlar. Olay gecesi otel kayıtlarında yok ama onların oraya geldikleri sabit”²⁷⁷

Buradan alanın her tarafı görülebiliyordu. Diğer bir grup ise Sheraton Oteli’nin çatısında mevzilenmiştir. Bazıları da Sular İdaresi’nin duvarına çıkmıştır.²⁷⁸ Artık her şey hazırды. Sadece meydanın dolması bekleniyordu. Beşiktaş’ta DİSK’in liderliğinde 53 dernek ve kuruluş ile 99 işçi sendikası ve Maocular hariç diğer sol gruplara mensup on binlerce insan erken saatlerde toplanmış ve Taksim’e yürümek için beklemeye başlamışlardı. Sabah saat 10 gibi Saraçhane tarafından da on bine yakın Maocu olarak bilinen “Halkın Kurtuluşu”, “Halkın Birliği”, “Halkın Yolu” grupları toplanmıştı. Beşiktaş tarafından ilerleyen DİSK liderliğindeki gruplar Taksim meydanına toplanmış, Maocu gruplarda Saraçhane’de akşam 17.00’a kadar beklemişlerdir. Maocular miting alanına girmek istemiş ancak DİSK görevlileri tarafından engellemiş ve bunun sonucunda tartışmalar yaşanmıştır.²⁷⁹ Miting alanına girmek isteyen Maocu grupların önüne ise Kurtuluş ve Dev-Genç grubunun korteji yerleştirilmiştir. Dev-Genç 1 Mayıs mitingine kitlesel olarak katılan grup olmuştur. Hatta Dev-Genç’in korteji ve pankartları alanda diğer gruplara göre daha çok dikkat çekmiştir.²⁸⁰

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler konuşmasının sonuna gelmişti ki bir el silah sesi duyulmuştu. Daha sonra bir el daha silah sesi duyulunca ortalık bir anda karışmış herkes canının derdine düşmüştü.

DİSK Dergisi olayların bundan sonraki kısmını şöyle yazmıştır;

“Cumhuriyet Caddesinden gelen Maocular ise alana doğru çok kısa bir süre ateş açtılar. Alandaki kitlede hafif bir dalgalanma oldu. Yatışmak üzereydi ki Sular İdaresi ve Pamuk Eczanesi üstünden, Intercontinental

²⁷⁷ Muhittin Cenkdağ, 12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği, Bölüm 3, Mehmet Ali Birand, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIGGDpVNLKnzts5&index=3>, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

²⁷⁸ Mehmet Ali Birand, 12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği, Bölüm 3, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIGGDpVNLKnzts5&index=3>, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

²⁷⁹ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.328.

²⁸⁰ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.329.

Otelinin terasından ve üst katlarından otomatik ve uzun menzilli silahlar takırdamaya başladı. Uzun menzilli silahların namlularından çıkan kurşunlar kürsüyü ve civarını hedef alıyordu. İntercontinental Oteli'nin önündeki polislerde silahlarına sarıldılar. Genç bir kız elindeki otomatik silahla son derece profesyonelce otelin önünde yer değiştirerek halkı tarıyordu. Panzerler ses bombası attılar. Panik başladı. DİSK görevlileri paniği önlemeye halkı kürsü etrafında toplamaya çalışıyorlardı. Bir panzer Kazancı yokuşunun başında birikenlerin üstüne su sıktı. Kazancı yokuşundan aşağıya kaçmaya çalışanlar ateşle karşılaştılar. 20 kadar işçi burada can verdi. Kazancı yokuşunun aşağı noktasından ateş eden, plakasız beyaz bir Renault idi. İçinde 4 kişi vardı. Şoförün yanındaki kişi arabanın camından sarkarak otomatik bir silahla tarıyordu. Ateş aç aça İnterContinental Otelinin önüne vardı. Çok seri hareketlerle otelin önünden ateş eden kıızı aldı ve Gümüşsuyu yönünden kayboldu. Sonuç 34 ölü, yüzlerce yaralı.”²⁸¹

Hergün Gazetesi ise 1 Mayıs olaylarını manşetin belli bir kısmını kaplayacak şekilde büyük puntolarla **“Lenincilerle Maocular Çatıştı Solcular 40 İşçiyi Katletti”**²⁸² şeklinde vermiştir. Haberde DİSK ve CHP tarafından düzenlenen 1 Mayıs Bayramı'nda Maocularla kalabalığın büyük bir bölümünü meydana getiren Leninciler arasında büyük çatışma çıkmış, gece geç vakte kadar alınan rakamlara göre 35 ölü çoğu ağır olmak üzere 85 yaralı olduğu yazılmıştır.²⁸³

Gazete olayları özetle şu şekilde vermiştir;

“Kortejin Taksime gelmesinden ve yabancı ülkelerden gelen Komünist ve Sosyalist sendikacılarla CHP ileri gelenlerinin takdiminden sonra kürsüye DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler gelmiştir. Kemal Türkler daha konuşmasının 65. dakikasını doldurmadan ‘Türk soluna ihanet edenler var. Sarı solcular var. Bölücüler var’ demesi üzerine arbeye başlamış Gümüşsuyu Caddesinden Taksim alanına girişte bulunan Maocularla miting görevlisi Leninistlerin silahlarını ateşledikleri

²⁸¹ “Olaylar Nasıl Başladı ve Nasıl Gelişti?”, **Disk Dergisi**, Mayıs-Haziran 1977, s.248.

²⁸² Ölenlerin sayısı 34'tür. Ancak Hergün Gazetesi birkaç sayısında ölenlerin sayısını 40 veya 39 olarak vermiştir. Biz gazetede çıkan haberlerin orjinallliğini bozmamak için aynen verdik.

²⁸³ Hüseyin Gülmez – Ahmet Akpak, “Lenincilerle Maocular Çatıştı Solcular 40 İşçiyi Katletti”, **Hergün Gazetesi**, 2 Mayıs 1977.

görülmüştür. Öğrenildiğine göre alanın Lamartin Caddesi üzerinden de silah sesleri gelmeye başlamış, büyük panik baş göstermiştir. Çatışmayı ilk önce İYDGD ile DEV-LİS flamalarının altında bulunan gruplar başlatmıştır. Polis ve jandarma kavgaya anında müdahale etmiş panzerler su ve boya fıskırtarak kavgacıları ayırmak istemişlerdir. Ancak, kalabalık polisin görev yapmasını güçleştirmiştir. Ara sokaklara kaçan kavgacılar burada da birbirlerine ve olaylara müdahale eden polise de ateş açmışlardır. Açılan ateş sonucunda Hüseyin Acar ve Nazmi Arı adlı polis memuru ölmüş, 20 polis çeşitli yerlerinden yaralanmıştır. Olaylar sonucunda 40 kişinin öldüğü 85 kişinin yaralandığı bildirilmiştir.”²⁸⁴

Hergün Gazetesi 1 Mayıs olaylarını bu şekilde haberleştirmiş ve solcuların başta İntercontinental Otel olmak üzere yoldan geçen arabaları, panzerleri, 200’den fazla iş yerinin tahrip ettiğini ve zararın 100 milyonu geçtiği iddia edilmiştir. Ayrıca bu olaylarla ilgili 1435 kişinin gözüaltına alındığı, 90 tabanca, bine yakın mermi, binlerce kalın sopa, dinamit ve otomatik silahlar da yakalandığı iddialar arasında yer almıştır.²⁸⁵

1 Mayıs olayları sonucunda Hükümet olağanüstü toplanmış ve Başbakan Süleyman Demirel toplantıdan önce gazetecilere “Sıkıyönetim söz konusu değildir” açıklamasında bulunmuştur.²⁸⁶ Sağdan ve soldan hiç kimse bu olayı üzerine almamış ve karşılıklı birbirlerini suçlayarak şu açıklamaları yapmışlardır.

Hergün Gazetesi’ne baktığımızda en net bilançoyu duyurmuş ve şu iddialarda bulunmuştur;

“Sol Katliamın Bilançosu: 39 Ölü 300 Yaralı

Bu kanlı olayların baş müsebbibi DİSK ve CHP yöneticileridir. 1 Mayıs’ı görkemli bir şekilde kutlama kararı alıp bütün teşkilatları ile gösterilere katılan CHP’dir. Olaylarda silah kullanan kimselerin birçoğu CHP’li

²⁸⁴ Hüseyin Gülmez – Ahmet Akpak, “Lenincilerle Maocular Çatıştı Solcular 40 İşçiyi Katletti”, **Hergün Gazetesi**, 2 Mayıs 1977.

²⁸⁵ Hüseyin Gülmez – Ahmet Akpak, “Lenincilerle Maocular Çatıştı Solcular 40 İşçiyi Katletti”, **Hergün Gazetesi**, 2 Mayıs 1977.

²⁸⁶ Süleyman Demirel, “Hükümet Olağanüstü Toplandı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Mayıs 1977.

militanlardır. CHP'yi destekleme kararı alan DİSK yöneticileri konuşma yapılan kürsüden kalabalığa ateş açmışlardır."²⁸⁷

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ise özetle şu açıklamaları yapmıştır;

"DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs İşçi Bayramı ülkemizin en bilinçli, en kalabalık, en görkemli ve ne disiplinli demokratik kitle gösterisi oldu. 1 Mayıs'ı düzenleyen DİSK'in amacı halkımızın çeşitli kesimlerini işçi sınıfımızın etrafında toplayarak faşizme geçit arayan MC'nin sonunu yaklaştırmak ve uluslar arası işçi dayanışmasının gücünü vurgulamaktır. MC'yi kurtarmak ve DİSK'i karalamak isteyen CIA denetimindeki faşistler ve onlarla işbirliği halinde olan Maocu komandolar da kendi planlarını hazırlıyorlardı. İşçi sınıfının 1 Mayıs gösterisini kana bulayan faşist ve Maocu saldırganlar MC'nin, emperyalizmin ve CIA'nın hizmetindedirler. Bu çevrelerin amacı işçi sınıfımızın yükselen savaşını önlemek, MC'yi kurtarmak ve seçimleri yaptırmamaktır. Sayın Süleyman Demirel'in, DİSK'i ve Genel Başkan olarak beni suçlamasının amacı MC'nin emrindeki faşist ve Maocu canileri korumaktır."²⁸⁸

Yine bu olaylarla ilgili Uğur Mumcu Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşe yazısında şunları yazmıştır;

"Bu, Maoculuk, Lenincilik gösterisi değildir. Bu, Milliyetçi Cephe Partileriyle el ele, gönül birliği içinde olanların düzmece solculuğudur. Sarı solculuktur, kışkırtıcı ajan eylemleridir. Taksim'deki kanlı olayları 'Maocu-Leninci tartışması' düzeyine indirirsek, birçok olayın nedenini ve oluşumunu gözden kaçırmış oluruz. İstedikleri de bu değil midir? Solu kendi içinde anlamsız ve verimsiz bir çatışmaya sokup, bundan yararlanmak için her türlü yola başvuruyorlar mı? Yoksa bir yasadışı örgütler, örneğin CIA tarafından yönetilen 'kontrgerilla' adlı örgüt, Taksim alanı çevresindeki büyük otellerde ve binalarda mı mevzilenmişti? Görgü tanıkları, İntercontinental Oteli ile Sular İdaresi duvarından kalabalığa yaylım ateşi açıldığını söylüyor. Olayı

²⁸⁷ "Sol Katliamın Bilançosu: 39 Ölü 300 Yaralı", **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.

²⁸⁸ Kemal Türkler, "Faşist ve Maocu Saldırganlar MC'nin, Emperyalizmin ve CIA'nın Hizmetindedir", **Disk Dergisi**, Mayıs-Haziran 1977, s.249.

yaşayanlar, biri Anadol biri Renault marka iki arabadan topluluğa kıyasıyla ateş edildiğini anlatıyor.”²⁸⁹

Engin Höke ise 1 Mayıs olayları hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır;

“Aslında 1 Mayıs katliamı aylardır hazırlanıyordu. Sol içi çatışmaları körükleyen gizli faşist güçler burjuva basınını da kullanarak miting öncesinde ‘Leninci- Maocu çatışması’ adı altında devrimci güçleri kışkırtmaya çalıştılar. Gazeteler Maocuların mitinge saldıracaklarını yazdı. Gizli faşist güçler bu yolla kendi saldırılarını gerçekleştirecek uygun bir provokasyon ortamı hazırlamaya çalıştılar. Bu giderek güçlenen anti-faşist kitle eylemlerinin pasifikasyonuna yönelik bir yıldırma eylemiydi. Ne ‘Maocu-Leninci çatışması’ türünden demagojiler ne de olayları ‘sola’ yüklemek için girişilen propagandalar 1 Mayıs katliamının CIA, Kontrgerilla ve MİT gibi gizli örgütlerce gerçekleştirilen bir terör eylemi olduğunu gizlemeye yetmedi”²⁹⁰

İslamcı Dergilerden birisi olan Hilal Dergisi’nde ise 1 Mayıs hakkındaki yorumlar ve değerlendirmeler şu şekilde yazılmıştır;

“DİSK ve doğrultusunda bulunan kuruluşlarca bir aydır süren çalışma sonucu düzenlenen Taksim mitingine ülkenin dört bir köşesinden birtakım tehditlerle toplattırılan 50 bine yakın işçi ile 10 bine yakın öğretmen ve öğrencinin oluşturduğu mitingi gördüğüm için, insanlık adına, hür dünya adına, İslamiyet adına, Türklük adına kendimden utandım. Son günlerde ülkemizde baş gösteren Mao’cu ve Leninci savaşı için bundan daha iyi bir ortam bulunamayacağı herkes tarafından biliniyordu, bu oyun bilerek tezgâhlandı. Onlarda biliyorlardı ki çatışma çıkma ihtimali oldukça fazla idi, iki gün evvel İzmir’de 1 Mayıs İşçi Bayramı afişini asma yüzünden çıkan çatışmada Maocuların DİSK’li bir işçiyi öldürmeleri yetkililere ihtardı amma buna aldırmadan miting yapıldı. 1 Mayıs faciasının sorumlusu DİSK ve yandaşları sorumlu kişilerinin, kendilerini zembem suyuna batırıp, aklamak istercesine bir

²⁸⁹ Uğur Mumcu, “Sorular”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Mayıs 1977, Der: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, **a.g.e.**, s.129.

²⁹⁰ Engin Höke, **a.g.e.**, s.134.

takım hayali suçlular yaratma çabaları vardır. Bu işin içinde CIA'nın parmağı vardır diye manşetler atan sol gazeteler işi daha da ileriye götürerek Milli İstihbarat Teşkilatımıza da dil uzatmışlardır.”²⁹¹

Bir başka İslamcı Gazete olan ve haftalık yayınlanan Sebil Gazetesi'nde yayınlanan bir yazıda ise 1 Mayıs olaylarına şu şekilde değerlendirmiştir;

“Milli Gazete'deki yazımızda Taksim'de komünistler arası bir çatışmanın olabileceğine dikkat çekmiştik. Çünkü bu gayet açık bir şeydi, komünistler arasındaki fraksiyon mücadelesi, Moskova'ya veya Pekin'e bağlı olmak mücadelesi şiddetli bir şekilde verilmekteydi. Maocular, Moskoğçulara 'sosyal faşist, revizyonist, sosyal emperyalist' diye hitap etmekte; Moskoğçular ise ötekilere 'Maocu bozkurtlar, sarı sol komandolar, CIA'nın işbirlikçileri' gibi ithamlar yöneltmekteydiler. Kanlı 1 Mayıs'a bu hava içinde gelindi. Arkasından tabancalar patladı. Panik başladı, on binlerce zavallı insan bir kâfirlik gösterisinin içinde haytalarını ayaklar altına attılar, ezildiler, parçalandılar... Ve ortaya çıkan kanlı manzara karşısında halk kitleleri bir derin şok geçirdi. Bizim kanlı 1 Mayıs için en büyük sevincimiz şudur ki, bu meseleye şu ülkücüler bulaşmadılar, bulaştırılmadılar. Yoksa başta Ecevit cenapları olmak üzere nicelerinin tahrikiyle bütün bir memleket bir sağ-sol kavgasının içine sürüklenirdi. Ecevit'in otobüsünün camı kırılrsa memlekette ihtilâl rüzgârları, terör havası estirmeye yeltenenler elbette ki, bu otuz- kırk kişinin ölümü üzerine çörekleneciklerdi. Bu bakımdan Kanlı 1 Mayıs'a ülkücülerin bulaşmamış olmaları, memleket için büyük bir hayra medâr olmuştur, diyebiliriz. Şimdi cümle komünistler bu Kanlı Mayıs'ı CIA üzerine ve coğrafi manada başka dış kaynaklara ve MİT'in üzerine yıkmaya çalışıyorlar. Bütün marksist matbuat neşriyatını bu yolda sürdürüyor, kitleleri bu yolda şartlandırmaya çalışıyorlar.”²⁹²

Hergün Gazetesi ise 1 Mayıs olaylarının sorumlusu olarak DİSK ve CHP'yi göstermiş 3 Mayıs'ta attığı manşette DİSK'in ve CHP'nin kapatılması gerektiğini belirtmiştir. MHP Genel Başkan Yardımcısı ve Yozgat Milletvekili Ali Fuat Eyüpoğlu verdiği yazılı demecinde 1 Mayıs olaylarının sorumlusu olarak DİSK ve

²⁹¹ Remzi Uydum, “Mayıs Olayları: Kanlı Miting”, **Hilal Dergisi**, C.15, Sayı:172, 1977, s.29-30.

²⁹² Selahaddin Es, “Kanlı 1 Mayıs'ın Ardındaki Gerçek”, **Sebil Gazetesi**, 13 Mayıs 1977, s.13.

CHP yöneticilerini göstermiştir. Ayrıca olaylarda silah kullananlarının birçoğunun CHP'li olduğunu hatta DİSK Genel Başkanı konuşma yaptığı sırada kürsüden kabalığa ateş açtıklarını iddia etmiştir. MHP Genel Başkan Yardımcısı bu iddiaları dile getirip DİSK'in ve CHP'nin kapatılması gerektiğini söylemiştir.²⁹³

Yine bu konuyla ilgili Taha Akyol, Hergün Gazetesi'ndeki yazısında şunları yazmıştır;

“DİSK, Türkiye'nin seçimlere gittiği ve tansiyonun anormal derece yükseldiği bir ortamda, yüksek dozajda bir tahrik mitingi yapmakla kanuni haklarını kullanmış olsa bile, hedeflerinin demokrasi değil sınıf savaşı ve diktatörlük olduğunu ortaya koymuştur. Taksim'deki vahşet, iki sol grubun Türkiye'de meydana getirmeye çalıştıkları ihtilal potansiyelini ele geçirmek için verdikleri bir savaştır. Onların savaşları Türkiye'yi komünist yapmakta müşterektir. Ayrıldıkları nokta Rus modeli mi yoksa Çin modeli mi meselesidir.”²⁹⁴

Necdet Sevinç ise Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında olayları şöyle değerlendirmiştir;

“Niksar, Erzincan ve Şiran'da CHP Genel Başkanı'nı taşıyıp, kalabalığa kurşun yağdıranlar Maoculardı. MHP düşmanlığıyla ün yapan, hatta MHP'nin savunduğu fikirlerle mücadele etmek için yayın hayatına atılan yazarlarda itiraf etmek zorunda kalmışlardı bunu. Onlar da, Niksar, Erzincan ve Şiran olaylarının, sanki bir imtiyaz ve şerefmiş gibi kendilerine Maocu adını layık görenler tarafından çıkarıldığını yazmışlardı. Türkiye'deki çatışmanın kendi içinde Leninci – Maocu olarak ikiye bölünen sol gruplar tarafından tezgâhlandığı bir kez daha belirlendi, bir kez daha ispatlandı ve bir kez daha en vahşi biçimde belgelendi. İşte öteden beri CHP içinde süregelen Leninci – Maocu kavgası Taksim meydanında silahlı çatışmaya dönüştü ve 39 kişi, 39 dakikada öldürüldü. Kendi partisine, kendi fikirdaşına, kendi yoldaşına

²⁹³ Ali Fuat Eyüpoğlu, “DİSK ve CHP Kapatılmalıdır”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.

²⁹⁴ Taha Akyol, “Kanlı Mızrak”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.

karşı bile böylesine bir hınç ve kin duyanların partisi, Türkiye’de iktidara taliptir şimdi.”²⁹⁵

Milliyetçi Hareket Partisi’nin on üçüncü Genel İdare Kuruluna seçilen üyelerin Genel Başkan Alparslan Türkeş tarafından Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’e tanıtılmasından sonra köşkün kapısında bekleyen gazetecilere bilgi veren Alparslan Türkeş anarşi olaylarıyla ilgili şunları söylemiştir;

“Türkiye, bugün hangi çeşit komünizme uşaklık yapacağı tartışmalarının sürdürüldüğü bunun için katliamların yapıldığı bir ülke haline getirilmiştir. Saldırgan Maoçu komünistlerin Lenin, Stalin, Marx afişlerinin arkasından ateşle cevap verenlerin katliamın sorumluluğunu en azından yarı yarıya paylaşması lazım gelenlerin memleketin en büyük partisi tarafından masum suçsuz ve saldırıya uğrayan kişiler olarak ilan edilmiştir. Liderlerine bir parti başkanı tarafından geçmiş olsun mesajının gönderildiği Türkiye ve Türk demokrasisi için ciddi endişeler olarak görmekteyiz.”²⁹⁶

1 Mayıs olaylarıyla ilgili Abdülkadir Billurcu Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında Belediye’yi içine katan farklı bir iddia bulunarak şöyle yazmıştır;

“34 kişinin katledildiği olay, yalnız 32 daireye sahip olan Kemal Türkler ile Belediye’ye ne kadar ipten kazıktan kaçmış Maoist, Leninist varsa dolduran Ahmet İsvan’ın gözleri önünde olmuştur. Kanun nizam tanımadan belediye’nin bütün imkanlarını DİSK’in emrine vermiştir. Kardeşi ise Ecevit’in gezilerinde millete tabanca çekmiş, gazetelerde boy boy resimleri çıkmıştır. Büyük kardeşi de İngiltere’de tahsil görmesine rağmen milletimizi anlayamamış fakir fukara edebiyatı yaparak, halkın canına okumuştur. Biz, Taksim alanında belediye araçlarının hele kaçanların olduğu gibi güvenlik kuvvetlerinin de yolunu tıkayan o kepçenin orada işi neydi diye sormayacağız. Çünkü biliyoruz ki bu

²⁹⁵ Necdet Sevinç, “Kel Göründü”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.

²⁹⁶ Alparslan Türkeş, “MHP Genel İdare Kurulu Üyeleri Korutürk’ü Ziyaret Etti”, **Hergün Gazetesi**, 4 Mayıs 1977.

hareket hatalara sünger çekerek, başkanlarının arkadaşını korumak için değişik taktik olarak hücumla geçeceklerdir.”²⁹⁷

1 Mayıs olayları ile ilgili Hergün Gazetesi’nde en sert köşe yazısını ise Yaşar Okuyan yazarak özetle şunları söylemiştir;

“Siz sosyalist geçinen eşkıyalar, sen toprak ağası Ahmet İsvan, sen 32 dairelik apartman inşaatı sahibi Kemal Türkler, siz Lenin mi Mao mu olsun diye birbirinize kurşun yağdıran deyyuslar, hesap vereceksiniz. 1 Mayıs Bahar Bayramını kendi keyfince değiştirip İşçi Bayramı ilan edenler hesap vereceksiniz. Kurtuluşa kadar savaş diye bağırıp, ellerindeki Kürt bayrakları ile saldıran, siz Mao’nun satılmışları hesap vereceksiniz. Kemal Türkler’in konuştuğu kürsüden kalabalığa yayılım ateşi açan DİSK yöneticileri, Lenin, Stalin, Marks ve Nazım Hikmet haininin boy boy fotoğraflarını meydanda sallandıran DİSK militanları hesap vereceksiniz. İstanbul Belediyesi’nin bütün imkânlarını DİSK mitingine tahsis eden getirdiği buldozerleri alanın giriş kısımlarına koyarak, yüzlerce insanın yaralanıp birçoğunun ölmesine sebep olan sen İstanbul Belediye Reisi Ahmet İsvan hesap vereceksin. CHP’nin yöneticileri halka silah çeken CHP’nin militanları hesap vereceksiniz. Öldürülen 34 kişinin, yaralanan 300 vatandaşın hesabı sizlerden sorulacaktır. DİSK ve CHP tarihimize Mayıs Katliamı’nın sorumluları olarak geçecek ve hesabın faturasını çok ağır ödeyeceklerdir.”²⁹⁸

Ancak 1 Mayıs olayları ile ilgili oluşan kuvvetli intiba ise bu olayın dış destekli bir provokasyon olduğu yönünde olmuştur. Mehmet Sayın anılarında şunları yazmıştır;

“Türkiye’de bazı olaylar vardır ki hala bunların müsebbibi bulunamamıştır. Bunların başında da 1 Mayıs 1977 olayları gelmektedir. Evet orada gizli servislerin bir parmağı olabilirdi ve hatta meydandakilerin de bir kısmı Sovyet taraftarı değiller miydi? Bunu kim inkâr edebilir.”²⁹⁹

²⁹⁷ Abdülkadir Billurcu, “Bir Günü Hazırlayanlar”, **Hergün Gazetesi**, 5 Mayıs 1977.

²⁹⁸ Yaşar Okuyan, “Hesap Vereceksiniz”, **Hergün Gazetesi**, 8 Mayıs 1977.

²⁹⁹ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.86.

1 Mayıs olaylarının gizli servis provokasyonu olduğu şeklindeki bir değerlendirme ise Hilal Dergisi'nde yazılmıştır;

*“Taksim faciasında olsa olsa KGB'nin parmağı olabilir, çünkü söz konusu mitingde KGB ajanı Mihail Orlof bulunmaktaydı. Sovyet Konsolosu KGB ajanı Mihail Orlof 1971'de Sovyet yanlısı bir darbeye Cafger Numeyri'ye karşı komplo hazırlandığı için Sudan'dan hudut dışı edilmişti.”*³⁰⁰

2.4 Bülent Ecevit'e Suikast ve 5 Haziran 1977 Seçimleri

1 Mayıs olayları Cumhuriyet Halk Partisi'ni şoke etmişti. Aynı zamanda bu olaylardan Milliyetçi Cephe Hükümeti de çok rahatsız olmuş ve Başbakan Süleyman Demirel olayın incelenmesi için bir komisyon kurulmasını istemiştir. Ancak CHP Genel Başkanı bu yapılardan tatmin olmamış ve cumhurbaşkanına çıkmıştır. Çünkü Bülent Ecevit'e göre olayların arkasında Kontrgerilla yani özel harp dairesi olabilirdi. Ecevit bu görüşmede Cumhurbaşkanı Korutürk'e hem bu kuşkularını anlatmış hem de yazılı bir not vermiştir. Ardından CHP'nin İzmir'de yaptığı mitingde Ecevit halka ilk defa bu kontrgerilla meselesini açmıştır. Bülent Ecevit; *“Devlet içinde ama devletin denetimi dışında bir örgütlenme olduğunu”* iddia etmiştir. Bunun üzerine Başbakan Süleyman Demirel ise Ecevit'in bu iddiasına *“hayal mahsulü”* cevabını vermiştir.³⁰¹ Bütün bunlara rağmen 1 Mayıs'ta çıkan olaylar ve sonucunda yaşanan ölümler I. MC'ye olan güvenin sarsılmasına sebep olmuştur.³⁰² 1977'nin ikinci yarısından itibaren toplumsal olaylar artmış, Jandarma ülke geneline yayılan toplumsal olaylara müdahale de yetersiz kalmaya başlamış bu sebeple de komando birlikleri de sahaya inmeye başlamıştı.³⁰³ Ülke çapında yaşanan şiddet olayları aynı zamanda liderleri de etkilemeye devam etmiş Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit Mayıs ayı içerisinde saldırılara uğramışlardır. AP Lideri Süleyman Demirel Uşak'ın Sivaslı ilçesinde seçim otobüsü üzerinde konuşurken önce bir sandalye fırlatılmış daha sonra otobüs taş yağmuruna tutulmuştur. Bunun üzerine Süleyman Demirel; *“Türkiye'de faşizm olsa böyle bağıramazsınız, burnunu sürterler*

³⁰⁰ Remzi Uydum, *“Mayıs Olayları: Kanlı Miting”*, **Hilal Dergisi**, C.15, Sayı:172, 1977, s.30.

³⁰¹ Mehmet Ali Birand, Ecevit'e Suikast, 32. Gün Arşivi, <https://www.youtube.com/watch?v=WQvbc1kNjsw>, Erişim Tarihi, 13.01.2021.

³⁰² Orhan Koloğlu, **Kim Bu Ecevit?**, *Boyut Kitapları*, İstanbul 2001, s. 491.

³⁰³ Ali Bademci, **a.g.e.**, s.27.

adamın” diyerek tepkisini göstermiştir.³⁰⁴ Süleyman Demirel’e yapılan saldırıyı Bülent Ecevit izlemiştir. 21 Mayıs’ta Malatya’da CHP’nin yaptığı mitingi de bomba patlatılarak halk paniğe sevk edilmiş ancak kürsüden ayrılmayan Ecevit, halkı sakinleştirmiştir.³⁰⁵ Seçimlere az bir zaman kala İstanbul’da ilki Sirkeci garında, ikincisi Yeşilköy Havalimanı’nda olmak üzere iki saatli bomba patlamış her iki olayda da toplamda üç kişi ölmüş, 33 kişi yaralanmıştır. Emanet deposunda ölenler Hasan Yalçın, İsmet Turgut, Nail Yatır’dır. Alan yetkilileri; *“Patlama anında yüzden fazla İtalyan turistlerin gümrük muayenelerini yaptırmakta olduklarını, eğer bomba üç beş dakika sonra patlasaydı bu turistler çıkış kapısı önünde bulunacak, birçoğu ölecekti. Bombanın erken patlaması yine şanstır”* demişlerdir.³⁰⁶ Patlamalarla ilgili emniyet yetkililerinin belirttiklerine göre olayları komünist yeraltı teşkilatlarının yaptığını iddia etmişlerdir. Birinci Siyasi Şube Ekipler Amiri Uğur Gür bu iddialarını şu olayları esas alarak dile getirmiştir; *“İki üç günden beri İzmir polisi seri operasyonlar yaparak THKC mensubu birçok anarşisti yakalamıştır. Aynı komünist yeraltı kuruluşun İstanbul kolu bu operasyonları protesto için bu eyleme girişmiş olabilir”* demiştir.³⁰⁷ Aynı günde Bülent Ecevit’e İzmir Çiğli Havaalanı’nda suikast girişiminde bulunulmuştur. Bu girişimde Mehmet İsvan ayağından yaralanmıştır.³⁰⁸ Ecevit’e yapılan bu suikast girişimde enteresan izler vardı. Türkiye’de bulunmayan sadece Amerikan Ordusu’nda olan ve zehirli mermi atabilen bir tabanca ile bu suikast gerçekleştirilmek istenmiştir. Suikasti yapmaya çalışan polis yakalanmış ancak silah bulunamamıştır.³⁰⁹ Uğur Mumcu ise köşe yazısında Sirkeci Garı ve Yeşilköy Havaalanı’nda yaşanan olayları şöyle değerlendirmiştir;

“Seçim günü yaklaştıkça olaylar yoğunlaşıyor. Olaylar yoğunlaştıkça bazı karanlık güçlerin amaçları iyiden iyiye anlaşılıyor. Amaçları belli; bir yılgınlık ortamı yaratarak seçmenlerin oy kullanmalarını engellemek istiyorlar. Süleyman Demirel, Milliyet Gazetesi Yöneticisi Abdi İpekçi’ye verdiği demeçte neler diyordu: ‘-Seçim çok enteresan bir mekanizmadır. Seçimlere üç gün kala birtakım talihsiz işler olabilir. Hiç öngörmediğimiz talihsiz işler olabilir’ Başbakan’ın bu açıklamaları ile

³⁰⁴ “Demirel Sivashı’da Saldırıya Uğradı”, **Milliyet Gazetesi**, 25 Mayıs 1977.

³⁰⁵ Soner Yalçın, **Siz Kimi Kandırıyorunuz!**, *Doğan Kitap*, İstanbul 2008, s.277.

³⁰⁶ “Havaalanı Bombalandı 3 Ölü var”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1977.

³⁰⁷ Uğur Gür, “Komünistler Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1977.

³⁰⁸ Soner Yalçın, **a.g.e.**, s.277.

³⁰⁹ Semih Hiçyılmaz, **İşte Derin Devlet ve Soygun Rüşvet Cinayet**, *Evrensel Basım Yayın*, İstanbul 2008, s.46.

seçimlere üç beş gün kala ortaya çıkan bu talihsiz işlere bakınca, insan ister istemez şüphelere, kuşkulara düşüyor.”³¹⁰

Yaşanan tüm bu gelişmeler Türk Silahlı Kuvvetleri'nin içinde de bir hareketlenmeye neden olmuştur. 1 Haziran'da TSK'da sürpriz bir emeklilik gerçekleşmiştir. Başbakan Demirel, Genelkurmay Başkanı Semih Sencer'in istediğiyle Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun, Ağustos Şurası beklenilmeden emekliye sevk edilmiştir.³¹¹ Hakkı Öznur'a göre; Ersun ve Türkeş ile birlikte ihtilal yapabilir düşüncesi nedeniyle emekli edilmiştir. Ayrıca Ersun'un emekli edilmesini Washington başta olmak üzere NATO'yla sevinçle karşıladığını iddia edilmiştir. Böylece Kenan Evren'e Genelkurmay Başkanlığı yolu açılmıştır.³¹² Seçimlere 3 gün varken Türkiye 2 Haziran'da yeni bir haber ile daha sarsılmıştır. O haber Demirel'in, Ecevit'e gönderdiği ihbar mektubuydu. Bu mektupta Ecevit'e 3 Haziran'da yapacağı miting sırasında suikast yapılacağı yazıyordu. Gizli ve zata mahsus kaydıyla gönderilen mektupta CHP mitinginde konuşacak olan Ecevit'e Sheraton Oteli'nin üst katlarından uzun menzilli ve dürbünlü bir tüfekte ateş edileceğine dair Başbakanlık makamına ihbar yapıldığı belirtilmiştir.³¹³

Demirel'in Ecevit'e gönderdiği Gizli ve zata mahsus mektup aynen şöyledir;

“Başbakan

11/03074

2/ Haziran/ 1977

Sayın Bülent Ecevit CHP Genel Başkanı

Ankara

Başbakanlığa intikal eden bir habere göre;

³¹⁰ Uğur Mumcu, “*Şüpheler*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 31 Mayıs 1977, Der: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, **a.g.e.**, s.155.

³¹¹ Soner Yalçın, **a.g.e.**, s.277.

³¹² Hakkı Öznur, “*12 Eylül Darbesi Üzerine Yakın Tarih Notları 1975-1980*”, **Türk Yurdu Dergisi**, Yıl:99, Sayı: 277, Ankara 2010.

³¹³ “Ecevit: ‘Demirel’in Kendisine Mektup Yazarak Suikast Yapılacağına Dair İhbarlar Olduğunu Bildirdiğini Söyledi’ CHP Mitingi İptal Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Haziran 1977.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in, 3 Haziran 1977 günü İstanbul Taksim meydanındaki CHP mitingi sırasında Sheraton Oteli'nin üst katlarındaki odalardan birinden uzun namlulu ve dürbünlü bir silah ile ateş edileceği... bu teşebbüsün 29 Mayıs 1977 günü İzmir - Çiğli Havaalanında cereyan eden olayla birlikte 1 Mayıs 1977'de Taksim meydanında vukua gelen olaydan cesaret alan, iç barışı büyük ölçüde sarsabilecek kanlı tertiplere karar veren ve ayrıca 5 Haziran 1977 tarihinde yapılacak olan seçimlerden bir fayda ummayan, seçimlerin yapılmasını arzulamayan veya seçimlere gölge düşürmek isteyen illegal komünist - terörist örgütlerin yanı sıra memleketimizin iç meselelerle uğraştırmak isteyen yabancı kuruluşların ve uluslararası tedhiş teşekküllerinden muhtemel suikast ve sabotaj eylemleri ile özellikle vazifelendirilmiş kimseler tarafından yapılmak istendiği alınan haberler arasındadır. Keyfiyetten bilgi edilmesini ve konunun üzerinde önemle durularak gerekli tedbirlerin alınmasını ve gereğinin ifasını rica ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

*Dağıtım: G.K. B.lığına, İçişleri Bakanlığına, MİT Müsteşarlığına Bilgi İçin: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine, CHP Genel Başkanına.*³¹⁴

Haberi alan Bülent Ecevit o gece TRT Radyosuna giderek durumu halka duyurmuştur. CHP Lideri radyoda;

*"5 Haziran'a kadar benim yaşamam önemli değil. Yeter ki demokrasi yaşasın. Gençlerimiz, çocuklarımız 5 Haziran seçimleriyle can güvenliği ve barış içinde yaşayabilecekleri bir ortama ulaşınsınlar, eşimle birlikte orada olacağız ve ben konuşacağım"*³¹⁵

Demirel ise Ecevit'in mektubu halka açıklamasının ardından şunları söylemiştir;

³¹⁴ "Ecevit: 'Demirel'in Kendisine Mektup Yazarak Suikast Yapılacağına Dair İhbarlar Olduğunu Bildirdiğini Söyledi' CHP Mitingi İptal Oldu", **Hergün Gazetesi**, 3 Haziran 1977.

³¹⁵ Cüneyt Arcayürek, **Bir Özgürlük Tutkunu Bülent Ecevit**, *Detay Yayıncılık*, İstanbul 2006, s.97-98.

“Bu çeşit ihbarlar her zaman vaki olur. Bana dün sabah evden çıkmadan bir ihbar geldi, Ecevit’e ve güvenlik makamlarına bildirdim. Sayın Ecevit’e mektupla bildirdim. Bu çeşit ihbarlar ilk kez olmuyor. Güvenlik makamlarına birçok defalar bu çeşit ihbarlar gelmiştir. Sayın Ecevit için ilk kez gelmiş oluyor. İstanbul’daki mitingle ilgili olarak geldi. Bu ihbarı açıklamanın ne gereği var? Bu hafifliktir. Bizim iyi niyetli ikazımızı bile iki gün sonra yapılacak seçimler için istismar yapan, sermaye yapan Ecevit’in ciddiyetinden iyi niyetinden şüpheliyim. Üstelik bu adam hükümet kurmaya taliptir. Doğrusu hafifliğin bu kadarını beklemiyordum. Ecevit’ten ne köy olur ne kasaba”³¹⁶ demiştir.

Hatta Güneş Gazetesi, Ecevit’e gönderilen gizli ihbar mektubunu halka açıklamasını seçim malzemesi yaptığını iddia ederek gazete manşetine şu başlığı atmıştır; *“Başbakan, CHP Genel Başkanı’na gizli bir mektup yazdı ama Ecevit, suikast ihbarını seçim malzemesi yaptı”³¹⁷*

Cumhuriyet Gazetesi köşe yazarı Uğur Mumcu ise bu olaya şöyle yaklaşmıştır;

“Demirel’in mektubu ile Orgeneral Ersun’un emekliliğinin aynı günlere rastlaması, ister istemez kontrgerilla, ihbar mektubu ve Orgeneral Ersun arasında bir ilişki olup olmadığını düşündürmektedir. Başbakan suikast planı hakkında oldukça ayrıntılı bilgilere sahiptir. Başbakan’ın bu bilgileri kimden aldığı çok önemlidir. Başbakan ana muhalefet partisi liderine yapılacak suikastin planını ele geçiriyor, fakat bu suikastçileri yakalamaya gücü yetmiyor. Demek oluyor ki, burada Demirel’i de hükümeti de aşan gelişmeler oluyor. Başbakanları, devlet başkanlarını deviren CIA, Türkiye’de eylemini geçmiştir yoksa?”³¹⁸

Tüm yaşanan gelişmelere rağmen geniş güvenlik önlemleri alınmış ve Bülent Ecevit 3 Haziran’da Taksim Meydanı’na çıkmış, büyük katılımlı, coşkulu bir miting yapmıştır. Fakat bu arada toplumsal olaylar devam etmiş ve 1977’nin ilk üç ayında

³¹⁶ “Ecevit: ‘Demirel’in Kendisine Mektup Yazarak Suikast Yapılacağına Dair İhbarlar Olduğunu Bildirdiğini Söyledi’ CHP Mitingi İptal Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Haziran 1977.

³¹⁷ “Başbakan CHP Genel Başkanı’na gizli bir mektup yazdı ama Ecevit, suikast ihbarını seçim malzemesi yaptı”, **Güneş Gazetesi**, 3 Haziran 1977.

³¹⁸ Uğur Mumcu, “Acaba”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Haziran 1977, Der: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, **a.g.e.**, s.157-158.

59 kişi yaşamını yitirmişken seçim kararının alındığı Nisan ve Haziran ayının başına kadar 133 kişi daha hayatını kaybetmiştir.³¹⁹

Türkiye 2 gün sonra seçimlere gitmiş ve 5 Haziran 1977 seçim sonuçlarına göre CHP %41,4 oy alarak 213 milletvekili çıkararak birinci parti olmuştur. Ancak bu sayı tek başına iktidar olmaya yetmemiştir. Çünkü CHP'nin 13 milletvekili eksigi vardır. Diğer partilerin durumu ise şöyledi. Adalet Partisi %36,9 oy almış, MSP ise büyük bir oy alarak 51 milletvekili ile meclise girmiştir.³²⁰ Bu seçimde MHP ise oylarını ikiye katlamış ve %6,4 oy alarak 16 milletvekili ile meclise girmeyi başarmıştır. O dönem mecliste grup kurabilmek için 10 kişi yetiyordu. Bu sebeple MHP 16 milletvekili ile bir meclis grubu da kurabilmiştir.³²¹ Başbakan Demirel, Çankaya Köşküne giderek hükümetin istifasını Cumhurbaşkanı Korutürk'e sunmuştur.³²² Bu durumda demokratik teamüle göre Cumhurbaşkanı 14 Haziran'da hükümeti kurma görevini önce Ecevit'e vermiştir. Ecevit eğer bu süreçte kabinesini kurup güvenoyu alamazsa bu sefer normal olarak hükümeti kurma görevi Demirel'e verilecekti. Demirel hükümeti kuruncaya kadar da Ecevit kabinesi hükümet etmeye devam edecekti.³²³ Ecevit bu yüzden ilk olarak vekil arayışına meclis içerisinde başlamış ve bazı partilerin anlayışlı olacağını düşüncesiyle meclis içinden 13 vekil bularak hükümeti kuracağını açıklamıştır.³²⁴ Meclisten aradığını bulamayan Ecevit bu dönemde, "*Kumar borcu olmayan 11 milletvekili arıyorum*" demiştir.³²⁵ Ancak tüm bu çabalara rağmen meclis içerisinde aradığını bulamayan Ecevit azınlık hükümeti kurmuş ve 21 Haziran'da kabinesini açıklamıştır. Fakat 3 Temmuz'da mecliste yapılan oylamaya göre CHP Azınlık Hükümeti 217 oy almış ancak bu güvenoyu için yeterli olmamıştır.³²⁶ Bir türlü hükümeti kuramayan Ecevit'ten sonra Cumhurbaşkanı Korutürk, Demirel'i 4 Temmuz'da köşke çağırarak hükümeti kurma görevini kendisine vermiştir.³²⁷ Bunun üzerine Demirel koalisyon arayışlarına girişmiş ve bunun sonucunda AP, MSP ve MHP prensip anlaşmış ve hükümetin

³¹⁹ Soner Yalçın, **a.g.e.**, s.277.

³²⁰ Halit Esendir, **Terör Kıskaçında Türkiye Oligarşi mi? Demokrasi Mi?**, *Timaş Yayınları*, Bas:3, İstanbul 2006, s.77.

³²¹ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.68.

³²² "Demirel Hükümet'in İstifasını Korutürk'e Verdi", **Hergün Gazetesi**, 14 Haziran 1977.

³²³ Taha Akyol, "Hükümet Meselesi", **Hergün Gazetesi**, 11 Haziran 1977.

³²⁴ Bülent Ecevit, "Ecevit Bazı Partilerin Anlayışlı Olacağını ve Meclis İçinden 13 Kişi Bularak Hükümeti Kuracağını Açıkladı", **Hergün Gazetesi**, 11 Haziran 1977.

³²⁵ Halit Esendir, **a.g.e.**, s.77.

³²⁶ Engin Höke, **a.g.e.**, s.139; "Hükümet İşgal Edildi", **Hergün Gazetesi**, 22 Haziran 1977.

³²⁷ "Görev Demirel'de", **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1977.

kurulması için bir adım atmışlardır.³²⁸ AP-MSP ve MHP koalisyon hükümetinin kabine listesi 21 Temmuz'da Cumhurbaşkanı Korutürk'e sunulmuş ve onaylanmasından sonra yeni hükümet görevi 22 Temmuz'da devralmıştır.³²⁹ Böylelikle üçlü koalisyon hükümetinde AP 16, MSP 8, MHP ise 5 bakanlık almıştır.³³⁰ MHP'nin almış olduğu bakanlıklar ise şunlardır; Başbakan Yardımcılığı, Devlet Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı görevlerini üstlenmiştir. Gün Sazak kabine de Gümrük ve Tekel Bakanı, MHP Lideri Alparslan Türkeş Başbakan Yardımcısı, Sadi Somuncu Devlet Bakanı, Agah Oktay Güner Ticaret Bakanı, Cengiz Gökçek ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olarak görev almışlardır.³³¹ Hükümet meclisten 219'a red oyuna karşı 229 kabul oyu ile güvenoyu almışlardır. Meclisten alınan güvenoyuyla II. Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulmuştur.³³²

Yaşanan siyasi gelişmeler ile birlikte ülkede durmayan anarşi giderek devam etmiş ve 1978 yılına da Türkiye kaos ortamında girmiştir.

³²⁸ "Hükümet Kuruluyor", **Hergün Gazetesi**, 8 Temmuz 1977.

³²⁹ "Yeni Hükümet Göreve Başladı", **Hergün Gazetesi**, 22 Temmuz 1977.

³³⁰ "Kabine Listesi Korutürk'ün Onayında", **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1977.

³³¹ "MHP'li Bakanlar Belli Oldu", **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1977.

³³² "Hükümet Güvenoyu Aldı", **Hergün Gazetesi**, 2 Ağustos 1977.

III. BÖLÜM

1978 Olayları

21 Temmuz 1977 yılında II. Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulmuş ve mecliste güvenoyu almasıyla da göreve başlamıştır. Ancak yeni hükümet bir türlü artan asayiş sorunlarına çözüm getirememiş ve Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin görevine başladığı ilk 15 gün içerisinde 26 siyasi cinayet işlenmiştir.³³³

Ülkenin ekonomik, siyasi ve iç güvenlik problemlerinin devam ettiği bu süreçte 11 Aralık'ta yerel seçimler sürecine girmiştir. Taha Akyol, Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında bu dönemi şöyle değerlendirmiştir;

“Özellikle hükümet içi uzlaşmazlıklar ve büyük partilerdeki sert ihtilaflar göze çarpmıştır. MSP, süratle erimektedir. Tıpkı 1977 seçimlerinden sonra olduğu şekilde mahalli seçimlerden sonra da Erbakan bir yaramaz çocuk gibi hırçınlaşacaktır. Erbakan'ın 5 Haziran'dan sonraki söz ve davranışlarını hatırlarsınız. MSP'nin bu tutumu, hükümetin zaten bir hayli zedelenmiş olan ahengini büsbütün bozacaktır. Özellikle AP içindeki sert tepki, iktidara karşı daha güçlü gerekçeler ele geçirmiş olacaktır. Bugün AP içinde, sayıları hükümeti devirmeye ve CHP ile koalisyon kurmaya yetecek sayıda bir milletvekili grubu teşekkül etmiştir. Bunlar zaman zaman CHP yetkililerinin ve hatta Ecevit'in katıldığı toplantılar yapmaktadır. Sızan haberlere göre bu AP'liler partiden istifa ederek bir bağımsız grup kuracaklar ve Ecevit ile koalisyona gideceklermiş. Bağımsız grup dâhil bazı milletvekilleri hem Erbakan yüzünden bu hükümeti devirmek istiyorlar, hem de CHP ile koalisyonu göze alamıyorlarmış. Bu milletvekilleri sorumluluğu yaymak için öyle bir hükümete

³³³ Feroz Ahmad, a.g.e., s.448.

MHP'nin de davet edilmesini istiyorlarmış. Fakat Ecevit, partisi içindeki aşırıları yüzünden buna cesaret edemiyormuş.”³³⁴

11 Aralık 1977’de yerel seçimler yapılmış ve seçim sonuçlarına göre MHP, 5 il ve 50 ilçe ile bucakta belediye başkanlığı kazanmıştır. CHP 43, AP 14 ilde belediye başkanlığı kazanırken, MSP 3, bağımsızlar 1 ilin başkanlığını kazanmıştır.³³⁵ Ancak bu seçimler Milliyetçi Cephe Hükümeti için güven tazeleme ihtiyacını da ortaya çıkarmıştır.³³⁶ Çünkü AP’nin kendi içerisindeki muhalifler Süleyman Demirel’i yıkmayı planladıkları ve bir bağımsızın başkanlığında AP-CHP koalisyonunun kurulmasını istedikleri iddia edilmiştir.³³⁷ Yerel seçimlerden CHP’nin başarı ile çıkması, hükümet meselesini tekrar Türkiye’nin gündemine getirmiştir. AP’den ilk olarak üç milletvekilinin istifa etmiş olması birçok çevrede yakında bir iktidar değişikliği olacağını düşündürmüştür.³³⁸ İleriki günlerde ise AP’den ayrılan milletvekili sayısı 10 olmuş ve mecliste bağımsız bir grup kurmuşlardır.³³⁹ AP içerisindeki huzurluk devam ettikçe kopmalar hızlanmış ve partiden iki milletvekili daha istifa etmiş ve koalisyon partilerinin meclisteki toplam milletvekili sayısı 218’e düşmüştür.³⁴⁰ Böylelikle CHP 22 Aralık 1977 tarihinde hükümet hakkında meclise gen soru önergesi Meclis Başkanlığına vermiştir.³⁴¹ Görüşülen gensoru önergesi sonucu yapılan güven oylaması 218 kabule karşı 228 ret oyu verilerek hükümet düşürülmüştür.³⁴² II. Milliyetçi Cephe Hükümeti tarihe gensoru ile düşürülen ilk hükümet olarak geçmiştir.³⁴³ Böylece 1 Ocak 1978’de Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk hükümeti kurma görevini Bülent Ecevit’e vermiştir.³⁴⁴ Hükümetin düşmesini ve yeni hükümetin kurulması görevinin Ecevit’e verilmesini Taha Akyol köşe yazısında şöyle değerlendirmiştir;

³³⁴ Taha Akyol, “Siyasi Deprem”, **Hergün Gazetesi**, 6 Aralık 1977.

³³⁵ “Zafer MHP’nin”, **Hergün Gazetesi**, 13 Aralık 1977.

³³⁶ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.624.

³³⁷ “AP’de Karar Günü”, **Hergün Gazetesi**, 14 Aralık 1977.

³³⁸ Taha Akyol, “Hükümet Meselesi AP ve CHP”, **Hergün Gazetesi**, 16 Aralık 1977.

³³⁹ “Çoğunluk CHP’yi Tercih Etmemiştir”, **Hergün Gazetesi**, 21 Aralık 1977.

³⁴⁰ “AP’den Ayrılanlardan Beklenen”, **Hergün Gazetesi**, 22 Aralık 1977.

³⁴¹ “CHP Gensoru Önergesini Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 23 Aralık 1977.

³⁴² “Hükümet Güvenoyu Alamadı”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ocak 1978.

³⁴³ Hikmet Özdemir, vd, **a.g.e.**, s.244.

³⁴⁴ “Pazarlık Başlıyor”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1978.

“Üçlü koalisyon güven oylamasında 228 ret oyu alarak iktidardan düşürülmüştür. Artık başbakanlık merdivenleri ve bakanlık koltukları burjuva cenaplarına açılmıştır.”³⁴⁵

Hükümeti kurma görevini alan Ecevit; Demirel, Erbakan ve Türkeş ile görüşeceğini söylemiştir. Ancak Ecevit’in kafasındaki plan farklıydı. Demirel, Erbakan ve Türkeş ile formaliteden görüşecek ama koalisyonu onlarla kurmayacaktı. Bu sebeple Ecevit, AP’den ayrılan milletvekilleri başta olmak üzere, CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ve DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli ile görüşmüş ve koalisyonu onlarla kurmak istemiştir.³⁴⁶ Bülent Ecevit, AP’den istifa eden milletvekilleri ile İstanbul’daki Güneş Motel’de görüşüp ve Adalet Partili 11 milletvekiline bakanlık sözü vererek anlaşmıştır.³⁴⁷ Böylece 5 Ocak 1978 tarihinde CHP lideri Ecevit tarafından CGP, DP ve AP’den istifa eden bağımsızlarla bakanlık listesi oluşturulmuş ve hükümet kurulmuştur. Ancak Ecevit kurduğu hükümette bazı bakanlıkların ikiye bölünmesiyle 28 olan bakanlık sayısı 35’e çıkarılmıştır.³⁴⁸ Hergün Gazetesi’nde Ecevit’in kurduğu bu hükümete “Enternasyonal Cephe” adı verilmiştir. Gazete bu adın neden verildiğini şöyle açıklamıştır;

“CHP’deki iktidar olma hırs ve umudu ile ayakta duran CHP Genel Başkanı böylesine aşağılık, böylesine kirli, böylesine çirkin oyunlara tevessül etmemeliydi. Mafyasından CIA’sına, uluslararası sermaye şirketlerinden Bilderberg’e, Batı Avrupa sosyal demokratlarından Sovyet Komünist Partisi’nin kuklası Türkiye Komünist Partisi’ne kadar çeşitli renk ve cephedeki teşkilatların alkışları arasında bakanlık verilerek çalınan milletvekillerinin desteği ile kurulan bu kabineye verilecek tek isim ENTERNASYONAL CEPHE ‘EC’ hükümetidir.”³⁴⁹

Hükümet 17 Ocak 1978’de meclisten 218 ret oyuna karşı 229 kabul oyu alarak güvenoyu almıştır.³⁵⁰ Bu dönemde MHP cephesi, Ecevit Hükümeti’nin ülkücüleri düşman olarak gördüğünü ve Türkeş’in bütün iyi niyet çağırırlarının³⁵¹ cevapsız

³⁴⁵ Taha Akyol, “Buyurun Burjuva Cenapları”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1978.

³⁴⁶ “Ecevit 15 Başlı Hükümet Kuruyor”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1978.

³⁴⁷ Halit Esendir, **a.g.e.**, s.77.

³⁴⁸ “Enternasyonal Cephe Hükümeti Onaylandı”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1978.

³⁴⁹ “Enternasyonal Cephe ‘EC’ Hükümeti”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1978.

³⁵⁰ “Hükümet Güvenoyu Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 18 Ocak 1978.

³⁵¹ Bu dönemde MHP, Bülent Ecevit’e karşı bazı iyi niyetli adımlar atmıştır. 1 Kasım 1977’de yapılan meclis başkanlığına CHP tarafından başkanlığa önerilen Cahit Karakaş, MHP’nin oylarıyla

bırakıldığını ve ülkeyi anarşiye sürüklediğini iddia etmiştir.³⁵² Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, “Siyasi iktidarın sık değişmesi ve görüşlerinin farklı olması sebebiyle anarşik olaylar konusunda süreklilik gösteren bir politika izlenemediğini ve meselenin bu sebeple çözülemediğini”³⁵³ ileri sürmüştür.

Alparslan Türkeş, Taha Akyol’a verdiği röportajda şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur;

*“Biz senelerden beri anarşinin Marksizm’den ve bölücülükten kaynaklandığını, CHP’nin iktidar olmak için bunlara arka çıktığını, iktidarların aciz kaldığını söyledik. Şimdiki durum da, iktidarın el değiştirmesine rağmen değişmemiştir. Çünkü bu defa anarşi iktidardan cesaret almaktadır. İktidar değişikliği ile birlikte anarşinin tırmanmasının sebebi budur.”*³⁵⁴

Olayların gün geçtikçe tırmanış gösterdiği günlerde Bülent Ecevit ve sol kesim kontrgerilla söylemlerinden vazgeçmemiş bunun üzerine AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Ecevit’in bu konuda açıklama yapmasını istemiş öte yandan AP Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşı bir önerge vererek kontrgerilla konusuyla ilgili olarak Meclis Soruşturması açılmasını istemiştir.³⁵⁵

CHP’li milletvekilleri ve senatörler tarafından mecliste ve senatoda yapılan konuşmalarda kontrgerilla ve MİT konuları sık sık tekrarlanmış ve bir takım

seçilmiştir. Bakınız; Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.362; Yaşar Okuyan anılarında şu olayı anlatmıştır, “Ankara’nın o yıllar siyasi havası ağırdı. Her gün sağdan ve soldan insanlar öldürülüyordu. MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak sokakların yine karıştığı böyle bir günde Gün Bey’e bayram yaklaşıyor liderleri bir araya getirip evlerde bir fotoğraf verdirsek dedim. Gün Bey bu fikri çok beğendi. Sadece Ecevit ve Türkeş Bey’i bile bir araya getirsek yeter dedi. Gün Sazak, CHP’li Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay’a bu fikri anlatmış ve Ecevit ile görüşmesini istemiştir. Gün Bey bu konuyu Türkeş’e anlatmış, Türkeş ‘çok iyi olur’ yanıtını vermiş ancak Vedat Bey bu konuyu Ecevit’e açınca ‘iyi olur ama ben bunu örgüte anlatamam Vedat’ cevabını vermiştir. Bakınız; Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.75-76; Meclis Başkanlığı için MHP jest yaparak, CHP’nin adayına oy verince MHP ile CHP arasında temaslar başlamıştı. Türkeş’in CHP ve MHP koalisyonunun kurulabileceği fikrine sıcak baktığını araçlarla Ecevit’e iletilmiş, böyle bir koalisyon kurulması durumunda bağımsızlardan da destek alınabileceğini söylenmişti. Fakat Ecevit bize Vedat Bey’le mesaj göndermiş ve başkanlık seçiminde oy verdikleri için teşekkürlerini iletmiş ama yine de örgütün buna hazır olmadığını böyle bir girişimi göze alamayacağını iletmiştir. Görüşmeler böylece sonlanmıştır. Bakınız; Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.77.

³⁵² Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.230.

³⁵³ Muhsin Yazıcıoğlu, “Anarşi’nin Kaynağı Kurutulmalıdır”, **Hergün Gazetesi**, 19 Ocak 1978.

³⁵⁴ Alparslan Türkeş, “10 Sene Önceki Görüşümüzün İsbeti Ortaya Çıkmıştır”, Taha Akyol, **Hergün Gazetesi**, 29 Ocak 1978.

³⁵⁵ “Kontrgerilla Konusunda Meclis Soruşturması Açılması İçin Önerge Verildi”, **Hergün Gazetesi**, 2 Şubat 1978.

suçlamalar ortaya atılmıştır. Sol basında bu seri suçlama ve iddiaların yoğunlaşmasından sonra da aynı konuya geniş yer ayırmışlardır. Kontrgerilla'nın MİT tarafından kurulduğu ve Türkiye'deki anarşik olayları yönettiği hatta anarşist militanlar yetiştirdiği iddia edilmiştir. Bu arada MİT ve kontrgerilla'yı bazı generallerin yönettiği de diğer iddialar arasındaydı. Meselenin iyice büyümesi üzerine tepkiler ortaya çıkmış ilk olarak Genelkurmay Başkanı Semih Sancar, Başbakan Ecevit'in konu ile ilgili olarak açıklama yapmasını istemiştir. Bunu takiben AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, *“Türkiye’de hayali suçlular aranmaktadır. Devletin güvenlik ve istihbarat teşkilatlarını küçük düşürmeye çalışan CHP’dir.”* şeklinde konuşmuştur.³⁵⁶ Alparslan Türkeş ise Hergün Gazetesi'ne verdiği özel demeçte kontrgerilla – MİT iddialarıyla ilgili şunları söylemiştir;

*“Türk Silahlı Kuvvetleri, Türk Milleti'nin özünden çıkmış olan ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin koruyucusu olma görevini her zaman şerefle ifa etmiş kutsal bir varlığımızdır. Silahlı Kuvvetlerimizin yanı sıra Milli İstihbarat Teşkilatı da devletimizin iç ve dış güvenliği için ağır zorluklar ve mahrumiyetlere rağmen fedakârlıkla çalışmıştır. Hiçbir devlet istihbaratsız olamaz. Devletin istihbarat teşkilatlarını yıpratmak, işlemez hale getirmek, çeşitli iftira ve baskılarla felce uğratmak ancak devlete karşı kötü niyet ve eylem içinde bulunanların yapabileceği bir davranıştır.”*³⁵⁷

Bu zamana kadar kontrgerilla'dan söz eden Bülent Ecevit kontrgerilla olmadığını açıklayınca başta CHP olmak üzere sol kesimde de büyük şok etkisi yaratmıştır. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile haftalık görüşmesini yaptıktan sonra basın açıklaması yapan Bülent Ecevit şunları söylemiştir;

“Son zamanlarda basında özel harp dairesi ve kontrgerilla ile ilgili bazı tartışmalar yer almaktadır. Evvela şunu belirtmek isterim ki, yaptığım araştırmalara göre, Türkiye’de devletçe düzenlenmiş kontrgerilla denen bir kuvvet resmen yoktur. Yani resmen kontrgerilla denen bir kuvvet devletin güvenlik güçleri arasında yer alıyor değildir. Ancak öyle anlaşılıyor ki, evvelce belli devlet görevlerinde, önemli bazı devlet

³⁵⁶ “Ecevit Zor Durumda”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1978.

³⁵⁷ Alparslan Türkeş, “Milli Müesseselerimizi Tahrip Ettirmeyeceğiz”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1978.

görevlerinde bulunmuş kimselerin yapmış oldukları yanlış bir tanımlama ve adlandırma sonucu olarak bu terim ortaya çıkmış görünmektedir.”³⁵⁸

Taha Akyol ise Bülent Ecevit’in kontrgerilla iddialarına Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında şu ifadeleri kullanmıştır;

“Bülent Ecevit nihayet kontrgerilla mevzuunda konuştu ve böyle bir teşkilatın olmadığını söyledi. Başbakan Ecevit zamanında bu tartışmaların kesilmesini isteyebilirdi, istemedi. Zamanında kontrgerilla diye bir teşkilatın olmadığını söyleyebilirdi, söylemedi. Hatta vehim ve istihdam uyandırıcı ifadeler kullanmayı tercih etti ve zamanı geldiğinde konuşacağını söyledi. Aslında ne resmen ne de fiilen kontrgerilla diye bir şey yoktu. Her rengi ile sol, kendi ihanetlerini unutturmak, rejimin teminatı olan müesseseleri yıpratmak ve felce uğratıp kıpırdayamaz hale getirmek için bu sahte iddiayı ortaya atmıştı. Bütün eylem ve ihanetleriyle, tahrip ve cinayetleriyle gözler önünde olan aşırı sol bu kampanya sebebiyle birden bire masum oluvermiş bütün suç kontrgerilla ve kışkırtıcı ajanlara yüklenmişti. Hatta Kanlı 1 Mayıs’tan sonra Cumhurbaşkanı’na mektup yazan Ecevit kontrgerilla iddialarını Çankaya’ya bile götürmüştü.”³⁵⁹

Üniversite olaylarının devam ettiği bu süreç içerisinde Türkiye’de sağ – sol çatışması hızlı bir ivme yaparak devam ediyordu. 1978’in ilk 15 gününde³⁶⁰ siyasi çatışmalar sonucu 30 kişi hayatını kaybetmiştir. Ecevit Hükümeti olayların önünü polis gücüyle alamayınca mavi bereli özel kuvvetleri devreye sokmak zorunda kalmıştır. Bu aşamada teröründe hedefi değişme göstermiş, üniversite öğretim üyeleri olmak üzere saygın gazeteciler de terörün yeni hedefi haline gelmiştir.³⁶¹

³⁵⁸ Bülent Ecevit, “Ecevit İnkâr Ediyor Kontrgerilla Balonu Söndü”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1978.

³⁵⁹ Taha Akyol, “Kontrgerilla Ecevit’i Susturdu”, **Hergün Gazetesi**, 5 Şubat 1978.

³⁶⁰ Taha Akyol’da Ecevit iktidarının ilk on beş günü için köşe yazısında şu değerlendirmeyi yapmıştır; *“Anarşiye karşı iyi niyetle uzanan elleri geri çevirirken, karşısındaki insanları son derece hırçın bir muhalefete icbar ederken gerçeklerden ne kadar koptuğunu ortaya koyuyordu: 15 günde 33 ölü, 223 yaralı.”* Bakınız; Taha Akyol, “Ecevit’i Sevenlerin De Görevleri Var”, **Hergün Gazetesi**, 15 Ocak 1978.

³⁶¹ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.625.

3.1 16 Mart İstanbul Üniversitesi Olayı

Hükümetin anarşinin önlenmesi için tedbirler alınıyor iddialarına karşı anarşi zirve dönemine geçmiş sağ sol olayları büyük tırmanış göstermiştir. Bombalı silahlı saldırıların yanı sıra soygunlar aralıksız devam etmiş ve 1 Mart 1978 tarihine kadar 112 kişi öldürülmüştür. Birde bu olaylara Ecevit Hükümetinin memur sürgünleri de eklenmiştir. Genel Müdülden, küçük dereceli memura, validen, öğretmene ve polisine varıncaya kadar sağcı oldukları veya CHP ile ters düştükleri için sürülenler veya görevden alınanlar olmuştur. Bu sıkıntılara ekonomik sorunlarda eklenince Türkiye kaos ortamına hızlı bir şekilde sürüklenmiştir.³⁶²

Olaylar Mart ayı itibariyle ciddi boyutta hız kazanmıştır. Komünist gruplar 9 Mart'ta İstanbul, Ankara ve İzmir'de 3 ülkücü öğrenciyi öldürmüşlerdir. İstanbul Cevizli semtinde Orhangazi Lisesi öğrencilerinden Mehmet Doğruyol silahlı iki solcu tarafından saldırıya uğramış ve kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir. Ankara Gazi Lisesi'nde ise solcular, ülkücü öğrencilerden Abdullah Durkut öldürülmüş, Ali Atıl ve Aydın Erdoğan ağır yaralanmıştır. Ege Üniversitesi İktisadi Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerinden ülkücü Mustafa Gönül açılan ateş sonucu öldürülmüş, arkadaşı Mehmet Altaylı ise yaralanmıştır.³⁶³ 15 Mart günü İstanbul'un Ümraniye ilçesinde beş ülkücü kaçırılmış, İstanbul Örnek Mahallesi'nde sözde halk mahkemesinde yargılanmışlardır. Bu sözde yargılama olayı polise bildirilmiş ancak solcuların kurtarılmış bölge haline getirdikleri yere operasyon yapmamıştır. Böylece yapılan sözde yargılama sonucunda ülkücüler idama mahkûm edilerek ağızları, burunları ve kulakları kesilerek öldürülmüşlerdir.³⁶⁴ 15 Mart'ta kaçırılan beş işçi 17 Mart'ta İçerenköy Taş Ocakları cesetleri bulunmuştur.³⁶⁵ 16 Mart sabahı ülkücülerin bindiği otobüse ateş açılmış ve bu olayın hemen ardından Başkomiser Uğur Gür'ün arabası taranmıştır. Yine aynı gün öğleden sonra İstanbul Üniversitesi'nden çıkan solcu öğrencilerin üzerine bomba atılmıştır. Bu olayda 7 öğrenci ölmüştür.³⁶⁶

³⁶² “Anarşi Kiyım Zam”, **Hergün Gazetesi**, 1 Mart 1978.

³⁶³ “CHP'nin Beslemeleri 3 Ülkücüyü Şehit Etti”, **Hergün Gazetesi**, 10 Mart 1978.

³⁶⁴ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.396.

³⁶⁵ Hergün Gazetesine göre; “İçerenköy Taşocakları mevkiinde bulunan cesetlerin ülkücü işçilere ait olduğu tespit edildi. Bu işçilerin Ümraniye'deki gecekondu mahallesinde solcu militanların kurdukları halk mahkemesinde yargılanarak idama mahkûm edildikleri, gözleri oyulmak ve hayaları kesilerek hükmün yerine getirildiği bildirilmiştir.” Bakınız; “Hükümet Hangi Yüzle Oturuyor”, **Hergün Gazetesi**, 19 Mart 1978.

³⁶⁶ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.396.

İstanbul Üniversitesi'ndeki solcu öğrencilerin üzerine bomba atılması olayı büyük yankı uyandırmıştır. Ayrıca 15 Mayıs'ta sağcı ve solcu öğrenciler birbirlerine girmiş bu olay 16 Mart için provokasyon zemini oluşturmuştu. 16 Mart günü ise dikkat çeken bir değişiklik olmuş o gün eski ekip farklı görevlere gönderildiği için yerlerine yeni bir ekip gelmişti. Solcu öğrenciler her zamanki gibi İstanbul Üniversitesi'nin ana kapısından çıkmışlardı. Burada onları bekleyen sağcı grup sadece slogan atmış ve herhangi bir fiziki tartışmada iki grupta bulunmamıştı. Topluca yürüyen solcular Eczacılık Fakültesi'nin bulunduğu yere gelince öğrencilerin arasına bomba atılmış ve ardından öğrencilere ateş açılmıştır. Polis faillerin peşine gitmek istemiş ancak Komiser Reşat Altay³⁶⁷ tarafından engellenmişlerdir. Olayın faillerinden birisi olan Zülkif İso saldırıyı itiraf etmiş fakat bildiklerini söyleyemeden Latif Aktı tarafından öldürülmüştür.³⁶⁸

Yaşanan bu olaylar nedeniyle İstanbul Üniversitesi Senatosu toplanarak üniversiteyi süresiz kapatma kararı almıştır.³⁶⁹ Ayrıca solcular bu olaylardan sonra yüzlerce solcu öğrenci gelmiş ve üniversiteyi işgal ederek eylem yapmışlardır. Rektör Prof. Dr. Haluk Alp öğrencilerden hava kararmadan üniversiteyi terk etmelerini istemiş ancak solcu öğrenciler tüm ikazlara rağmen işgalden vazgeçmemişlerdir. Polis sıkı güvenlik tedbirleri almış daha sonra işgal altında tutulan İstanbul Üniversitesi Merkez Binası öğrenciler tarafından boşaltılmıştır.³⁷⁰

Bu olayın faileri hakkın çeşitli iddialar ortaya atılmıştır. Solcular, İstanbul Üniversitesi olaylarını MHP'li ülkücülerin yaptığını iddia etmişlerdir.³⁷¹

İslamcı Gazetelerden birisi olan Şura Gazetesi olayı şöyle değerlendirmiştir;

“İstanbul'daki katliamda niçin solcular öldürülmüştü? Bombayı atanlar niçin sağcıların arasına atmamışlardı da solcuların ortasına sallamışlardı? Bunun cevabı açıktı. Sol bir taraftan siyasi mücadeleyi devam ettirirken diğer taraftan da ideolojik mücadele yürütüyorlar. Bu sebeple bölük pörçük oluyorlar, birbirleriyle kıyasıya kavgaya

³⁶⁷ Komiser Reşat Altay, Hırant Dink cinayetinde Trabzon Emniyet Müdürüydü.

³⁶⁸ Nami Temel Taş, **16 Mart 1978 Beyazıt: Bir Katliamın Anatomisi**, <https://m.bianet.org/bianet/yasam/195195-16-mart-1978-beyazit-bir-katliamin-anatomisi>, Erişim Tarihi: 19.01.2021.

³⁶⁹ “İstanbul Kana Bulandı”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

³⁷⁰ “Silahlı Solcular Üniversiteyi İşgal Etti”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

³⁷¹ “MHP ve Ülkü Ocakları Kapatılmalıdır! Kontrgerilla, DEV-KURT, ETKO Dağıtılmalıdır”, **İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi**, 5 Nisan 1978, s.4.

girişiyorlar. Bütün bunların yanı sıra katliam hadisesinin arkasında yine kontrgerilla olduğu iddiaları da yaygın... Kim ve neresi olduğu vuzuha kavuşmayan kontrgerillanın yeniden ortaya getirilmesi gayreti olarak bakılabiliyor hadiseye.”³⁷²

Hergün Gazetesi ise İstanbul Üniversitesi olaylarını Ermenilerin veya Maocuların düzenlemiş olabileceğini veya Ermenilerle Maocuların işbirliği yaparak olayı tertiplemiş olabileceklerini iddia etmiştir.³⁷³

Taha Akyol ise Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında İstanbul Üniversitesi’ndeki olaylar hakkında “*Hadise 1 Mayıs çığnlığının nevroitik bir devamı mahiyetindedir.*”³⁷⁴

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ise bir basın bildirisi yayınlayarak anarşi olaylarına değinmiş Ecevit ve İstanbul Valisi’nin olaylara seyirci kaldığını, hükümetin anarşistlere cesaret verdiğini iddia etmiş ve şu değerlendirmelerde bulunmuştur;

“On yıldır silahlı saldırularını aralıksız sürdüren demokrasi ve devlet düşmanları eylemlerini hızlandırma kararı almışlardır. Bunun neticesi olarak İstanbul’da üniversiteden çıkan gençlerimize yaylım ateşi açılmıştır. Aynı gün İstanbul Emniyeti’ne mensup bir grup görevli pusu kurularak kurşun yağmuruna tutulmuştur. Beş işçimizi insanlık tarihinde emsali az görülen bir şekilde kızıl halk mahkemesinde yargılanarak tam bir vahşet ile öldürenler yine bu komünist ve bölücü çetelerdir. İstanbul Üniversitesi’nde meydana gelen cinayetin işleme tarzı tetkik edildiği zaman hazırlanan planın tam tatbik edildiği anlaşılmaktadır. Ön kapıda bombanın patlaması ile yıllardır açılmayan arka kapı aniden açılmış ve bine yakın silahlı anarşist üniversiteye girmiştir. Tam bu sırada dersten çıkmakta olan milliyetçi öğrenciler bazı polislerin ikazı üzerine ön kapıdan çıkmak suretiyle büyük bir katliam önlenmiştir. Çoğunluğu üniversite gençliğiyle ilişkisi olmayan bu anarşist kalabalık daha sonra

³⁷² “İstanbul’da Dehşet 7 Ölü 40 Yaralı”, **Şura Gazetesi**, 23 Mart 1978, s.5.

³⁷³ “Ermenilerden ve Maoculardan Şüpheleniliyor”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

³⁷⁴ Taha Akyol, “Canavarlık”, **Hergün Gazetesi**, 18 Mart 1978.

üniversiteyi işgal etmişlerdir. 24 saat boyunca İstanbul Üniversitesi işgalde kalmış vilayet bütün bu kanunsuzlukları sadece seyretmiştir.”³⁷⁵

Ali Yurtaslan'ın itiraflarına göre ise TNT kalıplarının 16 Mart'ta İstanbul Üniversitesi'nin bombalanmasında da kullanıldığını ve bu bombaları Abdullah Çatlı'nın temin ettiğini iddia etmiştir.³⁷⁶

İstanbul Üniversitesi olayı 20 Ekim 2008 tarihinde İstanbul 6. Ceza Mahkemesi tarafından zaman aşımı kararı alınmış, Yargıtay 1. Ceza Dairesi ise bu kararı 2010 yılında onaylamıştır. Böylece dava zaman aşımına uğramıştır.³⁷⁷

3.2 Savcı Doğan Öz'ün Öldürülmesi

Savcı Doğan Öz cinayeti 12 Eylül Darbe sürecine giden en önemli cinayetlerden birisidir. Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcılığı görevi yapan Doğan Öz 24 Mart 1978'de aracında silahlı saldırıya uğrayarak hayatını kaybetmiştir. Cinayetin ardından başlatılan soruşturma sonucu İbrahim Çiftçi tutuklanmış ve cinayeti kendisinin işlediğini itiraf etmiştir. Hakkında dört kez idam cezası verilmiş ancak bu kararların hepside bozulmuştur. Böylelikle İbrahim Çiftçi 1985 yılında beraat etmiştir. Doğan Öz'ün öldürülmesinin sebebi olarak faili meçhul olayların üzerine gitmiş ve kontrgerilla yapılanmasına dair raporlar hazırlamıştır. Bu illegal yapılanmayı dair bilgileri Başbakan Bülent Ecevit'e de götürmüştür. Savcı Yardımcısı Doğan Öz'ün en son baktığı dosya ise solcu Levent Özyörük'ün öldürülmesi olayı olmuştur. Bu cinayetin failleri ülkücü öğrencilerin kaldığı Site Öğrenci Yurdu'na kaçmış ve Savcı Yardımcısı Doğan Öz yurdu aratmış ve bu aramada sonucunda cinayet silahının bulunmuştur. Bu cinayet silahının bulunmasıyla birlikte Savcı Yardımcısı Öz'e yoğun olarak tehdit edilmiştir.³⁷⁸

³⁷⁵ Alparslan Türkeş, “Komünist Vahşetin Gizlenen Yönlerini Açıkladı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1978

³⁷⁶ Ali Yurtaslan, **İtiraflar MHP Merkezindeki Adam Abdullah Çatlı'yı Anlatıyor**, *Kaynak Yayınları*, Bas:2, İstanbul 1997, s.126.

³⁷⁷ **16 Mart Katliamı 39 Yıldır Karanlıkta**, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/16-mart-katliami-39-yildir-karanlikta-699922>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.

³⁷⁸ Ali Kemal Erdem, **MİT Görevlileri Kontrgerillayı Araştırırken Öldürülen Savcı Doğan Öz'ü Ansiklopedi Satıcısı Kimliğiyle Ziyaret Ederdi**, <https://www.indyturk.com/node/278451/haber/mi%CC%87t-g%C3%B6revlileri-kontrgerillay%C4%B1-ara%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1rken-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BClen-savc%C4%B1-do%C4%9Fan-%C3%B6z%C3%BC-ansiklopedi>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.

Bu cinayet Hergün Gazetesi'nde cinayetin anarşistler tarafından yapıldığı değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Yine gazete savcı DİSK ve TÖB-DER direnişi ile ilgili soruşturmayı yürüten savcılardan olduğu söylenmiştir. MİSK Genel Başkanı Akıncı “Devlete karşı ayaklanan sol güçlerin korkunç cinayetleri üst kademelere yönelmiştir” demiştir. MHP Genel Başkan Yardımcısı Sadi Somuncuoğlu anarşinin son on yıl boyunca görülmemiş boyutlara ulaştığını söylemiştir.³⁷⁹ MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Doğan Öz'ün öldürülmesi dolayısıyla Adalet Bakanı Mehmet Can, Yargıtay Başsavcısı Kazım Akdoğan ve Yüksek Savcılar Kurulu Başkanlığına birer mesaj göndererek bütün adliye mensuplarına başsağlığı dilemiştir.³⁸⁰ Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Doğan Öz'ün öldürülmesi bütün yurttan infiale yol açmıştır.

Hergün Gazetesi, Milliyet Gazetesi'nin haberini manşette şu şekilde paylaşmıştır;

“Milliyet Gazetesi'nin 9.sayfasında konu ile ilgili haberde, öldürülen Savcı Doğan Öz'ün liseye giden oğlunun babasının DİSK'in son direnişinde elebaşlarının kimler olduğunu tespit ettiğini ve bunun öğrenilmesi üzerine öldürtüldüğünü ileri sürdüğü yer almıştır.”³⁸¹

Bu cinayet olayı hakkında Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu şu değerlendirmede bulunmuştur;

“Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Doğan Öz'ün öldürülmesini hukuka yapılmış bir saldırı olarak niteliyor ve şiddetle kınıyoruz” demiştir. Ayrıca Muhsin Yazıcıoğlu, Savcı Doğan Öz'ün ülkü ocakları yöneticileri ile ilgili soruşturmaları yürüttüğü ve savcının ölümü hadisesi ile ülkücülerin bir ilgisi olduğu şeklinde yayınlar yapıldığını bu yayınların ülkücülere yapılan çirkin bir saldırı olduğunu belirtmiştir. Anarşi'nin büyük boyutlara ulaşması ve adaletin temsilcilerine kadar elini uzatmasının Türk Devleti'nin geleceği açısından üzüntü verici olduğu değerlendirilmesinde bulunmuştur.³⁸²

³⁷⁹ “Anarşistlerin Cinayetleri Savcılara Yöneltili”, **Hergün Gazetesi**, 25 Mart 1978.

³⁸⁰ Alparslan Türkeş, “Mukaddes Makamlara Saldırıları Endişe Verici”, **Hergün Gazetesi**, 25 Mart 1978.

³⁸¹ “Savcı'nın Oğlu Milliyet'e Açıkladı: Babamı Solcu Militanlar Vurdu”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

³⁸² Muhsin Yazıcıoğlu, “Yazıcıoğlu Olayı Şiddetle Kınadı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

Ayrıca bir başka hususa daha dikkat çeken Yazıcıoğlu şunları söylemiştir;

*“Doğan Öz’ün Ankara’daki son direniş hadisesinin kovuşturmasını da yapmakta olduğundan hiç bahsedilmemesidir. Bu şekilde olay tek yönlü yorumlanarak Ülkü Ocaklarının karalanmak istendiği kanaati güçlenmektedir.”*³⁸³

Taha Akyol, Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında düşüncelerini şöyle paylaşmıştır;

*“Bazı gazetelere göre Doğan Öz, ülkücülerin kaldığı yurtları sık sık aradığı için onlarca öldürülmüştür. Bazı gazetelere göre ise, DİSK ve TÖB-DER’in son kanunsuz direnişini tahkik ettiği için öldürülmüştür. Nitekim Doğan Öz’ün oğlu, olayı böyle izah etmiştir. Hadise, dünyanın birçok yerinde goşist veya anarşist olarak nitelenen türden sol eylemlere benzemektedir.”*³⁸⁴

Olayın üzerinden yıllar geçmesine ve Savcı Doğan Öz’ün katilleri belli olmasına rağmen niçin öldürüldüğü hâlâ tam olarak aydınlatılamamıştır.

3.3 Emek PTT Olayı ve Hamit Fendoğlu’na Saldırı

Türkiye, bitmeyen provakatif eylemlerinden birisini daha 17-18 Nisan 1978 tarihinde yaşamıştır. Ancak bu sefer adres farklı ve amaç terörü kitlesel boyuta taşımaktı.³⁸⁵ Türkiye’de toplumsal olayların kitleselleşme provokasyonunun bu seferki adresi Malatya olmuştur. 06.04.1978 tarihli Ankara Emek Postanesi’nden gönderilen koli Malatya Bağımsız Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu’nun Malatya’daki evine 17.04.1978 tarihinde ulaşmış³⁸⁶ postaneden gelen koli evde açılınca bomba infilak etmiş ve bunun sonucunda Hamit Fendoğlu, gelini ve iki torunuyla birlikte hayatlarını kaybetmişlerdir.³⁸⁷

³⁸³ Muhsin Yazıcıoğlu, “Yazıcıoğlu Olayı Şiddetle Kınadı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

³⁸⁴ Taha Akyol, “Bir Savcının Öldürülmesi Üzerine Düşünceler ve Endişeler”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

³⁸⁵ Dilek Kırkpınar, **a.g.e.**, s.74.

³⁸⁶ **Polis Arşivinde Hamido Olayları**, <http://www.yenimalatya.com.tr/malatya/polis-arsivinde-hamido-olaylari-h7165.html>, Erişim Tarihi: 21.01.2021.

³⁸⁷ “Hamido ve Ailesine Yapılan Feci Katliam İnfial Yarattı”, **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

Fakat bombalı koliler sadece Hamit Fendoğlu'na gönderilmemiştir. Emek Postanesi'nden yine aynı cins koliler Adıyaman Emniyet Müdür Yardımcısı Abdülkadir Aksu ile Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesi Eski Belediye Başkanı olan Memiş Özdal'a ve iş Adanalı iş adamı olan Ahmet Akalın'a da gönderilmiştir. Ancak Memiş Özdal kendisine gelen koliden şüphelenmiş ve postaneye geri göndermiştir. Postaneye geri gelen koliyi açan 1 PTT görevlisi bombanın patlaması sonucunda parçalanarak yaşamlarını yitirmiş diğer memur ise ağır yaralanmıştır. Adana ve Adıyaman'a giden bombalı koliler ise sahiplerine gitmeden İçişleri Bakanlığınca el konulmuştur.³⁸⁸ Olaydan sonra Malatya'da durum gerginleşmiş bazı vatandaşlar arasında infiale sebebiyet vermiştir. Malatya halkı çeşitli kuruluşların önünde yetkilileri protesto eden gösteriler yapmıştır. İktidarı kınayıcı sloganlar atılmış ancak ilk zamanlar olay çıkmadığı için motorize askeri birlikler müdahalede bulunmamışlardır.³⁸⁹ Malatya Valisi ise protesto gösterilerinin şiddetlenmesi üzerine can güvenliğinin olmadığı söyleyerek şehri terk etmiştir. Bunun yanı sıra İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı, Emniyet Genel Müdürü Gürbüz Atabek ve Jandarma Genel Komutanı Korgeneral Şahap Yardımoğlu ile birlikte Malatya'ya gitmişlerdir. Şehirde asker ve polisten oluşan güvenlik kuvvetlerine şehri sürekli kontrol altında tutarken Erhaç Hava Üssü'nden havalanan askeri uçaklar da şehrin üzerinde uçuşlar yapmışlardır.³⁹⁰ Ancak alınan tüm önlemlere rağmen Malatya şehir merkezinde olaylar çıkmış, toplanan kalabalık alevi esnafların yoğunlaştığı yerlerdeki işyerlerine zarar vermişler ve yağmalamışlardır. Bu olaylar 4 gün boyunca sürmüş ve neticede 8 kişi ölmüş, 20'si ağır olmak üzere 100 kişi de yaralanmıştır. Bu olayın maddi boyutu ise 100 Milyon TL olduğu iddia edilmiştir.³⁹¹

İslamcı görüşe mensup ve aylık yayınlanan İslami Hareket Gazetesi'ne göre ise; Fendoğlu'nun reisi olduğu Bulgurlu aşireti şehre indi iş mezhep kavgasına kadar gitti. Malatya tahrip edildi. 1 gün evvel savcının yörede derhal sıkıyönetim ilanı

³⁸⁸ Oktay Kaymak, **Yakın Dönem Siyasi Tarih İncelemeleri: Hamit Fendoğlu Suikasti ve Malatya Olayları Örneği**, <https://www.ilimvemedeniyyet.com/yakin-donem-siyasi-tarih-incelemeleri-hamit-fendoglu-suikasti-ve-malatya-olaylari-ornegi.html>, Erişim Tarihi: 21.01.2021.

³⁸⁹ "Hamido ve Ailesine Yapılan Feci Katliam İnfial Yarattı", **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

³⁹⁰ "Hamido ve Ailesine Yapılan Feci Katliam İnfial Yarattı", **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

³⁹¹ Canan Katılmış, "*Yerel ve Genel Siyaset Üzerindeki Etkileri Açısından Hamit Fendoğlu*", **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 2018, s.81-82.

istediği ancak ikazın dikkate alınmadığı ve hadiselere 48 saat sonra müdahale edilince zararın 5 Milyar'a ulaştığı iddia edilmiştir.³⁹²

Hergün Gazetesi ise olayı şöyle anlatmıştır; 500'den fazla dükkân, CHP, TIP, TÖB-DER ve POL-DER binaları tamamen harap olmuştur. Olaylarda altısı ağır olmak üzere yirmi kişi yaralanmıştır. Yaralılar arasında Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı Necati Sezener, SSK Hastanesi Başhekimi Yüksel Kemercioğlu ve Yüzbaşı Arif Doğan vardır. Takviye edilmiş güvenlik kuvvetleri olayları kısmen yatıştırmıştır. Güneş battıktan sonra sokağa çıkma yasağı konmuştur. 5 binden fazla asker resmi binaları, kavşakları kontrol altına almıştır. Hamit Fendoğlu'nun cenazesine MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ve MHP'li Parlamenterlerle birlikte AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve 30 binden fazla Malatyalı katılmıştır. CHP'den katılan olmamıştır.³⁹³ Bu olaylar sonucunda ise 8 kişi ölmüş, 60 kişide yaralanmıştır.³⁹⁴

Alparslan Türkeş, Malatya'ya gelmeden yaptığı basın açıklamasında başkana düzenlenen suikast ile anarşinin yeni bir yöne dönüşmesinin bir belirtisi olduğunu ve suikasti kınadığını ve hükümetin memleketin asayişini sağlayamadığını söylemiş, Türk milletine, Malatya halkına ve Fendoğlu ailesine başsağlığı dilemiştir.³⁹⁵

Hamit Fendoğlu cinayetini kimin planladığı ve işlediği konusunda çeşitler iddialar ortaya atılmıştır.

İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı iddialarına göre; Ülkü Ocaklarına çatmış ve suçlamada bulunmuştur. Maraş'ta Ülkü Ocaklarının kendi teşkilatlarını bombaladıklarını söylemiştir. Ancak Ülkü Ocakları'nın Maraş'ta bir derneği yoktu. Ayrıca İçişleri Bakanı Özaydınlı, Hamit Fendoğlu'nun öldürülmesine sebep olan bombaların Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'nde imal edildiğini beyan etmiş ve bu merkezi süresiz olarak kapatmıştır. Fakat Atom Enerjisi Ankara Nükleer ve Eğitim Merkezi Müdürü Prof. Dr. Namık Aras basına verdiği bilgide burada

³⁹² "Hamit Fendoğlu Hadisesi", **İslami Hareket Gazetesi**, 1 Haziran 1978, s.6.

³⁹³ "Hamido ve Ailesine Yapılan Feci Katliam İnfial Yarattı", **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

³⁹⁴ "Türk Milliyetçileri ve Malatya Kan Ağlıyor", **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

³⁹⁵ Alparslan Türkeş, "Fendoğlu'nun Öldürülmesi Bir Vahşettir", **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

bomba imal edilmesinin imkânsız olduğunu ve böyle bir iddianın tamamen kasıtlı olarak ortaya atıldığını bildirmiştir.³⁹⁶

Solcuların iddialarına göre;

“Bomba olayları faşist diktatörlüğün cinayet örgütlerinden kontrgerillanın işidir. Kontrgerilla, MHP, Ülkü Ocakları, MİT gibi sivil ve resmi, açık veya gizli, yasal veya yasadışı faşist merkezler bu provokasyonların ve saldırıların yönetilmesinde başrolde dirler. Olaylarda kullanılan bombanın Atom Enerjisi Merkezi’nde imal edildiğine dair delillerin bulunduğu İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı tarafından açıklandı. MHP’li faşistlerin üslendiği bu kuruluşun hangi amaçlara hizmet ettiği ve devlet örgütünün çeşitli kademelerinin faşist yuvası durumunda bulunduğu bu olayla bir kez daha ortaya çıkmıştır.”³⁹⁷

İslami Hareket Gazetesi ise cinayeti şu şekilde değerlendirmiştir;

“Malatya birbirine girerken Radyo ve TV’den İçişleri Bakanı ve CHP lideri şunları söylüyordu. Çeşitli şiddet eylemlerinde kullanılan bombaların Ankara’daki Nükleer Enerji Merkezi’nde yapıldığı tespit edildi ve Nükleer Enerji Merkezi süresiz kapatıldı. CHP borazanı olan gazeteler MHP’liler tarafından idare edilen Nükleer Enerji Merkezi şerhini de ilave ediyorlardı. Hamit Fendoğlu dindar, çevrede çok sevilen komünist düşmanı birisi olduğu için öldürüldü. Malatya’da ‘Paşasal’ hâkimiyeti tek başına yıktığı sol oyları tek başına alt ettiği için bir takım oyunları bozduğu için öldürüldü. Doğu’da böyle üstünde birleşilen şahıslar vardı. Bunların yok edilmesiyle Doğu’yu parçalama gayesi güden güçlerin kontrol altına alamadığı dindar doğulular başsız ve güçsüz kalacak böylece Doğu’daki tek engel dindar zümre bertaraf edilecekti. Nitekim bu oyunu Diyarbakır’da da sergilediler ve bütün Diyarbakırlı Müslümanların sevdiği Hasan Yeşil’de Mayıs ayının ilk haftaları öldürüldü. Hasan Yeşil, Hamido’nun ardından bertaraf edildi. Doğu’daki İslami mücadelenin has adamları teker teker imha edilince

³⁹⁶ “Özaydınlı Çirkin İftirasını Geri Almalı”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

³⁹⁷ “Kontrgerilla Tertiplere Devam Ediyor”, **Halkın Birliği Gazetesi**, 25 Nisan 1978, s.5.

meydan siyasi Kürtçü Komünistlere kalıyordu. Fakat bu işi anlamak için Ecevit ve Özaydınlı veya CHP'li olmamak gerek, onlar bomba imalatçısının MHP markasını tescil ettirme uğraşı ile meşgul, Türkiye'nin gerçeklerinden habersiz böylesine mesuliyetsiz bir ekip ülke için büyük şansızlık!”³⁹⁸ şeklinde ifade edilmiştir.

Hergün Gazetesi bu cinayet olayında ülkü ocaklarının adının geçmesini iftira olarak değerlendirmiş ve bu iftirayı atanlara karşı şerefsiz demiştir.³⁹⁹ Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ise Ecevit iktidarının gayri milli vurguncu, zulüm düzeni ile birleştiğini ve komünist cinayet şebekelerini himayesi altına alarak ülkücü Türk gençliğine saldırdığını da belirtmiş ve İçişleri Bakanının iddialarına karşı aynen şunları söylemiştir;

“Malatya Belediye Başkanı'nın fikri yapısından ürken zihniyetler onu, gelinini ve iki torununu kalleşçe katletmişlerdir. Hamit Fendoğlu'nun katledilmesiyle çok tehlikeli bir noktaya getirilmek istenen Türkiye'deki hadiselerin hangi güçler tarafından desteklendiği ve kanalize edildiği ortadadır. Buna rağmen İçişleri Bakanı'nın solcu anarşistleri ve devlet yakıcılarını hesaba katmadan tarafsız bir tutumla ülkü ocaklarına çatması ve ülkü ocaklarına mesnetsiz ihbarları göz önünde bulundurarak, suçlamada bulunması çok elem verici bir durumdur. Sayın İçişleri Bakanı'nın da bu yanlışını düzeltmesini istemek ve derneğimize yapılan suçlamaların yalan olduğunu Türk milletine duyurmak hakkımızdır.”⁴⁰⁰

MHP Genel Başkan Yardımcısı Sadi Somuncuoğlu ise Malatya olayları hakkında bir yazılı demeç vererek şunları ifade etmiştir;

“Yıllardır komünizm ve bölücülüğe karşı yiğitçe mücadele etmiş, milli birlik tesisi için çalışmış bu kıymetli memleket evladının katli olayı etrafında şüpheler yaratarak yandaşlarını korumak ve kollamak yoluna girmişlerdir. Bu açık komünist cinayeti ortada dururken İçişleri Bakanı

³⁹⁸ “Hamit Fendoğlu Hadisesi”, **İslami Hareket Gazetesi**, 1 Haziran 1978, s.6.

³⁹⁹ “Çirkin İftira”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

⁴⁰⁰ Muhsin Yazıcıoğlu, “Özaydınlı Çirkin İftirasını Geri Almalı”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

ve Başbakan hedefi saptırabilmek gayreti içinde bir devlet müessesini⁴⁰¹
kapatma yoluna gitmişlerdir.”⁴⁰²

Taha Akyol ise Hergün Gazetesi’nde olayları şu şekilde değerlendirmiştir;

“Hamido üç partinin desteğiyle halkı etrafında toplamış ve CHP’nin tarihi kalelerinden birini yıkmıştı. Eğer Malatya Belediyesi CHP’li militanların elinde olsaydı çok şeyler yapabilirlerdi. Bilirsiniz Malatya vilayetimiz birçok hain ellerin kısıvrak ele geçirmek istediği kurtarılmış bölgeleştirilmeye çalışılan bir vatan parçasıydı. Hamido Belediyeyi solcu ve bölücü militanların karargâhı olmaktan kurtarmış, rejim düşmanlarına karşı milliyetçilere kanat geriyor ve ‘DER’li derneklerin husumetlerini topluyordu.”⁴⁰³

Enver Altaylı, Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında üç aydan fazla başbakanlık koltuğuna oturan CHP Genel Başkanının anarşik eylemlerinin önüne geçemediğini ve İçişleri Bakanı ile Ecevit’in Türk milliyetçilerine yaptıkları bütün saldırı ve iftiralarla kapatılan ülkücü kuruluşlara rağmen anarşinin azalmadığını hatta arttığını, Ecevit’in başbakanlığı döneminde söylediği sözlerin yalan olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.⁴⁰⁴ Bu suikast ve olaylarla ilgili en sert tepki MHP Lideri Alparslan Türkeş vermiş ve şunları söylemiştir;

“Ecevit ve İçişleri Bakanını bizim hakkımızda ima yoluyla da olsa öne sürdükleri iddialarını ispata davet ediyorum. Bu iddialarını ispat etmedikleri takdirde dünyanın en alçak ve en şerefsiz insanları olacaklardır.”⁴⁰⁵

Alparslan Türkeş yaşanan tüm bu olaylara Hergün Gazetesi’nin 21 Nisan 1978 tarihli yayınında detaylıca cevap vermiştir.⁴⁰⁶ Taha Akyol’un köşe yazısındaki değerlendirmesi şu yönde olmuştur;

⁴⁰¹ Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi.

⁴⁰² Sadi Somuncuoğlu, “Somuncuoğlu Özaydınlı’ya Cevap Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

⁴⁰³ Taha Akyol, “Hamido”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

⁴⁰⁴ Enver Altaylı, “Türk Milleti Bu Yalanlardan Bıkmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

⁴⁰⁵ Alparslan Türkeş, “İddialarını İspat Edemeyenler Alçaktır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

⁴⁰⁶ Alparslan Türkeş’e göre yaşanan bu olayların sebebini 15 Nisan günü Ankara’da yapılan yürüyüş ve mitingden sonra olduğuna dikkat çekmiştir. Türkeş; “MHP kanunsuzluklara, işkencelere ve pahalılığa karşı iktidarı protesto etmek gayesiyle demokratik kurallar içinde 15 Nisan günü

“Hamido, orada Türk milliyetçiliğinin zafer sembolü idi. Milliyetçilerin bir ayırım gözetmeksizin hamisi idi. Halkın sevgilisi idi ve hassas bölgede Türk tapusunu temsil ediyordu. Yine böyle bir hassas bölgede komünistlerin ve vatan bölücülerinin kurtarılmış bölge haline getirmek amacıyla pilot bölge seçtikleri bu bölgede tıpkı Gaziantep gibi bu tapuların birer birer parçalanması yok edilmesi gerekiyordu.”⁴⁰⁷

Taha Akyol köşe yazısında hem Hamido suikastinden bahsetmiş hem de Gaziantep'ten bahsetmiştir. Çünkü sağ sol olayları ülkede hızlıca ilerlerken bir yandan da sol içerisinde gelişen Kürtçülük hareketleri de özellikle Doğu'da gelişmişti.⁴⁰⁸ Tüm olaylar neticesinde gözaltına alınan Atom Enerjisi uzmanlarından

Ankara'da bir yürüyüş ve miting düzenlemiştir. Bu gösteri yürüyüşü ve mitingine 500 bin vatandaşımız katılmış ve bu kadar kalabalık insanın iştirak ettiği 8 saat süren bu büyük demokrasi hareketi kanunsuz hiçbir olay meydana gelmeden sona ermiştir. Bunu hazmedemeyen ve büyük telaşa korkuya kapılan Ecevit iktidarı ve onun İçişleri Bakanı bunu kötümek ve lekelemek için çeşitli iftara ve ithamlara başvurmuşlardır. Malatya Belediye Başkanı Sayın Hamit Fendoğlu'nun alçakça bir suikast sonucu ölümü dolayısıyla İçişleri Bakanı ve Başbakan MHP'yi bu olayın suçlusunu olarak göstermeye çalışan üstü kapalı ithamlar ileri sürmüşlerdir. Sayın Hamit Fendoğlu 11 Aralık seçimlerine Malatya 'da bağımsız aday olarak iştirak etmiş ve CHP'ye karşı, MHP, AP ve MSP tarafından desteklenerek Belediye Başkanı seçimini büyük bir oy farkı ile kazanmıştır. Cumhuriyet kurulduğundan beri CHP'nin kalesi olarak tanınan Malatya'da ilk defa belediye seçimini CHP kaybetmiş ve üç partinin desteklediği merhum Hamit Fendoğlu kazanmıştır. Şimdi hükümetin başı ve onun İçişleri Bakanı olay hakkında ciddi ve derinlemesine bir araştırma yapılmasını dahi beklemeden yaptıkları konuşmalarda bu muhterem memleket evladını öldüren bombanın milliyetçiler tarafından yapıldığını ima etmişlerdir. Rahmetli Hamit Fendoğlu doğunun vatansever ve yüksek şahsiyetli bir evladı olarak çevresinde bölücülüğe ve komünizme karşı milli birlik ve milliyetçiliği temsil etmekte idi.” Basın toplantısı bittikten sonra Türkeş gazetecilerin çeşitli sorularını cevaplandırmıştır. Gazetecilerin Kahramanmaraş sorusuna ise şöyle cevap vermiştir; *“15 yaşında bir çocuktan bahsediliyor. Bu çocuklar Esir Türkleri Kurtarma Derneği diye gizli bir dernek kurmuşlar, İçişleri Bakanının kendi ifadesine göre işin ciddi mahiyette olması mümkün değildir. İçişleri Bakanı gerçekleri araştırmadan kesin deliller elde etmeden siyasi açıklamalarda bulunma alışkanlığını bırakmalıdır.”* Pazarcık Eski CHP İlçe Başkanına gönderilen paketli bomba hakkında sorulan sorulara karşı Türkeş şunları söylemiştir; *“Bizim aldığımız haberlere göre kendisine paketli bomba gönderilen Pazarcık Eski CHP Başkanı bölücülüğe karşı milli birlikten yana idi. Nitekim CHP'den istifa etmiştir. Ona da paketli bomba gönderilmesi açıkça göstermektedir ki, mesele sağ – sol meselesi değildir. Türkiye'yi parçalamak isteyen hain eller parti farkı gözetmeksizin bütün milli birlikten yana, bölücülüğe karşı vatansever insanları hedef seçmişlerdir.”* Bknz: Alparslan Türkeş, “İddialarımı İspat Edemeyen Alçaktır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

⁴⁰⁷ Taha Akyol, “İktidarın İhaneti”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

⁴⁰⁸ Taha Akyol köşe yazısına şöyle devam etmiştir; *“Gaziantep'te milliyetçi olmak, iktidarın politikasından cüret alan komünist saldırıları sebebiyle, Çanakkale'de nöbet tutmak gibi bir yiğitlik haline gelmiştir. Vatan bölücüsü ve Moskova uşağı eski TİP'in kalelerinden biri olan Gaziantep'te halk nasıl Türk milliyetçiliğinde toplamaya başlamış ve bu toplanmayı dağıtmak için komünist eşkıya saldırıya, katliama girişmişse benzer bir gelişmenin olduğu Malatya'da da bu toplanmanın derlenip toparlanmanın öncüsü olan Hamido'nun şahsına öyle bir eylem planı uygulamaya konulmuştur.”* Bknz; Taha Akyol, “İktidarın İhaneti”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

ve Eski Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muharrem Şimşek ve Ülkü Ocakları Eski Genel Başkanlarından Sami Bal daha sonra serbest bırakılmışlardır.⁴⁰⁹

Hatta CHP'ye yakın bir çizgi izleyen Milliyet Gazetesi ve burada yazılar yayınlayan Abdi İpekçi bu konuyla ilgili 19 Nisan gününde Malatya olayları hakkındaki yazısında Ecevit ve Özyaydınlı'nın MHP'yi suçlamalarına ilişkin sözlerine doğru bir davranış değildir demiştir. Abdi İpekçi'nin değerlendirmesi şöyle olmuştur;

“Başbakanın ve İçişleri Bakanının henüz kanıtlanmamış bir iddiayı doğru sayıp çeşitli eylemlerde kullanılan bombaların, MHP militanlarının denetiminde bulunduğunu ima ettikleri Nükleer Enerji Merkezi'nde üretildiğini söylemeleri ve bu iddia ile Malatya faciası arasında ilişki kurmaları yerinde bir davranış değildir.”⁴¹⁰

Ardından Bülent Ecevit; *“Biz gerçeği dile getirdik. Bunların içinde bir kişi ve parti adı zikredilmemiştir. Ama nedense bu sözlerin hedefinin kendi partisi olabileceği duygusuna kapılmıştır. Eğer kendisi böyle bir kuşkuya kapıldıysa, bunun hesabını bizden soramaz, kendi vicdanından sormalıdır”* demiştir.⁴¹¹

Alparslan Türkeş MHP'yi Malatya olaylarını tertiplemekle suçlayan Bülent Ecevit ve İçişleri Bakanı İrfan Özyaydınlı'nın bu iddialarını inkâr etmelerini kınamıştır.⁴¹² Sonuç itibariyle Alevi – Sünni, Sağcı – Solcu ayrışması yaratılmış, 8 kişinin ölmüş 100 kişinin yaralanmış ve olayın failleri hâlâ açığa çıkarılamamış ve dava dosyası 1998 yılında zaman aşımına uğramış ve bu nedenle dosya kapatılmıştır.⁴¹³

⁴⁰⁹ “Şimşek: Ecevit ve Özyaydınlı İle Mahkemelerde Hesaplaşacağız”, **Hergün Gazetesi**, 22 Nisan 1978.

⁴¹⁰ Taha Akyol, “Özyaydınlı Çekilmelidir”, **Hergün Gazetesi**, 22 Nisan 1978; Yine aynı konuyla alakalı bakınız; “Hamit Fendoğlu Hadisesi”, **İslami Hareket Gazetesi**, 1 Haziran 1978, s.6.

⁴¹¹ “Hamit Fendoğlu Hadisesi”, **İslami Hareket Gazetesi**, 1 Haziran 1978, s.6.

⁴¹² Alparslan Türkeş, “Sözlerinizi İnkâr Etmenizi Kınıyorum”, **Hergün Gazetesi**, 23 Nisan 1978.

⁴¹³ Veli Ağababa, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığı, **Türkiye Büyük Millet Meclisi**, Sayı:246, 15.02.2012.

3.4 Siyasi Cinayetler ve Sivas Olayları

1978'in Nisan ayından Eylül ayına kadar anarşi hızına hız katarak devam etmiştir. Sağcı ve solcuların ölümlerine kitlesel eylemlerde eklenmiştir. Sağcılardan ve solculardan tanınmış ve toplumda ağırlığı olan kişiler öldürülmüş ve yeni provokasyonlara zemin hazırlanmıştır. Bu cinayetlerin zaman zaman adresleri de değiştirilmiş ve toplum adeta kutuplara ayrılmıştır. Cinayetler sağcı ve solcu çatışmaları devam ederken bu aylarda suikastler ve olaylar kimi zaman karşımıza Elazığ olayları şeklinde çıkmış kimi zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına yapılan suikastler kimi zamanda akademisyenlere yapılan suikastler veya kahvehanelerin taranması tarzında karşımıza çıkmıştır. Devletin kurumları bu dönemde ağır sancılar içerisine girmiş ve toplum, bürokrasi, siyasi partiler, polis, asker kısacası devletin tüm mekanizması dağılmış ve herkes kendi siyasi görüşüne göre kurumlarında cephe almıştır.

1978'in 27 Nisan'ın da Ankara Valisi Tekin Alp savcılığa bir yazı göndererek Ülkü Ocaklarının kapatılmasını istemiştir. Ankara Valisi, Ülkü Ocakları'nın valilik emriyle faaliyetlerine son verilebileceğini ancak bu kapatmanın geçici olabileceğini bu nedenle valiliğin Ülkü Ocakları hakkında kendilerinin hazırladığı iddiaların dikkate alınmasını suretiyle temelli kapatılmasını istediği savcılığa belirtilmiştir.⁴¹⁴ Tüm bunların ardından Ülkü Ocakları Derneği Genel Merkezi Yönetim Kurulu adına Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Çatlı şöyle bir açıklama yapmıştır;

“Ankara Valisi'nin Ülkü Ocakları aleyhinde delil diye gösterdiği olaylar ve şahıslarla derneğimizin hiçbir ilgisi yoktur, bu şahıslar üyemiz değildir. Radyo, televizyon ve gazetelerde Ankara Valisi'nin hayret ve ibretle karşılaştığımız beyanlarına şahit olduk. Ankara Valisi taraflı ve şartlanmış bir devlet memuru olarak mensup olduğu fikir ve ideolojiye sanki solcu bir kuruluşun sözcüsüymüş gibi son hizmetlerini yapma gayreti içindedir. Valinin açıklaması yanlış ve gerçek olmayan ifadelerle doludur. Öyle ki Vali Bey şaşkınlık içerisinde Ankara sokaklarının duvarlarına yazılan yazıları bile delil olarak göstermiştir. Aslında Kızılay'ın ortasında himayesinde yazılan yazılar ve asılan komünist ve bölücü afişler dolayısıyla kendisinden hesap sorulması gerekir. Merak

⁴¹⁴ Metin Turhan, a.g.e., s.1058; Ayrıca Bakınız; Taha Akyol, “Ankara Valisi”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1978.

ettiğimiz ikinci bir husus Valinin bu açıklamasını hangi sıfatla yapmış olduğudur.”⁴¹⁵

Zaten Ülkü Ocakları hakkında Mayıs 1977’de dava açılmıştı. CHP’nin iktidara gelmesiyle Ankara’ya Vali olarak atanan Tekin Alp’in de açtığı dava ile süreç hızlanmış ve bunun sonucunda Ülkü Ocakları 22 Kasım 1978’de kapatılmıştır.⁴¹⁶

1978’in Mayıs ayında ise Elazığ Sanayi Mahallesi’nde bir kahvehaneye otomatik silahlarla açılan ateş sonucu Alaattin Akay adlı bir ülkücü bir işçi şehit olmuş, ikisi polis olmak üzere dokuz kişi yaralanmıştır.⁴¹⁷ Bu olay Elazığ’da yaşanacak büyük çatışmaların habercisi olmuştur.

MHP Genel Sekreter Yardımcısı Avni Çarsancaklı “Elazığ’da vatandaşların can ve mal güvenlikleri kalmamıştır. Vatandaşlar sokağa çıkamaz bir durumdadırlar” demiştir. Çarsancaklı vermiş olduğu demeçte Elazığ’da 3 gün içinde 4 kişi öldürüldüğünü, 20’den fazla kişi yaralandığını söylemiş ve şöyle devam etmiştir;

“Elazığ’da saat 21’de sabaha kadar cadde ve sokaklarda bombalar patlamış ve evlere silahla tecavüzler gerçekleştirilmiştir. MHP Belediye Meclis Üyesi Nurettin Çarsancaklı ile MHP Elazığ’ı İl Yönetim Kurulu Üyesi Aziz Yılmaz’ın evleri silahlı saldırıya uğramıştır.”⁴¹⁸

Elazığ’da dört senedir büyük çaplı bir olay yokken ilk iş olarak Öğretmen Okulu karıştırılmış ve bu nedenle okul süresiz olarak kapatılmıştır. Daha sonra sistemli teşvik ve tahriklerle anarşi orta dereceli okullara hatta ilkokullara sokulmuş, böylece insanlar tedirgin edilerek demokratik rejimden ümitlerini kesmeleri amaçlanmıştır. Okullarda başlatılan anarşi planlı tahrik ve eylemlerle halk arasında yayılarak bir iç savaş ortamı yaratılmak istenmiştir. 8 Mayıs 1978’den, 24 Mayıs’a kadar 33 kişi yaralanmış 3 kişi ölmüştür. Dört kahvehane ve yüzlerce ev otomatik silahlarla taranmış, insanlar gündüz sokağa çıkmaktan korkar bir duruma

⁴¹⁵ Abdullah Çatlı, “Ankara Valisi Suç İşlemiştir”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1978.

⁴¹⁶ Ülkü Ocakları kapatılınca yerini *Ülkücü Gençlik Derneği*, *Ülkü Yolu Derneği* gibi isimlerle 12 Eylül 1980 darbesine kadar Ülkücü Hareket’in faaliyetlerini yürütmüştür. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız; Metin Turhan, **a.g.e.**, s.1067-1068; Lütfü Şahsuvaroğlu, “Başbuğ Türkeş”, Metin Turhan, *Bukan Yayınları*, İstanbul 2019, s.152-153.

⁴¹⁷ “Kızıl Vahşet Sürüyor Komünistler Elazığ’da Ülkücü Bir İşçiyi Şehit Ettiler”, **Hergün Gazetesi**, 14 Mayıs 1978.

⁴¹⁸ “Çarsancaklı: Elazığ’da Can ve Mal Güvenliği Kalmadı”, **Hergün Gazetesi**, 15 Mayıs 1978.

gelmişlerdir. Bütün bunların amacı Elazığ'ı kurtarılmış bölge ilan etme hazırlıklarından başka bir şey değildi.⁴¹⁹

1978'in Haziran ayından itibaren komünist saldırılar ordu mensuplarına yönelmiş ve Birinci Ordu Komutanlığında görevli Hâkim Binbaşı Yaşar Değerli 7 Haziran günü sabah 08.40'da Fenerbahçe Ordu Kampındaki evinden çıkıp görevine gitmek üzereyken özel otomobiline gizlice yerleştirilen bombanın patlaması sonucu ağır yaralanmıştır. Hâkim Binbaşı Yaşar Değerli kendisi gibi hâkim olan arkadaşı da bir süre önce kaza süsü verilerek öldürülen Albay Naci Gür'ün çok yakın arkadaşıydı. Bu iki hâkimin ortak özelliği ise Devlet Güvenlik Mahkemelerinde çalışmış olmalarıydı. İki hâkime saldırı düzenlenmesinin nedeni olarak komünistleri Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde yargıladıkları için öldürülmek istendiği iddia edilmiştir.⁴²⁰

Hâkim Albay Naci Gür ve Hâkim Binbaşı Yaşar Değerli TİKKO ve THKO'nun davalarına bakan mahkemelerde görev yapmışlardır.⁴²¹

Taha Akyol, Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında Binbaşı suikasti ile ilgili şu değerlendirmede bulunmuştur;

“Binbaşı Yaşar Değerli, sıkıyönetim savcılığı yapmış bir komünist bölücünün davasına iddia makamını teşkil etmiştir. Şimdi de savcı sıfatıyla KAWA olayını takip etmekteydi. KAWA, gizli bir teşkilattir. 1 Mayıs öncesinde Taksim mitingi için çeşitli bildirimler yayınlamış ve afişler asmıştı. Afişlerde ‘Biji 1 Gülan’ yazıyordu. Binbaşı Değerli, 12 Mart döneminde THKO davasının savcısı idi. Bölücü ve komünist özel harp timleri orduyu tahrik etmek istiyorlar. Amaçları cuntayı provoke etmektir.”⁴²²

Komünist Marksist Solcuların TSK mensupları içerisinde anlamlı kişilere suikastler düzenlenmesi manidarlık kazandırmıştır.

Bu manidar suikastlerden biriside 23 Haziran'da Yarbay Cihangir Erdeniz Marksistler tarafından öldürülmesiyle olmuştur. Çünkü Yarbay Erdeniz öldürüldüğü

⁴¹⁹ Kenan Aksın, “Elazığ'daki Son Olaylar ve Gerçekler”, **Hergün Gazetesi**, 24 Mayıs 1978.

⁴²⁰ “Binbaşının Otosu Bombalandı”, **Hergün Gazetesi**, 8 Haziran 1978.

⁴²¹ “Saldırıları Ordu'ya Yönelmişti”, **Hergün Gazetesi**, 9 Haziran 1978.

⁴²² Taha Akyol, “Yaşar Değerli'ye Suikastin Manası”, **Hergün Gazeteleri**, 10 Haziran 1978.

tarihten yedi yol önce Maltepe Askeri Hapishanesi'nden kaçtıktan sonra Birinci Ordu'da görevli Binbaşı Dinçer Erkan'ın evine sığınan ve kızı Sibel Erkan'ı rehine alan Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir'in yakalanması olayında keskin nişancı olarak görev almıştır. Bu olayda o zaman Binbaşı olan Cihangir Erdeniz, Hüseyin Cevahir'i kafasından vurmuştur. Bu olaydan yedi yıl sonra Yarbay Erdeniz emekli olduktan sonra açtığı av malzemesi dükkânında saat 11.30 sıralarında dükkânına gelen 3 kişi tarafından yanındaki işçisiyle birlikte öldürülmüştür. Marksistlerin gazeteleri arayarak cinayeti kendilerinin işlediklerini ve Marksist – Leninist Silahlı Propaganda Birliği'ne bağlı olduklarını söylemişlerdir.⁴²³

1978'in Temmuz ayında ise Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Bedrettin Cömert eşi ile birlikte pusuya düşürülmüş olayda Doç. Dr. Bedrettin Cömert ölmüş eşi ise ağır yaralanmıştır.⁴²⁴

Ağustos'un 10'nunda ise Balgat'ta solcuların gittiği 4 kahvehane taranmış ve bu olay sonucunda 5 kişi öldürülmüş çok sayıda yaralanmalar meydana gelmiştir.⁴²⁵

Tüm bu siyasi olaylar ve cinayetler Sivas'ta bölgesel bir kışkırtmanın temelini hazırlamış ve bu kışkırtma sonucunda 9 kişi ölmüş, 105 kişi yaralanmıştır.⁴²⁶ Bu olay üzerine Sivas'a incelemeler yaptıktan sonra Ankara'ya dönen Ülkücü Gençlik Derneği Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu yaptığı yazılı açıklamada şunları ifade etmiştir;

“Bölücü komünist mihraklar bütün Türkiye’de önceden planladıkları bir eylemi daha ortaya koydular. Daha evvel basın ve diğer yayın organları aracılığı ile böyle saldırıların planlandığı defalarca duyurulmuş olmasına rağmen iktidar hiçbir tedbir getirmemiş ve adeta meydana gelen olayların tertipçileri ile işbirliği yapmıştır. Sivas’ta bir pazar yerine saldıran hazırlıklı militanlar halka ateş açmışlar ve dokuz vatandaşımızı katletmişler, yüzlerce vatandaşımızı yaralamışlardır. TRT yani iktidarın borazanı ise bu olayı saptırmıştır. Olaya çocuk kavgası görünümünü verilemek istenmiştir. Olay açık bir tertip ve önceden

⁴²³ “Yarbay Cihangir Dün Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 24 Haziran 1978.

⁴²⁴ “Bir Doçent Öldürüldü, Eşi İse Yaralandı”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1978.

⁴²⁵ “Emperyalizme Verilen Ödünler ve Azgınlaşan Faşist Terör”, **İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi**, 23 Ağustos 1978, s.3.

⁴²⁶ “Sivas Matem İçinde”, **Hergün Gazetesi**, 7 Eylül 1978.

planlanan bir olaydır. Üç gün üst üste süren olaylarda Vali ve diğer yetkililerin etkisiz kalmaları bir yana olayların büyümesi yolunda tavır almışlar ve üstelik Ankara'ya yanlış haberler ulaştırmışlardır. Milletimizin bünyesinde tahribat yapan bölücü komünist eşkıyaların ihtilal provaları yaptığı yolunda milletimizde yaygın bir kanaat hâsıl olmuştur ki sorumlular gerekli tedbiri almaz ve bu katliamların gerçek suçluları yakalanamaz ise Türk milleti artık meşru müdafaa hakkını kullanmak zorunda kalacaktır.”⁴²⁷

Sivas'taki olaylar her yönü ile içine ideolojik faaliyetlerin girdiği bir Sünni Alevi çatışmasıydı. Çünkü 9 Eylül'de Alevilerin yoğunlukta olduğu Alibaba Mahallesi'ndeki pazar yerinden Alevilerin çekilmesinden sonra maskeli bazı kişiler tarafından rastgele ateş açılmıştır. Bu ateş sonucunda kışkırtılmış kitleler arasında başlayan çatışma 2 gün boyunca sürmüştür.⁴²⁸ Taha Akyol, Sivas olaylarını Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şöyle değerlendirmiştir;

“Sivas olaylarının asıl sebebi, Alibaba mahallesini kurtarılmış bölge haline getirmek isteyen komünistlerin halk üzerinde girdikleri ağır baskı ve zulümdür. Bütün Sivashılar, Alibaba'dan silah sesleri geldiğini birçok ailenin komünist baskı yüzünden bu mahalleyi terk ettiklerini bilirler. Malatya köylerinde ülkücü gerilla kampı! Arayışına seferber olan İçişleri Bakanlığı Alibaba'daki komünist terörü görmemiştir!”⁴²⁹

Türkiye her gün sağ – sol kavgalarıyla enerjisini kaybederken bir taraftan toplumu infiale sürükleyen siyasi cinayetler işlenmiş bir taraftan da kitleler harekete geçirilmek istenerek bölgesel ayaklanma oluşturulmak istenmiştir. Bunun üzerine Kamu Kurumları'nın da sağ ve sol diye ayrılması yaşanan bu olayları bastırmakta güçlük çekilmiş ve işlenen cinayetlerin faillerinin bulunması gecikmiş veya hiç bulunamamıştır. Bu da devleti zafiyete düşürmüştür.

Devletin bu zafiyetinden yararlananlar “Kurtarılmış Bölgeler”, “Halk Mahkemeleri”, “Halk Meclisleri” ve “Halk Orduları” gibi sözde yapılanmalar

⁴²⁷ Muhsin Yazıcıoğlu, “Katliamların Suçluları Yakalanamazsa Millet Meşru Müdafaa Hakkını Kullanacak”, **Hergün Gazetesi**, 8 Eylül 1978.

⁴²⁸ Alparslan Türkeş, “Anarşistler Memleketi İç Harbe Sürüklemek İstiyor”, **Hergün Gazetesi**, 9 Eylül 1978.

⁴²⁹ Taha Akyol, “Sivas'ın Suçlusu İktidardır”, **Hergün Gazetesi**, 9 Eylül 1978.

kurmuşlardır. Komünistler devletin yöneticilerinin gösterdiği ilgisizlik neticesinde Doğu'daki vatandaşları “Yurtsever Kürdistan Halkı” diye tanımlayarak Türk Milletinden ayrı göstermiş ve Doğu Anadolu'ya “Kürdistan” adını vermelerine zemin hazırlamıştır.⁴³⁰

Doğu'da oynanan bu oyun bize şunu göstermiştir ki Marjinal Sol bugünkü PKK terör örgütünün kurulmasına büyük katkı sağlamış ve bölücülerin Türkiye'nin Doğu'sunda kurmak istediği ayrılıkçı devlet yapısı hayaline hizmet etmişlerdir.

3.5 Siyasi Cinayetler ve Kahramanmaraş Olayları

Siyasi cinayetler ve bölgesel kışkırtmalar devam ederken Ecevit iktidarının 1 Ekim 1978 tarihli 9 aylık Türkiye bilançosu 4459 Terör olayı, 711 ölü, 4650 yaralı, 2745 bombalı saldırı, 325 soygun olarak kayıtlara geçmiştir.⁴³¹ Türkiye'de gün geçtikçe şiddetin boyutu artmış ve toplumu gerip, kutuplara ayırıştıran siyasi cinayetler Ekim ayında da hız kesmeden devam etmiştir.

Ekim ayının ilk ses getiren cinayeti ise MHP İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı⁴³² ve 17 yaşındaki oğlu Hasan Haşatlı'nın 3 Ekim tarihinde evlerine girerken komünistler tarafından kurşunlanarak öldürülmesi olayı olmuştur.⁴³³ Aynı gün MHP Beyoğlu İlçe Sekreteri öldürülmüş ve Gençlik Kolları Başkanı Harun Terzioğlu da ağır yaralanmıştır.⁴³⁴ Olayı Marksist – Leninist Silahlı Propaganda Birliği üstlenmiştir.⁴³⁵ Cenazeye Alparslan Türkeş ve bazı MHP'li yöneticiler ile 50 binden fazla kişinin katılmıştır.⁴³⁶ Olay sonucunda İstanbul Merter'de güvenlik güçlerinin yaptığı operasyon sonucu Rıza Kalaycıya ait evde gizlendiği belirlenen Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı terör örgütü mensubu Ömer Çimeken ile Tamer Tabak polis ile giriştikleri çatışmada ölü olarak ele geçirilmişlerdir. Anılan örgüt ile ilişkisi olduğu tespit edilmiş olan Hulusi Köprülü isimli şahsın Kadıköy'deki evinde

⁴³⁰ “Solcular Doğu'yu Kürdistan Yaptılar”, **Hergün Gazetesi**, 10 Eylül 1978.

⁴³¹ “Ecevit Muhalefette İken Demişti Ki Bir Bekçi Öldürülse İktidar Düşer”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ekim 1978.

⁴³² Recep Haşatlı: 1931 yılında Bolu'nun Gerede İlçesinde doğmuştur. İlk ve Orta öğretim tahsilini Gerede'de tamamlamıştır. Haşatlı daha sonra ticaret hayatına atılmış ve ticaret hayatında büyük başarılar göstermiştir. 1974 yılından başlayarak öldürüldüğü tarihe kadar MHP İl Başkanlığı görevini yürütmüştür. Haşatlı evli ve üç babasıydı. Bknz; “Recep Haşatlı Kimdir?”, **Hergün Gazetesi**, 5 Ekim 1978.

⁴³³ “MHP İstanbul İl Başkanı Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ekim 1978.

⁴³⁴ “MHP Beyoğlu İlçe Sekreteri Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ekim 1978.

⁴³⁵ “MHP İstanbul İl Başkanı Öldürüldü”, **Devlet Dergisi**, 10 Ekim 1978, s.9.

⁴³⁶ “3 MHP'li Şehit Dün Toprağa Verildi”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ekim 1978.

arama yapılmış ve bu aramada çeşitli silah ve patlayıcılarla beraber bazı iş adamları, asker ve emniyet mensubu kişilere ait isim listeleri bulunmuştur. Ancak bu listelerde İstanbul MHP İl Başkanı Recep Haşatlı ile Milliyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'nin isimleri geçmemektedir. Fakat Merter operasyonunda elde edilen tabancaların balistik sonucu bazı ölüm olayları ve Recep Haşatlı ile oğlu Mustafa Haşatlı'nın öldürülmesi olayında kullanıldığı görülmüştür.⁴³⁷

6 Ekim'de MHP İstanbul İl Merkezi'ne komünistler tarafından telefon edilmiş ve öldürülme sırasının MHP İl Gençlik Kolları Başkanı Kazım Ayaydın da olduğu söylemişlerdir.⁴³⁸ MHP Başkanlık Divanı yaşanan tüm bu gelişmeler sonucunda iki gün boyunca alınması gereken tedbirlerle ilgili toplantı yapmışlardır. Toplantı sonucunda ise MHP'nin İl ve İlçe başkanlıklarında gerekli tedbirlerin alınması, MHP'li yöneticilere tabanca taşıma ruhsatı verilmesi bununla birlikte anarşik örgütler tarafından bizzat hedef gösterilen isimler için acil tedbir alınması belirtilmiş ve hükümete resmen başvuruda bulunulmuştur.⁴³⁹

Ekim ayının bir diğer önemli ve ses getiren olayı ise 7 TİP'li öğrencinin öldürülmesiyle tarihe Bahçelievler Katliamı olarak geçen olaydı. Haber Global'de Julide Ateş'in 40 isimli Programına konuk olan Haluk Kırcı Bahçelievler Katliamından 1 gün önce Ankara Hamamönü semtinde iki ülkücü arkadaşlarının arkadan kafasına ateş edilerek öldürüldüğünü ve bunun intikamını almak için Bahçelievler olayını gerçekleştirdiklerini söylemiştir.⁴⁴⁰ Ankara Hamamönü semtinde ülkücü gençlere karşı Hacettepe Yurdu'ndan çıkan 15 kişilik silahlı komünistlerin açtıkları ateş sonucu Yusuf Yelken ve Süleyman Tümay adlı iki ülkücü 8 Ekim saat 12.00'da öldürülmüştür. Aynı günün gecesinde 8 Ekim'i 9 Ekim'e bağlayan gece sabaha karşı da Bahçelievler olayı gerçekleşmiş 6 kişi o gece ölmüş, Serdar Alten ise ağır yaralı kurtulmuş⁴⁴¹ ancak 8 gün yaşayabilen 17 Ekim 1978'de hayatını kaybetmiştir.⁴⁴²

Bahçelievler Katliamı hakkında Haluk Kırcı gibi olay hakkında çeşitli iddialarda bulunanlar olmuştur. Ali Yurtaslan'ın itiraflarına göre Bahçelievler'de

⁴³⁷ Turan Koçal, "Millet Meclisi Başkanlığına", **Millet Meclisi**, B: 111, O: 1, 23.10.1979.

⁴³⁸ "MHP'li Yöneticiler Ölümle Tehdit Edildi", **Hergün Gazetesi**, 7 Ekim 1978.

⁴³⁹ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.82.

⁴⁴⁰ Haluk Kırcı, Bahçelievler Katliamını Gerçekleştiren Haluk Kırcı'dan Açıklama, Julide Ateş, **40 Programı**, https://www.youtube.com/watch?v=M3v0_XGRCfI, Erişim Tarihi: 27.01.2021.

⁴⁴¹ "Faşist Saldırı Bütün Yurtta Nefretle Karşılandı", **Görev Gazetesi**, 14 Ekim 1978.

⁴⁴² "Bahçelievler Katliamının Tek Görgü Tanığı Alten'de Öldü", **Aydınlık Gazetesi**, 18 Ekim 1978.

işlenen cinayet Alparslan Türkeş'in "Bahçelievler bizim için çok emniyetli bir yer haline getirilmelidir" sözlerinden sonra Bahçelievler'de bir araştırma yapıldığı ve TİP'lilerin kaldığı evin tespit edildiği ve bu kişilerin TİP yöneticisi oldukları belirlenen kişilerin öldürülmesi başında Abdullah Çatlı'nın bulunduğu ülkücüler tarafından evi basıldığı iddia etmiştir. Yurtaslan itiraflarında ayrıca 7 TİP'li öğrencinin öldürülmeden önce sorgulandığını ve sorgulamayı ise bizzat Abdullah Çatlı'nın yaptığı da diğer iddiaları arasındadır.⁴⁴³

Bir başka iddiaya göre Abdullah Çatlı, Ercüment Gedikli, Haluk Kırcı, Mahmut Korkmaz ve Feridun isimli bir ülkücü, 5 TİP'li öğrencilerin evini basmışlardır. Bunlar: ODTÜ Elektrik Bölümü öğrencisi Serdar Alten, Ankara Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi öğrencisi Hürcan Gürses, AİTİA Gazetecilik öğrencisi Efraim Ezgin, HÜ İstatistik Bölümü öğrencisi Latif Can ve Osman Nuri Uzunlar vardı. Sonradan Faruk Erzan ve Salih Gevence eve gelmiştir. Onlarda alıkonularak Eskişehir yolunda, diğerleri de evde öldürülmüştür. Saldırıdan yaralı kurtulan Serdar Alten Hacettepe Üniversitesi'ne kaldırılmış ve ifadesinde evlerine girenlerin 4 kişi olduğunu söylemiş ve eşkâl vermiştir. Bir kişinin ölmediği haberi alınınca Abdullah Çatlı ve Mahmut Korkmaz yurt dışına kaçmış, Haluk Kırcı ve Ercüment Gedikli 12 Eylül darbesinde tutuklanmıştır.⁴⁴⁴

20 Ekim'de İstanbul Teknik Üniversitesi eski rektörlerinden ve Elektrik Fakültesi Dekanı olan Ordinaryüs Profesör Bedri Karafakioğlu Bakırköy Kartaltepe Mahallesi Gençler Caddesi'nde yürümekte olan Profesör Karafakioğlu'nu arabadan inen 3 kişi tarafından kurşunlanan profesör hastaneye kaldırılmış, fakat yolda hayatını kaybetmiştir. İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi de aldığı kararla okulun 24 Ekim'e kadar kapatıldığını açıklamıştır. İTÜ Yönetim Kurulu

⁴⁴³ Ali Yurtaslan, **a.g.e.**, s.138.

⁴⁴⁴ Necdet Pekmezci, **Derin Abiler Derin Sırlar**, Kripto Yayınları, Bas: 31, Ankara 2019, s.53-54; 1975 yılına gelindiğinde Ermeniler tarafından kurulan ASALA Terör Örgütü'nün amacı, sözde 1915 Ermeni katliamını dünyaya duyurmak ve onun intikamını almak ayrıca Türkiye sınırları içinde kaldığını iddia ettiği topraklarını geri almaktı. Bu yüzden ASALA'nın terör hedefi Türkiye Cumhuriyeti ve onun memurları olmuştur. ASALA lideri Agop Agopyan'ın 25 Nisan 1988'de öldürülmesine kadar bu terör örgütü Türk Diplomatlarına suikastler ve eylemler düzenleyerek çok can almıştır. Bu örgütün yok edilmesi içinde MİT, Abdullah Çatlı ise İsviçre'de iletişime geçmiş ve ASALA Terör Örgütü'nü yok etme teklifini götürmüşlerdir. Çatlı görevi kabul etmiş ancak bazı isteklerde bulunmuştur. Bu isteklerden en önemlisi arkadaşlarına yurt dışına çıkış kolaylığı sağlanması ve Balgat Olayı ile 7 TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayından idam cezası alanların serbest bırakılması eğer böyle bir şey mümkün değilse en azından cezalarının müebbet hapse çevrilmesiydi. Sözler karşılıklı olarak tutulmuş ve 7 TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayından idam cezası alan Haluk Kırcı ve Ercüment Gedikli'nin davaları sürekli uzamış ve bu isimler sonuç itibarıyla idamdan kurtulmuşlardır. Bakınız; Necdet Pekmezci, **a.g.e.**, s.65-74.

yaptığı toplantı sonunda olayı kınamış “Yetkili kurullarımız sürekli toplanarak konuyu müzakere edecek ve alınacak kararlar kamuoyuna duyurulacaktır” diye açıklama yapılmıştır. MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş silahlı saldırı sonucu öldürülen Ordinaryüs Profesör Bedri Karafakioğlu'nun ailesine ve İTÜ Rektörü Prof. Dr. Nahit Kumbasar'a birer başsağlığı mesajı göndermiştir. MHP Genel Sekreter Yardımcısı Yaşar Okuyan, Prof. Dr. Bedri Karafakioğlu'nun öldürülmesi üzerine verdiği demeçte, hükümetin düşürülmesini istemiş, sıkıyönetim getirilmesi görüşünü tekrarlamıştır.⁴⁴⁵

Taha Akyol, Hergün Gazetesi'ndeki Köşe Yazısında cinayete ilgili şu değerlendirmede bulunmuştur;

“Karafakioğlu'nun sağla da solla da ilgisi yoktu. Demokratik rejime inanmış mücerret bir ilim adamı bir teknik adamı idi. Karafakioğlu'nun öldürülüş sebebi de Türkiye'deki ihanetin gerçeği de Anti Terörist Birliği adlı gizli örgüt tarafından açıklanmıştır. Hunhar cinayetten sonra bazı gazetelere telefon eden bu gizli örgüt şu mesajı yazdırmış bulunuyor: 'Anti Terör Birliği olarak profesörü öldürme olayını üstleniyoruz. Bundan sonra halk çocukları birbirlerini vurmaya burjuvazinin ve bürokrasinin ileri gelenlerini öldürecekleriz.' Bakuninci bir terörizm intibai veriyor.”⁴⁴⁶

Aydınlık Gazetesi olayda failerin bulunamadığını ve Karafakioğlu'nu faşistlerin katlettiğini iddia etmiş, Türkiye İşçi Köylü Partisi işlenen cinayette MHP'yi suçlayarak “Partileri, demokratik kuruluşları, bütün halkı kontrgerilla ve MHP'ye karşı birleşmeye çağırıyoruz”⁴⁴⁷ demiştir. Diğer cinayetler gibi Bedri Karafakioğlu cinayeti de yıllar geçmesine rağmen aydınlatılamamış ve faili meçhuller dosyasında çürüyüp kalmıştır.

1978'in Aralık ayında ise tüm bu yaşanan cinayetlerin adeta patlaması yaşanacaktı. Aralık ayı itibariyle CHP iktidarının birinci yılının bitişine az bir süre varken Türkiye'nin acı bilançosu şekillenmişti. Ülke bir yandan ekonomik alanda

⁴⁴⁵ “Ordinaryüs Profesör Karafakioğlu Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 21 Ekim 1978.

⁴⁴⁶ Taha Akyol, “Karafakioğlu'nun Suçu Neydi?”, **Hergün Gazetesi**, 23 Ekim 1978; Yazarın Bakuninci Terörizm dediği Mihail Aleksandroviç Bakunin yani kolektivist anarşizm kuramcısı ve Anarşist kuşağın ilk temsilcilerinden birisidir. Bakınız; Mihail Bakunin, https://tr.wikipedia.org/wiki/Mihail_Bakunin, Erişim Tarihi: 28.01.2021.

⁴⁴⁷ “Karafakioğlu Bugün Toprağa Veriliyor”, **Hergün Gazetesi**, 22 Ekim 1978.

iflasın eşiğinde gelmiş, diğer yandan yurdun dört tarafında anarşist eylemler azınlaşarak devam etmiş ve bunun sonucunda 1000 kişi hayatını kaybetmişti.⁴⁴⁸

Sokak çatışmaları ve siyasi cinayetler devam ederken Aralık ayında tıpkı Elazığ'da, Malatya'da ve Sivas'ta olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da olayların fitili ateşlenmişti. Genel kanının aksine Kahramanmaraş olayları Türkiye'de bir iç çatışma çıkarmak isteyen emperyalist güçlerin kardeşi kardeşe vurdurmak üzere planladığı bir bölgesel suikasttir. Hakkı Öznur, "Örtülü Darbe 1993" adlı kitabında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

*"1978'de Washington tarafından Ankara'ya gönderilen ajan diplomat CIA görevlisi George Haris de, yanında bazı CIA mensuplarıyla İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'yu karış karış gezerken, ABD Ankara Büyükelçiliğinde görevli ajan diplomat Alexander Peck ise, 1980 yılında Çorum, Amasya ve bazı illerin, parti il başkanları ve belediye başkanları ile görüşüyor, görüştüğü kimselere, Alevi- Sünni veya Sağ- Sol çatışmaları üzerine sorular soruyor, ne zaman, hangi ölçütlerde çatışmalar çıkar diye araştırıyordu. Amerikalı ajanların gittiği her yerde daha sonradan kitlesel olaylar meydana geldi, olaylar çıktı."*⁴⁴⁹

Hergün Gazetesi ise bu olayların tamamen önceden düzenlenmiş bir tertip olduğunu yazmıştır.⁴⁵⁰ Fakat bu olay hakkında Muhittin Çolak'ın "Her şey Milliyetçi Türkiye İçin" isimli kitabında iddia ettikleri olaylara farklı bir boyut kazandırmıştır. Çolak, Ecevit Hükümeti'nin iktidar olduktan sonra POL-DER'den yararlanarak MHP ve ülkücü kuruluşlara karşı planlanan provokasyonlar için bir ekip kurdurduğu iddiasında bulunmuş ve şöyle devam etmiştir:

"Bu ekip Emniyet Teşkilatından Zeki Kaman, Dürüst Oktay, Alper Yaz... MİT'ten Saffet Polat ve Fevzi Özbaba... Konya ağırlıklı olarak kullanılan bazı gençler, Hicabi Koçyiğit ve arkadaşları, Jandarma Güvercinlik'te Alay Komutanı Naci Altinkaya ile beraber iki-üç jandarma... Bu ekiplerin hazırladıkları belgelerle tanınmış ülkücülerin

⁴⁴⁸ "CHP İktidarının Acı Tablosu", **Hergün Gazetesi**, 19 Aralık 1978.

⁴⁴⁹ Hakkı Öznur, **1993 Örtülü Darbe**, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s.13.

⁴⁵⁰ "Komünistler Kardeş Savaşını Kahramanmaraş'ta Başlattı Ölü Sayısı 200'E Yaklaşıyor", **Hergün Gazetesi**, 25 Aralık 1978.

mahkûm olup olamayacağına dair bilgi veren CHP Hukuk Bürosu'ndan bazı kişiler. MSP'nin gençlik yapılanmasına sempatican olanlardan İmam Hatip kökenli zeki ve kabiliyetli olan gençlerden Hicabi Koçyiğit ve arkadaşları zamanın MSP yöneticileri tarafından Milli İstihbarat Teşkilatı'na devşiriliyor. MHP'ye düşman olarak yetiştiriliyor. MHP ve ülkücü kuruluşların içerisine gönderilip ülkücüler tarafından tanınmaları sağlanıyor ve bunlar da ülkücülerini tanır hale getiriliyor. Hicabi Koçyiğit İmam Hatip Okulu'ndan terk olmasına rağmen dini bilgileri sayesinde ülkücülerin arasına kolaylıkla sızabiliyor. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde ülkücülerin arasında provokatif eylemlerde bulunuyor. Zeki Kaman'ın başında olduğu ekibin gözetiminde.”⁴⁵¹

Lütfü Şahsuvaroğlu ise içlerine sızdırılan kişilerin dışarıdan aldıkları emirle ülkücüler adına eylem yaptıklarını bildiklerini ve bunu önlemek için gayret ettiklerini özellikle Muhsin Yazıcıoğlu ile birlikte kahvehane taramaları başta olmak üzere Sivas, Çorum, Maraş gibi iç savaş denemelerini yapıldığı illere giderek olaydan sonra yaşananları önlediklerini söylemiştir.⁴⁵² Solcular Kahramanmaraş'ta bazı yerleri kurtarılmış bölge olarak ilan etmişlerdir.⁴⁵³ Maraş'ın milliyetçi ve muhafazakâr konumu olmakla birlikte Pazarcık, Afşin, Elbistan, Türkoğlu kazaları ve köylerinde üstler kurulmuş ve Alevi köyleri yapılan kara propaganda sonucu mezhepsel çatışma olacakmış gibi silahlanmışlardır. Bu propagandaları terörize olmuş “Kavacılar”, “Apocular”, “Tikkocular”, “Acilciler”, “TKP” gibi gruplar yapmıştır. Ayrıca “Aydınlıkçılar” ise şehir merkezi başta olmak üzere kaza ve köylerde çalışmalar yapmışlar Mao'yu ve Şefik Hüsnü'yü anma toplantıları düzenlemişlerdir.⁴⁵⁴ Bölgeye silahlar da Suriye'den ciddi boyutta destek alan Acilciler Grubu kanalıyla getirilmiştir.⁴⁵⁵ Fakat Aydınlık Gazetesi manşette olaylardan sorumluları olarak Kahramanmaraş'taki ülkücü ileri gelenleri tanıtmış ve hedef haline getirmiştir. Aydınlık Gazetesi 24 Aralık'ta yayınında hedef gösterdiği ülkücülerini gündeme getirmiş, POL-DER polisleri tarafından gözaltına alınmış, Savcı da adliyeye sevk etmiştir. Hatta olayların başlangıcına neden olan Çiçek Sineması olayının tertipleycisi olarak Hergün Gazetesi'nin, Genç Arkadaş Dergisi'nin yerel

⁴⁵¹ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.423-424.

⁴⁵² Lütfü Şahsuvaroğlu, “Başbuğ Türkes”, Metin Kaplan, Bukan Yayınları, İstanbul 2009, s.158.

⁴⁵³ Metin Turhan, **a.g.e.**, s.1110.

⁴⁵⁴ Metin Turhan, **a.g.e.**, s.1110.

⁴⁵⁵ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.424.

temsilciliğini, muhabirliğini yapmış Ökkeş Kenger’de hedef gösterilmiştir. Aydınlik Gazetesi ayrıca Hasan Balcı, Mehmet Leblebici ve Haydar Yangın gibi birçok ismin Maraş olayları ile ilgisi olduğunu iddia etmiş ve hedef olarak gazete manşetlerinde gösterilmiştir.⁴⁵⁶ Kahramanmaraş olaylarının başlangıcı olarak 19 Aralık 1978’de Çiçek Sineması’nda ülkücülerin yoğun ilgi gösterdiği “Güneş Ne Zaman Doğacak” filmi oynarken sinema içerisine ses bombası atılmıştı. Bu olayda ölen veya ağır yaralanan olmamış ancak bu olay infiale neden olmuştur.⁴⁵⁷ Bu olaydan hemen sonra Aydınlik Gazetesi ve sol basın bombayı MHP’lilerin attığını Maraş’ta olayları başlatmak ve halkı kışkırtmak için provokasyon yaptıklarını yazmışlardır.⁴⁵⁸ Muhittin Çolak olayla ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır;

“... Hergün Gazetesi ve Genç Arkadaş Dergisi’nin temsilcisi olarak olayları telefonla Ankara’ya bildiren Ökkeş Kenger bombayı sinemaya koyan kişi diye aranmaya başlanıyor. Oysa bomba patlar patlamaz sinemadan hızla kaçan Salman İlksoy adlı kişiydi. Kahramanmaraş Valisi Tahsin Soylu yaptığı açıklamada ‘Sinemada Güneş Ne Zaman Doğacak adlı film oynuyordu. Ben filmi görmedim. Ama komünizmi yeren bir filmmiş. Sinemaya bomba atılması ile ilgili olarak Pazarcık İlçesi’nin Demirciler Köyü’nden sol görüşlü Salman İlksoy adındaki bir şahıs yakalandı ve tutuklandı’ diyor. Bu açıklama sonrasında olay ülkücülere yıkılması gerektiği için Salman İlksoy serbest bırakılıyor.”⁴⁵⁹

Ayrıca Muhittin Çolak Sıkıyönetim Mahkemelerinde yukarıda zikrettiğimiz Hicabi Koçyiğit’in mahkeme zabıtlarında Kahramanmaraş Olayları ile ilgili ifadesinden bir kesit vermiş ve aynen şunları yazmıştır:

“Hâkim Kayahan Özden 12097

İddia Makamı Hava Hâkim Erkan Başeren 1963-A-1

Katip Meliha Ödek 96

Maraş olayları başlamadan önce Fikri isimli bir şahsı, MİT mensubu Maraşlı Fevzi Özbaba ülkücülerin arasına ajan olarak soktu. Sinemaya

⁴⁵⁶ “Kahramanmaraş Katliamı Edem Toplantısında Kararlaştırıldı”, **Aydınlik Gazetesi**, 12 Ocak 1979.

⁴⁵⁷ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.426.

⁴⁵⁸ “Olaylar Çiçek Sineması Tertibiyle Başladı”, **Aydınlik Gazetesi**, 24 Aralık 1978.

⁴⁵⁹ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.426.

*patlayıcıyı bu şahıs attı. Böyle bir toplantı sadece MİT evinde yapıldı. MİT evinde Maraş'la ilgili toplantıda Zeki Kaman, Saffet Polat, Özgün Baykal, Fevzi Özbaba, ben ve Emin bulunduk...*⁴⁶⁰

Muhittin Çolak'ın ulaştığı bir başka ifade ise şöyleydi:

*“Adana Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinin 1984/208 nolu THKP-C, Dev- Savaş Gerekçeli Karar'ında (Askeri Yargıtayca onanmayan kararda) 14 nolu sanık Ali Arabul'un ifadesi var. Bu ifade şöyle: Kahramanmaraş Çiçek Sineması'na Hamit Kaplan'ın imal ettiği saatli bombayı İbrahim Candemir ve Hasan Aydın'da dâhil oldukları halde koymayı kararlaştırdıkları ve 19.12.1978 gecesi Hasan Aydın'a koyup patlattıkları...”*⁴⁶¹

İfadelerden anlaşıldığı üzere bombayı kimin patlattığı bile belli değilken Aydınlık Gazetesi Maraş olayları ile ilgili MHP'li birçok ismi hedef göstermeye devam etmiş ve MHP Kahramanmaraş'ta “Yakıyor, Yıkıyor, Öldürüyor” diye büyük puntolarla başlıklar atmıştır.⁴⁶² Meğerse bu yaşananlar mezhepsel bir çatışmanın fitilini ateşlemek için büyük felaketlere zemin hazırlamayı. 21 Aralık 1978'de Mustafa Yüzbaşıoğlu ve Hacı Çolak isimli iki solcu öğretmenin öldürülmesiyle Maraş'ta olaylar daha da şiddetlenmiştir.⁴⁶³ Solcular tahriklerin artmasına neden olan bir karar vermişler ve öldürülen iki solcu öğretmenin cenazelerinin Maraş'ın sembol camisi olan Ulu Cami'den Cuma namazı saatinde kaldırmak istemişlerdir. Bunun sonucunda solcular ile camiye gelenler arasında karşılıklı sloganlar atılmış ve diğer tahrikçi ajanlar ise başka camilerde insanları galeyana getirerek “Komünistler Ulu Camiyi bastı, çok ölü var” diyerek insanların sokaklara dökülmesini sağlamış ve bunun sonucunda silahlar patlamıştır.⁴⁶⁴ İlk başta solcuların tahrikiyle büyüyen olaylar kışkırtıcı ajanların devreye girmesiyle kitle hareketine dönüşmüştür.

Solcuların bu tahrik olayını 26.12.1978 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ikinci oturumunda konuşan İçişleri Bakanı İrfan Özyayınlı şöyle anlatmıştır:

⁴⁶⁰ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.426.

⁴⁶¹ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.427.

⁴⁶² “MHP K.Maraş'ta Yakıyor Yıkıyor Öldürüyor”, **Aydınlık Gazetesi**, 24 Aralık 1978.

⁴⁶³ “Komünistler Kardeş Savaşını Kahramanmaraş'ta Başlattı Ölü Sayısı 200'E Yaklaşıyor”, **Hergün Gazetesi**, 25 Aralık 1978.

⁴⁶⁴ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.430.

“22 Aralık 1978 günü Endüstri Meslek Lisesi öğretmenlerinden 2 öğretmen evlerine giderken vurularak öldürülüyor. Ertesi gün yani 22 Aralık Cuma günü cenaze merasimi için aşırı sol fraksiyonların tahriki ile topluluk Devlet Hastanesi’nde toplanıyor ve camiye doğru yürüyüşe geçiriliyor. Burada Kahramanmaraş için gerçekten üzüntü veren aşırı sol fraksiyonların sloganları atılıyor. Camiye yaklaşıldığında Sünni vatandaşlar camide namaz kılınmasını, cenazenin camiye sokulmasını önlemek üzere büyük bir topluluk oluşturuyor. Çatışmayı önlemek için cenaze tekrar Devlet Hastanesi’ne naklediliyor. Fakat cami önünde oluşan topluluk şehir merkezine doğru yürüyerek Alevi yurttaşların işyerlerinin camlarını ve işyerlerinin eşyalarını dışarıya çıkararak tahrip ediyorlar. Bu arada Cumhuriyet Halk Partisi İl binası da tahrip edilenler arasındadır. Bu olaylı günün gecesinde 3 Sünni vatandaşımız vurularak öldürülüyor. İşte 23 Aralık’ta olaylar bundan sonra daha büyük boyutlara ulaşarak devam ediyor.”⁴⁶⁵

Olayın başlangıcında 33 kişi ölmüş 300’den fazla kişi yaralanmıştır. Saldırgan topluluk gruplar halinde kente hâkim olmuş, nedense güvenlik güçleri duruma müdahale etmemişti. Saldırgan topluluk kente adeta kıyım yapmış, bazı mahallelere baskınlar düzenlenmiş ve bebekler dahi acımasızca öldürülmüştür.⁴⁶⁶ Bu yaşanan vahşeti İçişleri Bakanı İrfanlı meclis kürsüsünde şöyle anlatmıştır:

“Hiç savunmazsız olan yerlerdeki yurttaşlarımız, erkek – kadın dinlemeden babasının önünde, annesinin önünde 3,5 yaşında hatta bebek yaşta olan çocuklar dahi katledilmiş, öldürülmüş, bu yetmiyormuş gibi bir de cenazeleri içeride iken evleri yakılmıştır. Bunun dışında sokaklarda adeta sıra sıra cesetler av tüfeği ile kurşunlanmış olarak, vurulmuş olarak bulunmaktadır. Bunun da ötesinde hastaneye gittiğimiz zaman yetkililerden dinlediğimizde daha feci olaylarla karşılaşılıyor. O da şudur; daha hamile, doğum yapmak üzere bulunan kadınlar da

⁴⁶⁵ İrfan Özaydınlı, “Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları”, **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, C.1, B: 4, O: 2, 26.12.1978, s.41.

⁴⁶⁶ Hikmet Özdemir, vd., **a.g.e.**, s.245.

evlerinde vurulmuş, yaralı olarak getirilmiş, ne annesi kurtarılabilmiş ne de bebeği kurtarılabilmiştir.”⁴⁶⁷

Taha Akyol Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Kahramanmaraş’taki kardeş kavgasında korkunç sayıda ölü ve iç harp çapında tahribat...

Kahramanmaraş ‘Kanlı Maraş’ oldu. Hain eller Türkiye’yi bu hale getirdiler. Yıllardan beri halklar edebiyatıyla her nifakçının kendine bir tahrik zemini bulacağı bir hava yaratıldı. Türkiye’yi faşistler ve özgürlükçüler diye ikiye bölenler bu bölünmenin giderek mezhep kavgası haline dönüşeceğini biliyorlardı ve bilerek, isteyerek kardeş kavgasını körüklediler.”⁴⁶⁸

Devletin müdahalede etmediği veya 7 gün boyunca müdahalede yetersiz kaldığı Maraş olayları devletin ancak 25 Aralık’ta bölgeye takviye askeri kuvvet yapması sonucunda olaylar durulmuş, şehre giren askerler duruma hâkim olmuştur. Bu vahşetten geri kalan ise resmi rakamlara göre 111 ölü, 300’e yakın yaralı ve yıkılmış bir şehir kalmıştır.⁴⁶⁹

Elazığ, Malatya ve Sivas’ta istedikleri büyüklükte katliamı gerçekleştiremeyenler Kahramanmaraş’ta istedikleri sonucu fazlasıyla almışlardır. Askeri müdahaleye her zaman karşı çıkmış olan Bülent Ecevit bu olaydan sonra 13 ilde sıkıyönetim ilan etmiştir.⁴⁷⁰ Buna göre Anlara ve İstanbul’da olmak üzere 13 ilde iki ay süre ile sıkıyönetim ilan etmiştir.⁴⁷¹ Fakat İçişleri Bakanı Özyaydınlı’nın olayları tahrikçilerinin solcular olduğunu açıklaması 2 Ocak 1979’da görevinden istifa etmesine neden olmuştur.⁴⁷²

⁴⁶⁷ İrfan Özyaydınlı, “Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları”, **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, C.1, B: 4, O: 2, 26.12.1978, s.42.

⁴⁶⁸ Taha Akyol, “Kahramanmaraş’tan Kanlı Maraş’a”, **Hergün Gazetesi**, 26 Aralık 1978.

⁴⁶⁹ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.427.

⁴⁷⁰ Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi, İletişim Yayınları**, Çev: Yasemin Saner Gönen, Bas. 7, İstanbul 2000, s. 384.

⁴⁷¹ “13 İlde Sıkıyönetim İlan Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 27 Aralık 1978; Sıkıyönetim ilan edilen iller şunlardır: Adana, Ankara, Elazığ, Bingöl, Erzincan, Malatya, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Urfa ve Sivas’tır.

⁴⁷² “Özyaydınlı İstifa Etti”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1979.

IV. BÖLÜM

1979 Olayları

Sıkıyönetimin ilan edilmesine rağmen sağ – sol çatışmalarına ve siyasi cinayetlere 1979 yılında da engel olunamamıştır. Bunun üzerine muhalefet partileri, hükümetin askerlerin olaylara müdahale hareketini kısıtladığını iddia ederken aynı askerlerde aynı gerekçeyi ileri sürmüşlerdir.⁴⁷³ Ecevit İktidarı, Türkiye'nin ekonomik sorunları başta olmak üzere artan terör eylemlerini kontrol altına alamaması, halkın Ecevit İktidarına olan güveni sarsılmış ve iktidara karşı bir tepkiler oluşmaya başlamıştır.⁴⁷⁴ Bozulan ekonomiyi düzeltmek adına hükümet, Uluslararası Para Fonu'na başvurmuş,⁴⁷⁵ kabinedeki 6 bağımsız bakan, 14 Nisan'da ultimatoya yayınlamış ve bu gelişlerin sonucunda hükümetin zayıfladığı fikrine hasıl olunmuştur.⁴⁷⁶ Bu süreçte içerisinde 14 Ekim'de kısmi senato ve ara seçimlere gidilmiş ve seçimlerde AP %54 oy oranına ulaşırken, CHP %29'a gerilemiştir. Böylece Bülent Ecevit meclisten güvenoyu beklememiş ve 16 Ekim 1979 yılında istifa etmiştir.⁴⁷⁷ Hükümeti kurma görevini alan Demirel ise dışarıdan MSP ve MHP'den destek alarak 12 Kasım'da Azınlık Hükümeti'ni kurarak göreve başlamıştır.⁴⁷⁸ AP Hükümeti 229 kabule karşı 208 ret oyuyla güvenoyunu da almıştır.⁴⁷⁹ Böylece dışarıdan desteklenen AP Hükümetine, Ecevit'in tespitiyle “Örtülü III. Milliyetçi Cephe” adı verilmiştir.⁴⁸⁰

⁴⁷³ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.626.

⁴⁷⁴ Yakup Kaya ve Hüseyin Şahin, “*Türk Siyasal Yaşamında Milliyetçi Cephe Hükümetleri Dönemi*”, **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Say: 19, 2018, s.534.

⁴⁷⁵ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.626.

⁴⁷⁶ Yakup Kaya ve Hüseyin Şahin, “*a.g.m.*”, s.534.

⁴⁷⁷ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s.626.

⁴⁷⁸ “Demirel Hükümeti Göreve Başladı”, **Hergün Gazetesi**, 13 Kasım 1979.

⁴⁷⁹ “AP Hükümeti Güvenoyu Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Kasım 1979.

⁴⁸⁰ Enver Altaylı, Hergün Gazetesi'ndeki köşesinde CHP Genel Başkanı Ecevit'in, Demirel ile yaptığı görüşme sonucunda “Örtülü MC” sözlerini kullanarak, çok sert bir muhalefete hazırlandığını iddia etmiştir. Bakınız; Enver Altaylı, “Ecevit Şirketleşiyor”, **Hergün Gazetesi**, 12 Kasım 1979.

1979'un 16 Ekim Senato ve ara seçimlerine kadar Ecevit iktidarının 22 aylık sürecinde yüzlerce ülkücü gençlerin yanında MHP İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı ve oğlu başta olmak üzere 13 İl Başkanı, 44 İlçe Başkanı öldürülmüş aynı saldırılarda birçoğunun karısı ve çocukları da ölmüş veya yaralanmıştır.⁴⁸¹ Ayrıca MHP Genel Merkezi ve MİSK Eğitim binasına bombalı, otomatik silahlı saldırıda bulunulmuştur. Ömer Yüce ve Ali Alper Demirci bu saldırıda hayatını kaybetmiştir. MHP binasında 72 tane kurşun izi olduğu iddia edilmiştir.⁴⁸² Günler geçtikçe terör olaylarının mahiyeti değişmiş, olaylar sadece sağ – sol olayları olmaktan çıkmış, devlet kademelerinin ve toplumun her kesimini ilgilendiren saldırılar gerçekleşmeye başlamıştır. 1979'un en çarpıcı siyasi cinayetlerinden birisi Milliyet Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanvekili olan Abdi İpekçi suikasti olmuştur.

4.1 Abdi İpekçi Suikasti

Abdi İpekçi 1 Şubat Perşembe günü akşam saatleri dolaylarında otomobiliyle evine dönmek üzere Teşvikiye'ye hareket etmiş ve evinin bulunduğu Teşvikiye Karakol Sokağı'na gireceği sırada trafiğin tıkanması üzerine otomobilini durduran İpekçi'ye 25 yaşlarında olduğu belirtilen bir kişi yaklaşarak elindeki silahı ateşlemiştir. İpekçi kalbinden iki, karın boşluğundan bir ve kolundan iki kurşun yarası almıştır. Olayı görenler hastaneye kaldırmışlar ancak Abdi İpekçi yolda hayatını kaybetmiştir. Görgü tanıklarının ifadelerine göre katil ateş etmeye başladığı sırada, İpekçi otomobilini hareket ettirmek istemiş ancak önündeki direğe çarparak durmuştur. Yine aynı görgü tanıklarına göre katil 25 yaşlarında ve 1.75 boyunda açık renk elbise giymiş ve üzerinde süet pardösü olduğu bildirilmiştir.⁴⁸³ Abdi İpekçi Cinayetine Hergün Gazetesi tam boy manşet vererek yer ayırmış ve neredeyse gazetenin 3 Şubat 1979 yayını Abdi İpekçi suikasti haberine ayrılmıştır. Hergün Gazetesi o günün yayınında katilin TİKKO adlı komünist örgütün yaptığını iddia etmiştir. Ayrıca başta Alparslan Türkeş olmak üzere bütün liderlerin taziye mesajlarına, Türk Basını'nın ortak bildirisine, MHP Başkanlık Divanı'nın bildirisine,

⁴⁸¹ Oğuzhan Cengiz, **a.g.e.**, s.230.

⁴⁸² Taha Akyol, "MHP Genel Merkezine Saldırı", **Hergün Gazetesi**, 4 Temmuz 1979.

⁴⁸³ "İpekçi'ye Kurşun Sıkan Eller Kırılsın", **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

MİSK'in taziye mesajına ve konu ile ilgili Taha Akyol'un köşe yazısına yer verilmiştir.⁴⁸⁴

Olayın ardından MHP Genel Başkanı İpekçi ailesine, Milliyet Gazetesi mensuplarına basın camiasına baş sağlığı dilemiş ve gazetenin Ankara Bürosunu ziyaret etmiştir. Türkeş demecinde şunları söylemiştir:

“Milliyet Gazetesi Başyazarı Sayın Abdi İpekçi'nin menfur bir suikast sonucu öldürülmesini derin bir üzüntü ile öğrenmiş bulunmaktayım. Bu alçakça suikasti tertipleyenler Türk milletini bölmeyi Türk devletini yıkmayı amaçlayan karanlık düşünceli ihanet çeteleridir. Temennimiz kısa sürede yakalanmaları ve adaletin pençesine teslim edilip layık oldukları cezaya çarptırılmalarıdır.”⁴⁸⁵

Hergün Gazetesi, Abdi İpekçi hakkında Türk basınının çok yönlü, ılımlı, uzlaştırmacı bir kalemiydi. Her türlü teklif ve tavsiyeye açıktı. Yıkıcı eyleme dönüşmemek şartıyla her düşüncenin hür olarak savunulması taraftaydı. Geniş ve engin bir kültürün sahibi, gerçek bir entelektüel idi. Zaten terörün onu seçmesi sıradan bir gazeteci olmadığını göstermişti, diye yazmış ve Abdi İpekçi ile ülkücülerin şu anısını paylaşmıştır:

“Yıl 1969 Ülkü Ocakları henüz kurulalı bir yıl olmuştu. Teşkilatlanma ve kendini kamuoyuna benimsetme dönemi idi. Ülkü Ocağı'nın yöneticileri Türk basınının güçlü temsilcisi Abdi İpekçi'ye bir nezaket ziyaretinde bulunmak ve bu arada kuruluş gayelerini de anlatmak istediler. Kendisinden randevu istendi. Abdi İpekçi bu isteği büyük bir memnuniyetle kabul etti ve kendisini ziyarete gelen Ülkücü gençlerle saatlerce sohbet etti. Abdi İpekçi aynı zamanda MHP yöneticileri ile de iyi bir diyalog içindeydi. MHP Genel Başkanı Türkeş'le de görüş alışverişinde bulunurdu. MHP İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı komünist katillerin kanlı tuzağına düştüğü zaman Türk basınında büyük tepki gösterenlerden birisi de o idi. MHP'nin popüler şahsiyetlerinden eski

⁴⁸⁴ “Manşet”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

⁴⁸⁵ Alparslan Türkeş, “İpekçi'ye Kurşun Sıkınlara Lanet Olsun”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Zeytinburnu İlçe Başkanı Şoför Mustafa ile yaptığı sohbetlere 'Durum' sütununda geniş yer vermişti. ⁴⁸⁶

Taha Akyol ise Abdi İpekçi suikastine geniş bir perspektifte değerlendirmiş ve şu iddiaları gündeme getirmiştir:

“Abdi İpekçi'nin fikirleri yüzünden öldürüldüğünü sanmıyorum. Farklı fikirleri savunanları öldürmek söz konusu ise her ihtimalde İpekçi'nin en son isim olması gerekirdi. İpekçi fikirlerinden dolayı değil, etkisinden, şöhretinden, gücünden dolayı öldürülmüştür. Bu vahşi tertibin asıl hedefi, sıkıyönetime meydan okumak, silahlı kuvvetlerimize rağmen eylemlere devam ettiklerini göstermek, silahlı kuvvetlerimize bağlanan ümitleri de ümitsizliğe çevirmektir. Nitekim bir genç, bir işçi, hatta basından herhangi bir kimse öldürülseydi. Hadise bu kadar etkili olmayacaktı.” ⁴⁸⁷

Taha Akyol belki de Türkiye için planlanan oyunu o gün en iyi anlamış ve değerlendirilmesini de çok iyi analiz etmiştir. Çünkü aynı yazının devamında Abdi İpekçi'nin Milletlerarası Basın Birliği üyesi olduğunu ve bu cinayetle sadece Türkiye'de değil aynı zamanda dünyada bile Türk Ordusu'nun olayları durduramadığı ve ülkenin çok büyük olaylara sahne olacağını belirtmiş ve Sıkıyönetim otoritesinin hedef alındığını ilerini sürmüştür. Aynı şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerine itibar suikasti yapıldığını, komünist terörün dünyanın her yerinde orduda bizimle baş edemiyor dedikten sonra saldırdığını eklemiş ve şöyle devam etmiştir:

“İpekçi, Latin Amerika notlarını yazarken, oradaki gerillaların orduları askeri diktatörlüklere zorladıklarını, böylece orduya karşı genel bir halk cephesi kurmaya çalıştıklarını yazmış ve Türkiye'de aynı işi yapacaklarını sanan manyakları uyarmaya çabalamıştı. Uyarmaya çalıştığı fanatiklerin kurşunlarına maruz kaldı.” ⁴⁸⁸

⁴⁸⁶ Şahin Önder, “Abdi İpekçi, Ülkü Ocağı ve MHP Yöneticileri İle Sık Sık Sohbet Ederdi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

⁴⁸⁷ Taha Akyol, “Vahşi Tertip”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

⁴⁸⁸ Taha Akyol, “Vahşi Tertip”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak, Abdi İpekçi suikasitinin Türkiye’de terörü daha da yaygınlaştırmak ve devleti zaafa uğratmak için kendisini uluslararası çalışmalarda kabul ettirmiş birisi olarak hedef seçilmesinin başka bir izahının olmadığını söylemiştir.⁴⁸⁹

Abdi İpekçi suikastini düzenleyenler aradan 5 ay geçtikten sonra 25 Haziran emniyete gelen ihbarla neticesinde polis Beyazıt Marmara kıraathanesinde Mehmet Ali Ağca isimli şüpheliyi alıp Gayrette Emniyet Müdürlüğüne götürmüşlerdir. Yapılan sorguda Mehmet Ali Ağca suçunu itiraf etmiş ve İpekçi’yi tek başına öldürdüğünü, silahı da denize attığını söylemiştir. Polis cinayetti, Ağca’nın işlediğinden emin olmadan dışarıya bilgi vermemiştir.⁴⁹⁰ Mehmet Ali Ağca sorgusunda çelişkili ifadeler vermiştir. Sorguda Ağca’nın ailesine bağlılığı dikkat çekmiş ve ne yapmışsa onlar için yapmış, ailesinin bu işe karıştırılmamasını istemiş ve herhangi bir siyasi parti ile bağlantısı olmadığını vurgulamış, ısrarla olayı tek başına yaptığını savunmuştur. Daha sonra suç ortaklarını açıklayan Ağca, Mehmet Şener ve Yavuz Çaylan isimlerini vermiş ve şunu özellikle belirtmiştir. *“Bunlarla siyasal bir bağım yoktur. Amacım terörü kapitalist – ağa düzeninin önde gelen kişilerine sıçratmaktı.”* Ağca sürekli ifadesini değiştirmiş ilk günde *“silahı beze sararak arabadan attığını”* daha sonra denize attığını diğer bir ifadesinde ise *“Aksaray’da Ülkücü Gençler Derneği’nin de bulunduğu MHP İlçe Binası’nda, Mehmet Şener’i çağırdım ve merdivenlerde silahı ona verdim”* demiştir.⁴⁹¹ O dönemde hem sağcıların hem de solcuların arasına kışkırtıcı ajanlar girmişti. Hatta bunlardan bazı yakalanmış ve infaz edilmişti. Kim bilir belki de Mehmet Ali Ağca bu kışkırtıcılardan birisiydi.

Tamaşa F. Dural’ın, “Çarmıhtaki Ülkücüler” adlı kitabında şu bilgiler paylaşılmıştır:

“Banka hesaplarına bakıldığı zaman cinayetten 15 gün önce, Malatya Ziraat Bankası 22533 numaralı hesaba, Ağca’nın adına 100 bin lira yatmış ve suikastten 4 gün sonra bu paranın 50 bin lirası çekiliyor. Yine cinayetten 1 ay evvel Yapı Kredi Bankası Gebze Şubesine 200 bin lira

⁴⁸⁹ Gün Sazak, “İpekçi Anarşi Daha Yaygınlaşsın Diye Hedef Seçildi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1979.

⁴⁹⁰ Tamaşa F. Dural, **Çarmıhtaki Ülkücü**, *Sorun Yayınları*, İstanbul 2000, s.34-35.

⁴⁹¹ Tamaşa F. Dural, **a.g.e.**, s.37-41.

yatmış, paranın hepsi 4 Ocak 1979 günü, Bankanın Malatya Şubesi'nden çekilmiş ve bu paraları da Yalçın Özbey tarafından yatırılmış olduğu ortaya çıkmıştır."⁴⁹²

Bu ifadeler karşısında MHP ve Hergün Gazetesi, Abdi İpekçi suikastini ülkücülerin yaptığı iddialarına çok sert çıkmıştır. Hergün Gazetesi ise bu çelişkili ifadelere haberlerinde yer vermiştir.⁴⁹³ Aydınlik Gazetesi ise Abdi İpekçi Suikastini yapan Ağca'yı şöyle tanımlamıştır:

"Komando Mehmet Ali Ağca, İpekçi'yi öldürdükten sonra cinayette kullandığı silahı, Aksaray'da MHP İl Binası'na Mehmet Şener'e teslim ettiğini söyledi. Kendisine cinayet sırasında Yavuz Çaylan adında bir başka komandonun yardım ettiğini belirten Ağca'nın 'MHP ile ilişkim yok' derken annesinin ve kardeşinin kaldığı evde Türkes'in fotoğrafları ve MHP'nin çeşitli yayınları bulunmuş ayrıca cinayetten 15 gün önce katilin annesinin bir bankadaki hesabına 100 bin lira yatırıldığı saptanmıştır."⁴⁹⁴

Mehmet Ali Ağca bir başka ifadesinde ise aynen şunları söylüyor:

"Lise yıllarında başlamak üzere Türkiye'nin şartları içerisinde kendimi sağ ve sol denilen fanatik grupların arasında buldum. Ancak gerek sağ gerekse sola angaje olmadım. Sağ görüşlü bir çevre olan Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda okumama rağmen benimsediğim bu görüşe saygı duydum. Olayları çarpıtan, objektiften uzak, yansızlıktan uzak, milleti kamplara bölen yayın organlarına karşı bende antipati başladı. Öyle bir eylem yapmalıydım ki, toplumun bazı gerçekleri görmesi gerekirdi. Bu görüşten hareket edip koyacağım eylem için tüm devlet ve parti yetkililerince sevilen tarafsız demokrat bir şahsiyet olarak nitelendirdiğim ve kendini koruma imkanı olmayan Abdi İpekçi'yi seçtim."⁴⁹⁵

⁴⁹² Tamaşa F. Dural, **a.g.e.**, s.36.

⁴⁹³ "Cinayetin Esrar Perdesi Bir Türlü Kaldırılmadı", **Hergün Gazetesi**, 13 Temmuz 1979.

⁴⁹⁴ "İpekçi'nin Katili: Silahı MHP'ye Bıraktım", **Aydınlik Gazetesi**, 12 Temmuz 1979.

⁴⁹⁵ Taha Akyol, "Abdi İpekçi Olayı", **Hergün Gazetesi**, 13 Temmuz 1979.

Mehmet Ali Ağca'nın "*Baskı ve sömürü düzenine karşı olduğum için, Abdi İpekçi'yi öldürdüm. Ne Faşistim ve goşistim ne de marksistim, silahlı sol eylemci de değilim*" sözlerine dikkat çeken Taha Akyol, "*İşin garip tarafı, Abdi İpekçi'yi de düzenden yana sanması*" diyerek dikkatleri Ağca'nın ruh haline çekmiştir.⁴⁹⁶

Bu süreçte Aydınlık Gazetesi'nin, MHP'yi sürekli hedef olarak göstermesi ve İpekçi cinayetini MHP'lilerin yaptığı iddialarına karşılık Hergün Gazetesi, Aydınlık Gazetesi'ne karşı yayın yapmıştır.

Hergün Gazetesi; Aydınlık Gazetesi ve Cumhuriyet Gazetesi ayrıca TKP'nin yayını olduğunu iddia ettiği Politika Gazetesi gibi yayınlarının niyetinin iyi olmadığını ve İpekçi cinayetini işleyenleri MHP'lileştirmeye ve olayın faili olarak örgütün MHP olduğunu yaymaya çalıştıklarını belirtmiştir.⁴⁹⁷

Abdi İpekçi'nin öldürülmesindeki bir başka iddia ise son zamanlardaki yazılarında özellikle üzerinde durduğu silah, sigara, uyuşturucu kaçakçılığı konularıyla birlikte ve terör meseleleriyle Malatyalı Abuzer Uğurlu'nun özellikle üzerine düşmesi suikastin bu konularla ilgili bağlantı şüphesini doğurmuştur. Bir başka iddia ise Abdi İpekçi'nin Milliyet Gazetesi'nin satılmasına karşı çıkmasıydı. Çünkü gazeteyi satın almak isteyen şahıs Abuzer Uğurlu'nun arkadaşı Kemal Derinkök idi. Bu kişi araştırıldığında bu kişilerin gümrük işleriyle uğraştıkları ve kaçakçılarla beraber iş yaptıkları bu suikastin amacının gazeteyi susturmak olduğu varsayımını da güçlendirmiştir.⁴⁹⁸

Hatta Süleyman Demirel'in Başbakanlığını yaptığı Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin, Gümrük ve Tekel Bakanı olan MHP'li Gün Sazak'ın Müsteşarlığını yaptığı Namık Kemal Zeybek de, Abdi İpekçi suikastini kaçakçılık meselesine bağlamış ve şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur;

"Milliyet Gazetesi sol tandaslı yayın yapıyordu, hem bizim iktidarımıza karşıydı; hem de mensup olduğumuz partiye karşıydı. Yani yayınlarının yönü böyleydi ama Milliyet Gazetesi ve Abdi İpekçi'nin kendisi hem Sayın Sazak'ı hem de bizim mücadelemizi yüreklile destekledi. Tabi bu

⁴⁹⁶ Taha Akyol, "Abdi İpekçi Olayı", **Hergün Gazetesi**, 13 Temmuz 1979.

⁴⁹⁷ "Abdi İpekçi Olayı ve MHP", **Hergün Gazetesi**, 14 Temmuz 1979.

⁴⁹⁸ Seyit Işık, "Bir Gazeteci Olarak Abdi İpekçi (1929-1979)", **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2015, s.129.

*desteğin yanında onun da paralel mücadelesi vardı. Sigara kaçakçılığı ve daha da önemlisi silah kaçakçılığı bizim mücadele ettiğimiz iki kaçakçılık türü idi o dönem. Bence ölümü doğrudan doğruya kaçakçılık işleriyle ilgilidir.*⁴⁹⁹

Mehmet Ali Ağca, 14 Nisan 1983 tarihinde Roma’da Hâkim Binbaşı Tunç Onat’a verdiği ifade Abdi İpekçi suikastini sebebini şöyle anlatmıştır: “*Bana açıklanmış olan gerekçe Abdi İpekçi’nin Milliyet Gazetesi’nin satılmasına karşı çıkmış olması ve Türk mafyasıyla Abuzer Uğurlu ailesine karşı bir basın kampanyasını başlatmış olmasıydı*” diye açıklamıştır.⁵⁰⁰

Abdi İpekçi, 13 Ocak 1979’da CIA’nın İstasyon Şefi olan “Paul Henze” ile görüşmüştür. Abdi İpekçi’nin bu görüşmeleri yapmasının nedeni Türkiye’de yaşanan illegal oluşumlar ve terör eylemleriyle CIA’nın bağlantılı olmasından şüphelenmiştir.⁵⁰¹ Bu görüşmeden sonra yakın bir tarihte İpekçi suikasti yapılması dikkat çekmiştir. Belki de İpekçi, elde ettiği bilgileri yazı dizisi halinde yayınlayıp birilerinin hoşuna gitmeyecek olayları gün yüzüne çıkaracaktı.

Abdi İpekçi bu iddialar doğrultusunda Mehmet Ali Ağca isimli bir şahıs tarafından öldürülmüş ve suikatçi Kartal Maltepe Cezaevinde tutukluken firar etmiştir.⁵⁰² Ağca, 13 Mayıs 1981’de suikast düzenleyerek “Papa II. Johannes Paulus’u” vurmuş ve yakalanmış, 19 yıl hapiste kalmış fakat sonra affedilerek 2000 yılında Türkiye’ye iadesi yapılmıştır. Ancak Mehmet Ali Ağca, Abdi İpekçi davasından yargılanmamıştır. Çünkü dava zaman aşımına uğrayarak düşmüştü.⁵⁰³ Mehmet Ali Ağca’nın eskiden ülkücülerle arkadaşlık yapması onun üzerine bir ülkücü kimliği bırakmıştı. Fakat Alparslan Türkeş, Mehmet Ali Ağca’nın, hiçbir zaman ülkücü olmadığını bazı kişilerin onu ülkücülerin arasına soktuğunu, hatta Ağca bazı ülkücülerin onu ocaklarda sakladığı zaman kendisinin teşkilatını uyardığını söylemiştir. Yine bu bağlamda Türkeş, Ağca’yı hapisshaneden ülkücülerin kaçırmadığını ve bunun bir devlet operasyonu olduğunu belirtmiştir. Abdi İpekçi olayı için Türkeş, kendisinin ayrıntılı bir araştırma yaptığını ve bu araştırma sonucunda İpekçi’yi onun vurmadığını ancak Ağca’nın cinayeti işlemiş

⁴⁹⁹ Tamaşa F. Dural, **a.g.e.**, s.156.

⁵⁰⁰ Muhittin Çolak, **a.g.e.**, s.438.

⁵⁰¹ Tamaşa F. Dural, **a.g.e.**, s.109.

⁵⁰² “Ağca Kaçtı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Kasım 1979.

⁵⁰³ Seyit Işık, **a.g.e.**, s.128.

gibi kendisini sattığını söylemiştir. Yukarıda belirttiğimiz hususa göre Ağca'nın hesabına yüklü miktarda paraların yattığını söylemiştik. Mehmet Ali Ağca işlemediği iddia edilen bu cinayetle kimleri korumak istemişti? Silah ve uyuşturucu kaçakçısı Abuzer Uğurlu'nun, Mehmet Eymür'ün söylemesine göre "Yıldırım" kod adıyla 1974-1979 yılları arasında MİT'e çalıştığını açıklamıştı. Ayrıca kendisi İpekçi cinayeti için daha sonradan cinayeti işlemediğini kendisinin sadece bir aktör olduğunu söylemiştir. Hapishaneden kaçtıktan veya kaçırıldıktan sonra 7 TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayından saklanan Abdullah Çatlı'nın evinde kalmıştır. Meral Çatlı'nın anlatmasına göre Abdullah Çatlı'nın bir gün yanında Ağca ile geldiğini ve "Kaçak kaçağın evinde nasıl olacak bu iş" diye sorduğunda Abdullah Çatlı'nın "Yaktılar Çocuğu" cevabını verdiğini söylemiştir. Acaba Abdullah Çatlı, Ağca'nın dediği gibi onun cinayeti işleyen birisi değil de aktör olduğunu biliyor muydu? Ağca Türkiye'ye iade edildikten sonra Abdi İpekçi suikasti zaman aşımına uğradığı için yargılanamamış ancak başka suçlardan yargılanıp hapis cezası almıştır. 18 Ocak 2010'da cezası dolan Ağca, ülkücü camianın sevdiği Alaaddin Çakıcı'yı ziyaret etmiş ancak Devlet Bahçeli, MHP teşkilatlarını uyararak Ağca "*Ne geçmişte ne de bugün bizi ilgilendirmiyor. Ağca ve arkadaşlarından uzak durun*" demiştir. Sonuçta Mehmet Ali Ağca'nın başta Abdi İpekçi suikasti olmak üzere kimlerle ne tür ilişkisinin olduğu bugün hâlâ gizemini korumaktadır.

4.2 Cevat Yurdakul'un Öldürülmesi

1979'un Eylül ayında Türkiye gündemi sarsan bir cinayet daha olmuştu. Bu cinayet Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un öldürülmesiydi.⁵⁰⁴ Özellikle 1970'li itibaren MHP'nin güçlü olduğu il olan Adana, ülkücülerin kalesi konumundaydı. Hatta Adana'da düzenlenen CKMP adını burada MHP olarak değiştirmişti. Bununla beraber MHP'nin Genel Başkanı Alparslan Türkeş seçimlerde Adana'dan ilk sıra milletvekili olarak seçilmişti.⁵⁰⁵ 1977'den sonra Türkiye'de sağ – sol kutuplaşmasının artmasıyla birlikte Adana'da da olaylar patlak vermeye başlamıştı.

Ecevit Hükümet'inin Adana İl Emniyet Müdürünü değiştirmesiyle göreve gelen Cevat Yurdakul hakkında mülakat yapan Seda Yıldız'ın ulaştığı bilgilere göre onun öğrenciliğini yapmış adı belirtilmeyen bir polisin anlattıkları önem arz etmiştir.

Bu bilgilere kendisini Polis Eğitim Merkezi'nde öğrenciliğini yapmış şahsın anlatımında Cevat Yurdakul, Ecevit Hükümeti tarafından genç yaşta Adana İl Emniyet Müdürlüğü görevine getirildiğini, aslında Yurdakul'un solculukla uzaktan yakından alakasının olmadığı ancak o dönemde Ecevit'e yakın olmanın görevde yükselmeye avantaj sağladığını, şahsının sıkıntılı ve hırslı bir tip olduğunu

⁵⁰⁴ O dönemde her kamu kurumu gibi polis teşkilatı da sağcı ve solcu polisler olarak ikiye ayrılmışlardı. Sağcı polisler POL-BİR'de, solcu polisler ise POL-DER'de teşkilatlanmışlardır. Pol-Bir'li ve Pol-Der'li polisler bu dönemde bağlı buldukları derneklere göre politize olmuşlardı. Bu yüzden Hergün Gazetesi Pol-Bir ile ilgili herhangi bir olumsuz yayın yapmayıp bazı olayları karartma yoluna giderken Pol-Der ile ilgili olumsuz yayınlar yapmıştır. Buna karşılık politize olmuş bir yayın olan Aydınlık Gazetesi Pol-Der ile ilgili olumsuz bir yayın yapmayıp bazı olayları karartma yoluna giderken Pol-Bir ile ilgili olumsuz yayınlar yapmıştır. Taha Akyol'un Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında Pol-Der'li polisler hakkında Maocu oldukları ve Pol-Der Bültenlerinde Marksist terminoloji ile düzen değişikliği fikrini savunduklarını ve Türkiye'yi burjuva devleti olarak gördüklerini iddia etmiş ve Pol-Der'li polisleri militan olarak nitelendirmiştir. Bakınız: Taha Akyol, "Pol-Der Polisi, **Hergün Gazetesi**, 8 Mart 1978; Bir başka yayında ise Pol-Der'li polislerin işkenceci olduğu iddialarında bulunmuştur. Bakınız: "Emniyeti İşkenceci Pol-Der'den Kurtarın", **Hergün Gazetesi**, 11 Nisan 1978; Aydınlık Gazetesi'nin haberine göre ise Başbakan Ecevit'te 5 polisin hakaret ettiği ve bu polislerin Pol-Bir üyesi olduğu iddia edilmiştir. Bakınız: "Ecevit'e Hakaret Eden Pol-Bir'li 5 Polis Tutuklandı", **Aydınlık Gazetesi**, 9 Kasım 1978; Ayrıca bu derneklerin kapatılması için de bazı girişimlerde bulunulmuştur. Ne ilginçtir ki ilk olarak CHP iktidarının zamanında dönemin içişleri bakanı olan İrfan Özaydınlı'nın girişimleriyle 1978'in Haziran ayında Polis dernekleri kapatılmıştır. Fakat yapılan itirazlar sonucu Danıştay kararı bozmuş ve polis dernekleri yeniden faaliyete geçmiştir. Ancak 26 Ocak 1979'da bu sefer Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın kararıyla faaliyetleri durdurulan dernekler 12 Eylül 1980 darbesiyle tamamen kapatılmıştır. Ayrıca Pol-Bir ve Pol-Der'in partizanlaşan görevlileri emekli edilmiş ve böylece sistemin dışına atılmışlardır. Seda Yıldız, **a.g.e.**, s.160-167.

⁵⁰⁵ Seda Yıldız, "Türkiye'de Polis Siyaset İlişisine Dönemsel Bir Bakış: 12 Mart 1971 – 12 Eylül 1980 Arası Türk Polis Teşkilatı", **Yayınlanmış Doktora Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara 2015, s.208.

belirtmiştir. Ayrıca Adana’da göreve geldiğinde ülkücülerin üzerinde çok şiddetli baskılar kurduğunu, haklarına girdiğini ve ülkücülere etmediği eziyetin kalmadığını buna karşı polis teşkilatı içerisinde komünist sloganların atılmasına ses çıkarmadığını eklemiştir. Seda Yıldız’ın bir başka ismi belirtilmeyen kişiyle yaptığı mülakata göre ise Cevat Yurdakul’un POL-DER üyesi olduğu hatta bu üyelerin en güçlü örgütlendiği yer Adana’nın olduğunu ileri sürmüştür.⁵⁰⁶

MHP Milletvekillerinden Cengiz Gökçek ve Ali Gürbüz, Adana’daki durumla ilgili basın toplantısı yaparak Adana Emniyet Müdürünün solcularla birlikte çalıştığını, Adana eski valisinin ise MHP’lileri kast ederek “bugüne kadar bizden öldü bundan sonra sizden ölecek” dediğini ve MHP’li mensuplara karşı emniyetin ve solcuların saldırıya geçtiklerini ileriye sürerek özetle şöyle söylemişlerdir:

“Bir milyon nüfuslu Adana mahpus şehir haline getirilmiştir. Emniyet mensupları Adana’da MHP’yi bitireceklerini açıkça ilan ederken MHP’lilere karşı suikastler elbette devam eder. Adana’da kimse sokağa çıkamamaktadır. Kurtarılmış bölgelerde komünist militanlar makinalılarla nöbet tutmaktadır. Bu mahallelerde komünist haraççılar türemiştir. Evvelki gün MHP Eski İlçe Başkanı ve milletvekili adayımız Mesut Aras evinin önünde şehit edildi. Aras defalarca can güvenliği isteğinde bulunmuştu. Ancak hiçbir tedbir alınmamıştır. Cenaze törenine tedbir alınması önceden istenmesine rağmen törene bir polis dahi gönderilmemiş partililerimiz merhum Mesut Aras’ın mezarı başında otomatik silahlarla taranarak partimiz Muzaffer Badrasoğlu ağır yaralanmıştır.”⁵⁰⁷

MHP Milletvekilleri Gökçek ve Gürbüz basın toplantısından sonra başta Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı’na telgraf çekerek Adana’daki olaylara karşı tedbir alınmasını istemişlerdir. Ayrıca Cumhurbaşkanı’na çekilen telgrafta Adana’da MHP’lilerin öldürülmesi ile ilgili olarak daha önceden tedbir alınmasını istediklerini ancak bu isteğin yerine getirilmediğini belirterek açıkça Emniyet Müdürünün, MHP’lileri bitirmeye çalıştıkları iddialarında bulunmuşlardır. Yine bu

⁵⁰⁶ Seda Yıldız, **a.g.e.**, s.209.

⁵⁰⁷ “Emniyet Müdürü Militanları MHP’ye Saldırıyor”, **Hergün Gazetesi**, 1 Eylül 1979.

iddialara ek olarak POL-DER'liler ile teröristlerin işbirliği yaptıklarını ve ihbarların dikkate alınmadığını, katillerin yakalanmadığını belirtmişlerdir.⁵⁰⁸

Hergün Gazetesi ise Adana Emniyet Müdürlüğü devriye ekiplerinin, abonelere gazete götürülen elemanları engellediğini POL-DER'li polislerin bayilere Hergün Gazetesi'ni satmayacaklarına dair tehditler savurdıklarını iddia etmiştir.⁵⁰⁹ Adana çok büyük çatışmalara sahne olmuş, ayda ortalama 20 kişinin öldürüldüğü, yüzlerce kişinin yaralandığı, birçok iş ve işyerlerinin kurşunlanıp bombalandığı bir şehir haline dönüşmüştü. Sıkıyönetim Komutanlığı'na 11 Eylül tarihi ile verilen ve 424 aile reisinin imzalarını taşıyan bir dilekçede mahallelerdeki sağ görüşlü vatandaşların sürülmek istendiği, evlerin solcular tarafından sık sık basıldığı, kadın ve erkeklerin kafiler halinde dövüldüğü buna karşı polislerin olaylara seyirci kaldığı verilen dilekçede belirtilmiştir.⁵¹⁰ Adana'da sinir uçlarına dokunan olay ise Endüstri Meslek Lisesi bekâr lojmanlarında kalan 6 ülkücü öğretmen kurşuna dizilmek suretiyle öldürülmesiyle çıkmıştır.⁵¹¹ Emniyet Müdürü Yurdakul'un Eylül ayında ülkücülere karşı yürüttüğü operasyonlar çok dikkat çekmişti.

Böylece Cevat Yurdakul 28 Eylül'de evinden çıkıp Emniyet Müdürlüğü'ne giderken üç kişi tarafından yayılım ateşine tutularak olay yerinde hayatını kaybetmiştir.⁵¹² Cevat Yurdakul cinayeti, Adana başta olmak üzere ülke çapında ve POL-DER içerisinde büyük yankı uyandırmıştır. Bu cinayet MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nda zabıtlara şu şekilde geçmiştir:

“1979 yılı içerisinde partide bulunan sanıklardan Adem Eroğlu, Hasan Sabri Erdem'e aynı günlerde Ankara'dan dönen ve Adana Bölgesinde eğitimci olarak faaliyet gösteren Mehmet Sakarya'ya Alparslan Türkeş'in emniyet müdürünün öldürülmesi için emir verdiğini söylemiş...”⁵¹³

⁵⁰⁸ “Emniyet Müdürü Militanları MHP'ye Saldırıyor”, **Hergün Gazetesi**, 1 Eylül 1979.

⁵⁰⁹ “Adana Emniyeti Gazetemiz Hergün'ün Satışını Engelliyor”, **Hergün Gazetesi**, 5 Eylül 1979.

⁵¹⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız; “Adana'da Bazı Polisler Komünistlerle Elele!”, **Hergün Gazetesi**, 17 Eylül 1979, s.5.

⁵¹¹ “Adana'da Katliam: 6 Ülkücü Öğretmeni komünistler Kurşuna Dizdi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Eylül 1979.

⁵¹² “Adana Emniyet Müdürü öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 29 Eylül 1979.

⁵¹³ **İddianame (MHP ve Ülkücü Kuruluşlar)**, T.C. Ankara, Çankırı, Kastamonu İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, Evrak No: 1980/7040, Esas No: 1980/7040, Karar No: 1981/600, s.645-646.

Yine aynı zabıtlarda:

“Mehmet Sakarya'nın Cevat Yurdakul için 'Bu adam bizi bitecek' şeklinde söylediği görülmüş olup; 28.09.1979 günü sabahı MHP İl Yönetim Kurulu üyesi Sezai Durmaz, Kadir Akgöllü'yü alarak evine götürmüş evde bulunan Halil İbrahim Altınışik, Yücel İrik, Mustafa Gülnar ve Mehmet Ateş'le birlikte yapılan plan uyarınca... Cumhuriyet Caddesi ile Adalet Caddesi'nin kesiştiği kavşağa giden Kadir Akgöllü, Halil İbrahim Altınışik, Yücel İrik ve Mustafa Gülnar Emniyet Müdürünün otosunun geldiğini görüp Yücel İrik'in kullandığı arabayla önünü keserek... Emniyet Müdürünün otosuna ateş ederek olay yerinden uzaklaşmışlar... Bu olayda Cevat Yurdakul ve Ali İğneci'nin öldüğü, Ethem Kurtlapa ile Muammer Ören'in yaralandığı” tespit edilmiştir.⁵¹⁴

Ancak bu cinayet emrinin Türkes tarafından verilir vermediği hiçbir zaman anlaşılammış ve Alparslan Türkes başta olmak üzere hiç kimse bu cinayetten sorumlu tutulmamıştır.⁵¹⁵ Seda Yıldız'ın ismi belirtilmeyen şahısla yaptığı mülakattan edinilen bilgiye göre böyle bir emrin verilmiş olamayacağı ayrıca bu dava ile alakalı yeterli deliller bulunamadığı ve böylece beraat kararı verildiği, çete suçlamalarının ise zaman aşımına uğradığı belirtilmiştir.⁵¹⁶ Emniyet Müdürü'nün öldürülmesinden sonra Adana'da kaos ortamı oluşmuş, Adana Emniyet Müdürlüğü'nde görevli POL-DER'li polisler, işçilerle beraber kol kola girip direnişe geçmişlerdir. POL-DER polisleri, İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş ile görüşerek Sıkı Yönetim Komutanı Nevzat Bölügiray'ın görevden alınmasını, emniyet müdürlüğüne ise İkinci Şube Müdürü Kemal Şahin'in getirilmesini istemişlerdir.⁵¹⁷ Olayların daha ciddi boyutlara ulaşmaması ve cenaze sonrası bir taşkınlık çıkmasını diye Emniyet Müdürü Yurdakul'un cenazesi sabah herkesten habersiz bir şekilde özel bir uçakla Ankara'ya götürülmüş, saat 10'da Emniyet Müdürlüğü önündeki

⁵¹⁴ **İddianame (MHP ve Ülkücü Kuruluşlar)**, s.645-646.

⁵¹⁵ “Cevat Yurdakul'u ve Birçok Devrimciyi Öldüren Ülkücü Katil Yakalandı”, <https://sendika.org/2009/05/cevat-yurdakulu-ve-bir-cok-devrimciyi-olduren-ulkucu-katil-yakalandi-31565/>, Erişim Tarihi: 01.02.2021.

⁵¹⁶ Seda Yıldız, **a.g.e.**, s.210.

⁵¹⁷ Bakan Güneş, Emniyet Müdürü'nün ölümünden sonra Adana'ya gelmiş, şehre girişte POL-DER'li polisler tarafından hakarete uğramış, o günlerde POL-DER'li polisler ile bu derneğe üye olmayan polisler arasında telsizlerden küfürleşmeler yaşanmış ve bu olaylar sonucunda birçok POL-DER'li polis gözaltına alınmıştır. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız; Seda Yıldız, **a.g.e.**, s.210-213; “Adana'da Sinirler Gergin, Korkunç Bir Terör Havası Esiyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Eylül 1979.

tören bu sebeple yapılamamıştır. Öldürülen Emniyet Müdürü yerine vekaleten Polis Müfettişi Ahmet Karakurt tayin edilmiştir.⁵¹⁸

4.3 İlhan Darendelioğlu'nun Öldürülmesi

1979 yılının Kasım ayında Türkiye'de kaos ortamı artarak devam etmiş ve her geçen gün de siyasi cinayetlere yenileri eklenmiştir. 19 Kasım 1979'da yeni kurulan III. Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin programının okunduğu gün gazeteci ve yazar olan İlhan Darendelioğlu işyerinden çıkıp arabasına binmek üzereyken otomatik silahlı dört komünist tarafından yaylım ateşine tutulup öldürülmüştür.⁵¹⁹

1923 yılında Adana'da doğan İlhan Darendelioğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucusu oldu ve uzun yıllar genel başkanlığını yaptı. Toprak isimli aylık bir kültür ve mücadele dergisi çıkarmıştı. 1969 seçimlerinde İstanbul'dan milletvekili seçilip 1973'e kadar parlamentoda görevine devam etmiştir. MHP İstanbul İl Yönetim Kurulu üyeliğini ve birkaç yıl da başkan yardımcılığı görevini yürütmüştür. Çeşitli gazetelerde makaleleri yayınlanmış ve uzun bir süre Hergün Gazetesi'nde yazan Darendelioğlu, Ortadoğu Gazetesi'nde de fıkralar yazmıştır. Darendelioğlu, evli ve iki çocuk babasıydı.⁵²⁰

İlhan Egemen Darendelioğlu'nun ölümüyle ilgili Enver Altaylı, Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Türkiye’de Sovyet komünizmine en büyük darbeyi kim vurmuştur? Şeklinde sorulacak bir sorunun cevabı hiç şüphesiz şu olacaktır: İlhan Darendelioğlu. O komünizmle mücadeleyi geniş halk kitlelerine mal eden bir vatanseverlik ve milliyetçilik abidesi idi. Türkiye Komünist Partisi, Türkiye’yi tesir sahası içine almak isteyen Sovyet Emperyalizmi, Sovyet Sömürgeciliğinin Türkiye’deki uşakları ondan büyük zarar gördüler. Darendelioğlu, yarım asra yaklaşan bu şanlı mücadelesini vermese idi, TKP belki bugün ulaştığı noktaya bundan çok daha önce ulaşırdı. İlhan

⁵¹⁸ “Adana’da Sinirler Gergin, Korkunç Bir Terör Havası Esiyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Eylül 1979.

⁵¹⁹ “Darendelioğlu Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Kasım 1979.

⁵²⁰ “Darendelioğlu Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Kasım 1979.

Darendelioğlu'nun şehit edilmesi Rusluğun onun şahsında Türk milliyetçilerinden aldığı intikamdır."⁵²¹

Cenazesine bizzat Alparslan Türkeş'de gelmiş, Beyazıt Camisinde cenaze namazı kılınmış ve naaşı uçakla Adana'ya gönderilmiştir.⁵²² Cinayeti değerlendiren Alparslan Türkeş yazılı demecinde şunları söylemiştir:

*"Partimiz mensuplarının şehit edilmelerinin vebali Ecevit İktidarı'nın tayin ettiği İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürlerinin omuzlarındadır. Özellikle İstanbul'da son iki ay içinde aralarında partimizin çok kıymetli yöneticileri, mensupları şehit edilmiş ve hiç birinin katili yakalanamamıştır."*⁵²³

Taha Akyol ise köşe yazısında TRT haberlerinin İlhan Darendelioğlu cinayetini "Ahval-i adliye'den bir haber olarak verildi" diye eleştirmiştir.⁵²⁴

Hergün Gazetesi'nde, İlhan Egemen Darendelioğlu hakkında bir hatıra anlatılmıştır. O hatıra göre 1964 yılında solcuların Halk Mahkemesinde yargılanan Darendelioğlu'nu üniversiteye gelen zamanın Emniyet Müdürü, İstanbul Valisi ve Örfi İdare Kumandanı, solcu öğrencilerin elinden güçlük almışlardı. Darendelioğlu elbiseleri lime lime olmuş ve ölüm tehlikesi atlattı. Bu olayların cereyan ettiği tarihlerde yetkili bir siyasi polis şefi, İlhan Darendelioğlu'na: Türk Polis Teşkilatı tarafından bu kanun dışı Halk Mahkemesini Kuranlardan birinin fotoğrafını vermiş ve: "İlhan Bey, bu fotoğrafı iyi sakla. Bir gün sana lazım olacak" demişti. Fotoğrafın arkasında şunlar yazılı idi: "Ali Sanlı – Hukuk Fakültesi, Sınıf: 2"

1973 seçimleri sırasında Milliyetçi Hareket Partililer seçim konuşmalarında şöyle diyorlardı: "Kapanan ve kanun dışı kabul edilen TİP'in, TÖS'ün ve DEV-GENÇ'in azıllı militanları olup, terör olaylarında içeri alınan ve sonradan delil kıfayetsizliğinden serbest bırakılanlardan çoğu bugün CHP listelerinde ön sıraları işgal etmektedirler." Siyasi Polis Şefi'nin "Bir gün sana lazım olur, al sakla" diye verdiği fotoğraftaki kişi olan Ali Sanlı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Burdur Milletvekili idi. Bu kişi Milliyetçi Hareket Partisi'nin kapatılması için İçişleri

⁵²¹ Enver Altaylı, "Büyük Şehit Semi Rahmetle Anıyoruz", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²² "Cenazeye Türkeş ve MHP'liler de Katılacak", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²³ Alparslan Türkeş, "Cinayetin Vebali İstanbul Valisine Aittir", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²⁴ Taha Akyol, "Vah Darendelioğlu Vah", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

Bakanına bir soru önergesi vermişti. Ayrıca MHP'nin Anayasa Mahkemesi'ne verilmesi için Yargıtay Başsavcılığına müracaat edilmesini istemiştir.⁵²⁵

Türkiye bu kaos ortamında bir siyasi cinayetin daha karmaşasıyla uğraşırken ertesi günü bir siyasi cinayete daha sarsılmıştır.

4.4 Ümit Yaşar Doğanay'ın Öldürülmesi

19 Kasım'da İlhan Egemen Darendelioğlu'nun ölümünden bir gün sonra 20 Kasım'da Prof. Dr. Ümit Doğanay öldürülmüştür. Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi ve aynı zamanda Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekan Yardımcısıydı. Hergün Gazetesi silahlı saldırganların kanun dışı komünist fraksiyonlardan THKP-C'ye bağlı olması ihtimalinin büyük olduğu belirtilmiştir. Alparslan Türkeş, mesajlarında olaydan duyduğu derin üzüntüyü belirterek menfur saldırıyı kınadığını ifade etmiştir.⁵²⁶ Doğanay 08.45 sıralarında Etiler Profesörler Sitesi'ndeki dairesinden çıkıp aynı binada oturan İTÜ Kimya Fakültesi Dekanı Prof. Fikret Baykur'un makam arabasına bindiği sırada üç kişinin silahlı saldırısına uğramıştır. Doğanay olay yerinde hayatını kaybetmiş, görgü tanıklarının ifadesine göre cinayeti işleyenlerin dört kişi oldukları bunlardan bir tanesinin de kız olduğunu söylemişlerdir.⁵²⁷ Cinayet sonrası Hergün Gazetesi Hem Darendelioğlu hem de Doğanay'ın haberini vermiştir. Ancak Aydınlık Gazetesi Prof. Dr. Doğanay'dan bir gün önce öldürülen Darendelioğlu'nun haberini vermemiş ondan bir gün sonra öldürülen Prof. Dr. Doğanay'ın haberini vererek Darendelioğlu'na karşılık misilleme mi yapıldı? sorusunu sorarak böyle bir iddia da bulunmuştur.⁵²⁸ Doğanay'ın öldürülmesi olayına başta cumhurbaşkanı olmak üzere siyasi liderler de başsağlığı mesajları yayınlamışlardır.

⁵²⁵ Cemal Anadolu, **Her şeyin Üstünde Milliyetçi Türkiye** kitabından gazetede bir bölüm yayınlamıştır; "İlhan Bey Bu Fotoğrafi İyi Sakla", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²⁶ "Hukuk Profesörü Doğanay'ı THKP-C Militanları Öldürdü", **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²⁷ "Prof. Ümit Doğanay Katledildi", **Aydınlık Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

⁵²⁸ "Prof. Ümit Doğanay Katledildi", **Aydınlık Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

4.5 Cavit Orhan Tütengil'in Öldürülmesi

5 Aralık 1979'da MHP Hukuk Müşaviri ve Kars Senatör Adayı Av. Hüseyin Cahit Aküzüm bürosunda silahlı üç komünist tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür. Son olarak MHP'nin 14. Büyük Kurultayın da Divan Başkanlığı yapmış ve onun öldürülmesi büyük tepki yaratmıştır. Aynı saldırıda birlikte çalıştığı arkadaşı Avukat Onur Eren de ağır yaralanmıştır. Büroda bulunan iki kişi de aynı saldırıda vücutlarının çeşitli yerlerinden yaralanmışlardır.⁵²⁹ Bu olaydan 2 gün sonra ise sol görüşlü olduğu bilinen Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil 7 Aralık'ta evinden çıkarken dört veya beş kişi oldukları sanılan kişilerin saldırısına uğrayarak öldürülmüştür. Hergün Gazetesi öldürülen Prof. Dr. Tütengil'in cenazesini başında saldırganlar tarafından bırakıldığı tespit edilen bir bildiri bulunduğunu iddia etmiştir. Saldırganların bıraktıkları bildiride "*Ne Amerika Ne Rusya Bağımsız Demokratik Türkiye için savaş, ATB (Anti Terör Birliği*" yazıldığı ileri sürülmüştür.⁵³⁰ Hergün Gazetesi'nin iddiasını aynen Aydınlık Gazetesi de naaşın yanında "*Ne Amerika Ne Rusya Bağımsız Demokratik Türkiye savaşımız sürecektir. Anti – Terör Birliği*" şeklinde bir yazı bırakıldığını belirtmiştir.⁵³¹

Aydınlık Gazetesi, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in iki gün önce öldürülen MHP'li Hüseyin Cahit Aküzüm'ün cenaze töreninde "*intikam alınacağı*"ndan söz ettiği gün Tütengil'e yapılan saldırının ülkücülerle bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır. Hatta Tütengil'in eşinin katillerin yakalanmasını ve Türkeş'in tutuklanmasını istediğini iddia etmiştir.⁵³² Ancak Tütengil'in eşi emekli felsefe öğretmeni Şükriye Tütengil, eşinin öldürülmesinden sonra "*Katil Türkeş'tir*" demediğini ve bu haberlerin yalan olduğunu söylemiştir.⁵³³ Hergün Gazetesi, Tütengil cinayetiyle ilgili şu değerlendirmede bulunmuştur:

"İki yıldır MHP yöneticileri ve mensupları ile ülkücü gençleri cinayetlerinin boy hedefi yapan komünist cinayet odakları MHP ve ülkücü camiadan beklediği karşılığı göremeyince başka çevreleri

⁵²⁹ "MHP Hukuk Müşaviri Av. Aküzüm De Şehit Edildi", **Hergün Gazetesi**, 6 Aralık 1979.

⁵³⁰ "Prof. Orhan Tütengil Evinin Önünde Öldürüldü Yetti Artık!", **Hergün Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

⁵³¹ "Prof. Tütengil Öldürüldü", **Aydınlık Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

⁵³² "Prof. Tütengil Öldürüldü", **Aydınlık Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

⁵³³ "Tütengil'in Cenazesinde Çatışma Çıktı", **Hergün Gazetesi**, 10 Aralık 1979.

*harekete geçirmek için ılımlı solcu aydınları hedef seçmeye başladılar*⁵³⁴ yazılmıştır.

Taha Akyol, Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

*“Peş peşe sıralanan cinayetler Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil'in öldürülmesiyle yeni bir adım daha atmıştır. MHP'lilerin Hüseyin Cahit Aküzüm'ün vahşi bir saldırıyla öldürülmesi belirli bir iç harp planının önemli adımlarından biridir.”*⁵³⁵

Olaylar sonucunda İ.T.'de eğitim – öğretime bir süre ara verilmiştir. Üniversite öğrencileri eylem yapmışlar ve saygı duruşunun ardından olaysız bir şekilde dağılmışlardır. Cinayet hakkında birçok siyasiler ve kuruluşlar kınama mesajları yayınlamışlardır. Ancak Tütengil'in Cenaze merasimi olaylı geçmiş, merasimin ardından eylem yapmak isteyen gruplar ile polis arasında çatışma çıkmış ve bu olaylar neticesinde bir kişi hayatını kaybetmiş, on kişiden fazla öğrenci yaralanmış ve olayla ilgili birçok öğrenci gözaltına alınmıştır.⁵³⁶

Böylece sağ – sol olaylarının yanı sıra işlenen siyasi cinayetlerle Türkiye'de kaos ortamı iyice azgınlaştırılmış ve 1980 darbesine giden sürece girilmiştir.

⁵³⁴ “Prof. Orhan Tütengil Evinin Önünde Öldürüldü Yetti Artık!”, **Hergün Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

⁵³⁵ Taha Akyol, “Türkiye İç Savaşa İtiliyor”, **Hergün Gazetesi**, 9 Aralık 1979.

⁵³⁶ Aslıhan Keskin, **a.g.e.**,s.432-433.

V. BÖLÜM

1980 Olayları

Türkiye 1980 yılına çok kötü şartlarda girmişti. Tam anlamıyla Türkiye'nin üzerine kaos havası yerleşmişti. Bir taraftan siyasi olaylar diğer taraftan ekonomik kriz ve liderlerin ortak bir noktada buluşamaması, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin tıkanması askeri müdahalenin yolunu açmıştı.⁵³⁷ Bu krizleri sebep gösteren askerler “uyarı mektubu” vererek tüm siyasilere açıkça uyarıda bulunmuştur.⁵³⁸ Kuvvet komutanlarının ve Jandarma Genel Komutanının imzasının bulunduğu bu mektubu Kenan Evren Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e 27 Aralık 1979'da vermiştir. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ise Başbakan Süleyman Demirel ve CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e mektubu 2 Ocak 1980'de sunmuş⁵³⁹ olduğu mektupta Türkiye'nin içinde bulunduğu meseleler ortaya konulduktan sonra başta siyasi partiler olmak üzere, bütün anayasa kuruluşların ikaz edildiğini bildirmiştir.⁵⁴⁰ Mektubun okunmasından sonra siyasi liderler açıklamalarda bulunmuşlardır. Başbakan Demirel, Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları ile Jandarma Genel Komutanın mektubuna karşılık olarak bir davranış tespit edeceklerini belirtmiş ve “Yangını çıkaranla bizi aynı kefeye koymak mümkün değildir”⁵⁴¹ demiştir.

⁵³⁷ Engin Höke, **a.g.e.**, s.225.

⁵³⁸ Zeynep Sancaktutan, “12 Eylül 1980: Darbeye Doğru Yaşananlar”, **Türk Yurdu Dergisi**, Cilt:38 (70), Sayı: 367, Ankara 2018, s.53.

⁵³⁹ “Uyarı Mektubu Sol'u Huzursuz Etti”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1980.

⁵⁴⁰ “Komutanlar İkaz Mektubu Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980; Aynı başlık altında Hergün Gazetesi'nde komutanların verdiği mektubun tamamı yayınlanmıştır. Ayrıca gazetenin manşetinde Demirel, Ecevit ve Erbakan'ın görüşlerine yer verilmiştir. Bu ikazın TSK'nın İç Hizmetler Kanununun 35. Maddesine göre yapıldığı vurgulanmıştır. TSK İç Hizmetler Kanunu 35. Madde şöyledir: “Silahlı Kuvvetlerin vazifesi, Türk yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumaktır.” İfadesi yer almıştır. Kenan Evren'in “Uyarı Mektubu”na ilişkin detaylı okumak için bakınız; “Komutanlar İkaz Mektubu Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980; Bknz; Mehmet Ali Birand, **12 Eylül Saat: 04.00, Karacan Yayınları**, İstanbul 1984, s.140-142. Bknz; **Yorumsuz 12 Eylül Belgeleri, Kültürel Yapılanma Grubu**, PDF, s.6-8.

⁵⁴¹ Süleyman Demirel, “Ortada Ciddi Durum var”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

CHP Genel Başkanı Ecevit ise “Komutanların belli bir amaçla sayın cumhurbaşkanımızı ziyaretleri ve yazılı bir metin vermeleri maalesef Türkiye’deki bunalımı büyük bir boyuta ulaştırmıştır.”⁵⁴² Değerlendirmesinde bulunmuştur. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan da aynı değerlendirmelerde bulunup uyarı mektubundan sonra çıkan duruma “Bulanım”⁵⁴³ demiştir. Bu uyarı mektubuyla alakalı Necmettin Hacıeminoğlu’nun Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında şu ifadeler dikkat çekmiştir:

*“1980 yılına, yüksek makama komutanlarca sunulmuş bir ‘uyarı mektubu’ ile giren ülkemizin içinde bulunduğu durumu hâlâ idrak edemeyenler var mıdır acaba? Hâlâ bütün meselenin sağcılarla solcuların yahut ülkücülerle devrimcilerin kavgasından ibaret olduğunu sanan budalalar mevcut mudur acaba?”*⁵⁴⁴

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ise “Cumhurbaşkanımıza sunulan mektup demokrasimize yönelen tehdit ve tehlikeler konusundaki teşhisler, milletçe paylaşılan hassasiyetleri ifade etmektedir” diyerek uyarı mektubu ile ilgili değerlendirmelerine şöyle devam etmiştir; “Silahlı Kuvvetlerimizin sunduğu metnin yeni hükümet zamanına tesadüf etmesini bu hükümetle ilgili görmüyoruz” demiştir.⁵⁴⁵

Cumhurbaşkanının Demirel ve Ecevit ile görüşmesi ve Silahlı Kuvvetlerin mektubu kamuoyuyla paylaşmasına rağmen hiç kimse bu uyarı mektubunu üzerine almamış ve mektup ortada kalmıştır.⁵⁴⁶ CHP “ben hükümeti bıraktım” düşüncesindeyken, Adalet Partisi ise “ben yeni hükümet oldum” düşüncesindeydi. Hâlbuki uyarının muhatapları belliydi. Bütün siyasi partiler ve meclisti.⁵⁴⁷

Aslında o yılları Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazılarında en iyi analiz eden Taha Akyol idi. 1977 yılından 1980 yılına kadar birçok olayı iyi analiz ederek öngörülerde bulunmuştur. Yine 1980 yılında Hergün Gazetesi’nin iç sayfalarında “1980’lerde

⁵⁴² Bülent Ecevit, “Ecevit ve Demirel’in Mektupla İlgili Sözleri Değişik Yorumlara Yol Açtı”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

⁵⁴³ Necmettin Erbakan, “Mektupla Birlikte Bunalım Geldi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

⁵⁴⁴ Necmettin Hacıeminoğlu, “Yalnız Milliyetçiler Yanılmamıştır”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

⁵⁴⁵ Alparslan Türkeş, “Komünizm ve Bölücülüğe Karşı Birlik Vatani Bir Görevdir” **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1980.

⁵⁴⁶ Mehmet Ali Birand, **12 Eylül Saat: 04.00**, *Karacan Yayınları*, İstanbul 1984, s.153.

⁵⁴⁷ Muhsin Batur, **Anılar ve Görüşler Üç Dönemin Perde Arkası**, *Milliyet Yayınları*, İstanbul 1985, s.507.

Türkiye” yazı dizisiyle 6 Ocak 1980’deki ilk yazısında şu değerlendirmeleri yapmıştır:

“Türkiye’nin süratle bunalıma sürüklendiği, bundan üç yıl önce anlaşılıyordu. Türk ekonomisinde büyüyen dış ticaret açığı, artan tüketim talebi, gittikçe düşen üretim kapasitesi ve nihayet petrol meselesi, üç yıl önce, bize bugünlerde sürüklenmekte olduğumuzu ihbar etmişti. Ama o günlerde bazı etkili politikacılar şiirsel nutuklarla sihirli değnekler peşinde koşuyorlardı. Bazı politikacılarda bir taraftan bunalımın azgınlaşmasına sebep olurken, öbür taraftan da bunu batılların iflasi diye siyasi reklam vasıtası yapmaya çalışıyorlardı. Böylece ne siyasi planda etkili tedbirler alınabildi ne de nereye gittiğimiz anlatılarak halkın şoke olması önlenemedi.”⁵⁴⁸

Türkiye 1980’li yıllarda ağır bunalımlar içerisine girdiği daha ilk günlerden anlaşılmıştır. Komutanların uyarı mektubu vermeleri bu bunalımın ilk sinyaliydi. Ancak bu yıllarda sadece Türkiye değil aynı zamanda dünyada siyasi ve ekonomik bunalımlar içerisindediydi. Çünkü petrol yerine ikame edilebilecek bol ve ucuz bir enerji kaynağı bulmak için mücadele ediliyordu. Ayrıca Türkiye’nin yanı başında bulunan Ortadoğu Bölgesi⁵⁴⁹ de kaynar bir kazan gibiydi. Tüm bu gelişmeler özelinde Türkiye’de ekonomik bunalım ve terör gibi iki büyük meselenin grafiği de 1980 yılında artarak devam etmiş ve kaos ortamının şiddeti daha da alevlenmişti. Darbe söylentileri artmış adeta birileri şartların olgunlaşması için yola taşlar döşemişti. Tüm bu gelişmeler ışığında ekonomiyi iyileştirmek amacıyla “24 Ocak Kararları” olarak literatüre geçecek kararlar kamuoyuna açıklanmıştır.⁵⁵⁰ Bu programın genel hatlarına göre önceki dönemde %43 olarak yapılan devalüasyona ek olarak %30 yeni bir devalüasyon yapılmış ve uluslararası mali piyasaların

⁵⁴⁸ Taha Akyol, “1980’lerde Türkiye”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1980; Aynı yazının son kısmına doğru şöyle bir ifade kullanmıştır: “Fala bakma yoluyla değil, olaylara yol açan temel dinamiklerin gelişme yönlerine göre tahminlerde bulunacağız.” Aslında Taha Akyol, Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazılarını hep bu yöntemlerle yazmış olduğu görülmüştür. Dönemin içindeki sıcak çatışma ortamına rağmen tarafsızlığını koruyup olaylarını iyi analiz edip tahminlerde bulunmuştur diyebiliriz.

⁵⁴⁹ 1980 yılında Sovyetlerin, Ortadoğu Bölgesi’ndeki nüfuzu ve Türkiye’ye etkileri ayrıca Ortadoğu ülkelerinde yaşananları Hergün Gazetesi’nin manşetlerinde görülmüştür.

⁵⁵⁰ Süleyman Demirel iktidara gelince Turgut Özal’ı Başbakanlık müsteşarlığına getirmiş ve ekonominin düzeltilmesi ile alakalı program yapılması görevini vermiş ve bu program kısa sürede hazırlanıp tatbik edilmiştir. “24 Ocak Kararları”, https://tr.wikipedia.org/wiki/24_Ocak_kararlar%C4%B1, Erişim Tarihi: 20.03.2021.

beklentileri karşılanmıştır.⁵⁵¹ Üretim başta olmak üzere dış satım olanaklarının artırılması için işverene gerekli destek verilmiştir.⁵⁵² Bununla birlikte tarım ürünlerini destekleme için yapılan alımlara kota getirilmiş ve ekonominin çeşitli alanlarında uygulanan sübvansiyonlar kaldırılmıştır.⁵⁵³

O dönemde “24 Ocak Kararlarına” farklı yorumlar yapılmıştır. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Altan Öymen, devalüasyonla birlikte, 2.5 aydır birbiri üstüne binen fiyat artışlarının üstüne yeni ve daha büyük zamlar gelmeye başladığını iddia etmiş, “*Bugüne kadarki hayat pahalılığının altında ezilmiş olan halkımız bu yeni zamları nasıl kaldıracaktır?*” demiştir. CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ise farklı ve o dönemin koşullarını açıklayan bir açıklama yapmış ve “*Devalüasyonlar mutlaka iktidar değişikliği getirmeyebilir. Ancak enflasyon İhtilâl getirir*” demiştir. İstanbul Sanayi Odası Başkanı Şaban Çavuşoğlu ise “*Devalüasyon kısa sürede ihracatı arttırmaktan çok, dış kredi kaynaklarını harekete geçirmeyi ve IMF’nin yeşil ışık yakmasını sağladı*” demiştir.⁵⁵⁴ “24 Ocak Kararları” için Alparslan Türkeş’in değerlendirmesi ise şu şekilde olmuştur:

*“MHP bu konuda istismara gitmeyecek, sadece dar ve orta gelirli vatandaşlar lehine ve genel ekonomik tedbirlerin mantığına da ters düşmeyen çözümlerin savunucusu olacaktır.”*⁵⁵⁵

Süleyman Demirel ise “*Ekonomik tedbirleri almasaydık rejim daha çok sıkıntılara maruz kalacaktı.*”⁵⁵⁶ Bunun yanı sıra Bülent Ecevit ise “*Ekonomide devletin, kapitalizmi en ileri biçimiyle uygulayan ülkelerde bile görülmedik ölçüde*

⁵⁵¹ Durmuş Yalçın, vd., **a.g.e.**, s. 626.

⁵⁵² Hasan Cemal, **12 Eylül Günlüğü Tank Sesleriyle Uyanmak**, Bilgi Yayınevi, Bas:3, İstanbul 1986, s.32.

⁵⁵³ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.112; Bu tedbirlerin alınmasıyla ülke genel olarak birkaç ay nefes almıştır. Dibe vurmuş olan ekonomi yeniden canlanmıştır. Ancak ülkedeki terör eylemlerinin oluşturduğu kaos 24 Ocak Kararlarının oluşturduğu etkiyi gölgelemiştir. İlaveten 24 Ocak Kararları ve daha sonrasında Özal’ın politikaları nedeniyle Türk ekonomisinin yabancıların müdahalesine açık hale getirildiği de düşünülmektedir. Hatta darbenin 24 Ocak Kararlarını rahat uygulamak için yapıldığını da iddia edilmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz: Mithat Yurdakul, “IMF Destekli 24 Ocak Türkiye’yi Dönüştürdü”, <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/imf-destekli-24-ocak-turkiye-yi-donusturdu-1707660>, Erişim Tarihi: 20.03.2021.

Çünkü darbe yapıldıktan sonra Genelkurmay’da yapılan toplantıda 24 Ocak Kararları askerler tarafından aynen devam edilmesi için onay verilmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız; Hasan Cemal, **a.g.e.**, s.31-33.

⁵⁵⁴ “Ekonomik Tedbirler Değişik Yorumlara Yol Açtı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1980.

⁵⁵⁵ Alparslan Türkeş, “Milleti Akılcı Bir Vergi Reformu Ferahlatır”, **Hergün Gazetesi**, 27 Ocak 1980.

⁵⁵⁶ Süleyman Demirel, “Zor ve Dikenli Yolları Aşacağız”, **Hergün Gazetesi**, 28 Ocak 1980.

devreden çıkarıldığını ve Türk ekonomisinin kapkaranlık bir döneme sokulduğunu”⁵⁵⁷ iddia etmiştir.

1980 yılına darbe söylentileri ve ekonomik krizle giren Türkiye’de Ocak ayında ilk büyük olayları olan İzmir’de Tariş⁵⁵⁸ de bazı hadiseler patlak vermiştir. Ekim seçimlerinden itibaren hızla gelişen siyasal karşıtlık olaylarıyla birlikte zam, işsizlik dalgası bütün işçi sınıfını hareketlendirmişti.⁵⁵⁹ Demirel Hükümeti’nin kurulmasından sonra Tariş Genel Müdürü değiştirilmiş ve AP görüşüne mensup Hakkı Gürün getirilmiştir.⁵⁶⁰ Tüm yaşanan gelişmeler karşısında Cumhuriyet Gazetesi Demirel Hükümeti’nin İzmir Tariş’i, MHP’nin bir komando üssü olarak kullanma planına yardım ettiğini iddia etmiştir.⁵⁶¹ 18 Ocak’ta 5 ülkücü işçinin işe alınmasını protesto etmek için yağ kombinasında olaylar başlamıştır. Bu olaylarda işçilerle polisler çatışmış biri polis dört kişi yaralanmıştır.⁵⁶² 22 Ocak’ta da fabrikada olaylar çıkmış ve polis Tariş’in bütün işletmelerinde genel bir arama yapmıştır. Polis, Zeytinyağı işletmesi, İncir işletmesi ve Çiğli İplik Fabrikasında operasyon yapmış ancak polise karşı zeytinyağı işletmesinde işçiler direniş göstermişlerdir. Tariş İşletmelerindeki aramaları protesto için işçiler iş başı yapmamışlardır. Bir grup işçi ise zeytinyağı işletmesinde polisle taşlı sopalı çatışmaya girmesi sonucu 5 işçi yaralanmıştır. Bu olayları bastıran polis, işçileri gözaltına almıştır. Bu gözaltılar gerçekleşirken 50-60 kişilik bir grup işletmenin idare binasını işgal ederek barikatlar kurmuşlardır. Ancak işgal polisin son ikazıyla sonlanmıştır. Çiğli İplik Fabrikasında da çatışmalar yaşanmıştır. İşçiler fabrikaya giren polislerle masuralar atarak karşı

⁵⁵⁷ Bülent Ecevit, “Devlet Devreden Çıkarıldı”, **Hergün Gazetesi**, 29 Ocak 1980.

⁵⁵⁸ Tariş; “*İncir, Üzüm, Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifler Birlikleri*”nin kısa adıdır. Bakınız; “Tariş’in Tarihçesi”, http://www.taris.com.tr/uzumweb/t_tarihce.asp, Erişim Tarihi: 24.03.2021.

⁵⁵⁹ Vedat Pekel, “*Tariş Dersleri*”, **Yurt ve Dünya Dergisi**, Say: 19, Ocak 1980, s.9; Tariş Olayları ülke çağına yayılan sağ sol karşıtlığının işçiler arasında yansımalarıdır. 1974-1975 yılları arasında “Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri”nde büyük boyutla işçi olayları olmamışken I. ve II. Milliyetçi Cephe Hükümetleri zamanında adı geçen iş yerlerine birçok partili taraflar yerleştirilmiştir. Ancak bu dönemde zaman zaman partililerin işe alınmasına karşı çıkılsa da büyük çapta bir tepki verilmemiştir. Yine 1978 ve 1979 yıllarında adı geçen “Birliklerde” büyük oranda işçi çıkarılmış yerlerine de aynı oranda işçi alınmıştır. Bu süreçte de birliklerde çalışan işçilerden herhangi bir tepki gelmemiştir. Fakat 1980’e gelindiğinde Demirel Hükümeti radikal uygulamalara geçerek Birlikleri temizlemeye çalışmış ve büyük oranda işçi kitlesini aynı anda işten çıkarmıştır. Bu toplu işten çıkarmalar karşısında işçilerin tavrı sert olmuştur. İşçilerin de tavrının sertleşmesiyle olaylar direniş, fabrika işgalleri ve çatışmalara dönüşerek kentin tamamına yayılmıştır. Bakınız; Yıldırım Koç, “*Türkiye’de 1974-1980 Döneminde Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinde İşçi – İşveren İlişkileri*”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 38, Sayı: 3-4, 2011, s.383-384.

⁵⁶⁰ Vedat Pekel, “*a.g.m.*”, s.12.

⁵⁶¹ “Hükümet Dengesini Mi Yitirdi?”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Şubat 1980.

⁵⁶² “Tariş’te Direnişe Geçen İşçilere Polis Müdahale Etti, Biri Polis Dört Kişi Yaralandı”, **Aydınlık Gazetesi**, 19 Ocak 1980.

koymuşlardır. Bu olaylarda da iki polis kırk işçi yaralanmış, çok sayıda işçi gözaltına alınmıştır. Olaylar daha sonra Çiğli ve Cumhuriyet Mahallelerine sıçramış ve bazı evlerden polislere ateş açılmıştır. Ateş açan silahlı kişiler Örnekköyü Mezarlığının arkasındaki dağlara kaçmışlar ve sonradan yakalanmışlardır. Tariş'te tüm tesislerde üretim durmuş, işçiler ve aileleri protesto yapmışlardır. Protestolara destek için Gültepe Belediyesi'nde çalışan 390 işçi, işlerini bırakmıştır. Olaylarda 275 kişi gözaltına alınmıştır.⁵⁶³

Tariş olayları Hergün Gazetesi'nde ise “TKP İzmir’de iç savaş provası yaptı” başlığı atılarak verilmiştir. Anlatılan olaylar Aydınlık ve Cumhuriyet Gazetesi ile örtüşse de farklı bir görüş olarak TKP'nin Tariş'teki komünistlerin İzmir’de iç savaş provası yaptıklarını ve polis başta olmak üzere jandarma ile çatışıp dağlara çekildiklerini ifade etmiştir.⁵⁶⁴ Olaylar Ege Üniversitesi'ne de sıçramış öğrenciler Tariş olaylarını kınamak için üniversite içerisinde büyük bir gösteri düzenlemişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümü daha sonra Ankara – İzmir karayoluna çıkmışlar ve burada yolu kapatarak ateşe vermişlerdir. Protesto yüzünden uzun bir müddet kapalı kalan yolu açmak için gelen polisler ile öğrenciler arasında silahlı çatışmalar çıkmıştır. Ayrıca Ege Üniversitesi kampusuna çekilen öğrenciler, yurdun penceresinden ateş etmeye devam etmişlerdir. Olaylar sırasında bir jandarma eri ve iki polis ağır olmak üzere beş öğrenci yaralanmıştır. Güvenlik güçleri çevrede yaptıkları araştırmalar neticesinde dört bubi tuzağı bulmuş ve etkisiz hale getirmişlerdir. İlaveten Ege Üniversitesi kampusu ve öğrenci yurtları polis tarafından ele geçirilerek olaylarla ilgisi olduğu iddia edilen 70 öğrenci gözaltına alınmıştır. Operasyon 7 saatten fazla sürmüş, üniversite kampusu kontrol altına alındıktan yapılan operasyon tamamlanmıştır.⁵⁶⁵

İzmir Valisi Nazmi Çengelci yapılan aramaların yasalar çerçevesinde gerçekleştiğini söylemiş, aramalarda iki tabanca bulunduğunu, güvenlik kuvvetlerine karşı koyan

⁵⁶³ “Tariş'te Çıkan Çatışmada 40 Kişi Yaralandı”, **Aydınlık Gazetesi**, 23 Ocak 1980.

⁵⁶⁴ “TKP İzmir’de İç Savaş Provası Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Ocak 1980; Mecliste konuşma yapan dönemin İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil sıkıyönetimin uzatılması ve bazı illerin de sıkıyönetim kapsamına alınmasıyla alakalı yaptığı konuşmada İzmir – Tariş olaylarına değinmiştir. Sıkıyönetim dışında bulunan bazı illerde olayların endişe verici boyuta ulaştığını söyleyerek şöyle demiştir: “Sıkıyönetim uygulanan illerde gerçekleştirilemeyen bir takım eylemler bu illerde dışında denenmeye çalışılmış, aşırı sol fraksiyonların birçok taraftarı bu illerde kesif bir faaliyete geçmişlerdir. Bu illerimizden birisi de İzmir’dir.” diyerek İzmir-Tariş'te yaşanan olayları gün gün anlatmıştır. Daha ayrıntılı bilgi için; **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, C.1, Birleşim: 3, Oturum: 1, 20.02.1980, s.102-104.

⁵⁶⁵ “Komünist Öğrenciler Polis ve Askerle 7 Saat Süren Silahlı Çatışma Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

komünistlerin gözaltına alındığını bildirmiştir. Bu söylemlerine ilaveten görevini taraflı yürüttüğü yolundaki iddiaların asılsız olduğunu belirterek o günkü basına yansıyan konuşmasında şöyle demiştir:

“Ben, devletin ve hükümetin valisiyim. Kesinlikle yasadışı bir işlem yapmadım. Yapmaya kalkışan olursa, bunu önlemeyi de baş görev sayarım. Tariş operasyonu, yasalar çerçevesinde yapılmıştır.”

Vali Çengelci arama emrini kimin verdiği konusunda açıklamaya yapmayacağını belirtmiş ve güvenlik güçlerinin nerede ne zaman arama yapacağı yasalarda gösterildiğini söylemiştir.⁵⁶⁶ Bu olaylar hakkında İzmir Emniyet Müdürü Yılmaz Sezgin ise Tariş’in çeşitli ünitelerinde meydana gelen olayları işçilerin değil, TKP’nin komünist militanlar tarafından çıkarıldığı ve işçilerin eylemlere zorla itildiğini, gözaltına alınan 275 işçiden 200’ünün serbest bırakıldığını, çoğunluğunu TKP’li militanların oluşturduğu 75 komünist hakkında soruşturma açıldığını söylemiştir. Emniyet Müdürü Sezgin, devletin güvenlik güçlerine karşı silah ve taş kullanan kim olursa olsun mutlaka adalete verileceğini belirtmiştir. Öte yandan Tariş olaylarını protesto için kentin değişik yerlerine asılmış çeşitli sloganlar yazılı 3 bombalı pankart güvenlik güçleri tarafından etkisiz hale getirilerek indirilmiştir.⁵⁶⁷ Milliyetçi Hareket Partisi Genel Sekreteri Necati Gültekin, CHP’li bazı parlamenter ve yöneticilerin komünist militanları koruduklarını söylemiş ve şöyle devam etmiştir:

“... DİSK isimli güdümlü kuruluşun öncülüğünde Türkiye çapında uygulanması gereken komünist ihtilal hareketinin ön provalarından biri daha İzmir’de yapılmış, işçi eylemleri olarak başlayan üniversiteye ve şehre de yayılarak bütün şehre de yayılarak bütün şehir iç harp alanına çevrilmiştir. Bütün bunlara sebep emniyet kuvvetlerinin TARIŞ’te arama yapmak istemesi olmuştur.”⁵⁶⁸

26 Ocak’ta DİSK, “Demokrasi Mücadelesi Yürüyüş Mitingi” düzenlemiştir. Bu mitinge DİSK’e bağlı sendikalar ve TMMOB’ne bağlı odalar birçok dernek ile

⁵⁶⁶ “İzmir Valisi Çengelci: Ben Devletin Valisiyim”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

⁵⁶⁷ “Tariş Olayları Arkasında TKP Militanları Olduğu Bildirildi”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

⁵⁶⁸ Necati Gültekin, “CHP Yöneticileri İzmir’de Silahlı Çeteleri Destekliyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1980.

beraber gençlik kuruluşları da katılmıştır.⁵⁶⁹ Bağımsız Çelik – İş Sendikası Genel Başkanı Şükrü Korkmazgider, Türk İstiklal Marşı yerine komünist enternasyonal söyleyenlerin Türk işçisini temsil edemeyeceklerini belirtmiştir.⁵⁷⁰ Türk – İş 3. Bölge Temsilcisi Ertuğrul Bulmamış, TARIŞ'te çirkin bir oyunun tezgâhlandığını belirtmiş “*Sendikacılık adına, işçi adına, bir takım komünist militanlar Türk ekonomisinin dev tesisini tahrip etmektedirler*” demiştir. Ayrıca TARIŞ Eski Genel Müdürü Erdinç Gönenç, CHP İzmir İl Başkanı Sedat Akman'ı TARIŞ konusunda açıklama yapmaya çağırmıştır. Ertuğrul Bulmamış, TARIŞ'te oynanmak istenen oyunun açık olduğunu, üzücü olanın TARIŞ işçilerinin yasadışı bir direnişe sürüklenmiş olmaları olduğunu belirtmiştir.⁵⁷¹ Türk – İş 3. Bölge Temsilcisi Bulmamış TARIŞ olayları ile dikkat çekici açıklamalarda bulunarak özetle şunları söylemiştir:

“Baskı altında tutulan işçiler arasında önce Türk – İş’e bağlı sendikaların üyeleri de bulunmaktadır. Bu işçiler temsilciliğimize başvurarak iş yerlerinde can güvenliklerinin kalmadığını belirtmekte yeniden kendi sendikalarına dönmek istediklerini duyurmaktadırlar.”

Ertuğrul Bulmamış, DİSK'in ve arkasında bulunduğunu söylediği TKP'nin İzmir'de eriyen güçlerini yeniden kazanmak için işçileri sokağa döktüğünü söylemiştir.⁵⁷²

Polisin işyerlerini aramalarına tepki göstermek için fabrikayı işgal eden işçilerin bu direnişi gerektiğinden fazla uzattığını sol fraksiyonlara yakın olan Yurt ve Dünya Dergisi de eleştirmiş ve Ocak 1980 yılının 19. Sayısında şu ifadelere yer verilmiştir:

“Polisin işyerlerine saldırısına tepki olarak başlayan fabrikaların işgali gereğinden fazla uzamış ve bir anlamda amaçsız hale gelmiştir. İşyerlerine yönelik yasa dışı bir saldırıyı protesto amacını taşıyan işgal 9 gün sürdürülmek suretiyle asıl amacından uzaklaştırılmış, hareketin o noktasına gerekli olmayan iş güvencesi isteme talebine dönüştürülmüş,

⁵⁶⁹ “DİSK'in İzmir Mitinginde Mark ve Lenin'in Portreleri Taşındı”, **Hergün Gazetesi**, 27 Ocak 1980.

⁵⁷⁰ Şükrü Korkmazgider, “Komünist Marşını Söyleyenler Türk İşçisini Temsil Edemez”, **Hergün Gazetesi**, 28 Ocak 1980.

⁵⁷¹ Ertuğrul Bulmamış, “TKP ve DİSK Eriyen Güçlerini Kazanmak İçin TARIŞ'de Çirkin Bir Oyun Oynuyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1980.

⁵⁷² Ertuğrul Bulmamış, “TKP ve DİSK Eriyen Güçlerini Kazanmak İçin TARIŞ'de Çirkin Bir Oyun Oynuyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1980.

ne var ki bu da sağlanamadan işbaşı yapılmıştır. İşçilerin kendiliklerinden işbaşı yapmaları kamuoyunda olumlu karşılanmışsa da uzayan süre bir zaaf teşkil etmiştir. Bu zaaf TARİŞ yönetimi tarafından iyi değerlendirilmiştir. Eylem sırasında basına ilanlar verilerek işbaşı çağrısı yapılmış ve aksi takdirde iş akitlerinin İş Yasası'nın 17. Maddesine göre feshedileceği duyurulmuştur.”⁵⁷³

Ticaret Bakanı Halil Başol da TARİŞ'ten işçi çıkarılmayacağı ayrıca yeni işçiler alınmayacağı yönündeki beyanlarından sonra işçiler protesto gösterilerinden vazgeçip iş başı yapmışlardır. Fakat bu açıklamayı takiben bir hafta sonra Ticaret Bakanlığı TARİŞ'in tüm işletmelerinde üretimin durdurulmasına bununla birlikte birçok işçinin de işten çıkarılmasına karar vermiştir. Ayrıca TARİŞ Genel Müdürlüğü aldığı karar ile üretimin durdurulduğu ve çalışmaların yapılmayacağını İzmir gazetelerinde yayınlattığı ilan ile belirtmiş, ilaveten bütün işçilerin “İş Akidlerinin feshedildiğini” yayınlamıştır. Bu ilan üzerine bütün işçiler TARİŞ'i işgal etmişlerdir.⁵⁷⁴ Ayrıca TARİŞ'e bağlı işyerlerinde işçilerin, genel müdürlük ve yönetim kurullarının kapatma kararına rağmen üretimi sürdürmekte direnmeleri üzerine TARİŞ işyerlerinde elektrikler kesilmiş böylece üretim durdurulmuştur. Daha sonra bir haftalık tatile giren TARİŞ işletmelerinin çeşitli üniteleri güvenlik kuvvetleri tarafından boşaltılmaya başlanmıştır. Yağ kombinasyonundan sonra, üzüm işletmesi önünde tertibat alan polis içeride bulunanları dışarı çıkarmaları için ihtarda bulunmuş ancak işçiler bu isteğe uymamışlardır. Bu nedenle işletmenin kapılarını panzerle kıran güvenlik kuvvetleri, işçilere yarım saat mühlet vererek dışarı çıkmalarını istemiştir. Bazı işçiler tanınan sürede işletmeyi terk etmiş, terk etmeyenler ise polis tarafından gözaltına alınmış, 10 kişide hafif yaralanmıştır.⁵⁷⁵ Çiğli İplik Fabrikası'nın işgalini sonlandırmak için giden güvenlik güçlerinin yolu barikatlarla kesilmiş ve maskeli kişilerle uzun süreli çatışmalar yaşanmıştır. Olay da

⁵⁷³ Vedat Pekel, “a.g.m.”, s.13-14.

⁵⁷⁴ Yıldırım Koç, “a.g.m.”, s.389; ; TARİŞ olaylarına sol fraksiyonların katılmasıyla birlikte işçi ayaklanmaları Yurdun bazı noktalarına yayılmıştır. Hergün Gazetesi ise özellikle TKP'nin çatışmayı “Öğrenci Hareketi” boyutundan çıkarıp “İşçi Hareketi” boyutuna taşımak olduğunu iddia etmiştir. Bknz: “TKP'nin Emri Üzerine İşçi Eylemleri Hızlandı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Şubat 1980.

⁵⁷⁵ “Tariş'in Bütün Üniteleri İşgalci İşçilerden Kurtarılmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 8 Şubat 1980; Tariş'in boşaltma işlemi sırasında üzüm işletmesindeki işçilerin güvenlik güçlerine direnmiş ve bu direniş sonucunda 600 civarında işçinin gözaltına alındığı iddia edilmiştir. Bknz: “Binlerce Tariş İşçisi Huzursuz”, **Aydınlık Gazetesi**, 8 Şubat 1980; Ayrıca TARİŞ Genel Müdürlüğü ve Yönetim Kurullarının “Tariş İşçilerine Açık Duyuru” ilan metni Hergün Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Ayrıntılı Bilgi için: “Tariş İşçilerine Açık Duyuru”, **Hergün Gazetesi**, 7 Şubat 1980, s.5.

birisi polisi, 15 kişi yaralanmıştır. Yaklaşık 500 kişi gözaltına alınmıştır.⁵⁷⁶ Kentin değişik yerlerinde mitingler yapılmış ve yer yer silahlı çatışmalar yaşanmıştır.⁵⁷⁷ Hergün Gazetesi, sıkıyönetim bölgesi dışında kalan İzmir için komünistlerin ihtilal provası yaptıkları şehir haline geldiğini iddia etmiştir.⁵⁷⁸ Cumhuriyet Gazetesi ise AP İl Binasının basılıp bombalandığını ve MİSK temsilcisinin kurşunlandığını, iki benzin istasyonunun yakılmak istendiğini, kentin çeşitli yerlerinde silahlı ve bombalı eylemler yapıldığını yazmıştır.⁵⁷⁹ Olayların ileriki günlerdeki devamında daha önce fabrikayı direnmeden boşaltan Pamukyağı Kombinası işçileri tekrar fabrikayı ele geçirmişlerdir. 4-5 saat süren çatışmalar sonucunda işçiler fabrikayı terk etmek zorunda kalmışlardır.⁵⁸⁰ 14 Şubat'ta ise Çiğli İplik Fabrikasına 10 bin civarındaki askeri güç ile birlikte polisler⁵⁸¹ fabrikayı kuşatmış ve tank, top ve panzer desteği ile birlikte silahlı çatışmalar sonucunda güvenlik kuvvetleri fabrikaya girmiş 1500 kişi gözaltına alınmıştır. Bu çatışmalarda bir jandarma eri ile üç polis memuru yaralanmıştır. Olaylar sonucunda DİSK genel grev kararı almıştır.⁵⁸² Sol fraksiyonlar tarafından İzmir'in bazı mahallerinde güvenlik güçleri ile sokak çatışmalarına girilmiştir. Bazı dükkânlara zorla kepenk kapatılmıştır. 17 Şubat'ta ise Gültepe semtinde operasyon düzenleyen güvenlik kuvvetlerine, komünistler uzun namlulu silahlarla ateş açmışlar ve 3 polis hayatını kaybetmiştir. Operasyon on buçuk saatte tamamlanmıştır.⁵⁸³

Sonuç olarak işçi çıkarmalarına tepki olarak başlayan protestolar TARİŞ'e yerleştirildikleri anlaşılan "Dev – Yol", "Türkiye Devrim Komünist Partisi İnşa Örgütü", "Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi", "Dev – Kurtuluş", "Türkiye Devriminin Yolu", "Kıvılcım Sosyalist Gençler Birliği", "İlerici Gençler Derneği",

⁵⁷⁶ "Tariş Olayları Yaygın Çatışmalara Dönüştü", **Cumhuriyet Gazetesi**, 11 Şubat 1980; Burada bir polis kaldırdığı hastanede hayatını kaybetmiştir. Bknz: "İzmir Olaylarında Yaralanan Polis Memuru Kurtarılamadı", **Hergün Gazetesi**, 10 Şubat 1980.

⁵⁷⁷ Vedat Pekel, "a.g.m.",s.15.

⁵⁷⁸ "DİSK İzmir'de İç Savaş Kıvılcımını Çakmaya Çalışıyor", **Hergün Gazetesi**, 9 Şubat 1980; Bu olaylar aynı sağ ve sol grupların kendilerine kurtarılmış mahalleler oluşturması gibi bir duruma dönüşmüştür. Fabrikalar işçiler tarafından işgale uğrarken güvenlik güçleri operasyon yapıp fabrikaya hâkim oluyor. Sonra yine işçiler işgal ediyor. Güvenlik Güçleri yeniden operasyon yapıp tekrardan fabrikaya hâkim oluyor. Bu olaylar böyle birkaç sefer tekrarlanıyor.

⁵⁷⁹ "İzmir'de Olaylar Sürdü, AP Binası Bombalandı", **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Şubat 1980; İzmir'deki Tariş olaylarını protesto amacıyla Ankara ODTÜ, İzmir Ege Üniversitesi'nde boykota gidilmiş, İstanbul'da da Kadıköy de aynı amaçla bazı işyerlerinin tehditle açtırılmadığı bildirilmiştir. **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Şubat 1980.

⁵⁸⁰ Vedat Pekel, "a.g.m.",s.15-16.

⁵⁸¹ "TARİŞ Boşaltıldı, 1500 Kişi Gözaltına Alındı", **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

⁵⁸² "TARİŞ'te Operasyon Sona Erdi, İzmir'de Genel Grev Başlattılar", **Hergün Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

⁵⁸³ "Evlerden Polise Ateş Açtılar, 3 Polis Öldürüldü", **Hergün Gazetesi**, 17 Şubat 1980.

“Dev – Sol” ile birlikte Türkiye Komünist Partisi yanlısı olan; “Marksist”, “Leninist”, “Partizan” isimli illegal örgütlerin ve bazı legal sendika ve kuruluşların da müdahil olmasıyla sokak çatışmalarına dönüşmüştür.⁵⁸⁴ Bu çatışmalar ve protestolar tüm yurda yayılmak istenmiştir.

Dönemin İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil meclis konuşmasında olayların bilançosunu şöyle açıklamıştır:

“22 Ocak 1980 tarihinden bugüne kadar İzmir’de cereyan eden olaylarda toplam olarak 4 polis memuru şehit edilmiş, 1 terörist, 1 öğretmen, 1 işçi vatandaşı olmak üzere 7 kişi ölmüş, 57 güvenlik görevlisi, 2 asker, 40 öğrenci, 9 işçi, 7 normal vatandaş ve 5 terörist olmak üzere toplam 115 kişi yaralanmıştır. Olaylar sonunda; 1 uzun namlulu otomatik sten, 43 tabanca, 330 molotof kokteyli, 6 bomba, 3 dinamit lokumu, saniyeli fitil ve füyeler, 5 av tüfeği, birçok mermi, 1 boğma zinciri ve 1 balta ele geçirilmiştir. Tüm olaylar sonunda 2614 kişi yakalanmış, bunlardan 493 kişi gözaltına alınmıştır.”⁵⁸⁵

Bu olaylarla ilgili birçok eleştiri dönemin gazeteleri olan Cumhuriyet, Aydınlık ve Hergün Gazeteleri tarafından yapılmıştır. Yaşanılan olaylar bu üç gazete tarafından benzer şekilde verilmiştir. Fakat Hergün Gazetesi olayları tam olarak aktarmakla birlikte diğer gazetelerden farklı olarak CHP’nin TARIŞ olaylarını çıkardığı iddia edilen sol örgüt üyelerini Ecevit döneminde işe alındığı ve olayları çıkaran “militan” diye adlandırdığı kişileri koruduğunu iddia etmiştir.⁵⁸⁶ Ancak

⁵⁸⁴ Mustafa Gülcügil, “Meclis Konuşması”, **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, C.1, Birleşim: 3, Oturum: 1, 20.02.1980, s.104.

⁵⁸⁵ Mustafa Gülcügil, “Meclis Konuşması”, **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, C.1, Birleşim: 3, Oturum: 1, 20.02.1980, s.104.; Bu meclis konuşması bazı illerin sıkıyönetime alınması içindi. Çünkü o dönemde İzmir sıkıyönetim ilan edilen iller arasında değildi. Bu olaylardan sonra İzmir’de de sıkıyönetim ilan edilmiştir. Ayrıca bazı eylemciler 10 yıl gibi bir süre ile hapis cezası almıştır. Sokak eylemlerine katılan, barikatlar kuran ve güvenlik güçleriyle çatışanlardan idam cezası alanlarda olmuştur. Bu cezaları alanlardan 2 kişi 1984 yılında infaz edilmiştir. Bu kişiler İlyas Has ve Hıdır Aslan’dır. Bakınız: Çiğdem Oğuz, “32 Yıl Önce Bu Ay: Tariş Olayları”, <https://web.archive.org/web/20160304083236/http://www.yarinlar.net/sayi-33-ocak-2012/32-yil-once-bu-ay-taris-olaylari.html>, Erişim Tarihi: 29.03.2021.

⁵⁸⁶ Hergün Gazetesi’nde TARIŞ olaylarının başlangıcından itibaren CHP’nin bu olayları çıkaranları muhafaza ettiği yazılmıştır. Hergün Gazetesi’nden birkaç örnek verecek olursak: “İşçiye Maaş Vermeyen CHP’li Belediyeler Militan Besliyor”, **Hergün Gazetesi**, 19 Şubat 1980; “DISK’in Komünist Militanları Yerleştirdiği Yerlerin Başında CHP’li Belediyeler Geliyor”, **Hergün Gazetesi**, 19 Şubat 1980; Ayrıca TARIŞ olaylarında CHP Belediye Başkanı Aydın Erten’de katılmıştır. Bu olaylar neticesinde gözaltına alınmıştır. Bakınız: Çiğdem Oğuz, “32 Yıl Önce Bu Ay: Tariş Olayları”, <https://web.archive.org/web/20160304083236/http://www.yarinlar.net/sayi-33-ocak-2012/32-yil-once-bu-ay-taris-olaylari.html>, Erişim Tarihi: 29.03.2021.

ilginçtir ki Aydınlık ve Hergün Gazetelerinde olayların yorumlanması neredeyse aynı perdeden yapılmıştır.

Bu birkaç köşe yazısından anlayabiliriz.

Enver Altaylı Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şöyle demiştir:

“Bugünkü gazetelerde çok satan gazeteler. ‘Asker Tariş’e girdi.’ ‘Tariş kurtarıldı.’ gibi başlıklar vardı. Sanki ordu bir meydan muhaberesi kazanmış! Aslında ortada ne meydan muhaberesi var. Ne de kazanılan bir zafer. ‘Komünist ihtilal yapıyorum’ inancı ile devlete başkaldırmış eşkiyanın işgal ettiği fabrikaya, güvenlik kuvvetlerinin girmesi bahis konusu.”⁵⁸⁷

Aydınlık Gazetesi ise DİSK’i eleştirerek TKP’nin “genel grev” adı verilen anarşi çağırısı üzerine geliştirilen terör yeni aşamalara ulaştırılmak istendiği ve DİSK yöneticisinin konuşmasındaki amaçlarının açık olduğu, “bölgede dengeyi değiştirmek” yani Türkiye’yi Afganistan’a benzetmek için zayıf düşürmek olduğunu yazmıştır.⁵⁸⁸ Doğu Perinçek’te Aydınlık Gazetesi’ndeki köşe yazısında şöyle demiştir:

“DİSK Genel Başkanı Baştürk en sonunda baklayı ağzından çıkardı. 13 Şubat günü Spor ve Sergi Sarayında yaptığı konuşmada, ‘Bölgemizde dengeyi değiştirmek’ için mücadele ettiklerini açıkladı. Hayat pahalılığı, işten atılmalar, memur kıyımları vb. bütün bunlar ‘genel grev’ siyasetinin görünüşteki gerekçesi. Aslında koparılmak istenen gürültü, gelip şu üç kelimedede düğümleniyor: ‘Bölgemizdeki dengeyi değiştirmek’”⁵⁸⁹

⁵⁸⁷ Enver Altaylı, “Tek Çözüm Yolu”, **Hergün Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

⁵⁸⁸ “Elele Verelim”, **Aydınlık Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

⁵⁸⁹ Doğu Perinçek, **Aydınlık Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

Yine Aydınlık Gazetesi'nde DİSK'in maceracı tutumu TARİŞ'teki işçi mücadelesini başarısızlığa yol açtığını ve maceranın bedelinin işçilere ödetildiği manşette yazılmıştır.⁵⁹⁰

Taha Akyol ise Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şöyle demiştir:

“Hükümet devlet kadrolarını faşistleştiriyormuş. Bir kuyruklu yalan daha! TARİŞ'e kimlerin yerleştirildiğini Ecevit, Ticaret eski Bakanı'na verilen raporlardan öğrense çok iyi eder. MHP zamanında TARİŞ'in faşistleştirildiğini söyleyip dururlar. Ecevit iktidarının kanunsuz kıyımları karşısında MHP'li işçiler polise kurşun mu sıktılar, jandarmayla çatışmaya mı girdiler, bomba mı attılar, balyaları mı yaktılar? Ecevit, kendine ve iktidarının meşruluğuna güveniyorsa TARİŞ hakkında kendi Ticaret Bakanına verilen raporu ya açıklasın veya böyle bir rapor olmadığını söylesin.”⁵⁹¹

TARİŞ olayları 1980'in Ocak ve Şubat aylarını meşgul etmiş büyük olaylardan birisidir. Ülke günden güne darbeye doğru adım adım giderken toplumsal olayların yanında siyasi cinayetlerde devam etmiştir. 11 Nisan 1980'de Ümit Kaftancıoğlu öldürülmüştür.

5.1 Ümit Kaftancıoğlu'nun Öldürülmesi

1980 yılında Türkiye'de kaos ortamı devam etmiş, Şubat-Mart ayları siyasi cinayetlerin yanında işçi ayaklanmalarıyla geçmişti. Bu toplumsal ayaklanmalar güvenlik kuvvetleri tarafından bastırılmıştır. Türkiye 1980'in Nisan ayına girerken de siyasi cinayetlerle çalkalanmaya devam etmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi Ağrı İl Müteşebbis Heyeti Üyesi Mustafa Kılıçarslan evinden işine giderken 2 komünist tarafından silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür. Bunun üzerine Ağrı'da büyük çapta olaylar çıkmış ve bastırılması için askeri birliklerden yardım istenmiştir. Ayrıca çıkan olaylar neticesinde bütün okullar süresiz tatil edilmiştir. MHP üyesi Şahin Balantekin'in evine ise kimliği tespit edilemeyen komünistler tarafından bomba konulmuş olay yerine gelen polisler

⁵⁹⁰ “Manşet”, **Aydınlık Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

⁵⁹¹ Taha Akyol, “Ecevit'in Gerçek Yüzü”, **Hergün Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

inceleme yaparken bomba patlamış ve iki polis hayatını kaybetmiştir.⁵⁹² Bir diğer siyasi cinayet ise Ortadoğu Gazetesi yazarlarından ve MHP İl Eski Basın Sözcülerinden birisi olan İsmail Gerçeksöz işe gitmek için Kadıköy Acıbadem semti Dört Yol durağında vasıta beklerken iki komünistin silahlı saldırısı sonucu öldürülmüş, oğlu İbrahim Gerçeksöz ise bu olaydan yaralı olarak kurtulmuştur. Hergün Gazetesi katillerin olay yerine “30 Mart – 6 Nisan Devrimci Şehitler Haftası” DEV-SOL imzalı yazılı bir bildiri bıraktığını iddia etmiştir.⁵⁹³ Bu olay üzerine Ülkücü Gazeteciler Cemiyeti Genel Başkanı Yaşar Okuyan verdiği demeçte şunları söylemiştir:

*“Komünist ve bölücü çeteler bugün de cemiyetimizin üyesi ve Haysiyet Divanı Başkanı değerli gazeteci – yazar İsmail Gerçeksöz’ü şehit etmişlerdir. Ortadoğu Gazetesi yazarı olan değerli meslektaşımızı şehit edenler aslında onun şahsında Türk devletine, Türk fikir hayatına kurşun sıkmışlardır. Hükümet derhal diğer ülkücü gazeteci arkadaşlarımızda dâhil olmak üzere değerli gazeteci ve dava adamı İsmail Gerçeksöz’ün katillerini yakalamalı ve adaletin pençesine teslim etmelidir. Hükümetin ayrıca gazetecilerin can ve mal güvenliklerini sağlama, gazetecilere tabanca taşıma ruhsatı verilmesi gazete binalarında etkin koruma tedbirleri alınması konularında acil ve etkili kararlar almalıdır.”*⁵⁹⁴

Enver Altaylı ise Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında İsmail Gerçeksöz’ün öldürüldüğü haberinin ardından bir takım iddialarda bulunmuştur:

“CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit artmış tikleri, kararmış suratı ile ‘neden ülkücüler için vur emri verilmiyor’ diye tepindi. Aradan bir gün geçmeden İstanbul’da 9 ülküdaşımız şehit edildi. Bu sabah kendisini yıllardır tanıdığım, Almanya’da omuz omuza mücadele verdiğim dostum İsmail Gerçeksöz’ün şehadet haberini aldım. Ecevit’in emrindeki idam mangaları verilen emri yerine getirmiş oldular böylece... Ne zaman Ecevit, ağzından köpükler saçarak, kaşı gözü oynayarak ülkücülere

⁵⁹² “MHP Ağrı İl Teşkilatı Kurucusu Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 1 Nisan 1980.

⁵⁹³ “Gazeteci Yazar Gerçeksöz Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

⁵⁹⁴ Yaşar Okuyan, “Gerçeksöz’ün Şahsında Türk Fikir Hayatına Kurşun Sıkıldı”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

saldırılmışsa, hemen akabinde masum ülküdaşlarımızın şehit edildiklerini görüyoruz.”

Açıklamalarından sonra Türkiye’de oynanan oyunların ve oyunların kimler tarafından sahnelendiğini bir takım iddialarda bulunarak şöyle anlatmıştır:

“Marksist – Leninist bir sistem değişikliği yani komünist ihtilal yapılmak isteniyor. Türkiye’nin milli birlik ve beraberliği, Türk Devleti’nin toprak bütünlüğü parçalanmak isteniyor. Türkiye komünist Partisi ve bu Sovyet beşinci kolu ile birlikte hareket edenler, kökü dışarıda olan bir yığın sol ve bölücü fraksiyon; TİP, TSİP KOMKAR, Kürdistan Demokrat Partisi, Apocular, CHP içinde bunlarla müşterek hareket kimseler.”

Aynı köşe yazısının devamında CHP’nin Komünistler ve bölücülerle birlikte hareket ettiği iddialarında bulunarak:

“Almanya’da Sovyet beşinci kolu TKP tarafından bölücülük faaliyetleri göstermesi için kurulan KOMKAR’ın baş müşaviri Jurgen Roth’dur. Bu adam Türkiye’deki bölücülük hareketlerine karıştığı için Türkiye’den sınır dışı edilmiştir. Ecevit son Almanya gezisi sırasında bu KGB ajanı ile iki gece beraber olmuş ve kendisi ile uzun görüşmeler yapmıştır. Kim söylüyor bunu, adı geçen KGB ajanının kendisi ilan ediyor. CHP Genel Başkanı Türk Devleti’nin ülke ve millet bütünlüğüne karşı yürütülen karanlık tertiplerin içindedir. Bir zamanlar, Kürdistan Demokrat Partisi’nin Türkiye kolunu kurduğu için sıkıyönetim mahkemesi tarafından yargılanan Şerafettin Elçi bu adam tarafından bakan yapılmıştır. Hasta olmadığı halde hastalığı ancak yurt dışında tedavi edilebilir diye rapor alarak Türkiye dışına gittiği ve burada Rus kuklası bölücülerle görüşmeler yaptığı iddia edilen Ecevit tarafından bakan yapılmıştır. Türkiye’de oynanan oyun bellidir. Türkiye bölünmek isteniyor. MHP’yi, Türk Ordusunu, Güvenlik Kuvvetlerimizi, kendilerine engel kabul eden komünist – bölücü ittifakı ve bu ittifakın destekçileri ülkücülere saldırıyorlar.”⁵⁹⁵

⁵⁹⁵ Enver Altaylı, “Oyunun Adı”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

Yoğun siyasi cinayetlerin olduğu bu zamanlarda Alparslan Türkeş, “devletin güvenlik kuvvetleri mensuplarına, subaylarımıza, astsubaylarımıza, erlerimize, polislerimize ve MİT görevlilerine karşı suikast ve saldırıların yoğunlaşması ve MHP’li yönetici ve mensuplarına yönelik saldırıların aynı şiddette devam etmesi, ülkemizin geleceği açısından ciddi endişelere sebep olmaktadır” demiştir.⁵⁹⁶

Çünkü MHP Ağrı İl Gençlik Kolları üyesi Cemil Kılıçarslan, Ağrı Belediyesi önünde bir grup komünist tarafından öldürülmüştür.⁵⁹⁷

Taha Akyol ise Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında terörle mücadelede ve Ortadoğu Gazetesi yazarı İsmail Gerçeksöz cinayetine tepkisinden sonra siyasi cinayetlerin neden işlendiğini yerinde bir tespit yaparak şöyle değerlendirmiştir:

“Anlaşılan odur ki komünist caniler ‘vurduğu yerden ses getirecek’ hedeflere yönelmektedirler. Daha büyük yankı yapacak kişiler seçiliyor. Mehmetçiğin kurşunlanmaya başlaması da bundandır. Artık dükkânlar basılarak birden fazla adam öldürülmektedir. Taktik, amaç hep aynı; ses getirmek. Yani daha büyük yankılar uyandırmak, tedirginliği, huzursuzluğu, tehevürü yaygınlaştırmak, devlete güvensizlik duygusunu derinleştirmek! Son zamanlarda polise yönelen saldırıların, karakol baskınlarının da birden bire arttırılmasının amacı aynıdır. Nitekim polisin ortaya çıkardığı bir hücrenin, çok sayıda polis ve yüksek rütbeli subay vurmaya amaçladığı anlaşılmıştır. Komünist terör, şehir gerillası metotlarıyla az kuvvet kullanarak büyük çapta dehşet uyandırmaya çalışıyor.”⁵⁹⁸

Taha Akyol’un bu tespiti üzerine Ticaret Bakanlığı Müsteşar Muavini Bülent Öztürkmen makam arabasında uğradığı silahlı saldırı sonucu ağır yaralandı. Makam şoförü Hüseyin Gençoğlu da başından aldığı kurşunlarla olay yerinde komaya girdi.⁵⁹⁹ Bu suikaste ilaveten Tokat’ın Niksar İlçesi Cumhuriyet Savcısı Nihat Gerçek kimliği belirlenemeyen bir kişinin açtığı ateşle öldürülmüştür.⁶⁰⁰

⁵⁹⁶ Alparslan Türkeş, “Anarşinin Kaynağında Komünizm ve Bölücülük Vardır”, **Hergün Gazetesi**, 7 Nisan 1980.

⁵⁹⁷ “MHP Ağrı İl Gençlik Kolları Üyesi Kılıçarslan Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 8 Nisan 1980.

⁵⁹⁸ Taha Akyol, “Terör Hangi Safhada?”, **Hergün Gazetesi**, 8 Nisan 1980.

⁵⁹⁹ “Aydınlık Hedef Göstermişti! Ticaret Bakanlığı Müsteşar Muavini Öztürkmen Vuruldu”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1980; Hergün Gazetesi’nin aynı haberinde Aydınlık Gazetesi’nin ülkücüleri

Taha Akyol ise bir diğerk köşey yazısında tespitlerinin doğru olduğunu şuy şekilde belirtmiştir:

“Ticaret Bakanlığı Müsteşar Muavini Bülent Öztürkmen’in maruz kaldığı alçakça tecavüz maalesef iki gün önce yazdıklarımı doğrulamıştır. ‘Terör Hangi Safhada?’ başlıklı yazımda komünist eşkıyanın toplumda daha büyük yankılar meydana getirmeye çalıştığını ve bu yüzden de ‘ses getirecek’ hedeflere yöneldiğini belirtmiştim.”⁶⁰¹

Taha Akyol tespitlerinde haklı çıkmış ve teröristler ses getirecek hedeflere yönelmişler ve cinayete kurban her hedef Türkiye’de infiale sebep olmuştur. Bu hedeflerden biride TRT prodüktörlerinden Ümit Kaftancıoğlu olmuştur. Mecidiyeköy’deki evi önünde özel aracına bineceği sırada iki kişinin silahlı

hedef gösterdiği iddia edilmiştir. Yine Hergün Gazetesi’nde, Aydınlık Gazetesi’nin “Kontrgerilla” başlığı altında yazı dizisinin yayınlandığını ve seri yayınlanmış yazılarda Bülent Öztürkmen’i işkenceci ilan edildiği söylenmiştir. Gazetenin yayınlarından sonra devamlı tehdit edildiği iddia edilen Bülent Öztürkmen, CHP İktidarı döneminde Ticaret Bakanlığı’ndaki görevinden uzaklaştırıldığı, kendisinin de can güvenliğinin sağlanmasına ilişkin başvurularını da dikkate alınmadığı, AP hükümetinin kurulmasından sonra Ticaret Bakanlığı’ndaki görevine yeniden getirildiği belirtilmiştir. Ayrıca bu görevden sonra Aydınlık Gazetesi’nin yeniden boy hedefi haline getirilmiş ve hakkındaki ithamların tekrarlandığı da ayrıca ifade edilmiştir. Bakınız aynı haber: “Aydınlık Hedef Göstermişti! Ticaret Bakanlığı Müsteşar Muavini Öztürkmen Vuruldu”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1980; Buna ilaveten Aydınlık Gazetesi Bülent Öztürkmen’in 12 Mart’ta MİT Ankara Şubesinde “K” masasında çalıştığını ve biyografisini detaylı bir şekilde yazarak hedef göstermiştir. Bakınız: “Bu da Ankara’daki Şeflerden Bülent Öztürkmen”, **Aydınlık Gazetesi**, 22 Ağustos 1978; Şu da belirtilmelidir ki o dönemde Hergün Gazetesi’ne karşılık, Aydınlık Gazetesi de karşı propaganda aracı olarak çıkmıştır. Aydınlık Gazetesi sürekli MHP ve ülkücülere karşı haberler yapmıştır. Buna ilaveten ülkücüleri gazetesinde hedef göstermiştir. Hatta Aydınlık Gazetesi bazı ülkücüleri isimleriyle bazılarını da gazetede yayınladıkları krokilerle hedef göstermiştir. Böylece hedef gösterilen birçok ülkücü öldürülmüştür. Hergün Gazetesi’nin araştırma servisinin hazırladığı “Hedeftekiler” yazısı dizisinin başlığı şöyledir: “*Aydınlık Hedef Gösteriyor, Komünistler Vuruyor*” bu başlığın altında şu iddialar yer almıştır: “*Birçok cinayet işleyen Aydınlık grubu komünistler nihayet şu karara vardı: Şimdiden sonra başkalarına adam öldürteceğiz*” Bakınız: “Hedeftekiler”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mayıs 1980; Hergün Gazetesi’nde, Aydınlık Gazetesi’nin krokilerle, şeme ve listelerle ülkücülerin hedef gösterilmesi de yer almıştır. Bakınız: “Kim Hedef Gösteriyor Öldürüyor?, Aydınlık Hedef Gösteriyor Gizli Örgütler Vuruyor.” **Hergün Gazetesi**, 24 Mayıs 1980; Hergün Gazetesi’nin “Hedeftekiler” yazı dizisi Aydınlık Gazetesi’nde “*MHP’nin gazetesi Hergün, gazetemizi, gazetemiz yöneticilerini emirlerindeki cinayet şebekelerine hedef gösteren yayınlara başladı*” demiş ve Hergün Gazetesi’nde yayınlanan hedeftekiler yazı dizisinin kupürü Aydınlık Gazetesi’nde yayınlanmıştır. Bakınız: “Hergün Gazetesi TİKP ve Aydınlık Yöneticilerini İsim Vererek Hedef Gösteriyor”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980; O dönemde Hergün ve Aydınlık Gazetesi çatışma içerisine girmiştir. Çünkü her iki gazetede kendi ideolojilerine göre politize olmuştur. Bu nedenle bazı olaylar hangi ideolojik görüş tarafından yapılmışsa o ideolojinin gazetesi olaylara perdeleme yapmıştır. Örneğin: Hergün Gazetesi’nde solcu polislerin derneği olan POL-DER ile ilgili birçok olumsuz haber verilmişken, Ülkücü polislerin derneği olan POL-BİR ile alakalı olumsuz olaylarda perdeleme yapıldığı görülmüştür. Buna karşılık Aydınlık Gazetesi POL-DER ile alakalı olumsuz haberleri perdeleme yaparken, POL-BİR ile alakalı olumsuz haberleri net olarak vermiştir. Bakınız: “Çiğli’de Ecevit’e Ateş Eden polis POL-BİR’e Üye Oldu”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Eylül 1978.

⁶⁰⁰ “Niksar Cumhuriyet Savcısı Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1980.

⁶⁰¹ Taha Akyol, “Terörün Mantığı”, **Hergün Gazetesi**, 11 Nisan 1980.

saldırısına uğramış ve hayatını kaybetmiştir. Bu haber Hergün Gazetesi'nde alt taraflarda dikkat çekmeyecek küçük bir pencere şeklinde verilmiştir.⁶⁰² Fakat Ümit Kaftancıoğlu cinayeti Aydınlık Gazetesi'nde büyük puntolarla atılan başlıkla⁶⁰³ yarım sayfa olarak verilmiş ve Oral Çalışlar o günkü köşe yazısı konusunu Ümit Kaftancıoğlu'na ayırmıştır.⁶⁰⁴ Hergün Gazetesi katillerin kimliklerinin belirsiz olduğunu ifade ederken, Aydınlık Gazetesi hiç bir şey belli değilken cinayetten MHP'yi ve Ülkücüleri sorumlu tutmuştur.

5.2 Gün Sazak'ın öldürülmesi

Taha Akyol'un köşe yazısında belirttiği gibi “vurduğu yerden ses getirecek” cinayetlerden birisi de MHP Genel Başkan Yardımcısı ve Tekel Bakanlığı yapmış olan Gün Sazak'ın⁶⁰⁵ 27 Mayıs 1980'de öldürülmesi olmuştur.⁶⁰⁶ Hergün Gazetesi'nde Gün Sazak'ın öldürülmesi olayı 28 Mayıs 1980 tarihli yayınında büyük puntolarla olayın nasıl cereyan ettiği bilgisiyile birlikte verilmiştir.⁶⁰⁷ Ne ilginçtir ki karşıt görüş olan Aydınlık Gazetesi de manşet bölümünün büyük bir kısmını Gün Sazak'ın cinayetine ayırmış ve cinayetin nasıl işlendiği anlatılmıştır.⁶⁰⁸ Hergün

⁶⁰² “TRT Prodüktörlerinden Ümit Kaftancıoğlu Mecidiyeköy'de Katledildi”, **Hergün Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

⁶⁰³ “Komandolar Koroğlu Yazarı Kaftancıoğlu'nu Katlettiler”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

⁶⁰⁴ Oral Çalışlar, “Masum mu bu Katiller?”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

⁶⁰⁵ Gün Sazak 1932 yılında Eskişehir'in Sazak Köyünde doğmuştur. Kendisi gibi milletvekili olan Emin Sazak'ın oğludur. İlk ve Orta eğitimini Eskişehir'de, yüksek öğrenimi ise Amerika'da tamamlamıştır. 1970 yılında Alparslan Türkeş ile bir toplantıda tanışmış ve bu tanışmadan kısa bir süre sonra Sazak MHP'ye katılmıştır. Bu süreçten sonra Gün Sazak'ın çalışmaları kendisini fark ettirmesinde ve kendisini kabul ettirmesinde etkili olmuştur. Bu çalışmalar neticesinde MHP Genel Başkan Yardımcılığına getirilmiş ve “İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti” zamanında milletvekili olmamasına rağmen dışarıdan Gümrük ve Tekel Bakanı olarak görevlendirilmiştir. Kararlı olması ve taviz vermemesi nedeniyle beş buçuk aylık bakanlık görevinde gümrüklerdeki rüşvet, hırsızlık, yolsuzluksuz en aza indirmiştir. Böylece kısa zamanda kaçakçı ve soyguncuların düşmanlığını kazanmıştır. Ayrıca Bakanlıkta da vurgun ve adam kayırmacılığı zirve yapmıştı. Kısa bir süre bakanlık yapmasına rağmen insanüstü bir çalışmalarla bütün rant muslukları kesilmiş ve bakanlığın imkanları toplumun her kesimine ulaştırılmıştır. Buna ilaveten gümrüklerde kurduğu kontrol mekanizmaları sayesinde yurtdışından getirilen kaçak malların yurda sokulması engellenmiştir. Rüşvetçi memurların yerine ise görevinin verdiği ahlaki sorumluluğu yerine getiren memurlar iş başına getirilmiştir. Böylece milyarlarca lira zararın önüne geçilmiştir. Gün Sazak böylece 27 Mayıs 1980 yılında eşi ile birlikte gittiği bir ziyaret sırasında arabasından eşyalarını indirirken çapraz ateşe alınmış ve hastaneye kaldırılırken yolda hayatını kaybetmiştir. Gün Sazak'ın katili olan DEV-SOL'a bağlı Cengiz Gül, Belçika tarafından korunduğu iddia edilmiştir. Cengiz Gül'ün yargılanması sırasında ilginç olaylar da yaşanmıştır. Tetikçi olarak gösterilen bir genç, Almanya'daki duruşma sırasında kendisini nedense açık bırakılan bir pencereden atmış ve tetikçi ölmüştür. Böylece mesele de bitmiş oldu. Ancak olayın aslı böyle değildir. Cengiz Gül halen Belçika'da bazı yabancı istihbarat servislerinin koruması altında yaşadığı iddia edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Oğuzhan Cengiz, **Arşiv Belgelerinde Gün Sazak**, *Bilgeoğuz Yayınları*, İstanbul 2008, s.14-18.

⁶⁰⁶ “Gün Sazak Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

⁶⁰⁷ “Gün Sazak Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

⁶⁰⁸ “Gün Sazak öldürüldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

Gazetesi'nin 29 Mayıs'ı yayınında Gün Sazak Cinayeti tam sayfa verilmiştir. Bu yayında başta Alparslan Türkeş olmak üzere, Taha Akyol'un köşe yazısı ve haberler verilmiştir. Yine bu yayında Aydınlık Gazetesi'nin Gün Sazak'ı hedef gösterdiğini belirterek, Aydınlık Gazetesi'nin 7 Nisan 1979'daki "Gün Sazak'ın Emriyle Tekel'e Adam Alınıyor" başlıklı gazete kupürünü yayınlamıştır.⁶⁰⁹

Hergün Gazetesi'nin haberine göre Alparslan Türkeş MHP İstanbul İl Merkezindeki yaptığı basın toplantısında, Sazak cinayeti ile ilgili şöyle söylemiştir:

"Bu cinayetin azmettiricisi Ecevit'tir. Sorumluların, bu cinayeti incelerken, Ecevit'in yapmış olduğu kışkırtıcı konuşmaları da cinayete teşvik ve azmettirme yönünde dikkate alacaklarını sanıyorum."

Yine aynı konuşmasında Türkeş;

*"Ecevit öldürülen bütün vatandaşlarımızın, MHP'lilerin, Ülkücülerin manevi katilidir. Cinayet çetelerine, yaptığı konuşmalarla mesaj veren, şifre gönderen Ecevit'tir."*⁶¹⁰

Taha Akyol ise Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında Gün Sazak cinayetiyle ilgili şunları yazmıştır:

*"Hayatımın en zor yazısını yazıyorum. Çünkü hayatımın en büyük acısı içindeyim. Çünkü komünist kurşunlar bugüne kadar Gün Sazak çapında bir kayıp verdirememişlerdi. Onun yeri asla doldurulamaz. Komünistler bu defa 12'den vurdular. Milliyetçi Hareket dim dik ayakta durmasına ve yürüyüşüne devam edecek olmasına rağmen, siyasi hayatının en vahim kaybına uğramıştır. Cumhuriyet tarihinde gümrük hırsızlığının kökünü kazıyabilen ve siyasi hasımlarının bile takdirini kazanabilen tek Gümrük ve Tekel Bakanı... Biz ve bütün Türk Milleti kaybettik onu..."*⁶¹¹

Hergün Gazetesi, "Aydınlık, Uğur Mumcu ve Ötekiler" başlığı altında Gün Sazak'ın hedef gösterildiğini şöyle iddia etmiştir:

⁶⁰⁹ "Manşet", **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹⁰ Alparslan Türkeş, "Milleti soğukkanlı Olmaya Davet Etti", **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹¹ Taha Akyol, "Gün Sazak", **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Kendilerine MAO’yu lider bellemiş olan Aydınlık grubu komünistlerin aynı organı gazete bugüne kadar hangi görevliyi, hangi MHP’li, hangi Ülkücü’yü ve hangi yurttaşı hedef gösterdiyse katiller çoğunu kahpece şehit eti veya yaralandı. Aydınlık grubu komünistlerin hedef gösterdiği Rusçu komünistlerin saldırdığı şehitler ordusuna Gün Sazak’ta katıldı. Bundan bir süre önce Aydınlık Gazetesi’nde MHP Genel Başkan Yardımcısı ve Tekel Eski Bakanı merhum Sazak da hedef gösterilmiş, buna Bâbiâli Pravda’sı adı takılan Cumhuriyet’te yazan Uğur Mumcu da katılmıştı. Komünistlerin kahpe tüfekçileri Moskova ve Pekin’in paralı ajanları bu değerli Türk evladını şehit etmekte gecikmediler.”⁶¹²

Gün Sazak’ın öldürülmesi olayı tüm yurttan yankı bulmuş ve protestolar yapılmıştır.⁶¹³ Ancak Aydınlık Gazetesi bu protestoları “MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak’ın öldürülmesi üzerine MHP’liler çeşitli illerde olay çıkardı” başlığıyla haberleştirmiştir.⁶¹⁴ Aynı günün gazetesinde Doğu Perinçek şu açıklamaları yapmıştır:

“Hangi gücün emri ile yapılmış olursa olsun, MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak’ın öldürülmesi Türkiye halkının MHP’nin zorbalığına karşı yürüttüğü mücadeleye zarar vermiştir. Bu tür suikastler ve bireysel terör, günümüzün görevi olan demokrasi ve özgürlüklerin savunulmasını baltalamaktadır. MHP yöneticilerinin öldürülmesi halka karşı azgın bir saldırı içinde bulunan MHP’nin yeni misillemelerini davet etmekte ve halk üzerindeki terörün ağırlaştırılmasına fırsat vermektedir.”⁶¹⁵

Hergün Gazetesi 29 Mayıs’taki yayınının son kısmında tam sayfa olarak Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanlığı’nın Gün Sazak için başsağlığı mesajı ve cenazenin hangi gün saat kaçta nereden kaldırılacağı bildirilmiştir.⁶¹⁶ Hergün Gazetesi’nin 30 Mayıs’taki sayısında ise Gün Sazak’ın Cenaze haberi verilmiş⁶¹⁷ ve

⁶¹² “Aydınlık, Uğur Mumcu ve Ötekiler”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹³ “Milletin Tepkisi Büyük Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹⁴ “MHP’liler Çeşitli İllerde Olay Çıkardı”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹⁵ “TİKP: Gün Sazak’ın Öldürülmesi MHP’ye Karşı Mücadeleye Zarar Vermiştir”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹⁶ “Türk Milletinin Başı Sağolsun”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

⁶¹⁷ “Şehidimiz Gün Sazak İçin Bugün Ankara’da Tören Yapılacak”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

son 22 ayda öldürülen MHP’li yöneticilerin 100’e yaklaştığını, hayatlarını kaybeden MHP’li yöneticilerin 5’inin İl Başkanı, 12’sinin İlçe Başkanı, 2’sinin Parti Müfettişi, 3’ünün Gençlik Kolu Başkanı, 1’sinin ise Hukuk Müşaviri olduğu belirtilmiştir.⁶¹⁸ Buna ilaveten yine gazetenin aynı sayısında Gün Sazak ile ilgili çeşitli haberler verilmeye devam etmiş⁶¹⁹, ayrıca ailesi başta olmak üzere başsağlığı mesajları yayınlanmıştır.⁶²⁰ Hergün Gazetesi’nin 31 Mayıs yayınında ise büyük puntolarla “Allahü Ekber... Allahü Ekber...” başlığı atılmış ve altına manşeti kaplayacak şekilde tam sayfa Gün Sazak’ın fotoğrafı konulmuştur. Fotoğrafın altına ise “Bizi öldürebilirler fakat davamızın yürüyüşünü kimse engelleyemez” yazılmıştır.⁶²¹ Gazetenin yine aynı sayısında Gün Sazak’ın cenazesini MHP’li yöneticilerin morgdan alınıp MHP Genel Merkezi önüne getirildiği ve burada on binlerce partili ve vatandaşların katıldığı belirtilmiştir. Düzenlenen törende konuşan Alparslan Türkeş:

“Değerli arkadaşlarım, Gün Sazak inandığı dava uğrunda yaşadı. İnandığı dava uğrunda şehit oldu. O ölmedi aramızdadır. Aramızda yaşayacaktır. Hatıralarıyla, fikirleriyle ve davası ile Türk Milletine güç verecek, hız verecektir. Şehitler ölmez, Allah rahmet eylesin”⁶²² demiştir.

Daha sonra Gün Sazak’ın cenazesi MHP Genel Merkez önünden alınarak Hacı Bayram Camii’ne götürülmüş ve kılınan cenaze namazından sonra Gün Sazak’ın cenazesi Eskişehir’e doğru yola çıkarılmıştır. Eskişehir’deki törenden sonra toprağa verilmek üzere Mihalicık İlçesinin Sazak Köyüne götürülecek defnedilmiştir.⁶²³

Gün Sazak’ın öldürülmesi olayını bahane edip MHP’nin saldırıları arttırdığını iddia eden Türkiye İşçi Köylü Partisi Başkanlık Kurulu açıklama yapmış ve Aydınlık Gazetesi ise açıklamayı şöyle vermiştir:

“MHP, Gün Sazak’ın öldürülmesini bahane ederek başlattığı kışkırtma kampanyasını sürdürmektedir. MHP militanları yurdun çeşitli yerlerinde terör, cinayet ve tahrik eylemleri yürütmektedirler. Türkeş’in partisi, iç

⁶¹⁸ “Son 22 Ayda Şehit Edilen MHP’li Yöneticilerin Sayısı 100’e Yaklaştı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

⁶¹⁹ “Gün Sazak’ın Şehit Edilmesi Olayına Tepkiler Sürüyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

⁶²⁰ “Acı Kaybımız Gün Sazak”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

⁶²¹ “Manşet”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

⁶²² Alparslan Türkeş, “Gün Sazak’ı Toprağa Verdik”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

⁶²³ “Gün Sazak’ı Toprağa Verdik”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

*savaş kışkırtıcılığının dozunu arttırmakta yeni misilleme eylemlerine girişmektedir. MHP ve Hergün Gazetesi bütün gücüyle başta Genel Başkanımız Doğu Perinçek olmak üzere TİKP yöneticileri ve Aydınlık Gazetesi aleyhindeki karalama ve hedef gösterme kampanyası yürütmektedir. Parti yöneticilerimizin uğrayacağı saldırının sorumlusu MHP olacaktır.*⁶²⁴

Seyyid Ahmet Ervasi ise Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında şunları söylemiştir:

*“En aziz ülküdaşı ve eb yakın arkadaşı Gün Sazak'ın şehadet haberini işitir işitmez, gözyaşlarını tutamayan Alparslan Türkeş'in hiçbir yüreğin tahammül edemeyeceği bir soğukkanlılıkla Türk milliyetçilerinin iç savaş tahrikçilerinin oyununa gelmemelerini, sabırlı olmalarını, kanunlar içinde kalmalarını içi kan ağlayarak emrediyordu.*⁶²⁵

Gün Sazak ile ilgili haberler art arda Hergün Gazetesi'nde 11 Haziran 1980'e kadar yayınlanmıştır. Böylece darbeye giden süreçte ülkeyi kaosa götüren bir cinayet daha işlenmiş ve ülkeyi karıştırmak isteyenler şahsi cinayetlerle birlikte bölgesel suikastlerle de karışıklıkları arttırmaya çalışmışlardır.

5.3 Çorum Olayları

1980 darbesine giden süreçte yaşanan en büyük bölgesel suikastlerden birisi Çorum'da yaşanmıştır. Çorum'da Alevi nüfusun yoğunlukla yaşadığı mahallelere yapılan provokasyonlar bölgede mezhepsel çatışmayı körüklemek ve ülkedeki kaosu daha da şiddetlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Hakkı Öznur'un tespitine göre:

“12 Eylül faşist askeri darbesine giden yolda, Gladyo elemanları ve uzantuları, ihtilal şartlarını olgunlaştırmak için sansasyonel cinayetler, bombalı katliamlar ve kitlesel provokasyonlar meydana getirmişlerdir. Tarihe Alevi-Sünni çatışması olarak geçen Malatya, Sivas, Kahramanmaraş ve Çorum olaylarını tertip etmişlerdir. Bu kanlı olayların içinde, CIA ve Pentagon okullarında yetişen ve adlarına “barış

⁶²⁴ “TİKP: MHP İç Savaş Kışkırtıcılığının Dozunu Artırmaktadır”, **Aydınlık Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

⁶²⁵ Seyyid Ahmet Ervasi, “Gün Sazak Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

gönülleri” denilen ajanların var olduğu ise yıllar sonra ortaya çıkmıştır. 12 Eylül 1980 öncesi Amerika’nın, Ankara ve İstanbul’daki ajan-diplomatları, 1977 yılından 12 Eylül 1980 darbesine kadar Türkiye’nin duyarlı bölgelerinin saptanması için kendilerine verilen emirleri yerine getirdiler. Bu emir, Washington’daki Ortadoğu masasından gelmişti. ABD dış politika uzmanları, Ortadoğu’daki kilit bir ülke olan Türkiye ile yakından ilgileniyordu. ABD’nin Ankara Büyükelçiliği’nde, 1978-80 yılları arasında görev yapan Müsteşar Mr. Roberts, . 1.Sekreter Alexander Robert Beck, 2. Sekreter Gene Christ, 3. Sekreter Esgemie Price, ABD’nin Ortadoğu politikasına uygun olarak, Türkiye’de etnik grup ve mezhep çatışmaları doğrultusunda planlar yapmıştır.”⁶²⁶

Mehmet Sayın’da hatıralarında bu konuyla ilgili bir takım gizli servislere işaret ederek şöyle demiştir:

“Tahriklerle insanlarımız birbirine sokuldu. 57 insanımız katledildi. Mahaller, köyler birbirinden ayrıldı. Ama matruşkanın 3. Parçasına asla ulaşamadı. Olaylardan önce Amerikalı görevlilerin bölgede araştırma yapması olay hakkında bir fikir vermektedir. Tahriklerin başlangıcı, Ramazan ayında bir camiin bombalanmasıdır. Ama tahrikleri kimin yaptığı veya kimlerin yaptırdığı asla bulunamamıştır.”⁶²⁷

O dönemin tanıklarından Yaşar Okuyan, Ülkücülerin ve solcuların içine ajanlar yerleştirildiğini belirtmiş ve 12 Eylül olaylarından önce yaşananları şöyle değerlendirmiştir:

“Ülkücü kesimin içinde de, solcu kesimin içinde de karşılıklı ajitasyonlar yapıldı. Sağ ve sol örgütlerin içinde, MİT, Emniyet, yabancı istihbarat servisleriyle ilişkili adamların olduğu ortaya çıktı. MHP Davası’nda bildiğim Ergin Örgügören, Hicabi Koçyiğit, Ali Yurtaslan... Ama bu tip adamlar Dev-Sol Davası’nda, DİSK Davası’nda da varlar. 12 Eylül öncesi büyük olayların hepsi ajan işidir. Bu sağ için de sol için de geçerli. 1 Mayıs 1977’de Taksim’de 37 insan öldürüldü. Duvara yazı yazanları yakaladılar da niye 1 Mayıs’ta o insanları katledenler

⁶²⁶ Hakkı Öznur, **a.g.e.**, s.12-13.

⁶²⁷ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.112.

bulunamadı? Olayların içinde olmak başka, orada bulunmak ayrı bir şey. Hep alt taraftaki garibanlar, tahrik edilen, tahriklere uyanlar mahkûm edildi. Ama Kahramanmaraş, Çorum, Sivas ve Taksim olaylarını tezgâhlayanların hiçbiri ortaya çıkartılamadı. Neden acaba?”⁶²⁸

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında iç göç hareketliliğinden bahsederken şu ifadeleri tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur.

“Köyden gelen insan, tanımadığı şehre göçerken daha önce göçmüş bulunan dayanışma gruplarının semtlerini tercih etmektedir. Böylece alevi mahalleleri, Sünni mahalleri, hemşehri bölgeleri, bölgesel yerleşmeler teşekkül etmektedir. Türkiye'deki hızlı hareketlilik yani nüfusumuzun yeninden yerleşimi böylece alt kültür gruplarını adeta yeninden kabileleştirmektedir. Bu durum Türkiye'yi bölmek ve kardeş savaşına sürüklemek isteyenler bakımından gayet verimli, milli birliğimiz bakımından da son derece endişe verici bir ciddi meseledir. Nitekim mezhep ve bölücülükten doğan kitlevi gerginlikler köylerimizde yoktur. Ama hızlı iç göç alan yerlerde belirttiğimiz yeniden yerleşim düzeni içinde geleneksel farklılıklar etrafında menfi bir dayanışma ve kimlik şuuru beliriyor. Aynı milletin çocukları olma, ortak kadere sahip bulunma, aynı dine inanma gibi toplumumuzun genel değerlerinin ve kültüründen ayrı, bir nevi farklılık şuuru ve alt kültürler oluşuyor. İlişkiler devlet ve toplum tarafından alt-kültürlerin kaynaşp, milli değerlerle bütünleşmesi istikametinde yönlendirilmediği için, kontakt'lara, çatışmalara uygun bir zemin hazırlıyor. İşte böylesine bir ortamda mezhep ve bölge bölücülüğü kışkırtmaları yapılmaktadır. Böyle bir ortamda milletimizin tümüne şamil kültür değerleri ve semboller küçümsenirken veya unutturulmaya çalışırken çeşitli alt kültürlerle ait değer ve kültürler etrafında bir bölünme şuuru oluşturulmaya gayret ediliyor. CHP'li ve Bakanlık yapmış bir milletvekilinin en ufak bir vicdan azabı duymadan, Meclis kürsüsünden Kerbela faciasını, Nesimi'nin ve

⁶²⁸ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.168-169; Aynı eserinde Yaşar Okuyan Maraş Olayları'ndan on gün önce ABD Adana Konsolosu'nun bu ili ziyaret ettiğini ve Alevi Vakıfları Federasyonu Genel Başkanı Doğan Bermek'in bunu bizzat söylediğini ifade etmiştir. Bakınız: Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.168.

Pir Sultan'ın acıklı sonlarını kışkırtıcı ve alt-kültür şuurunu yozlaştırıcı bir şekilde sergilemesi çok vahim ve sorumsuz bir hadisedir. Bu, alt-kültür gruplarında, millet olma şuuru yerine alt-kültür şuuru oluşturma çabasının çirkin ve tehlikeli bir örneğiydi."⁶²⁹

Tüm bu değerlendirmeler şunu gösteriyor ki Türkiye'yi kaos ortamına sürüklemek için arka planda gizlice çevrilen oyunlar vardır. Çorum olaylarının nasıl başladığını ve olayların değerlendiriliş biçimi o günün basınında nasıl olmuştur?

Aydınlık Gazetesi'nin iddialarına göre Çorum Olayları, Gün Sazak'ın öldürülmesiyle başlamıştır. Hatta bu iddialar suçlama boyutuna çıkmış, o günün manşetinde büyük puntolarla MHP'lilerin Çorum'da Alevilerin yoğun olduğu Milönü Mahallesi'nde ikamet eden iki polisi öldürdüğünü ve bu polislerin de alevi olduklarını yazılmıştır.⁶³⁰ Bunun üzerine Hergün Gazetesi ise Çorum'da komünistlerin mezhep ayrılığını istismar ettiğini ve halkı birbirine düşürdüğü iddiasında bulunmuştur. Yine aynı haberde Çorum'a komünistlerin cephaneye yığıldığını ve 11 gündür devam eden komünist saldırılarda 3'ü polis toplam 7 kişinin öldürüldüğünü yazılmıştır. Ayrıca komünistlerin yeni bir Kahramanmaraş olayı meydana getirmek için Alevi- Sünni çatışması çıkartmak istediği ve bu nedenle ilk olarak güvenlik güçlerine saldırılar düzenleyerek ortamın gerilmeye çalışıldığını daha sonra bu gerginlikten faydalanılıp saldırıları vatandaşlara yöneltip kışkırtıcılık yapmaya başladıkları iddiasında bulunulmuştur.⁶³¹ Hergün Gazetesi bir başka sayısında ise Moskova yanlısı olarak iddia ettiği Demokrat Gazetesi'nin Çorum'da meydana gelen olaylarla ilgili yaptığı haberde vatandaşları birbirine karşı şu ifadeleri kullanarak kışkırttığını belirtmiştir:

"Milönü bölgesinin çevresinde taşlar, ağaçlar ve varillerle kurulan barikatların ve duvarların üzerinde 'Çorum faşistlere mezar olacak', 'Direnecek halkımız, susmayacak silahımız', 'Yaşasın Halk Savaşı' gibi sloganlar görüldü. Geceleri sokağa çıkma yasağına karşın faşistlerin saldırılarını sürdürdükleri saldırılara karşı kurulan barikatların gerisinde ise silahlı kişilerin nöbet bekledikleri gözlemlendi."

⁶²⁹ Alparslan Türkeş, "En Zor Dönem", **Hergün Gazetesi**, 17 Ağustos 1980.

⁶³⁰ "MHP'liler Çorum'da İki Polisi Öldürdü", **Aydınlık Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

⁶³¹ "Çorum'da Komünistler Mezhep Ayrılığını İstismar Ederek Halkı Birbirine Düşürdü", **Hergün Gazetesi**, 6 Haziran 1980.

Hergün Gazetesi, Demokrat Gazetesi'nin bu ifadelerini yayınlamış ve adı geçen gazetenin yaptığı yayınlarla halkı birbirine kırdırmakla birlikte yeni bir katliam olayı yaratmaya çalıştığını iddia etmiştir. Buna ilaveten yine aynı gazetenin daha önceki çıkan haberlerinde “İç Savaş” kışkırtıcılığı yaptığı ve vatandaşların birbirleri ile silahlı çatışmaya girmesi için çaba sarf ettiği bir başka iddiasıdır.⁶³² Dönemin MHP Çorum Milletvekili Mehmet Irmak olayları yerinde incelediğini belirtmiş ve olaylarda komünistlerin büyük tahriklerine dikkat çekmiştir. Irmak, Merzifon'daki olaylar ile Çorum kışkırtmacılığı arasındaki benzerliği işaret ederek Hergün Gazetesi'ne şu demeci vermiştir:

“Tahrikçiler o derece ileri gitmişlerdir ki, Merzifon'un tarihi camiiinin minaresi, müezzin sabah ezanı okurken kurşunlanmış, bu suretle halkı galeyana getirmek amaçlanmıştır”⁶³³ demiştir.

Bu zamana kadar yapılan tüm tespitlerden elde edilen sonuca baktığımızda mezhepsel bir çatışma çıkarılmak istendiğinde ilk önce kutsal yerlere saldırıldığı söylentisi halka yayılmaya çalışılmış ve bunun üzerinden bir provokasyon hesaplanmıştır.

Yine Çorum Milletvekili Irmak olay yerlerini gezdiğini kurulan ve kısmen kaldırılan barikat artıklarını, yakılan, yıkılan evleri gördüğünü söylemiştir. Buna ilaveten olaylara sahne olan Çorum'un Milönü Mahallesi'nde olayları kimlerin ne maksatla düzenlediklerini belirten ve halkı kardeş kavgasına yani iç savaşa çağıran sloganların itina ile yazıldığını belirttiği duvarların önünden geçtiğini söylemiştir. Ayrıca komünist çevrelerin yandaş ve yardımcılarının olayları tezgâhladıklarını teşvik ve himaye ettiklerini iddia etmiş ve demecine şöyle devam etmiştir:

“Memleketin birçok yerlerinde olduğu gibi Çorum ve havalisinde de mezhep kışkırtıcılığı yolu ile bölücülük planlanmış ve yürütülmüştür. Kimler oynuyor, oynatıyordu bu çirkin, bu sadistçe oyunları ‘iç savaş başladı’ naraları ileri kardeş kavgasının kışkırtıcısı ve ayaktaşları tezgâhladılar ve bugünkü feci hale getirdiler. Söz de Kahramanmaraş olaylarının intikamını alacaklardı. Çorum'da halkın bir kısmının, diğer bir kısmına saldırması sureti ile olayların başladığı ve cinayetleri halkın

⁶³² “Komünistler Çorum'da Barikat Savaşı Provaları Yapıyor”, **Hergün Gazetesi**, 8 Haziran 1980.

⁶³³ Mehmet Irmak, “Çorum Olaylarının İçyüzü”, **Hergün Gazetesi**, 17 Haziran 1980.

*toplucu yaptığı iddiaları tamamen gerçek dışı ve asılsızdır. Çorum'da komünistler devlete başkaldırmıştır. Devletin şerefli iki polisi başları taşlarla kırılarak, ayrıca beşer-onar kurşunla gövdeleri delik deşik edilerek işkencelerle öldürülmüş, bir başkası da çok ağır şekilde yaralanmış, koma haline sokulmuştur. Ayrıca iki köylü ve şoför vatandaş da komünist katillerce adice işkencelerle öldürülerek ıssız yerlere atılmış ve kokmaya terk edilmiştir. Bunların hepsi memur olsun, halktan olsun sağ görüşlü vatandaşlardır. O halde nasıl sağ görüşlü, MHP'li vatandaşlara cinayetler mal edilmek istenir ve bu yolda basında yayın ve yorumlar yapılır. Kimler yapmıştır bu alçakça saldırı ve cinayetleri? Ve solcuların kurtarılmış bölge haline getirmek istedikleri Milönü Mahallesi ile buna bitişik sağ görüşlü vatandaşların oturdukları evlerdeki yangınları? Kimler orduda dahi görülmeyen güçlü ve otomatik silahlarla günlerce geceleri sabahlara kadar binlerce mermi harcamıştır? Sağ görüşlü vatandaşlarımızın oturduğu mahalleler istikametinde atışlarda bulunarak korku ve panik yaratmak ve bu suretle halkın bir kesimini diğer kesime hücumunu ve istedikleri gibi iç savaşı başlatmaya katiller ve caniler çaba harcamışlardır.*⁶³⁴

Mezhep ayrılığı üzerinden provokasyon yapılan illerde olduğu gibi Çorum'daki olayları daha da şiddetlendirmek için Cami bombalama haberi yayılmıştır. Hergün Gazetesi'nin iddialarına göre komünistler Milönü Mahallesinde bulunan Alaattin camii'ne patlayıcı madde atılmış ve çıkan silahlı çatışmada 2 kişi ağır yaralanmış, 4 kişi ise hayatını kaybetmiştir. Ayrıca 30 evde yakılmıştır.⁶³⁵ Bu olay hakkında Aydınlık Gazetesi'nin iddialarına göre MHP'liler Alevi vatandaşların oturduğu Milönü Mahallesi'nde saldırıya geçmiş ve Alaattin Cami'sinin yakıldığı söylentisini yayarak insanları kışkırttığını ve 6 kişinin öldürüldüğü, 50'ye yakın dükkân ile evleri yakıp, tahrip ettiklerini yazmıştır. Buna ilaveten Aydınlık Gazetesi, TRT'nin olayların Alaattin Cami'sine atılan patlayıcı ile başladığını ve TRT'nin bu yayınının kışkırtıcı olduğunu ve bunun üzerine CHP Genel Başkanı Ecevit'in söz konusu caminin MHP'lilerin işgal altında tuttuğu Terlemez Mahallesinde olduğunu ve bombalama olayı gerçek olsa bile bunun ancak kendileri tarafından yapılabilecek bir

⁶³⁴ Mehmet Irmak, "Çorum Olaylarının İçyüzü", **Hergün Gazetesi**, 17 Haziran 1980; Bu demecin devamı yine "Çorum Olaylarının İçyüzü" başlığı altında 18 Haziran 1980'de yayınlanmıştır.

⁶³⁵ "Çorum Yine Karıştı Komünist Militanlar Bir Camiyi Bombaladı 4 Kişi Öldü 30 Ev Yakıldı", **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

provokasyon olduğunu belirtip haberin düzeltilmesini istediğini de yazmıştır.⁶³⁶ Hergün Gazetesi'nin bir diğer iddiası ise olay öncesi halkın çoğunluğunun Cuma Namazı'nı kılmak için camiye gittiklerini ancak Alaattin Camii'nde Cuma Namazı'nın sünnetinin kılındığı bir sırada, caminin yakınlarından ateş edildiği, ateşten sonrada bombalandığı, namaz kılan vatandaşların can havli ile camii boşalttıkları bildirilmiştir. Diğer camilere de "Alaattin Camii Yakılıyor" şeklinde haberler yayılmış, halk paniğe kapılıp dağılmak isterken üzerlerine uzun menzilli silahlarla ateş açılması sonucu olayların patlak verdiğini yazmıştır.⁶³⁷

Taha Akyol Hergün Gazetesi'ndeki köşe yazısında mezhep kavgasının neden çıkarılmak istendiğini tespit etmiş ve Çorum olayları ile ilgili şu değerlendirmelerde bulunmuştur. Bizde Taha Akyol'un bu köşe yazısını özet olarak aynen naklettik:

"Son yıllarda Türkiye'de Alevi-Sünni çatışması çok yayıldı ve kana bulandı. Bin yıldan beri halledilemeyen inanç meseleleri, bin yıl müddetle İslâm dünyasını kana buladıktan ve İslâm medeniyetini tahrip ettikten sonra, şimdi Anadolu topraklarına sığınmış son Türk Devleti'ni parçalamak isteyenlerin elinde yine kanlı bir kılıç gibi ülkemizi dolaşüyor. Türkiye sağlıklı da olsa sanayileşen bir ülkedir. Sanayileşmenin doğurduğu sarsıntılar, geleneksel bölünme değerleri etrafında yeniden kabileleşmelere yol açıyor.

Böylece büyük çapta göç çeken şehirlerde Alevi mahalleleri, Kürt mahalleleri, göçmen mahalleri teşekkül ediyor, bu gruplaşma kendiliğinden gerginlikler doğuruyor. Sorgun'un Çiğdemli köyünde Alevilerle Sünniler yan yana yaşıyorlar, ama bunlar Sorgun gecekondularına göçünce gruplaşıyorlar, selamı sabahı kesiyorlar. Gözlerimle gördüm. Sorgun ilçe Başkanı Hüseyin Şeker'le Çiğdemli'ye gidip Alevi ve Sünnilerle görüştük, halleştik ama gecekondularındaki gerginlikten büyük kaygı duyduk. Çiğdemli'deki sevincimiz kayboldu. Yıllardan beri tahrikler devam ediyor. MGK (Milli Güvenlik Kurulu) sahte imzasıyla kışkırtıcı bildirimler dağıttılar. Güya devlet ve devlet organları da Alevi düşmanıymış. Mart ayının sonlarında Türkiye'nin her yerinde Alevilere karşı bir katliam yapılacağı ve Sünnilerin elinde

⁶³⁶ "Faşistler Cami Bombalandı Deyip Saldırıya Geçtiler", **Aydınlık Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

⁶³⁷ "Çorum'da Ölenlerin Sayısı 15'E Yükseldi", **Hergün Gazetesi**, 6 Temmuz 1980.

bulunan faşist ordunun da bu katliamı destekleyeceği söylentileri yayıldı, Alevi milletvekilleri eyleme çağrıldı. Yıllardır bu propagandalar yürütülüyor.

Sovyet beşinci kolunun hesabı şu: Türkiye'nin hemen her yerine yayılmış bulunan Aleviler, kendilerini sürekli baskı ve tehdit altında hissetsinler, bu duygu ile mahallelerini ayırıp kabileleşsinler, kinlensinler, devlete güvenmesinler, sadece komünist militanların kendilerinden yana olduğunu zannetsinler. Marksizizm, Leninizm, azınlıklar teorisi ve stratejidir bu... Böylece Sovyet emperyalizmi, komünizmle hiçbir torik ve itikadi ilişkisi olmayan bir meseleden dolayı milyonlarca insanı istihdam etme ve hatta barikatlarda vuruşurma ve böylece Türkiye'yi bölme yolunda yeni güçler kazansın.

Oynanan oyun budur!

Bu oyun yüzünden Türkiye'nin her yeri bir Çorum ve Sivas haline gelirse ne olur bir düşünün. Komünistler bunu istiyorlar, komünist basın uzun bir zamandan beri bu meseleyi kurcalıyor, barikat savaşlarını tahrik ediyor. Dünyanın her yerinde barikat savaşı, iç harbin, iç harp felaketinin öncüsü olmuştur. Böyle bir ortamda Sünniler, Sünnilik adına, Aleviler, Alevilik adına savaşıklarını zannetseler bile, neticede komünistlerin oyunlarına düşmüş olurlar!

Nitekim bu tür olayların olduğu her yerde, önce ortam gerginleştiriliyor ve bir kibritle tutuşturulacak hale getiriliyor. Baskılar, saldırılar, tahrikler, barikata çıkın kampanyaları, komünist militanların örgüt çalışmaları ve bardak taşmaya hazır hale gelince de son damla: Kahramanmaraş'taki kışkırtıcı cenaze meselesi, Çorum'da Alaattin Camiinin hemen yanına bomba atılması ve komünistlerin özlediği facialar... Böylece Türkiye, komünist kışkırtmalar yüzünden Alevi ve Sünni, doğulu ve batılı diye birbirlerine karşı kinlenmiş, birbirini düşman sayan savaş mevzilerine bölünüyor. ⁶³⁸

⁶³⁸ Taha Akyol, "Çorum Faciası", **Hergün Gazetesi**, 6 Temmuz 1980.

Hergün Gazetesi Çorum'da yaşanan olayları verirken Cumhuriyet, Aydınlık ve Demokrat gazetelerinin olaylar hakkında ne yazdıklarını da kendi gazetesinde yayınlanmış ve bu gazetelerin provokasyon yaptıklarını iddia ederek tepki göstermiştir.⁶³⁹ Hergün Gazetesi'nin "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü" başlıklı 4. yazı dizisinde şöyle bir ifade dikkat çekmektedir:

"Komünist militanlarca planlı bir şekilde yapılan başka şeylerde vardır. Bunlar, Sünni- Alevi çatışmasını körükleyen kışkırtmaların yanı sıra, asılsız söylenti ve dedikodulardır. Bu asılsız söylentilerin en ilgi çekicilerinden birisi de, her bölgede ayrı şekilde ortaya atılan, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'e mâledilip sistemli bir şekilde yayılanıdır. İran menşeli olup komünistler ve CHP'ye sızmış Marksistlerce de uzun süre yaydırılan söylentiye göre Türkeş, "Alevileri de keseceğim!" demiş. Bu söylentiye Çorumlu yaşlı bir Alevi vatandaşımız Hergün Gazetesi Muhabirine anlatırken şöyle diyordu:

*"Bizim köye de çok defa gelip şöyle demişlerdi: Türkeş, "Ben Alevileri keseceğim!" demiş: İran Şahı da Türkeş'i bir yerde karşılayınca, uyarılmış ve "Aleviler benim vatandaşlarımdır. Onların kılına dokunursan seni mahvederim!" diye tehdit etmiş. Bunu, yani Türkeş'in bizi keseceğini, Şahı katmadan anlatanlar da vardı. Sonra Şah düşünce bunu başka devletlere ve başka adamlara mâlettiler. Ne yalan söyleyeyim bu söylentiye inananlarımız olmadı değil."*⁶⁴⁰

Hergün Gazetesi, Çorum olaylarının başladığı Mayıs ayından itibaren haberleri vermiş ve haberler Çorum sonra Fatsa olayları şeklinde 1 Eylül'e kadar verilmiştir. Ayrıca "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü" başlığında 17 yazı dizisi, 5 Ağustos 1980 tarihine kadar yayınlanmıştır.

Olayların bilançosuna bakıldığında 57 Alevi vatandaşın öldürüldüğünü iddia edilmiştir.⁶⁴¹

⁶³⁹ "Çorum Olaylarını Fırsat Bilen Solcu Basın Tahriklerine Devam Ediyor", **Hergün Gazetesi**, 8 Temmuz 1980.

⁶⁴⁰ "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 4. Yazı Dizisi: Dini Konulara İltifat Etmeyen CHP'liler Oy Kaygısı İle Yoğun Bir Mezhepçilik Propagandasına Girişti", **Hergün Gazetesi**, 23 Temmuz 1980.

⁶⁴¹ "Çorum'da Alevilerin Katledilişinin 34. Yılı", <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/corumda-alevilerin-katledilisinin-34-yili-76477>, Erişim Tarihi: 15.04.2021.

5.4– Fatsa Olayları

Fatsa 1977 yılında yapılan yerel seçimler sonucunda CHP'nin kazandığı bir ilçelerden birisiydi. Fakat Belediye Başkanı Nazmiye Komitoğlu'nun vefatı nedeniyle boşalan Belediye Başkanlığı koltuğu için ara seçime gidilmiştir. 14 Ekim 1979'da yapılan ve seçimlere bağımsız aday olarak katılan Fikri Sönmez CHP, AP ve MSP gibi partilerin aldığı oyun iki katını alarak belediye başkanı seçilmiştir.⁶⁴² Fikri Sönmez'in Belediye Başkanı seçilmesinden sonra Fatsa'da çıkan olayları Hergün Gazetesi, Devrimci- Yol isimli komünist teşkilatın desteği ve propagandası ile Fatsa Belediye Başkanlığı'na seçilen Sönmez'in komünistleri yönlendirdiğini ve olayları yönettiğini iddia etmiştir. Buna ilaveten belediye imkânlarını militanlara peşkeş çektiğini, birçok dairenin militanların kontrolünde olduğunu ayrıca ilçede kurulan “Halk Komiteleri”nin vatandaşları yönetmeye kalkıştığı, yolların militanlar tarafından kesildiği ve gelen- giden vatandaşlardan kimlik sorulup haraç alındığı da gazetenin bir diğer iddiaları arasında yer almıştır.⁶⁴³ Hergün Gazetesi'nin “Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü” başlıklı altıncı yazı dizisinde Fatsa'da yeni bir düzen kurulduğu ve bu yeni düzenin “Halk Komiteleri”, “Sivil Güvenlik Ekipleri”, “Halk Mahkemeleri”ni beraberinde getirdiğini iddia etmiştir. Bu iddialara ek olarak devletin tayin ettiği görevlilerin ilçeye giremediğini ve yeni tayin edilenlerin ilçeye girişinden yarım saat olmadan karşlarına yüzleri maskeli, elleri silahlı militanların çıkıp görevlilere halk mahkemesinin kararlarını bildiklerini belirtmiştir. Hatta Fatsa'ya yeni tayin edilen bir ilköğretim müdürünün makamında dövülüp Giresun-Samsun yoluna atıldığı da söylenmiştir. Hergün Gazetesi'nin bir diğer iddiasına göre ise Devrimci Yol mensupları Belediye Başkanlığı seçimlerini kazandıktan sonra ilçenin yönetimini ele almış ve vatandaşları tek tek fişlemek, siyasi görüşlerini tespit etmek için “Sivil Savunma Ekipleri” kurdurduğu ifade edilmiştir. Bu kişiler mahalleri dolaşıp bilgi toplamış, ilçenin giriş ve çıkışlarını kontrol altına alarak, şüphelendikleri kişilerden kimlik sorarak onları sorguya çektikleri belirtilmiştir. “Halk Komiteleri” ise muhtarların görevlerini üstlendiğini, vatandaşların şikâyetlerinin komiteler tarafından dinlendiği söylenmiştir. Ayrıca ilçenin faşizme karşı korunması için barikatların kurulduğu ve çocukların dahi silahlı eğitime tabi

⁶⁴² “Terzi Fikri Ölümünün 35. Yıl dönümünde Anılıyor! Fatsa'nın Efsane Belediye Başkanı Fikri Sönmez Kimdir?”, https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/terzi-fikri-olumunun-35-yildonumunde-aniliyor-fatsanin-efsane-belediye-baskani-fikri-sonmez-kimdir-5792548/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber, Erişim Tarihi: 17.04.2021.

⁶⁴³ “Alakent, Fatsa ve Aybastı Halkı İmdat İstiyor”, **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

tutulduğu da yazı dizisini diğer iddiaları arasındadır.⁶⁴⁴ Hergün Gazetesi'nin 7. Yazı dizisinde ise ilçeye görevlendiren yeni Kaymakam'ın ve Emniyet Müdürü'nün Fatsa'daki bu durumdan korktuğunu ve ancak 20 gün dayanabildiklerini ve sonra ise geri döndüklerini iddia etmiştir. Hatta gazete Fikri Sönmez'in kendisi ile görüşen bir gazeteciye şunları söylediğini iddia etmiştir:

“Burada bir düzen kurduk. Bundan herkes memnun. Şunu herkes iyi bilsin. Biz kurduğumuz düzeni kimseye bozdurtmayız. 50-60 insanımızı öldürerek Fatsa'ya girilmez. Burada pasaport yok, buraya pasaportsuz girilmez diye bir şey yok. Sadece sıkı bir kontrol vardır. Sıkı bir takip vardır. Bir yerde buna mecburuz. Barikatlarımız var. Bu barikatlar arasındaki eğitim çalışmaları güvenliğimiz içindir. Devlet güvenliği gelip olay çıkarırsa, sorumlu değiliz. Jandarma işkence yapıyor, baskı yapıyor. Bunun dışında her şeyin sorumlusu benim ”⁶⁴⁵

İddialara göre belediye başkanı halkın kendi kendini yönettiği düzeni açıkladığını ve bu düzende mevcut yönetime karşı gelmek vardı. Militanların liderliğinde bütün halk silahlanacaklar ve eğitim yapacaklardı. Eğitim yapanlardan müfrezeler teşkil edilecekti. Bu müfrezelerin adı da “Halk Müfrezeleri” olacaktı. Halk Müfrezeleri kendi aralarında birleşerek “Halk Alayları”nı teşkil edecek, Halk Alayları da “Halk Ordusu”nu oluşturacaktı. Ayrıca ilçede faaliyet gösteren öteki sol gruplarla çatışıldığı ve milliyetçilere karşı saldırılar düzenlendiği, fraksiyon çatışmalarının başlamasıyla Fatsa Halkevi Başkanı Kemal Tara'nın öldürüldüğü ifade edilmiştir.⁶⁴⁶ Bir başka yazı dizisinde ise R.G. isimli bir kişinin Hergün Gazetesi'ne mektup yazdığını, bu kişinin Fatsa'da Halk Mahkemesine çıkarıldığını ve mahkeme başkanının ise Terzi Fikri olduğunu iddia edilen bir mektup gazetede yayınlanmıştır.⁶⁴⁷ Hergün Gazetesi'nin bir diğer yazı dizisinde ise Fatsa'ya yakın köylerde temerküz kamplarının kurulduğu ve halk mahkemesine göre düzen düşmanları olarak gördükleri kişileri burada zorla çalıştırıldığı, suçluların bazılarının

⁶⁴⁴ “Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 6. Yazı Dizisi: Fatsa Devletin Tayin Ettiği Görevlilerin Giremediği İlçe”, **Hergün Gazetesi**, 25 Temmuz 1980.

⁶⁴⁵ “Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 7. Yazı Dizisi: Dev-Yol Fatsa'da Vurucu Timler Kuruyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Temmuz 1980.

⁶⁴⁶ “Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 7. Yazı Dizisi: Dev-Yol Fatsa'da Vurucu Timler Kuruyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Temmuz 1980.

⁶⁴⁷ “Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 9. Yazı Dizisi: Halk Mahkemesinin Başyargıncı Fatsa Belediye Başkanı İdi”, **Hergün Gazetesi**, 28 Temmuz 1980.

mallarına el konulduğu, zengin olmanın suç sayıldığı, işsiz militanlara suçluların mallarının dağıtıldığı, Fatsa dışına göçe zorlanan suçluların evlerine militanların yerleştirildiği iddia edilmiştir.⁶⁴⁸ Yazı dizilerinin devamında ise tüm bu olanlara engel teşkil edebilecek kişilerin yok edilmeye çalışıldığı belirtilmiştir. Bu nedenle bir gece Fatsa Ülkü Ocaklarının basıldığını ve lokalde bulunan Kur'an-ı Kerim'in parçalandığını ve Türk Bayrağı'nın yırtıldığı, MHP İlçe Başkanı Aydın Akın'ın saldırıya uğradığı ve ağır yaralandığı iddialar arasındadır. İddialar bununla da sınırlı kalmamış yirminin üzerinde ülkücü gençlerin halk mahkemesinin kararları ile öldürüldüğü, hatta bunların içerisinde 12 yaşında olanların bile olduğu ifade edilmiştir.⁶⁴⁹ Vatandaşların Fatsa'da oturabilmeleri için vize alması gerektiği ancak bunun şartı devrimci olmak olduğu ayrıca insanların aydınlatılması için ilçedeki halkevi öncülüğünde "okuma faaliyetleri" başlatıldığını belirtmiştir. Fakat her kitabın okunmayacağını sadece sol yayınların kitaplarının okunacağını gazetelerde ise Cumhuriyet Gazetesi'nin biranda ilçenin en satan gazetesi olduğunu, "Hürriyet", "Milliyet", Tercüman" gazetelerinin alınmadığını, Hergün Gazetesi'nin zaten Fatsa'ya bile sokulmadığını, "Günaydın"nın bile burjuva gazetesi olarak nitelendirildiği söylenmiştir.⁶⁵⁰ Tüm bu olaylar olurken savcılığa yapılan şikâyetlerin dikkate alınmadığını bu savcının ise CHP döneminde tayin edilen Devrimci Savcı Hasan Esen olduğu belirtilmiştir. Fatsa'nın Devrimci Savcısı Hasan Esen'in işleme koymadığı şikâyetlerden icazet çıkartıp saldırılarını yoğunlaştırdıkları iddia eden Hergün Gazetesi şöyle devam etmiştir:

"Devrimci savcıdan icazet çıkınca hedefler çoğaldı. Milliyetçi kitapların satıldığı Fatih Kitapevi bir akşam kurşunladı, bombalandı ve arkasından yakıldı. Fatsa Lisesi Müdür Yardımcısı Osman Onur ülkücü olduğu için dövüldü. İsa Aydemir'e ait saatçi dükkânı önce soyuldu, arkasından kurşunlandı. Militanlar adam dövmekten bir şey kazanmıyorlardı, tecrübenin dışında... Ama soygunlarda durum öyle değildi. Ceplerine para giriyordu. Paranın tadını alan militanlar bu sefer Osman Onur

⁶⁴⁸ "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 10. Yazı Dizisi: Halk Komiteleri, Silah Satışından Kız Alıp Vermeye Kadar Her İşini Yapıyordu", **Hergün Gazetesi**, 29 Temmuz 1980.

⁶⁴⁹ "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 11. Yazı Dizisi: Halk Mahkemesinin Kararı (!) Üzerine Fatsa'da 20'Den Fazla Ülkücü Şehit Edilir", **Hergün Gazetesi**, 30 Temmuz 1980.

⁶⁵⁰ "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 14. Yazı Dizisi: Fatsa'da Oturabilmek İçin Dev-Yol'un İzni Şarttı", **Hergün Gazetesi**, 2 Ağustos 1980.

isimli vatandaşın 50 bin lirasını gasp ettiler.⁶⁵¹ Fevzi Keskin isimli ülkücü bit gence devrimci hırsızlar tarafından işkence yapıldı. Fevzi Keskin'e işkence edenler; Terzi Fikri Sönmez, Mehmet Ali Durmuş ve Kemal Özdemir'di. Ülkücü Keskin'in şikayeti her zamanki gibi devrimci savcı tarafından işleme konulmadı. Fevzi Keskin'e işkence yapan militanların tutuklanmamaları, komünistleri cesaretini iyice arttırdı. İşkenceyi, iftiralar takip etti. Komünist militanlar Fevzi Keskin'i "Bize ateş etti" diye şikayet ettiler. Devrimci Savcı Hasan Esen delile bile gerek duymadan Keskin'i tutuklattı. Keskin sekiz ay hapis yattı. Haksız yere... Yakup İnan isimli bir minibüs şoförünün şahitliği ile kurtuldu. Ama Dev-Yol'cu caniler kanunları çiğnediği için Yakup İnan'ı minibüsünün içinde Fatsa- Çamaş yolu üzerinde şehit ettiler. Yakup İnan'ı öldürenler biliniyordu. Ama yakalanmıyordu. Mahkeme ve Adliye tutulmuştu. Militanların işgalindeydi. Katiller; Cemal Yakan, Yaşar Durmuş, Halil İrgün, Ahmet Güler ilçede geziyorlardı."⁶⁵²

Hergün Gazetesi bu yazı dizisindeki iddialarına camilerden ibadetin yasaklandığı ve din görevlilerine saldırıldığını, Mehmet Ay isimli bir Kur'an Kursu Öğretmenini halk mahkemesine çıkartıldığını ve dayak cezası aldığını belirtmiştir. Bu cezayı tatbik edenlerden Ahmet Güler, Dursun Mehmet Gümüş ve Halit Saçlı tarafından Mehmet Ay'ın dövülerek komaya sokulduğunu anca iki hafta sonra savcılığa dilekçe verebildiğini fakat dilekçenin işleme alınmadığını ifade edilmiştir.⁶⁵³ Bunun gibi birçok adam dövme öldürme, yaralama olaylarının olduğunu ve bunların yönetici olarak Fatsa Belediye Başkanı Terzi lakaplı Fikri Sönmez'in olduğu Hergün Gazetesi tarafından iddia edilmiştir. Bu nedenle Hergün Gazetesi'nin Temmuz ayındaki sayılarında Çorum olaylarıyla birlikte Fatsa olayları da verilmeye başlanmıştır. Ayrıca "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü" başlıklı 17 yazısının çoğunluğu Fatsa olaylarına ayrılmıştır. Tüm bu olaylardan sonra devlet Fatsa'ya operasyon için hazırlık yapmıştır.

⁶⁵¹ Haberde verilen Osman Onur ismi iki kere geçmektedir. Bu kişi ya Fatsa Lisesi Müdür Yardımcısı olan Osman Onur'dur. Bu kişi iki farklı olaya karışmış olabilir veya parası gasp edilen kişinin adı yanlış yazılarak o kişiye de Osman Onur denilme ihtimali vardır.

⁶⁵² "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 15. Yazı Dizisi: Fatsa Savcısı Militanların Emrindeydi", **Hergün Gazetesi**, 3 Ağustos 1980.

⁶⁵³ "Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 15. Yazı Dizisi: Fatsa Savcısı Militanların Emrindeydi", **Hergün Gazetesi**, 3 Ağustos 1980.

Hergün Gazetesi ise bu hazırlığı 10 Temmuz'daki sayısının manşetinde⁶⁵⁴ duyurmuş ve diğer sol basının konu hakkındaki görüşlerini de gazetede şöyle aktarılmıştır:

“Milliyet Gazetesi, Fatsa’da 11 Halk Komitesi’nin bulunduğunu, 16 kişinin öldürüldüğünü, komünist bir idare kurulduğunu ve silah ticareti ile silahlı militanların baskılarını kabul etti. Ankara’da dağıtımı ve satışı yasaklanan Demokrat Gazetesi ise güvenlik kuvvetlerinin ve hükümetin tutumunu ‘savaş tamtamları çalmak’ şeklinde değerlendirdi. ‘Fatsa halk demektir’ diyen gazete, yapılacak operasyonda çok kan akacağını yazdı. Maocu Aydınlik Gazetesi ise olaya hiç yer vermedi. Aydınlik ‘susmayı’ tercih etti.”⁶⁵⁵

Hergün Gazetesi ile karşılıklı çatışma içerisine giren Aydınlik Gazetesi’nin 9,10,11 Temmuz’daki sayıları incelendiğinde devletin Fatsa için yaptığı hazırlıktan bahsedilmemiş ancak 11 Temmuz’da Fatsa’ya yapılan operasyonunu 12 Temmuz’daki sayısında yer vermiştir.

Sonuç olarak Fatsa İlçesinde komünist çetelerin yuvalandığını ve bunların dağılıp hâkimiyetin sağlanması için çalışmalar başlatılmış ve çalışmaların başında bizzat Orgeneral Kenan Evren bulunmuştur. Çalışmalar tamamlanınca da Ankara’ya dönmüştür. Böylece 11 Temmuz’da güvenlik kuvvetleri Fatsa’ya operasyon düzenlemiş başta Belediye Başkanı Fikri Sönmez olmak üzere 300 kişi gözaltına alınmıştır. Yapılan operasyonun sonucunda basına açıklama yapan Ordu Valisi Reşat Akkaya ilçede 04.15’ten itibaren sokağa çıkma yasağı konulduğunu belirterek şu bilgileri vermiştir:

“Operasyona bir mekanize piyade taburu, 3 jandarma komando birliği ile İl Alay Komutanlığı takviye kuvvetleri, Emniyet Toplum Polisleri ve Ordu Emniyet Müdürlüğü ekipleri iştirak etmektedirler. Gece saat 03.30’dan itibaren ilçe kontrol altına alınmış olup operasyonlara halen devam edilmektedir. Şu ana kadar hiçbir çatışma meydana gelmemiştir. Saat 08:30’da yapılan operasyonlarda 14 tabanca, 5 av tüfeği ile Çamaş oylarının sanıklarından 4 kişi, Fatsa’da aranan bir kişi ele geçirilmiş,

⁶⁵⁴ “Fatsa’da Devlet Hâkimiyeti Kuruluyor”, **Hergün Gazetesi**, 10 Temmuz 1980.

⁶⁵⁵ “Fatsa Militan Karargâhı ve Silah Deposu Halinde”, **Hergün Gazetesi**, 11 Temmuz 1980.

Belediye Başkanı Fikri Sönmez ve 300 kişi gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınan bu 300 kişinin yüzde 80'i suçsuz olabilir. Yapılacak soruşturma sonucunda anlaşılacaktır. Devlet varlığını göstermiştir ve göstermeye devam edecektir.”⁶⁵⁶

Ayrıca Hergün Gazetesi güvenlik kuvvetlerinin Fatsa operasyonunun da geç kalındığı adeta operasyon yapılacağı önceden haber verildiği iddialarına da yer vermiştir.⁶⁵⁷ Fikri Sönmez ise tutuklanarak cezaevine atılmıştır. Bu süreçte işkence gördüğü iddia edilmiş ve 4 Mayıs 1985 yılında ise kalp krizi geçirerek hayatını kaybetmiştir.

5.5 Nihat Erim ve Kemal Türkler’in Öldürülmesi

Bölgesel suikastler ve olaylarla çalkalanan Türkiye, siyasi cinayetlerle darbeye giden sürecin dinamo taşlarını oluşturmaya devam etmiştir. Taha Akyol’un deyimiyle ses getiren hedefler seçilmeye devam edilmişti. Bu hedeflerden birisi Eski Başbakan Nihat Erim ve DİSK Başkanı Kemal Türkler idi.

19 Temmuz 1980 yılında 12 Mart dönemi Başbakanlarından ve Kontenjan Eski Senatörü Nihat Erim Maltepe – Dragos’ta silahlı saldırı sonucunda öldürülmüştür. Bu olayda kendisiyle beraber bir koruma polisi de hayatını kaybetmiştir. Hergün Gazetesi bu olayı manşetinde vererek cinayeti gazetelere telefon eden DEV-SOL isimli komünist örgütün üstlendiğini iddia etmiştir.⁶⁵⁸ Aydınlık Gazetesi ise cinayetten sonra olay yerine Dev-Sol imzalı bir bildiri bırakıldığını iddia etmiştir.⁶⁵⁹ Cumhuriyet Gazetesi de bu olayla ilgili olarak olay yerinde “Gün Sazak’ı cezalandırdık, şimdi de Nihat Erim’i cezalandırıyoruz” yazılı ve Dev-Sol imzalı bir bildirin bulunduğunu iddia etmiştir.⁶⁶⁰

⁶⁵⁶ Reşat Akkaya, “Devlet Fatsa’da!”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1980.

⁶⁵⁷ “Devlet Fatsa’da!”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1980; Hürriyet Gazetesi Fatsa’ya yapılacak olan operasyonu 2 gün önceden “Fatsa’ya Nokta Operasyonu” manşetiyle duyurmuştur. Bakınız: “Terzi Fikri Ölümünün 35. Yıl dönümünde Anılıyor! Fatsa’nın Efsane Belediye Başkanı Fikri Sönmez Kimdir?”, https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/terzi-fikri-olumunun-35-yildonumunde-aniliyor-fatsanin-efsane-belediye-baskani-fikri-sonmez-kimdir-5792548/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber, Erişim Tarihi: 17.04.2021.

⁶⁵⁸ “Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁵⁹ “Nihat Erim Öldürüldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁶⁰ “Nihat Erim Öldürüldü”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

*“1974’de affedilenler şimdi, 12 Mart sonrası döneminin intikamını alma adı altında o dönemde görev yapan askerlere, hâkimlere, devlet görevlilerine saldırılar yönelmişlerdir. Bu saldırıların son hedefi Nihat Erim olmuştur.”*⁶⁶¹

Nihat Erim’in öldürülmesi siyasiler ve vatandaşlar arasında şok tesiri yaratmış ve büyük tepkilere neden olmuştur. Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Nihat Erim’in öldürülmesi olayını *“Son günlerde uygulanan planın devamı, hadiseler zincirinin parçası”*⁶⁶² olarak değerlendirmiştir.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ise Nihat Erim’in öldürülmesiyle alakalı şöyle söylemiştir:

*“Herhalde artık milleti ve politikacıları uyarmak için son zamanlarda tanık olduğumuzdan daha acı olayları beklemememiz gerektiği inancındayım”*⁶⁶³

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Erim’in öldürülmesi üzerine yayınladığı mesajda:

*“Parlamentonun konuyu bütün ciddiyeti ile ele alarak, köklü bir çözümü bir an evvel ortaya koyması artık kaçınılmaz bir zarurettir”*⁶⁶⁴ demiş ve anarşi karşısında hükümetin aciz kaldığını sözlerine eklemiştir.

Hergün Gazetesi’nin 21 Temmuz’daki sayısında Nihat Erim’in ne zaman toprağa verileceğini ve katillerini bulmak için operasyonların devam ettiği yazılmıştır.⁶⁶⁵ MHP Genel Sekreteri Necati Gültekin, Türkiye’de anarşinin büyük boyutlara ulaştığını, anarşinin devlete karşı yöneldiğini, halkın yıldırılmak istendiğini, devletin yıkılmasının hedef alındığını ifade ederek şunları söyledi:

⁶⁶¹ “Alparslan Türkeş, “Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁶² Süleyman Demirel, “Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁶³ Bülent Ecevit, “Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁶⁴ Necmettin Erbakan, “Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

⁶⁶⁵ “Operasyon Sürüyor”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

“Bugün anarşi devleti hedef almaktadır. Devletin yıkılmasını hedef almaktadır. İlk önce sokak çatışmaları çıkartılmış, arkasından bekçi, er, subay, polis öldürülmüş nihayet de bir parlamenter öldürülmüştür. Devletin dibine dinamit konulmaktadır. Ortalığı kışkırtmak, anarşiyi azdırmak Türkiye’yi bir noktaya getirmez. Olayların sağcılar tarafından çıkartıldığı söylenmektedir. Bütün bu olayları MHP’liler, sağcılar yapıyor. Böyle diyorlar. Ama gelin görün ki hapisaneleri dolduranlar MHP’liler değildir.”⁶⁶⁶

Taha Akyol Hergün Gazetesi’ndeki köşe yazısında ise şu değerlendirmeleri yapmıştır:

“Terör, devletçe korunmakta olan bir eski Başbakanı öldürebileceğini göstermiştir. Terör, 12 Martın intikamını bir kere daha almıştır. Terör, bundan sonra ister alt kademedede ister en üst kademedede olsun, terörizme karşı ciddi uygulamaya girişebilecek bütün yetkililere Nihat Erim gibi sizi de öldürürüz mesajını vermiştir. Eğer Türkiye, genel şartlar bakımından terörün durduğu bir ortama ulaşamayacaksa, bundan sonra teröre karşı karakoldan Başbakanlığa kadar devlet hizmetini yapacak herkes bir Nihat Erim’in akıbetini göze almak mecburiyetindedir!”⁶⁶⁷

Başbakan Süleyman Demirel, Nihat Erim’in öldürülmesinden sonra teröre karşı ortak bir tavır alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda meclis gündeminde mevcut anarşi ile ilgili tasarıların kanunlaştırılması, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulması ve Fevkalâde Hal Kanunu çıkarılmasıyla ilgili olarak işbirliği çağırısında bulunmuştur.⁶⁶⁸

Fakat Nihat Erim daha toprağa verilmeden 22 Temmuz’da Türkiye bir siyasi cinayet ile daha sarsılmış ve DİSK’e bağlı Türkiye Maden İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler uğradı silahlı saldırı sonucunda hayatını kaybetmiştir. Hergün Gazetesi bu cinayetin nasıl işlendiği haberini vererek manşette Kemal Türkler’in hastanedeki cesedinin çekilmiş fotoğrafını da sansürsüz olarak

⁶⁶⁶ Necati Gültekin, “Anarşi Artık Devleti Yıkmayı Hedef Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

⁶⁶⁷ Taha Akyol, “Erim’e Suikast”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

⁶⁶⁸ “Teröre Karşı Ortak Tavır Aranıyor”, **Hergün Gazetesi**, 22 Temmuz 1980.

yayınlanmıştır.⁶⁶⁹ Türkler cinayetine başta Maden- İş Sendikası yetkilileri, DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, Türk – İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier, Siyasi Parti Temsilcileri tepki göstermişlerdir. Öte yandan MHP Genel Sekreter Yardımcısı Ali Gürbüz “Kemal Türkler’in öldürülmesinden üzüntü duyduklarını” ifade etmiştir. Terör olaylarının zirveye ulaşması üzerine Genel Başkan Vekili Mete Beşen Başkanlığı’nda toplanan Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Yönetim Kurulu şöyle bir açıklama yapmıştır:

“Önceki gün Köksaloğlu’nu dün Erim’i bugün(dün) de Türkler’i öldüren zihniyet, gerçekte millete ve devlete karşı infaza kalkışmıştır” denilerek, Kemal Türkler’in öldürülmesi kınanmıştır. MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Maden – İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler’in silahlı bir saldırı sonucu teröristlerce öldürülmesi sebebiyle Maden – İş Sendikası Başkanlığı’na ve ailesine birer başsağlığı telgrafi göndermiştir. MHP Genel Başkanı Türkeş, telgraflarında, Türkler’in öldürülmesini kınamış ve olaydan duyduğu üzüntüyü belirtmiştir. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve eşi Rahşan Ecevit, DİSK ve Türkiye Maden – İş Sendikası Genel Merkezi ile Kemal Türkler’in evine giderek, başsağlığı dilemişlerdir. Ecevit, DİSK Genel Merkezi’nde Genel Başkan Abdullah Baştürk ve öteki yöneticilere başsağlığı diledikten sonra ayrılırken yaptığı açıklamada *“Kemal Türkler’in öldürülmesi açık bir provokasyondur, açık bir kışkırtmadır”* demiştir.⁶⁷⁰

Doğu Perinçek ise Aydınlık Gazetesi’nde Kemal Türkler cinayetinden sonra şu iddialarda bulunmuştur:

“Türkiye Maden – İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler’in katledilmesini protesto ediyoruz. CHP Milletvekili Köksaloğlu ve Eski Başbakanlardan Nihat Erim’den sonra bu cinayet MHP’li ve Moskovacı çetelerin terörü en son noktasına kadar tırmandırmakta kararlı olduklarını ortaya koyan yeni bir kanıttır. Bir yandan MHP, diğer yandan Moskova’nın güdümündeki örgütler karşılıklı olarak, toplumda heyecan ve sarsıntı yaratacak cinayetleri tırmandırmaktadırlar.”

Hergün Gazetesi Kemal Türkler’in öldürülmesini protesto etmek amacıyla DİSK’in 1 günlük genel yas ilan ettiğini, yurdun çeşitli yerlerinde gösteriler

⁶⁶⁹ “Kemal Türkler Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 23 Temmuz 1980.

⁶⁷⁰ “Kemal Türkler Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 23 Temmuz 1980.

yapıldığını, bombalı pankartlar asıldığını, bazı bankalar ve işyerlerinin kundaklandığını, DİSK'in hâkim olduğu işyerinde de işçilerin çalıştırılmadığını iddia etmiştir.⁶⁷¹ Aydınlik Gazetesi ise Maden – İş'e bağlı işyerleri Kemal Türkler'in öldürüldüğü gün öğleden sonra direnişe geçerken grevdeki işyerlerinde de bayraklar yarıya indirildiğini ayrıca DİSK'e bağlı işyerlerinde ortamın sakin olduğu ve herhangi bir olay çıkmadığını iddia etmiştir.⁶⁷²

5.6 12 Eylül Darbesi

Darbeye sürecine götüren olaylar Eylül ayının ilk günlerinde de yaşanmıştı. MSP'nin 12 Eylül Darbesi'nden yalnızca 6 gün önce Konya'da "Kudüs'ü Kurtarma Günü" adında bir miting düzenlenmişti. Fakat miting ilerleyen dakikalarda farklı bir boyut kazanmıştı. Bir anda Arapça pankartlar açılmış, yeşiller giymiş beyaz tekkeli ve boyunlarına tespih takan bir takım cübbeli kişiler miting alanını dolaşmaya başlamıştı. Bu kişiler, "Şeriat gelecek vahşet bitecek", "İslam ümmeti şeriat devleti", "Anayasa değil Kur'an" gibi sloganlar yazılı pankartlar açmışlardır. Bu nedenle miting bambaşka bir hal almış daha sonra bu kişiler İstiklal Marşı'nı okutmayıp "Ezan sesi istiyoruz, İstiklal Marşı istemiyoruz" diye bağırarak ve kalabalığın bir kısmını yerine oturtmuştur. Bu yaşananların üzerine MSP'li yöneticiler bu kişilere mani olmaya çalışmış ve bu yasa dışı sloganlar ile pankartlara müdahale etmek için çaba sarf etmişlerse de başarılı olamamışlardır. Çünkü mitinge katılan kitle provakatif bir organizasyonla karşı karşıya kalmıştır.⁶⁷³

Konya'da yapılan bu miting Kenan Evren tarafından ihtilal sebebi olarak da gösterilmiştir. Yaşar Okuyan ise "*Darbe gerekçelerini özellikle hazırladılar*" diye yorumlanmıştır. Ancak bölge, "Sıkıyönetim Bölgesi" olmasına rağmen o yasa dışı gösterileri yapanlar nedense yakalanamamıştır.⁶⁷⁴ 11 Eylül akşamı darbe yapılacağı haberini alan Alparslan Türkeş evini terk etmiştir.⁶⁷⁵ Yaşar Okuyan, Türkeş'i

⁶⁷¹ "Her Yerde Kanunsuz Direnişi Başlattılar", **Hergün Gazetesi**, 24 Temmuz 1980.

⁶⁷² "Kemal Türkler'in Öldürülmesi Protesto Edildi", **Aydınlık Gazetesi**, 24 Temmuz 1980.

⁶⁷³ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.164; Bu konuyu Mehmet Ali Birand da şöyle açıklamıştır: "*Konya'da Kudüs'ü kurtarma günü adlı bir yürüyüş yapıldı. MSP'nin Genel Başkanı dâhil bütün ağır topların katıldığı yürüyüşte yeşil bayrak asıldı, bazı gruplar şeriat istediklerini açıkça belirttiler. İstiklal Marşı'nın söylenmesini engelleyip, ezan okutturmak istediler.*" Bakınız: Mehmet Ali Birand, **12 Eylül Saat: 04.00**, *Karacan Yayınları*, İstanbul 1984, s.260; MSP'nin Yöneticileri bu miting ile ilgili mahkemelerde yargılanmış ancak ceza almamışlardır. Bakınız: Uğur Mumcu, **12 Eylül Adaleti**, *Tekin Yayınevi*, Bas: 4, Ankara 1993, s.16-17.

⁶⁷⁴ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.164-165.

⁶⁷⁵ Mehmet Ali Birand, **a.g.e.**, s.265.

arkadaşı Halil Şıvgın'ın evine götürmüştür. Türkeş, darbenin seyrini takip edip ve ona göre teslim olup veya olmama kararını vermek için bir süre burada kalmıştır.⁶⁷⁶

Siyasi şiddet hareketlerinin yayılmasıyla 12 Eylül 1980 öncesi 20 ay içinde 32.893 yıkıcı eylem gerçekleştirilmiştir.⁶⁷⁷ Bu gidişe son vermek iddiasında olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Korgeneral Necdet Öztoran⁶⁷⁸ 12 Eylül 04.00'da Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur.⁶⁷⁹ Yönetimi 5 generalden oluşan Milli Güvenlik Konseyi devir almış, Devlet Başkanlığına Orgeneral Kenan Evren getirilmiştir.⁶⁸⁰ Oramiral Bülent Ulusu ise başbakan olmuştur. Turgut Özal'da Bülent Ulusu Hükümeti'nin ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcılığı görevine getirilmiştir.⁶⁸¹

Yıllardan beri süren azgın terör ve kaos ortamından yorgun düşmüş toplum, yapılan darbeyi yadırgamadı. Hatta “Ohhh kurtulduk” diyenler bile olmuştu. Darbeden sonraki gün tüm yurttaki sessizlik hâkim olmuştu. Millet rahat bir nefes almış ülkeyi yangın yerine çeviren anarşi bir günde bitmişti. Ama nasıl olur da sanki hiçbir şey olmamış gibi bir günde bu olaylar bir bıçak gibi kesilivermişti? Ancak o dönemde bu soruyu kimse sorgulamak istemedi. Çünkü millet huzura hasret kalmıştı. Bu durumun en iyi tespitini Eski MİT elemanı olan Prof. Dr. Mahir Kaynak yapmış ve şöyle söylemiştir.

“Bence 12 Eylül, Türkiye'nin uğradığı en büyük hezimetdir; anarşi, sadece, görevini bitirdiği için durmuştur!”⁶⁸²

Kaynak'ın dediği gibi “*anarşi, sadece görevini bitirdiği için durmuştu*”, anarşi yani terör toplumun psikolojisini darbeye hazırlama stratejisiydi. Hatta Orgeneral Bedrettin Demirel'in itiraf ettiği şekilde 1979'a kadar ülkede terör olgunlaşsın diye her şey yapılmış ancak geline aşama yeterli görülmemiş, 12 Eylül 1980'e kadar

⁶⁷⁶ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.93.

⁶⁷⁷ **Meclis Araştırma Komisyonu Raporu**, C.2, Kasım 2012, s.746; Aktaran: Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.432.

⁶⁷⁸ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.433.

⁶⁷⁹ Mehmet Ali Birand, **a.g.e.**, s.287.

⁶⁸⁰ Muhsin Batur, **a.g.e.**, s.566.

⁶⁸¹ Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.434.

⁶⁸² Yener Süsoy, “Mahir Kaynak'la Tatil Sohbeti”, **Milliyet Gazetesi**, 21 Eylül 1986. Aktaran; Rasim Cinisli, **a.g.e.**, s.439.

terör şiddetini arttırsın ve olgunlaşsın diye beklenmişti. Millet terör bitsinde nasıl biterse bitsin psikolojisine girince darbe yapıldı ve kurtaranlar kahraman olacaktı. Kahramanlarda hazırды: Amerika'nın çocukları yani sonunda Amerika'nın "Bizim Çocuklar" diye hitap ettiği kadroydu.⁶⁸³ Hakkı Öznur ise bu konuyla ilgili şöyle bir tespitte bulunmuştur:

"CIA ve Pentagon için darbeciler, Amerikan yanlıları "bizim çocuklar" idi. CIA istasyon şefleri Ortadoğu'da, Asya'da, Latin Amerika'da, ABD çıkarlarını savunan herkes için "bizim çocuklar" tabirini kullanırlardı. ABD Başkanı Jimmy Carter, 12 Eylül darbesini "Damdaki Kemancı" müzikalini seyrederken öğrenmişti. ABD Dışişleri Bakanı Edmund Muskie Başkan Carter'e, Ankara'dan gelen müjdeli haberi şöyle veriyordu. "Türk ordusunun komuta heyeti yönetime el koydu. Herhangi bir kuşku ve kaygıya gerek yok. Müdahale etmesi gerekenler etti." ABD Başkanı, Muskie'ye talimat vererek, "Ankara'daki gelişmeleri saat saat öğrenmek istiyorum." Komuta heyetine de; "Amerika'nın yanlarında olduğunu bildirin" diyordu. Carter, Beyaz Saray'a giderken, iyice rahatlamıştı. Nasıl rahatlamasın ki; bir yıl önce Ortadoğu'da en güvendikleri Şah rejimi yakılmış, İran düşmüştü. Tek güvendikleri ve tutunacakları dal, Türkiye kalmıştı. Jeopolitik ve jeostratejik öneme sahip olan Türkiye'nin, bölgedeki önemi büyüktü. Türkiye'nin de kaybedilmesi, Ortadoğu'da ABD'nin bölgeden tasfiyesi demektir. Türkiye'deki gelişmeler iyi gitmiyordu. Derhal müdahale edilmesi lazımdı ve güvendikleri "bizim çocuklar" Washington'un imdadına yetişmişti."⁶⁸⁴

Bütün siyasi parti liderleri de tutuklanmıştı. Ancak sadece Türkeş cuntacıları hemen teslim olmamıştı. Fakat 14 Eylül'de teslim olmuştu. Darbeciler Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel'i Gelibolu – Hamzakoy'da Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan'ı da İzmir Körfez'deki Uzunada'ya götürmüşlerdir. Daha sonra MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası açılınca MHP'lileri Ankara'da Yabancı Dil Okulu'na nakletmişlerdir.⁶⁸⁵ Yalnız 12 Eylül sonrası sadece MHP ve MSP'nin tüm yetkilileri

⁶⁸³ Mehmet Kürşat, **12 Eylül Zindanlarında Ülkücü Olmak**, Hoşgörü Yayınları, İstanbul 2012, s.15.

⁶⁸⁴ Hakkı Öznur, **a.g.e.** s.19.

⁶⁸⁵ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.130.

tutuklanmış ve haklarında açılmıştı.⁶⁸⁶ MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Mahkemesinin ilk günü davada görülmemiş bir şey yaşanmıştı. Oradaki tutuklular devleti ortadan kaldırmak ve isyan etmekle suçlanmışlardı. Neredeyse vatana ihanetle suçlanan sanıklar, İstiklal Marşı'nı hep birlikte söyleyerek mahkemeye başlamışlardır.⁶⁸⁷ MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası 7 Nisan 1987 yılı tarihinde sonuçlanmış ve Alparslan Türkeş haricinde MHP Genel Merkez yöneticilerinin hepsi beraat etmiştir. Fakat Türkeş hapis cezasına çarptırılmış, Türkeş tam 4 buçuk yıl hapis yatmıştır. Böylece Türkeş en fazla hapis yatan parti genel başkanı olmuştur.⁶⁸⁸

12 Eylül'ün ağır bilançosunda:

“650 bin kişi gözaltına alınmış ve 1.683.000 kişi fişlenmiş, açılan davalarda 210.000 kişi yargılanmıştı. 7000 kişi için idam cezası istenmiş bu kişilerden 517'si için idam cezası verilmiş ve 50'si de idam edilmişti. 388.000 kişiye pasaport verilmemiş, 30.000 kişi işten atılmıştır. 30.000 kişi siyasi mülteci olmuş, 14.000 kişi de vatandaşlıktan çıkarılmıştır. 300 kişi kuşkulu bir şekilde ölmüş, ayrıca 171 kişinin işkenceden öldüğü tespit edilmiş ancak bunların çoğu da örtbas edilmiştir. Mahkeme edilenlerin içinde binlerce öğretmen, öğretim üyesi ve çeşitli kademelerden devlet memurları da vardı. 31 gazeteci cezaevine girmiş ve bunlara toplamda 3315 yıl hapis cezası verilmişti. Gazeteler konulan yasaklar nedeniyle toplam 300 gün yayın yapamamışlardı. Gazeteler için yüzlerce dava açılmıştı.”⁶⁸⁹

12 Eylül korkunç tablosu bu şekildeydi. Ama korkunçluk sadece bunlarla sınırlı değildi. 17 yaşındaki gencin bile yaşı 18'e yükseltilerek idam edilmişti.

⁶⁸⁶ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.122.

⁶⁸⁷ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.130.

⁶⁸⁸ Yaşar Okuyan, **a.g.e.**, s.136-140.

⁶⁸⁹ Mehmet Sayın, **a.g.e.**, s.128.

SONUÇ

1977 – 1980 yılları arasında yaşanan olaylar Hergün Gazetesi’nde yer almıştır. O yıllarda sol fraksiyonların güçlü yayın ve propagandalarına karşılık vermek ve fikri mücadele sahasında da bulunmak amacıyla Alparslan Türkeş’in emriyle Zeki Saraçoğlu’na gazete araştırılması talimatı verilmişti. Bunun üzerine araştırmalar yapan Zeki Saraçoğlu’nun, Mehmet Faruk Gürtunca’nın Hergün Gazetesi’ni satışa çıkardığı haberiyle birlikte Türkeş’in dolayısıyla MHP’nin desteğiyle Hergün Gazetesi satın alınmış ve yayın hayatında MHP’nin resmi yayın kuruluşu gibi devam etmiştir. Özellikle 1977 – 1980 yılları arasında Hergün Gazetesi’nde gözle görülür bir değişim olmuş, önceki sönük ve magazinsel yayın hayatından vazgeçilerek biranda siyasi bir kimliğe bürünmüştür.

Hergün Gazetesi’nde çalışan ve yazıları yayımlanan Yaşar Okuyan ve Taha Akyol gibi isimler aynı zamanda Milliyetçi Hareket Partisi’nde de çalışan isimlerdi. 1977 – 1980 yılları arasında yaşanan olaylar Hergün Gazetesi’nde MHP’nin politikalarına göre tasarlanmıştır. Bu nedenle bazı gazete haberleri parti politikasına uygun düşmüyorsa karartmalar yapılarak üzeri örtülmeye çalışılmıştır. Ancak Hergün Gazetesi her ne kadar tezimizin içeriğinde belirtilen bazı olaylarda karartmalara başvurmuş olsa da gazetede yayımlanan haberler bazı sol fraksiyonların yayınları veya devletin kayıtları ile karşılaştırıldığında birebir örtüşmektedir. Hergün Gazetesi her ne kadar MHP’nin çizgisinde bir yayın politikası izleyerek politize olmuşsa da Taha Akyol’un köşe yazılarında ortaya koyduğu tespitlerin yerinde ve dönemin durumuna ışık tutacak şekilde olduğu açıkça görülmüştür. Yine Hergün Gazetesi’nde köşe yazıları yayınlanmış diğer yazarlardan olan Tahir Kutsi Makal, Necdet Sevinç, Şahin Önder, Seyyid Ahmet Arvasi, Enver Altaylı, Beşir Ayvazoğlu, Şevket Bülent Yahnici, Necip Fazıl, Sait Bilgiç, Muammer Taylak, Abdülkadir Billurcu, Sevgi Kafalı, Faik Sezgin, Kayıhan Batu, Doç. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu, Dr. Süha Aydın gibi isimler kimi zaman tarihi kimi zaman dış politika kimi zamanda günlük siyasi yazılar

yazarak Hergün Gazetesi'ne katkı yapmışlardır. Özellikle Ülkücü Hareket, Hergün Gazetesi vasıtasıyla sol yayınlarına karşılık vermiştir. Bu nedenle kimi zaman bombalı ve silahlı saldırılara uğramış kimi zamanda CHP'nin siyasi baskılarına uğrayarak susturulmak istenmiştir. Elit bir yazar kadrosuna sahip olan ve MHP'nin de desteğini alan Hergün Gazetesi bütün zorluklara karşı mücadele etmiş ancak bu mücadelesi 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar sürebilmiştir. 12 Eylül'de yapılan askeri darbeden diğer gazeteler gibi Hergün Gazetesi de nasibini almış ve gazete yayın hayatına son vermiştir.

Bunun yanında Hergün Gazetesi politik mücadeleler vermekle birlikte hikaye, şiir, fıkra gibi edebi yazılar da yayınlamıştır. Bu yayınlanan yazılarda Hergün Gazetesi'nin ilavesi olan Ülkü Aile ile Sanat 77'yi okuyucularına sunmuştur. Ayrıca Hergün Gazetesi'nde tarihi ve politik yazı dizileri de yayınlanmış ve bu yazı dizileriyle birçok olaya yeni perspektiflerin sunulduğu da görülmüştür.

Sonuç itibarıyla Hergün Gazetesi politize olmasına rağmen döneme farklı bir sağ perspektiften bakması ayrıca devlet politikasına aykırı bölücü bir yayın yapmaması, edebi ve kültürel bir yönünün de olması nedeniyle döneme ışık tutan milliyetçi nitelikte olan önemli bir gazete yayını olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Akçura, Yusuf, **Üç Tarz-ı Siyaset**, Kilit Yayınları, Ankara 2012.

Arslan, İbrahim, **Mehmet Faruk Gürtunca'nın (1904-1982) Şiir Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, Hipernik Yayınları, İstanbul 2019.

Aykan, Cevdet, **Demokratik Süreç ve Anılar**, Grafiker Yayınları, Ankara 2003.

Ahmad, Feroz, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yayınları, Çev: Ahmet Fethi Yıldırım, Bas: 4, İstanbul 2010.

Akşin, Sina, **Türkiye'nin Yakın Tarihi 1789-1980**, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., C.2, 1997.

Arcayürek, Cüneyt, **Bir Özgürlük Tutkunu Bülent Ecevit**, Detay Yayıncılık, İstanbul 2006.

Beyaz Kitap Türkiye Gerçekleri ve Terörizm, Bakanlıklararası Kurul, Ankara 1973.

Bademci, Ali, **12 Eylül İşkencesinde Ülkücü Bir Gazetecinin Dramı**, Ötüken Neşriyat, Bas:2, İstanbul 2016.

Bora, Tanıl, ve Can, Kemal, **Devlet Ocak Dergah 12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket**, İletişim Yayınları, Bas:6, İstanbul 2000.

Birand, Mehmet Ali, **12 Eylül Saat: 04.00**, Karacan Yayınları, İstanbul 1984.

Batur, Muhsin, **Anılar ve Görüşler Üç Dönemin Perde Arkası**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1985.

Cengiz, Oğuzhan, **Alparslan Türkeş**, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul 2015.

Cinimli, Rasim, **Bir Devrin Hafızası**, Doğan Kitap, Bas:3, İstanbul 2017.

Cemal, Hasan, **Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım**, Doğan Kitapçılık, Bas:7, İstanbul 1999.

Cemal, Hasan, **12 Eylül Günlüğü Tank Sesleriyle Uyanmak**, Bilgi Yayınevi, Bas:3, İstanbul 1986.

Cengiz, Oğuzhan, **Arşiv Belgelerinde Gün Sazak**, Bilge Oğuz Yayınevi, Bas:4, Ankara 1993.

Çolak, Muhittin, **Rüzgarın Oğlu Her şey Milliyetçi Türkiye İçin**, Kripto Yayınevi, Ankara 2018.

Dural, Tamaşa F., **Çarmıhtaki Ülkücü**, Sorun Yayınları, İstanbul 2000.

Ertuğrul, Cem, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Yayınevi, Ankara 1998.

Esendir, Halit, **Terör Kışkacında Türkiye Oligarşi Mi? Demokrasi Mi?**, Timaş Yayınları, Bas:3, İstanbul 2006.

Feyzioğlu, Turhan, **Fırtınalı Yıllarda Ülkücü Hareket**, Ozan Yayıncılık, Bas:3, İstanbul 2005.

Heywood, Andrew, **Siyasi İdeolojiler**, Adres Yayınları, Çev: H. İnanç, Bas:3, Ankara 2011.

Höke, Engin, **1960'lardan 1980'e Gençlik ve Mücadelesi**, Simge Yayınevi, İstanbul 1989.

Habermas, Jürgen, **Kamusalığın Yapısal Dönüşümü**, İletişim Yayınları, Çev: Tanıl Bora ve Mithat Sancar, Bas:5, İstanbul 2003.

Hiçyılmaz, Semih, **İşte Derin Devlet ve Soygun Rüşvet Cinayet**, Evrensel Basım Yayıncılık, İstanbul 2008.

Karpat, Kemal Haşim, **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş Yayınları, Ed: Neval Akbıyık, İstanbul 2010.

Karal, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.5, Bas:9, Ankara 2011.

Kaplan, M. Metin, **Başbuğ Türkeş 1980 Öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanları Alparslan Türkeş'i Anlatıyor**, Bukan Yayınları, İstanbul 2019.

Koloğlu, Orhan, **Kim Bu Ecevit?**, Boyut Kitapları, İstanbul 2001.

Kürşat, Mehmet, **12 Eylül Zindanlarında Ülkücü Olmak**, Hoşgörü Yayınları, İstanbul 2012.

Lewis, Bernand, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Arkadaş Yayınevi, Bas:8, Çev: Boğaç Babür Turna, Ankara 2015.

Mert, Nuray, **Merkez Sağın Kısa Tarihi**, Selis Kitaplar, İstanbul 2007.

Müftüoğlu, Mustafa, **Çankaya'da Kâbus 3 Mayıs 1944**, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1974.

Meydan, Sinan, **Hafıza Yakın Tarihin Kitabı**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul 2019.

Derleyen: Mumcu, Uğur, Araştırmacı Gençlik Vakfı, **Kontgerilla Öğretileri**, Ankara 1977.

Mumcu, Uğur, **12 Eylül Adaleti**, Tekin Yayınevi, Bas:4, Ankara 1993.

Okuyan, Yaşar, **O Yıllar 12 Eylül'den Anılar, Mektuplar ve Belgeler**, Doğan Yayıncılık, İstanbul 2010.

Özdemir, Hikmet, vd, **Çağdaş Türkiye Tarihi 1908-1980**, C.4, Ankara 1989.

Öznur, Hakkı, **Derin Sol Çatışmalar – Cinayetler – İnfazlar**, Bilge Oğuz Yayınları, Bas:2, İstanbul 2016.

Öznur, Hakkı, **1993 Örtülü Darbe**, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.

Pekmezci, Necdet, **Derin Abiler Derin Sırlar**, Kripto Yayınları, Bas:31, Ankara 2019.

Sayılgan, Aclan, **Türkiye'de Sol Hareketler**, Doğu Kütüphanesi, Bas:5, İstanbul 2009.

Sander, Oral, **Siyasi Tarih 1918 – 1994**, İmge Yayınevi, C.2, Ankara 2019.

Sayın, Mehmet, **Ülkücü Hafıza**, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul 2015.

Şişmanov, Dimitir, **Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketi (1980 – 1965)**, Belge Yayınları, İstanbul 1978.

Şeyhanlıoğlu, Hüseyin, **Türk Muhafazakârlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti**, Kadim Yayınları, Ankara 2011.

Tunaya, Tarık Zafer, **Türkiye'de Siyasal Partiler**, Hürriyet Vakfı Yayınları, C.1, Bas:2, İstanbul 1988.

Türkeş, Alparslan, **Dokuz Işık**, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul 2010.

Tuncay, Mete, vd., **Çağdaş Türkiye Tarihi (1908 – 1980)**, Cem Yayınevi, C.4, Ankara 1989.

Tuncer, Hüner, **27 Mayıs'tan 12 Mart'a Türk Dış Politikası**, Kaynak Yayınları, Ed: Hadiye Yılmaz, İstanbul 2014.

Turhan, Metin, **Ülkü Ocakları 1966 – 1980**, Kendi Yayını, Ankara 2014.

Tekil, Füruzan, **Türk Demokrasisi İçinde Süleyman Demirel**, Göktürk Yayınları, İstanbul 1978.

Ünsal, Artun, **Umuttan Yalnızlığa Türkiye İşçi Partisi (1961 – 1971)**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2002.

Ülken, Hilmi Ziya, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, Bas:10, İstanbul 2011.

Ülkücü Komando Kampları AP Hükümeti'nin 1970'te Hazırlattığı MHP Raporu, Kaynak Yayınları, Bas:4, İstanbul 1977.

Yalçın, Durmuş, vd., **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Atatürk Araştırma Merkezi, C.1, Bas:12, Ankara 2014.

Yurtaslan, Ali, **İtiraflar MHP Merkezindeki Adam Abdullah Çatlı'yı Anlatıyor**, Kaynak Yayınları, Bas:2, İstanbul 1997.

Yalçın, Soner, **Siz Kimi Kandırıyorsunuz!**, Doğan Kitap, İstanbul 2008.

Yorumsuz 12 Eylül Belgeleri, Kültürel Yapılanma Grubu, PDF.

Zürcher, Erik Jan, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yayınları, Çev: Yasemin Saner Gönen, Bas:7, İstanbul 2000.

Dergiler – Makaleler – Ansiklopediler:

Atağenç, İhsan Ömer, “Ferruh Bozbeyl'nin Siyasal Düşüncesinde Demokratik Sağ Kavramı”, **Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.3, Say:2, Haziran 2019.

Atsız, Hüseyin Nihal, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup”, **Orkun Dergisi**, Say:20, 16 Şubat 1951.

Barış, Hamit Emrah, “30 Mart'a Doğru Milliyetçi Hareket Partisi”, **SETA**, Say: 84, Şubat 2014.

Bozkır, Gürcan, “Türk Siyasal Hayatında Cumhuriyetçi Güven Partisi”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, C., Say:15, 2007.

Bozkur, Önder, “Anılarda 12 Mart Muhtırası: Bizden Başka Herkesin İktidarda Olduğu Dönem”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.20, Say:1, Ankara 2018.

“Che'nin Gerilla Günlükleri”, **Ant Dergisi**, 1967-1971.

“CHP Solunun Yeni Taktiği Seçim Hükümeti”, **Yeniden Milli Mücadele Dergisi**, Sayı: 363, 11-18 Ocak 1977.

Çelik, Ahmet, “Atatürk Döneminde Türkiye'de Komünist Propagandaya Karşı Alınan Önlemler”, **History Studies**, 2018.

Demir, Yeşim, “Albay Talat Aydemir'in Darbe Girişimleri”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, C.5, Say:13; **Akis Dergisi**, XXIII/400, 26 Şubat 1962.

Dündar, Lale, “12 Eylül 1980 Darbesinin Basına Etkileri”, **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:16, 2016.

Erken, Baki, “Türkiye’de Merkez Sağ İdeolojisini Siyasi Hareket Üzerinden Temellendirme Denemesi”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c.14, Sayı:2, Haziran 2016.

Eser, Hamza Bahadır, “Türk Siyasal Kültürü içinde Dinin Rolü Üzerine Bir Açıklama Çabası: Milli Görüş Hareketi ve Milli Nizam Partisi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.18, Sayı:3, 2013.

Gökçe, Burcu, “1960 – 1980 Arası Türkiye’deki Siyasi Partilerin Kimlik Sorunları”, **International Social Sciennes Studies Journal**, Vol:5, Ankara 2019.

Gülen, Ahmet, “Siyasi Partilerin Propagandaları Ekseninde 1977 Seçimleri”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 65, Ankara 2019.

Kitaygorodski, Pyotr., “Türkiye’de İşçi Hareketleri”, **Komünist Enternasyonel Dergisi**, Aralık 1925.

Kayacı, Müslüm, “Türkiye’de Sağ Seçmen Bloğunun Konsolidasyonu Bağlamında 16 Nisan Referandumu”, **Strategic Public Management Journal**, Vol:3, Special Issue, December 2017.

Kalaycıoğlu, Ersin, “27 Mayıs 1960 İhtilaline Giden Yol: Nedenler ve Açıklamalar”, **27 Mayıs 1960 Devrimi Kurucu Meclis ve 1961 Anayasası**, Ed: Suna Kili, Boyut Kitapları, İstanbul 1998.

Koca, Mehmet, “68 Öğrenci Olayları ve Üniversitelerde Politik Şiddet” **Birey ve Toplum Bilimler Dergisi**, C.8, Sayı:15, Bahar 2018.

Kaya, Yakup ve Şahin, Hüseyin, “Türk Siyasal Yaşamında Milliyetçi Cephe Hükümetleri Dönemi” **Tarihin peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:19, 2018.

Koç, Yıldırım, “Türkiye’de 1974 – 1980 Döneminde Tarım Satış kooperatifleri Birliklerinde İşçi – İşveren İlişkileri”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, C. 38, Sayı:3-4, 2011.

“MHP İstanbul İl Başkanı Öldürüldü”, **Devlet Dergisi**, 10 Ekim 1978.

“Olaylar Nasıl Başladı ve Nasıl Gelişti?”, **Disk Dergisi**, Mayıs- Haziran 1977.

Öztekin, Hülya, “1944 Irkçılık – Turancılık Davası ve Basındaki Tartışmalar”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Sayı: 11, 2018.

Özdemir, Hikmet, “1960 – 1980 Dönemi”, Ed: Hasan Celal Güzel, C.17, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

Öznur, Hakkı, “12 Eylül Darbesi Üzerine Yakın Tarih Notları 1975 – 1980”, **Türk Yurdu Dergisi**, Yıl:99, Sayı:277, Ankara 2010.

Pekel, Vedat, “Tariş Dersleri”, **Yurt ve Dünya Dergisi**, Sayı:19, Ocak 1980.

Saklı, Ali Rıza, “Osmanlı Döneminde Türk Milliyetçiliği”, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:33, Kasım – Aralık 2012.

Sefercioğlu, Necmettin, “3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası”, **Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları**, Mart 2009.

Sancaktutan, Zeynep, “12 Eylül 1980: Darbeye Doğru Yaşananlar”, **Türk Yurdu Dergisi**, C.38(70), Sayı:367, Ankara 2018.

Tan, Ahmet Hamdi, “Hükümette Nefes Her Bakandan Ayrı Ses”, **Vesika Dergisi**, Sayı:27, 1 Ocak 1977.

Temizgüney, Firdes, “1960 Darbesine Giden Süreçte Önemli Bir Kesit: İstanbul Öğrenci Olayları”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl:14, Sayı:27, Bahar 2018.

Türkiye İşçi Partisi Programı, 1. Büyük Kongresi, İzmir, 10 Şubat 1964.

Türkler, Kemal, “Zamanın Akışını Hızlandırmalıyız”, **Disk Dergisi**, 2 Şubat 1977.

Türkler, Kemal, “Faşist ve Maoçu Saldırganlar MC’nin Emperyalizmin ve CIA’nın Hizmetindedir”, **Disk Dergisi**, Mayıs – Haziran 1977.

Uydum, Remzi, “Mayıs Olayları: Kanlı Miting”, **Hilal Dergisi**, C.15, Sayı: 172, 1977.

Vural, Mithat Kadri, “II. Dünya Savaşı Türkiye’inde Sosyalistlerin Taktiği ve Faaliyetleri”, **Çağdaş Türkiye Araştırma Dergisi**, 2009.

Yıldız, Özgür, “İkinci Dünya Savaşına Genel Bir Bakış”, **Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.6, Sayı:12, 2019.

Yüksek Lisans – Doktora Tezleri:

Akdağ, Menderes, “Türkiye’de Koalisyonlar Döneminde Siyasal Algı ve Propaganda 1970 – 1980” (**Yayınlanmış Doktora Tezi**), T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2018.

Budak, Gamze, “Osmanlı’dan 12 Eylül’e Ordu Siyaset İlişkisi ve Türk Basınında 12 Eylül 1980 Darbesi”, (**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**), T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kahramanmaraş 2017.

Ergüç, Veysel, “Türkiye’de Muhafazakâr Milliyetçilik: Erol Güngör Örneği”, (**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**), T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi, Ankara 2003.

Işık, Seyit, “Bir Gazeteci Olarak Abdi İpekçi (1929 – 1979)”, (**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**), T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2015.

Kazdal, Nilay, "Türkiye'de 1970 Sonrası Kurulan Koalisyon Hükümetlerinde Demokrasi Anlayışı", **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**, T.C. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2020.

Katılmış, Canan, "Yerel ve Genel Siyaset Üzerindeki Etkileri Açısından Hamit Fendoğlu", **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**, T.C. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 2018.

Keskin, Aslıhan, "Türkiye'de Öğrenci Olayları ve Türk Siyaseti Üzerine Etkileri 1968 – 1980" **(Yayınlanmış Doktora Tezi)**, T.C. Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Erzurum 2019.

Köse, Serdar, "Türk Demokrasi Hayatında 12 Mart 1971 Muhtırası", **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Haziran 2010.

Kuş, Yasin, "Milliyetçilik ve Türkiye'de Milliyetçi Cephe Hükümetlerinin Kurulma ve Dağılma Süreçleri", **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mart 2018.

Seda, Yıldız, "Türkiye'de Polis Siyaset İlişkisine Dönemsel Bir Bakış: 12 Mart 1971 – 12 Eylül 1980 Arası Türk Polis Teşkilatı", **(Yayınlanmış Doktora Tezi)**, T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara 2015.

Tutanaklar:

Cumhuriyet Senatosu, Belge26, O:2, 05.02.1975.

İrfan Özaydınlı, "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları", T.B.M.M. Tutanak Dergisi, C.1, B:4, O:2, 26.12.1978.

İddianame (MHP ve Ülkücü Kuruluşlar), T.C. Ankara, Çankırı, Kastamonu İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, Evrak No: 1980/7040, Karar No: 1981/600.

Mustafa Gülcügil, "Meclis Konuşması", T.B.M.M. Tutanak Dergisi, C.1, Birleşim:3, Oturum:1, 20.02.1980.

Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, C.2, Kasım 2012.

T.B.M.M. tutanak Dergisi, C.1, Birleşim:3, Oturum:1, 20.02.1980.

Turan Koçal, "millet Meclisi Başkanlığına", Millet Meclisi, B:111, O:1, 23.10.1979.

Veli Ağbaba, "Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığı", Türkiye Büyük Millet Meclisi, Sayı:246, 15.02.2012.

İnternet Kaynakları:

“Sağ- Sol Ayrımı Nasıl Ortaya Çıktı? Sağcı, Solcu Ne Demek?”, <https://tarihbilgi.org/sagcilik-ve-solculuk/>, Erişim Tarihi: 08.09.2020.

“Milliyetçi Hareket Partisi”, <http://www.aljazeera.com.tr/haber-analiz/milliyetci-hareket-partisi-mhp>, Erişim Tarihi: 22.11.2020.

Tanıl Bora, “Güven Partisi”, <https://birikimdergisi.com/haftalik/8319/guven-partisi>, Erişim Tarihi: 22.11.2020.

“Avrupa’da II.Dünya Savaşı Özetlenmiş Makale”, **Holokost Ansiklopedisi**, <https://www.usmmm.org/>; Erişim Tarihi: 25.09.2020.

“27 Mayıs’a Giden Yolun Kilometre Taşı Öğrenci Eylemleri”, <https://www.aa.com.tr/tr/demokrasinin-infazi-27-mayis/1960-darbesine-giden-yolun-kilometre-tasi-ogrenci-eylemleri-oldu/1154274>, Erişim Tarihi: 27.11.2020.

“Ülkücü Vefa: Şehit Süleyman Özmen Anıldı”, <https://www.ulkucukadro.com/2013/03/ulkucu-vefa-sehit-suleyman-ozmen-anildi/>, Erişim Tarihi: 11.12.2020.

“Efendi Barutçu, Şehitler Yurdu Edirne Kapı’da Ülkücü Direniş”, <https://www.ulkucukadro.com/2019/08/sehitler-yurdu-edirnekapida-ulkucu-direnis/>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.

“Hergün (gazete)”, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Herg%C3%BCn_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Herg%C3%BCn_(gazete)).

Musa Keskin, “Karanlık Olayların Gölgesi Enver Altaylı Kimdir?”, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/karanlik-olaylarin-golgesi-enver-altayli-kimdir-41642564> , Erişim Tarihi: 19.12.2020.

“Tartışılan İsim Enver Altaylı Kimdir?”, <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/tartisilan-isim-enver-altayli-kim-video> , Erişim Tarihi: 19.12.2020.

“Ofset”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ofset>, Erişim Tarihi: 19.12.2020.

Mehmet Ali Birand, “12 Eylül Belgeseli Katliamlar Başlıyor”, Bölüm 4, https://www.youtube.com/watch?v=ErXf_DtnsOY&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIgGDpVNLKnzts5&index=4, Erişim Tarihi: 30.12.2020.

“Vesika”, <https://katalog.idp.org.tr/dergiler/57/vesika>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.

“İsmail Müftüoğlu”, <https://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=4535>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.

Metin Toker, “M.H.P.’nin 50. Yılıni Kutlarken”, <https://www.turktime.com/yazar/m-h-p-50-yilini-kutlarken-/14680>, Erişim Tarihi: 03.01.2021.

Mehmet Ali Birand, “12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği”, Bölüm 3, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIGGDpVNLKnzts5&index=3>, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

Muhittin Cenkdağ, “12 Eylül Belgeseli Günlerin O Gün Getirdiği”, Bölüm 3, Mehmet Ali Birand, <https://www.youtube.com/watch?v=pWsd7fqolPo&list=PL19EshdPt3R9k0g2zuAIGGDpVNLKnzts5&index=3>, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

Mehmet Ali Birand, “Ecevit’e Suikast”, 32. Gün Arşivi, <https://www.youtube.com/watch?v=WQvbc1kNjsw>, Erişim Tarihi, 13.01.2021.

Nami Temel Taş, “16 Mart 1978 Beyazıt: Bir Katliamın Anatomisi”, <https://m.bianet.org/bianet/yasam/195195-16-mart-1978-beyazit-bir-katliamin-anatomisi>, Erişim Tarihi: 19.01.2021.

“16 Mart Katliamı 39 Yıldır Karanlıkta”, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/16-mart-katliami-39-yildir-karanlikta-699922>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.

Ali Kemal Erdem, “MIT Görevlileri Kontrgerillayı Araştırırken Öldürülen Savcı Doğan Öz’ü Ansiklopedi Satıcısı Kimliğiyle Ziyaret Ederdi”, <https://www.indyrturk.com/node/278451/haber/mi%CC%87t-g%C3%B6revlileri-kontrgerillay%C4%B1-ara%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1rken-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BClen-savc%C4%B1-do%C4%9Fan-%C3%B6z%C3%BC-ansiklopedi>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.

“Polis Arşivinde Hamido Olayları”, <http://www.yenimalatya.com.tr/malatya/polis-arsivinde-hamido-olaylari-h7165.html>, Erişim Tarihi: 21.01.2021.

Oktay Kaymak, “Yakın Dönem Siyasi Tarih İncelemeleri: Hamit Fendoğlu Suikasti ve Malatya Olayları Örneği”, <https://www.ilimvemedeniyyet.com/yakin-donem-siyasi-tarih-incelemeleri-hamit-fendoglu-suikasti-ve-malatya-olaylari-ornegi.html>, Erişim Tarihi: 21.01.2021.

“Haluk Kırcı, Bahçelievler Katliamını Gerçekleştiren Haluk Kırcı’dan Açıklama”, Julide Ateş, **40 Programı**, https://www.youtube.com/watch?v=M3v0_XGRcfl, Erişim Tarihi: 27.01.2021

Mihail Bakunin, https://tr.wikipedia.org/wiki/Mihail_Bakunin, Erişim Tarihi: 28.01.2021.

“Cevat Yurdakul’u ve Birçok Devrimciyi Öldüren Ülkücü Katil Yakalandı”, <https://sendika.org/2009/05/cevat-yurdakulu-ve-bir-cok-devrimciyi-olduren-ulkucu-katil-yakalandi-31565/>, Erişim Tarihi: 01.02.2021.

“24 Ocak Kararları”, https://tr.wikipedia.org/wiki/24_Ocak_kararlar%C4%B1, Erişim Tarihi: 20.03.2021.

Mithat Yurdakul, “IMF Destekli 24 Ocak Türkiye’yi Dönüştürdü”, <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/imf-destekli-24-ocak-turkiye-yi-donusturdu-1707660>, Erişim Tarihi: 20.03.2021.

“Tariş’in Tarihçesi”, http://www.taris.com.tr/uzumweb/t_tarihce.asp, Erişim Tarihi: 24.03.2021.

Çiğdem Oğuz, “32 Yıl Önce Bu Ay: Tariş Olayları”, <https://web.archive.org/web/20160304083236/http://www.yarinlar.net/sayi-33-ocak-2012/32-yil-once-bu-ay-taris-olaylari.html>, Erişim Tarihi: 29.03.2021.

“Çorum’da Alevilerin Katledilişinin 34. Yılı”, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/corumda-alevilerin-katledilisinin-34-yili-76477>, Erişim Tarihi: 15.04.2021.

“Terzi Fikri Ölümünün 35. Yıl dönümünde Anılıyor! Fatsa’nın Efsane Belediye Başkanı Fikri Sönmez Kimdir?”, https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/terzi-fikri-olumunun-35-yildonumunde-aniliyor-fatsanin-efsane-belediye-baskani-fikri-sonmez-kimdir-5792548/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber, Erişim Tarihi: 17.04.2021.

Gazeteler:

“Bahçelievler Katliamının Tek Görgü Tanığı Alten’de Öldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 18 Ekim 1978.

“Kahramanmaraş Katliamı Edem Toplantısında Kararlaştırıldı”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Ocak 1979.

“Olaylar Çiçek Sineması Tertibiyle Başladı”, **Aydınlık Gazetesi**, 24 Aralık 1978.

“MHP K.Maraş’ta Yakıyor Yıkıyor Öldürüyor”, **Aydınlık Gazetesi**, 24 Aralık 1978.

“İpekçi’nin Katili: Silahı MHP’ye Bıraktım”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Temmuz 1979.

“Ecevit’e Hakaret Eden Pol-Bir’li 5 Polis Tutuklandı”, **Aydınlık Gazetesi**, 9 Kasım 1978.

“Prof. Ümit Doğanay Katledildi”, **Aydınlık Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

“Prof. Tütengil Öldürüldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

“Tariş’te Direnişe Geçen İşçilere Polis Müdahale Etti, Biri Polis Dört Kişi Yaralandı”, **Aydınlık Gazetesi**, 19 Ocak 1980.

“Tariş’te Çıkan Çatışmada 40 Kişi Yaralandı”, **Aydınlık Gazetesi**, 23 Ocak 1980.

“Binlerce Tariş İşçisi Huzursuz”, **Aydınlık Gazetesi**, 8 Şubat 1980.

“Elele Verelim”, **Aydınlık Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

“Doğu Perinçek”, **Aydınlık Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

“Manşet”, **Aydınlık Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

“Bu da Ankara’daki Şeflerden Bülent Öztürkmen”, **Aydınlık Gazetesi**, 22 Ağustos 1978.

“Hergün Gazetesi TİKP ve Aydınlik Yöneticilerini İsim Vererek Hedef Gösteriyor”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Çiğli’de Ecevit’e Ateş Eden polis POL-BİR’e Üye Oldu”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Eylül 1978.

“Komandolar Köroğlu Yazarı Kaftancıoğlu’nu Katlettiler”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

Oral Çalışlar, “Masum mu bu Katiller?”, **Aydınlık Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

“Gün Sazak öldürüldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

“MHP’liler Çeşitli İllerde Olay Çıkardı”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“TİKP: Gün Sazak’ın Öldürülmesi MHP’ye Karşı Mücadeleye Zarar Vermiştir”, **Aydınlık Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“TİKP: MHP İç Savaş Kışkırtıcılığının Dozunu Artırmaktadır”, **Aydınlık Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

“MHP’liler Çorum’da İki Polisi Öldürdü”, **Aydınlık Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

“Faşistler Cami Bombalandı Deyip Saldırıya Geçtiler”, **Aydınlık Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

“Nihat Erim Öldürüldü”, **Aydınlık Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

“Kemal Türkler’in Öldürülmesi Protesto Edildi”, **Aydınlık Gazetesi**, 24 Temmuz 1980.

Nadir Nadi, “Nihayet Harp Başladı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Eylül 1939.

“İtalya Sulh Teklifinde Bulundu”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Eylül 1939.

“Sabahattin Ali – Nihal Atsız Davası”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Mayıs 1944.

“Nihal Atsız – Sabahattin Ali Davası Bitti”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Mayıs 1944.

“Milli Birlik Düşmanı: Irkçı ve Turancı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Mayıs 1944.

“Şehrimizde Meydana Çıkarılan Gizli Cemiyet”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Mayıs 1944.

“Milli Şefin Tarihi Nutku”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Mayıs 1944.

“Irkçıların Davası Bitti”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 30 Mart 1945.

“Irkçılar Beraat Etiler”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Nisan 1947.

“Hükümet Dengesini Mi Yitirdi?”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Şubat 1980.

“Tariş Olayları Yaygın Çatışmalara Dönüştü”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 11 Şubat 1980.

“İzmir’de Olaylar Sürdü, AP Binası Bombalandı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Şubat 1980.

“TARİŞ Boşaltıldı, 1500 Kişi Gözaltına Alındı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

“Nihat Erim Öldürüldü”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

“Faşist Saldırı Bütün Yurtta Nefretle Karşılandı”, **Görev Gazetesi**, 14 Ekim 1978.

“Başbakan CHP Genel Başkanı’na gizli bir mektup yazdı ama Ecevit, suikast ihbarını seçim malzemesi yaptı”, **Güneş Gazetesi**, 3 Haziran 1977.

“Merkezi Görev, Faşizme, Sosyal Faşizme Karşı Halk Demokrasisi Mücadelesidir”, **Halkın Birliği Gazetesi**, 15 Şubat 1977.

“*Kontrgerilla Tertiplere Devam Ediyor*”, **Halkın Birliği Gazetesi**, 25 Nisan 1978.

“ Bu Seferde Solcular Bir Sağcı Öldürdü”, **Hergün Gazetesi**, 9 Haziran 1970.

“Vaziyet Gergin”, **Hergün Gazetesi**, 10 Haziran 1970.

“Demirel’in İstifa Mektubu”, **Hergün Gazetesi**, 13 Mart 1971.

“İmre Servet, Hükümeti Kim Nasıl Kuracak?”, **Hergün Gazetesi**, 13 Mart 1971.

“Yeni Başbakan Açıklandı Nihat Erim”, **Hergün Gazetesi**, 19 Mart 1971.

“Liste Tamamlandı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1971.

“Deniz Gezmiş Anlatıyor”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1971.

“Hüseyin İnan Bu Sabah 04.30’da Kayseri’de Yakalandı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1971.

“Soygunlar Önlenemiyor”, **Hergün Gazetesi**, 24 Nisan 1971.

“Asayiş Tedbirleri Milli Güvenlik Kurulu’nda”, **Hergün Gazetesi**, 26 Nisan 1971.

“Sıkıyönetim”, **Hergün Gazetesi**, 27 Nisan 1971.

“Sıkıyönetim Tebliğ – Haberler”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1971.

“Yeşil Çam’da Cinayet Şarap ve Küfür”, **Hergün Gazetesi**, 20 Ocak 1970.

“Balat’tan Kız Kaçırın Genç Kumburgaz’da Yakalandı”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ocak 1970.

“Bebek Cinayetinin Katili Eski Bir Mahkûm”, **Hergün Gazetesi**, 9 Şubat 1970.

- “Makariosa Suikast Yapıldı”, **Hergün Gazetesi**, 8 Mart 1970.
- “Yaşar Okuyan, İlavemizde Değişiklik Yapıyoruz”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1977.
- “Susturamayacaksınız”, **Hergün Gazetesi**, 27 Kasım 1978.
- “Adana Emniyeti gazetemiz Hergün’ün Satışını Engelliyor”, **Hergün Gazetesi**, 5 Eylül 1979.
- “Sıkıyönetim Gazetemizi Aradı”, **Hergün Gazetesi**, 2 Aralık 1979.
- “Hasar Büyük Can Kaybı Olmadı Gazetemiz Yandı”, **Hergün Gazetesi**, 24 Aralık 1979.
- “Solcular CHP’den Himaye Görüyor”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1977.
- “CHP’li Belediyeler Anarşi Yuvası Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1977.
- “Solcular Fakülteyi Savaş Alanına Çevirdi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.
- “Hücum Geçen Anarşistler 15 Ülkücü’yü Yaraladılar”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.
- “Uşak Ülkü Ocakları ve U.K.D. Bombalandı”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.
- “Ankara’da Solcular Milliyetçileri Şimdide Mektupla Tehdit Ediyor”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.
- Taha Akyol, “Aczin Meyvaları”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1977.
- “Abdülkadir Billurcu, “Bizi Sevindirende”, **Hergün Gazetesi**, 12 Ocak 1977.
- “Türkeş: En Önemli Konu Komünizm Tehlikesidir”, **Hergün Gazetesi**, 16 Ocak 1977.
- “Üniversitede Kanlı Olaylar Devam Ediyor”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1977.
- “Site Öğrenci Yurduna Polis Baskın Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Ocak 1977.
- “Okuldan Çıkarken 20 Kişi Saldırdı”, **Hergün Gazetesi**, 14 Ocak 1977.
- “Komünistler Bir Ülkücü Genci Daha Şehit Etti”, **Hergün Gazetesi**, 17 Ocak 1977.
- “Soruyoruz Devlet Nerede?”, **Hergün Gazetesi**, 18 Ocak 1977.
- Taha Akyol, “*Bir Kurban Daha*”, **Hergün Gazetesi**, 22 Ocak 1977.
- “Bomba Yapan Üç Solcu Öğrenci Parçalandı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Ocak 1977.
- “Solcular Bir Günde İki Ülkücü’yü Şehit Etti”, **Hergün Gazetesi**, 25 Ocak 1977.
- “Vahşet Kızıl Cinayet Çeteleri Kol Geziyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1977.

“Bombalı Anarşistler 10 Polisi Ağır Yaraladı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1977.

“Şiddet ve Terör Hareketleri En Üst Seviyeye Çıktı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1977.

“Sol’un Katliamı Had Safhada”, **Hergün Gazetesi**, 31 Ocak 1977.

“Türkeş: 1977 Seçimleri MHP Lehine Büyük Değişmeler Gösterecektir”, **Hergün Gazetesi**, 1 Şubat 1977.

“Muhafif Grup Harekete Geçti”, **Hergün Gazetesi**, 21 Şubat 1977.

“Diyabetin Başında Bir Ermeni Dönmesi Var”, **Hergün Gazetesi**, 24 Şubat 1977.

“Ateş’in İstifa Etmesi İstendi”, **Hergün Gazetesi**, 26 Şubat 1977.

“Hz. Hasan ile Hüseyin’i Peygamber İddia Eden Kitabı, Ateş Türkçeye Çevirdi” **Hergün Gazetesi**, 28 Şubat 1977.

“Erbakan: Komünist Partisi Kurulmalıdır dedi”, **Hergün Gazetesi**, 10 Mart 1977.

“Üstat Necip Fazıl Türk Milletine Beyanname Yayınladı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Mayıs 1977.

Necip Fazıl Kısakürek”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1977.

“Diyabet İşleri Panoraması”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mart 1977.

“Üstat Necip Fazıl Kısakürek’in Bildirisi”, **Hergün Gazetesi**, 1 Nisan 1977.

“Rapor 3 Büyük Fikir Hadisesi”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1977.

“Erken Seçim 5 Haziran’da”, **Hergün Gazetesi**, 6 Nisan 1977.

“Ecevit Samsun’da Konuşacak, Erbakan Seçim Kampanyasını Bugün Urfa’da Açıyor”, **Hergün Gazetesi**, 10 Nisan 1977.

Abdülkadir Billurcu, “Görev Saati Başlamıştır”, **Hergün Gazetesi**, 15 Nisan 1977.

“Manşet Haberleri”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

“Niksar ve Şiran’da Meydana Gelen Olayları Maocuların Tertiplemiş Oldukları Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

“Niksar Olaylarını Maocular Yaratmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

Salih Küçükaya, “Niksar Olaylarının Perde Arkası”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1977.

Alparslan Türkeş, “Kanlı Olayların Tertipçisi Ecevit’tir”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.

Mustafa Karapınar, “1 Mayıs’a Hayır”, **Hergün Gazetesi**, 28 Nisan 1977.

- “CHP ve DİSK Kanlı İhtilâl Provasını Başlattı”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1977.
- “Leninistler 1 Mayıs Mitingine Maocuları Katmıyorlar”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.
- “Kızıklar 1 Mayıs’ı Savaş Günü İlan Etti”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.
- Ali Topuz, “CHP DİSK’in 1 Mayıs Mitingi’ne Katılacağını Resmen Açıkladı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Nisan 1977.
- Hüseyin Gülmez – Ahmet Akpak, “Lenincilerle Maocular Çatıştı Solcular 40 İşçiyi Katletti”, **Hergün Gazetesi**, 2 Mayıs 1977.
- “Sol Katliamın Bilançosu: 39 Ölü 300 Yaralı”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.
- Ali Fuat Eyüpoğlu, “DİSK ve CHP Kapatılmalıdır”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.
- Taha Akyol, “Kanlı Mızrak”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.
- Necdet Sevinç, “*Kel Göründü*”, **Hergün Gazetesi**, 3 Mayıs 1977.
- Alparslan Türkeş, “MHP Genel İdare Kurulu Üyeleri Korutürk’ü Ziyaret Etti”, **Hergün Gazetesi**, 4 Mayıs 1977.
- Abdülkadir Billurcu, “Bir Günü Hazırlayanlar”, **Hergün Gazetesi**, 5 Mayıs 1977.
- Yaşar Okuyan, “Hesap Vereceksiniz”, **Hergün Gazetesi**, 8 Mayıs 1977.
- “Havaalanı Bombalandı 3 Ölü var”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1977.
- Uğur Gür, “Komünistler Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1977.
- “Ecevit: ‘Demirel’in Kendisine Mektup Yazarak Suikast Yapılacağına Dair İhbarlar Olduğunu Bildirdiğini Söyledi’ CHP Mitingi İptal Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Haziran 1977.
- “Ecevit: ‘Demirel’in Kendisine Mektup Yazarak Suikast Yapılacağına Dair İhbarlar Olduğunu Bildirdiğini Söyledi’ CHP Mitingi İptal Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 3 Haziran 1977.
- “Demirel Hükümet’in İstifasını Korutürk’e Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 14 Haziran 1977.
- Taha Akyol, “Hükümet Meselesi”, **Hergün Gazetesi**, 11 Haziran 1977.
- Bülent Ecevit, “Ecevit Bazı Partilerin Anlayışlı Olacağını ve Meclis İçinden 13 Kişi Bularak Hükümeti Kuracağını Açıkladı”, **Hergün Gazetesi**, 11 Haziran 1977.
- “Hükümet İşgal Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 22 Haziran 1977.
- “Görev Demirel’de”, **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1977.
- “Hükümet Kuruluyor”, **Hergün Gazetesi**, 8 Temmuz 1977.

“Yeni Hükümet Göreve Başladı”, **Hergün Gazetesi**, 22 Temmuz 1977.

“Kabine Listesi Korutürk’ün Onayında”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1977.

“MHP’li Bakanlar Belli Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1977.

“Hükümet Güvenoyu Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ağustos 1977.

Taha Akyol, “Siyasi Deprem”, **Hergün Gazetesi**, 6 Aralık 1977.

“Zafer MHP’nin”, **Hergün Gazetesi**, 13 Aralık 1977.

“AP’de Karar Günü”, **Hergün Gazetesi**, 14 Aralık 1977.

Taha Akyol, “Hükümet Meselesi AP ve CHP”, **Hergün Gazetesi**, 16 Aralık 1977.

“Çoğunluk CHP’yi Tercih Etmemiştir”, **Hergün Gazetesi**, 21 Aralık 1977.

“AP’den Ayrılanlardan Beklenen”, **Hergün Gazetesi**, 22 Aralık 1977.

“CHP Gensoru Önergesini Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 23 Aralık 1977.

“Hükümet Güvenoyu Alamadı”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ocak 1978.

“Pazarlık Başlıyor”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1978.

Taha Akyol, “Buyurun Burjuva Cenapları”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ocak 1978.

“Ecevit 15 Başlı Hükümet Kuruyor”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1978.

“Enternasyonal Cephe Hükümeti Onaylandı”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1978.

“Hükümet Güvenoyu Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 18 Ocak 1978.

Muhsin Yazıcıoğlu, “Anarşi’nin Kaynağı Kurutulmalıdır”, **Hergün Gazetesi**, 19 Ocak 1978.

Alparslan Türkeş, “10 Sene Önceki Görüşümüzün İsabeti Ortaya Çıkmıştır”, Taha Akyol, **Hergün Gazetesi**, 29 Ocak 1978.

“Kontrgerilla Konusunda Meclis Soruşturması Açılması İçin Önerge Verildi”, **Hergün Gazetesi**, 2 Şubat 1978.

“Ecevit Zor Durumda”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1978.

Alparslan Türkeş, “Milli Müesseselerimizi Tahrip Ettirmeyeceğiz”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1978.

Bülent Ecevit, “Ecevit İnkâr Ediyor Kontrgerilla Balonu Söndü”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1978.

Taha Akyol, “Kontrgerilla Ecevit’i Susturdu”, **Hergün Gazetesi**, 5 Şubat 1978.

Taha Akyol, “Ecevit’i Sevenlerin De Görevleri Var”, **Hergün Gazetesi**, 15 Ocak 1978.

“Anarşi Kıyım Zam”, **Hergün Gazetesi**, 1 Mart 1978.

“CHP’nin Beslemeleri 3 Ülkücüyü Şehit Etti”, **Hergün Gazetesi**, 10 Mart 1978.

“Hükümet Hangi Yüzle Oturuyor”, **Hergün Gazetesi**, 19 Mart 1978.

“İstanbul Kana Bulandı”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

“Silahlı Solcular Üniversiteyi İşgal Etti”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

“Ermenilerden ve Maoculardan Şüpheleniliyor”, **Hergün Gazetesi**, 17 Mart 1978.

Taha Akyol, “Canavarlık”, **Hergün Gazetesi**, 18 Mart 1978.

Alparslan Türkeş, “Komünist Vahşetin Gizlenen Yönlerini Açıkladı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Mart 1978.

“Anarşistlerin Cinayetleri Savcılara Yöneltildi”, **Hergün Gazetesi**, 25 Mart 1978.

Alparslan Türkeş, “Mukaddes Makamlara Saldırıları Endişe Verici”, **Hergün Gazetesi**, 25 Mart 1978.

“Savcı’nın Oğlu Milliyet’e Açıkladı: Babamı Solcu Militanlar Vurdu”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

Muhsin Yazıcıoğlu, “Yazıcıoğlu Olayı Şiddetle Kınadı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

Muhsin Yazıcıoğlu, “Yazıcıoğlu Olayı Şiddetle Kınadı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

Taha Akyol, “Bir Savcının Öldürülmesi Üzerine Düşünceler ve Endişeler”, **Hergün Gazetesi**, 26 Mart 1978.

“Hamido ve Ailesine Yapılan Feci Katliam İnfial Yarattı”, **Hergün Gazetesi**, 19 Nisan 1978.

“Türk Milliyetçileri ve Malatya Kan Ağlıyor”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

“Çirkin İftira”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

Sadi Somuncuoğlu, “Somuncuoğlu Özaydınlı’ya Cevap Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

Taha Akyol, “Hamido”, **Hergün Gazetesi**, 20 Nisan 1978.

Enver Altaylı, “Türk Milleti Bu Yalanlardan Bıkmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

Alparslan Türkeş, “İddialarını İspat Edemeyenler Alçaktır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

Alparslan Türkeş, “İddialarını İspat Edemeyen Alçaktır”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

Taha Akyol, “İktidarın İhaneti”, **Hergün Gazetesi**, 21 Nisan 1978.

“Şimşek: Ecevit ve Özyaydınlı İle Mahkemelerde Hesaplaşacağız”, **Hergün Gazetesi**, 22 Nisan 1978.

Taha Akyol, “Özyaydınlı Çekilmelidir”, **Hergün Gazetesi**, 22 Nisan 1978.

Alparslan Türkeş, “Sözlerinizi İnkâr Etmenizi Kınıyorum”, **Hergün Gazetesi**, 23 Nisan 1978.

Taha Akyol, “Ankara Valisi”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1978.

Abdullah Çatlı, “Ankara Valisi Suç İşlemiştir”, **Hergün Gazetesi**, 29 Nisan 1978.

“Kızıl Vahşet Sürüyor Komünistler Elazığ’da Ülkücü Bir İşçiyi Şehit Ettiler”, **Hergün Gazetesi**, 14 Mayıs 1978.

“Çarsancaklı: Elazığ’da Can ve Mal Güvenliği Kalmadı”, **Hergün Gazetesi**, 15 Mayıs 1978.

Kenan Aksın, “Elazığ’daki Son Olaylar ve Gerçekler”, **Hergün Gazetesi**, 24 Mayıs 1978.

“Binbaşının Otopsu Bombalandı”, **Hergün Gazetesi**, 8 Haziran 1978.

“Saldırıları Ordu’ya Yönelmiş”, **Hergün Gazetesi**, 9 Haziran 1978.

Taha Akyol, “Yaşar Değerli’ye Suikastin Manası”, **Hergün Gazeteleri**, 10 Haziran 1978.

“Yarbay Cihangir Dün Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 24 Haziran 1978.

“Bir Doçent Öldürüldü, Eşi İse Yaralandı”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1978.

“Sivas Matem İçinde”, **Hergün Gazetesi**, 7 Eylül 1978.

Muhsin Yazıcıoğlu, “Katliamların Suçluları Yakalanamazsa Millet Meşru Müdafaa Hakkını Kullanacak”, **Hergün Gazetesi**, 8 Eylül 1978.

Alparslan Türkeş, “Anarşistler Memleketi İç Harbe Sürüklemek İstiyor”, **Hergün Gazetesi**, 9 Eylül 1978.

Taha Akyol, “Sivas’ın Suçlusu İktidardır”, **Hergün Gazetesi**, 9 Eylül 1978.

“Solcular Doğu’yu Kürdistan Yaptılar”, **Hergün Gazetesi**, 10 Eylül 1978.

“Ecevit Muhalefette İken Demişti Ki Bir Bekçi Öldürülse İktidar Düşer”, **Hergün Gazetesi**, 1 Ekim 1978.

“Recep Haşatlı Kimdir?”, **Hergün Gazetesi**, 5 Ekim 1978.

“MHP İstanbul İl Başkanı Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ekim 1978.

“MHP Beyoğlu İlçe Sekreteri Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 4 Ekim 1978.

“3 MHP’li Şehit Dün Toprağa Verildi”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ekim 1978.

“MHP’li Yöneticiler Ölümle Tehdit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 7 Ekim 1978.

“Ordinaryüs Profesör Karafakioğlu Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 21 Ekim 1978.

Taha Akyol, “Karafakioğlu’nun Suçu Neydi?”, **Hergün Gazetesi**, 23 Ekim 1978.

“Karafakioğlu Bugün Toprağa Veriliyor”, **Hergün Gazetesi**, 22 Ekim 1978.

“CHP İktidarının Acı Tablosu”, **Hergün Gazetesi**, 19 Aralık 1978.

“Komünistler Kardeş Savaşını Kahramanmaraş’ta Başlattı Ölü Sayısı 200’E Yaklaşıyor”, **Hergün Gazetesi**, 25 Aralık 1978.

“Komünistler Kardeş Savaşını Kahramanmaraş’ta Başlattı Ölü Sayısı 200’E Yaklaşıyor”, **Hergün Gazetesi**, 25 Aralık 1978.

Taha Akyol, “Kahramanmaraş’tan Kanlı Maraş’a”, **Hergün Gazetesi**, 26 Aralık 1978.

“13 İlde Sıkıyönetim İlan Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 27 Aralık 1978.

“Özaydınlı İstifa Etti”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1979.

“Demirel Hükümeti Göreve Başladı”, **Hergün Gazetesi**, 13 Kasım 1979.

“AP Hükümeti Güvenoyu Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Kasım 1979.

Enver Altaylı, “Ecevit Şirretleşiyor”, **Hergün Gazetesi**, 12 Kasım 1979.

Taha Akyol, “MHP Genel Merkezine Saldırı”, **Hergün Gazetesi**, 4 Temmuz 1979.

“İpekçi’ye Kurşun Sıkan Eller Kırılсын”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

“Manşet”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Alparslan Türkeş, “İpekçi’ye Kurşun Sıkanlara Lanet Olsun”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Şahin Önder, “Abdi İpekçi, Ülkü Ocağı ve MHP Yöneticileri İle Sık Sık Sohbet Ederdi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Taha Akyol, “Vahşi Tertip”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Taha Akyol, “Vahşi Tertip”, **Hergün Gazetesi**, 3 Şubat 1979.

Gün Sazak, “İpekçi Anarşi Daha Yaygınlaşsın Diye Hedef Seçildi”, **Hergün Gazetesi**, 4 Şubat 1979.

“Cinayetin Esrar Perdesi Bir Türlü Kaldırılmadı”, **Hergün Gazetesi**, 13 Temmuz 1979.

Taha Akyol, “Abdi İpekçi Olayı”, **Hergün Gazetesi**, 13 Temmuz 1979.

“Abdi İpekçi Olayı ve MHP”, **Hergün Gazetesi**, 14 Temmuz 1979.

“Ağca Kaçtı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Kasım 1979.

Taha Akyol, “Pol-Der Polisi”, **Hergün Gazetesi**, 8 Mart 1978.

“Emniyeti İşkenceci Pol-Der’den Kurtarın”, **Hergün Gazetesi**, 11 Nisan 1978.

“Emniyet Müdürü Militanları MHP’ye Saldırıyor”, **Hergün Gazetesi**, 1 Eylül 1979.

“Adana Emniyeti Gazetemiz Hergün’ün Satışını Engelliyor”, **Hergün Gazetesi**, 5 Eylül 1979.

“Adana’da Bazı Polisler Komünistlerle Elele!”, **Hergün Gazetesi**, 17 Eylül 1979.

“Adana’da Katliam: 6 Ülkücü Öğretmeni komünistler Kurşuna Dizdi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Eylül 1979.

“Adana Emniyet Müdürü öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 29 Eylül 1979.

“Adana’da Sinirler Gergin, Korkunç Bir Terör Havası Esiyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Eylül 1979.

“Adana’da Sinirler Gergin, Korkunç Bir Terör Havası Esiyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Eylül 1979.

“Darendelioğlu Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 20 Kasım 1979.

Enver Altaylı, “Büyük Şehit Semi Rahmetle Anıyoruz”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

“Cenazeye Türkeş ve MHP’liler de Katılacak”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

Alparslan Türkeş, “Cinayetin Vebali İstanbul Valisine Aittir”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

Taha Akyol, “Vah Darendelioğlu Vah”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

“İlhan Bey Bu Fotoğrafi İyi Sakla”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

“Hukuk Profesörü Doğanay’ı THKP-C Militanları Öldürdü”, **Hergün Gazetesi**, 21 Kasım 1979.

“MHP Hukuk Müşaviri Av. Aküzüm De Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 6 Aralık 1979.

“Prof. Orhan Tütengil Evinin Önünde Öldürüldü Yetti Artık!”, **Hergün Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

“Tütengil’in Cenazesinde Çatışma Çıktı”, **Hergün Gazetesi**, 10 Aralık 1979.

“Prof. Orhan Tütengil Evinin Önünde Öldürüldü Yetti Artık!”, **Hergün Gazetesi**, 8 Aralık 1979.

Taha Akyol, “Türkiye İç Savaşa İtiliyor”, **Hergün Gazetesi**, 9 Aralık 1979.

“Uyarı Mektubu Sol’u Huzursuz Etti”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1980.

“Komutanlar İkaz Mektubu Verdi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

Süleyman Demirel, “Ortada Ciddi Durum var”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

Bülent Ecevit, “Ecevit ve Demirel’in Mektupla İlgili Sözleri Değişik Yorumlara Yol Açtı”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

Necmettin Erbakan, “Mektupla Birlikte Bunalım Geldi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

Necmettin Hacıeminoğlu, “Yalnız Milliyetçiler Yanılmamıştır”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ocak 1980.

Alparslan Türkeş, “Komünizm ve Bölücülüğe Karşı Birlik Vatani Bir Görevdir” **Hergün Gazetesi**, 4 Ocak 1980.

Taha Akyol, “1980’lerde Türkiye”, **Hergün Gazetesi**, 6 Ocak 1980.

“Ekonomik Tedbirler Değişik Yorumlara Yol Açtı”, **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1980.

Alparslan Türkeş, “Milleti Akılcı Bir Vergi Reformu Ferahlatır”, **Hergün Gazetesi**, 27 Ocak 1980.

Süleyman Demirel, “Zor ve Dikenli Yolları Aşacağız”, **Hergün Gazetesi**, 28 Ocak 1980.

Bülent Ecevit, “Devlet Devreden Çıkarıldı”, **Hergün Gazetesi**, 29 Ocak 1980.

“TKP İzmir’de İç Savaş Provası Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 23 Ocak 1980.

“Komünist Öğrenciler Polis ve Askerle 7 Saat Süren Silahlı Çatışma Yaptı”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

“İzmir Valisi Çengelci: Ben Devletin Valisiyim”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

“Tariş Olayları Arkasında TKP Militanları Olduğu Bildirildi”, **Hergün Gazetesi**, 24 Ocak 1980.

Necati Gültekin, “CHP Yöneticileri İzmir’de Silahlı Çeteleri Destekliyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Ocak 1980.

“DİSK’in İzmir Mitinginde Mark ve Lenin’in Portreleri Taşındı”, **Hergün Gazetesi**, 27 Ocak 1980.

Şükrü Korkmazgider, “Komünist Marşını Söyleyenler Türk İşçisini Temsil Edemez”, **Hergün Gazetesi**, 28 Ocak 1980.

Ertuğrul Bulmamış, “TKP ve DISK Eriyen Güçlerini Kazanmak İçin TARIŞ’de Çirkin Bir Oyun Oynuyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1980.

Ertuğrul Bulmamış, “TKP ve DISK Eriyen Güçlerini Kazanmak İçin TARIŞ’de Çirkin Bir Oyun Oynuyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Ocak 1980.

“TKP’nin Emri Üzerine İşçi Eylemleri Hızlandı”, **Hergün Gazetesi**, 7 Şubat 1980.

“Tariş’in Bütün Üniteleri İşgalci İşçilerden Kurtarılmıştır”, **Hergün Gazetesi**, 8 Şubat 1980.

“Tariş İşçilerine Açık Duyuru”, **Hergün Gazetesi**, 7 Şubat 1980.

“İzmir Olaylarında Yaralanan Polis Memuru Kurtarılamadı”, **Hergün Gazetesi**, 10 Şubat 1980.

“DİSK İzmir’de İç Savaş Kıvılcımını Çakmaya Çalışıyor”, **Hergün Gazetesi**, 9 Şubat 1980.

“TARIŞ’te Operasyon Sona Erdi, İzmir’de Genel Grev Başlattılar”, **Hergün Gazetesi**, 15 Şubat 1980.

“Evlerden Polise Ateş Açtılar, 3 Polis Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 17 Şubat 1980.

Enver Altaylı, “Tek Çözüm Yolu”, **Hergün Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

Taha Akyol, “Ecevit’in Gerçek Yüzü”, **Hergün Gazetesi**, 16 Şubat 1980.

“MHP Ağrı İl Teşkilatı Kurucusu Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 1 Nisan 1980.

“Gazeteci Yazar Gerçeksöz Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

Yaşar Okuyan, “Gerçeksöz’ün Şahsında Türk Fikir Hayatına Kurşun Sıkıldı”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

Enver Altaylı, “Oyunun Adı”, **Hergün Gazetesi**, 5 Nisan 1980.

Alparslan Türkeş, “Anarşinin Kaynağında Komünizm ve Bölücülük Vardır”, **Hergün Gazetesi**, 7 Nisan 1980.

“MHP Ağrı İl Gençlik Kolları Üyesi Kılıçarslan Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 8 Nisan 1980.

Taha Akyol, “Terör Hangi Safhada?”, **Hergün Gazetesi**, 8 Nisan 1980.

“Aydınlık Hedef Göstermişti! Ticaret Bakanlığı Müsteşar Muavini Öztürkmen Vuruldu”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1980.

“Hedeftekiler”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

“Kim Hedef Gösteriyor Öldürüyor?, Aydınlık Hedef Gösteriyor Gizli Örgütler Vuruyor.” **Hergün Gazetesi**, 24 Mayıs 1980.

“Niksar Cumhuriyet Savcısı Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 9 Nisan 1980.

Taha Akyol, “Terörün Mantığı”, **Hergün Gazetesi**, 11 Nisan 1980.

“TRT Prodüksörlüğünden Ümit Kaftancıoğlu Mecidiyeköy’de Katledildi”, **Hergün Gazetesi**, 12 Nisan 1980.

“Gün Sazak Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 28 Mayıs 1980.

“Manşet”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

Alparslan Türkeş, “Milleti soğukkanlı Olmaya Davet Etti”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

Taha Akyol, “Gün Sazak”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Aydınlık, Uğur Mumcu ve Ötekiler”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Milletin Tepkisi Büyük Oldu”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Türk Milletinin Başı Sağolsun”, **Hergün Gazetesi**, 29 Mayıs 1980.

“Şehidimiz Gün Sazak İçin Bugün Ankara’da Tören Yapılacak”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

“Son 22 Ayda Şehit Edilen MHP’li Yöneticilerin Sayısı 100’e Yaklaştı”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

“Gün Sazak’ın Şehit Edilmesi Olayına Tepkiler Sürüyor”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

“Acı Kaybımız Gün Sazak”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

“Manşet”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

Alparslan Türkeş, “Gün Sazak’ı Toprağa Verdik”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

“Gün Sazak’ı Toprağa Verdik”, **Hergün Gazetesi**, 31 Mayıs 1980.

Seyyid Ahmet Ervasi, “Gün Sazak Şehit Edildi”, **Hergün Gazetesi**, 30 Mayıs 1980.

Alparslan Türkeş, “En Zor Dönem”, **Hergün Gazetesi**, 17 Ağustos 1980.

“Çorum’da Komünistler Mezhep Ayrılığını İstismar Ederek Halkı Birbirine Düşürdü”, **Hergün Gazetesi**, 6 Haziran 1980.

“Komünistler Çorum’da Barikat Savaşı Provaları Yapıyor”, **Hergün Gazetesi**, 8 Haziran 1980.

Mehmet Irmak, “Çorum Olaylarının İcyüzü”, **Hergün Gazetesi**, 17 Haziran 1980.

“Çorum Yine Karıştı Komünist Militanlar Bir Camiyi Bombaladı 4 Kişi Öldü 30 Ev Yakıldı”, **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

“Çorum’da Ölenlerin Sayısı 15’E Yükseldi”, **Hergün Gazetesi**, 6 Temmuz 1980.

Taha Akyol, “Çorum Faciası”, **Hergün Gazetesi**, 6 Temmuz 1980.

“Çorum Olaylarını Fırsat Bilen Solcu Basın Tahriklere Devam Ediyor”, **Hergün Gazetesi**, 8 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 4. Yazı Dizisi: Dini Konulara İltifat Etmeyen CHP’liler Oy Kaygısı İle Yoğun Bir Mezhepçilik Propagandasına Girişti”, **Hergün Gazetesi**, 23 Temmuz 1980.

“Alakent, Fatsa ve Aybastı Halkı İmdat İstiyor”, **Hergün Gazetesi**, 5 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 6. Yazı Dizisi: Fatsa Devletin Tayin Ettiği Görevlilerin Giremediği İlçe”, **Hergün Gazetesi**, 25 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 7. Yazı Dizisi: Dev-Yol Fatsa’da Vurucu Timler Kuruyor”, **Hergün Gazetesi**, 26 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 9. Yazı Dizisi: Halk Mahkemesinin Başyargıcı Fatsa Belediye Başkanı İdi”, **Hergün Gazetesi**, 28 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 10. Yazı Dizisi: Halk Komiteleri, Silah Satışından Kız Alıp Vermeye Kadar Her İşi Yapıyordu”, **Hergün Gazetesi**, 29 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 11. Yazı Dizisi: Halk Mahkemesinin Kararı (!) Üzerine Fatsa’da 20’Den Fazla Ülkücü Şehit Edilir”, **Hergün Gazetesi**, 30 Temmuz 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 14. Yazı Dizisi: Fatsa’da Oturabilmek İçin Dev-Yol’un İzni Şarttı”, **Hergün Gazetesi**, 2 Ağustos 1980.

“Çorum ve Fatsa Bir İhanetin İç Yüzü 15. Yazı Dizisi: Fatsa Savcısı Militanların Emrindeydi”, **Hergün Gazetesi**, 3 Ağustos 1980.

“Fatsa’da Devlet Hâkimiyeti Kuruluyor”, **Hergün Gazetesi**, 10 Temmuz 1980.

“Fatsa Militan Karargâhı ve Silah Deposu Halinde”, **Hergün Gazetesi**, 11 Temmuz 1980.

Reşat Akkaya, “Devlet Fatsa’da!”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1980.

“Devlet Fatsa’da!”, **Hergün Gazetesi**, 12 Temmuz 1980.

“Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

“Alparslan Türkeş, “Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

Necmettin Erbakan, “Bu defa da Nihat Erim’i Öldürdüler!”, **Hergün Gazetesi**, 20 Temmuz 1980.

“Operasyon Sürüyor”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

Necati Gültekin, “Anarşi Artık Devleti Yıkmayı Hedef Aldı”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

Taha Akyol, “Erim’e Suikast”, **Hergün Gazetesi**, 21 Temmuz 1980.

“Teröre Karşı Ortak Tavır Aranıyor”, **Hergün Gazetesi**, 22 Temmuz 1980.

“Kemal Türkler Öldürüldü”, **Hergün Gazetesi**, 23 Temmuz 1980.

“Her Yerde Kanunsuz Direnişi Başlattılar”, **Hergün Gazetesi**, 24 Temmuz 1980.

“Üç Masum İngiliz Öldüren Şakiler Ölü Ele Geçtiler” **Hürriyet Gazetesi**, 31 Mart 1972.

“*MHP ve Ülkü Ocakları Kapatılmalıdır! Kontrgerilla, DEV-KURT, ETKO Dağıtılmalıdır*”, **İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi**, 5 Nisan 1978.

“Emperyalizme Verilen Ödünler ve Azgınlaşan Faşist Terör”, **İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi**, 23 Ağustos 1978.

“Hamit Fendoğlu Hadisesi”, **İslami Hareket Gazetesi**, 1 Haziran 1978.

AP İktidarda, **Milliyet Gazetesi**, 13 Ekim 1969.

“Ecevit Silahlı Saldırıya Uğradı”, **Milliyet Gazetesi**, 27 Nisan 1977.

Yener Süsoy, “Mahir Kaynak’la Tatil Sohbeti”, **Milliyet Gazetesi**, 21 Eylül 1986.

Selahaddin Es, “*Kanlı 1 Mayıs’ın Ardındaki Gerçek*”, **Sebil Gazetesi**, 13 Mayıs 1977.

“İstanbul’da Dehşet 7 Ölü 40 Yaralı”, **Şura Gazetesi**, 23 Mart 1978.

“Şükrü Saraçoğlu, Hükümetin Beyannamesi”, **Tan Gazetesi**, 6 Ağustos 1942.

“İnfazlar Sabaha Karşı 03’de Yapıldı Gezmiş, İnan, Aslan İdam Edildi” **Yeni İstanbul Gazetesi**, 6 Mayıs 1972.

2
MAYIS
PAZARTESİ
1977

Hergün

DAHA GÜZEL - DAHA GÜÇLÜ TÜRKİYE

HEDEF TRT

Hedef Özgür'de Kaleminden / Foto / 25 -
Eğilimleri / A.D.A. / M.Ö. / H.Ö. / İstanbul
P.K. 1965 / İstanbul

150 Kuruş / ADRES: MİMAR MEHMETPAŞA CAD.36 - SULTANAHMET-İSTANBUL / TEL. SANTRAL: 28 75 95 (5 HAT)

LENİNCİLERLE MAOCULAR ÇATIŞTI

SOĞUKLAR 40

İŞÇİYİ KATLETTİ

Dünya Komünist Bendi kalir Birliğine üye DİSK ile Sosyalist Enternasyona bağlı CHP tarafından düzenlenen 1 Mayıs Bayramında Maocuların katliamı büyük bir bölümün meydana ge

HUSEYİN GULMEZ - AHMET ARKAP

35 yaşındadır. Genel Başkan Kemal Tüzün'ün komünizminin sonlarında 4 Türk sosyalizmi için bir parti için kurulmuş DİSK

çünlüğüyle aydınlar 6- tük. Öğrenci Yürütme Komitesi'ne üye olarak çalışmaları gerekçe olarak 1975 yılında İstanbul'da öldürüldü. Açılan soruşturma 1976 yılında yerine yatkınlığı gözetilmediği ve mülkiyetin devredilmesi için baskı altında olduğu bildirildi. Bu baskı altında olduğu bildirildi. Bu baskı altında olduğu bildirildi.

DİSK'te tereddütleri müttefik Komünist'in kurucuları Karl Marx, Engels ve Lenin'in restorleri hemin her birinin içinde vardı (sırtta). Bununla birlikte de Maocu ya da Leninist kurumuyla çarelerinden sadece bir tanesini... İçki adına düzenlenen bayramlarda içki öldürüyor... Ne halde demiş miyiz!

Öğretmenler polise yeterince kalınca 1. Orduya bağlı askerî birliklerden takviye istendi. Önce 10 bin, 200 yarağı, 100 milyon liralık para ile zorunlu olarak baskı altına alındı. Baskılar yavaş yavaş bitirdi. Baskılar yavaş yavaş bitirdi.

Komünist Rusya'da 1 Mayıs kutlandı

MOSKVA (TİHA-FASS) İki saatlik toplantılarla 1 Mayıs bayramına ve kadınlara şükür günü olan 1 Mayıs Bayramında büyük bir kutlama yapıldı.

Şişkinliğin önlenmesi için tedbirler alındı. Şişkinliğin önlenmesi için tedbirler alındı. Şişkinliğin önlenmesi için tedbirler alındı.

Ağrı ve Artvin'de MHP binaları bombalandı

AGRI (TİHA-FASS) Ağrı'da 1 Mayıs bayramı dolayısıyla düzenlenen kutlamalar sırasında MHP binaları bombalandı.

durum

"Gönül seferberliği."

S. SABRİ AYTEMİZ

ADAY SEÇİMİ DÜN YAPILDI

3 ilde aday seçimi yapıldı. 3 ilde aday seçimi yapıldı. 3 ilde aday seçimi yapıldı.

CHP'li aday adayları 5 lise öğren cisini yaraladı

Aday adayları 5 lise öğren cisini yaraladı. Aday adayları 5 lise öğren cisini yaraladı.

NEDEN MHP - 2 -

Neometin HACİEMİNGLU

CHP ile DP müttefikliği ile 1960'da bir parti olarak kurulmuştu. CHP ile DP müttefikliği ile 1960'da bir parti olarak kurulmuştu.

KURŞAD KAPLAN

MHP'nin Dışişleri Bakanlığı'na atanmasıyla ilgili olarak yapılan açıklamalar. MHP'nin Dışişleri Bakanlığı'na atanmasıyla ilgili olarak yapılan açıklamalar.

1 Mayıs olayları

TEKEL KANA BULANDI; ÜLKÜCÜ BİR İŞÇİ ŞEHİT EDİLDİ

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

CHP İstanbul İl Birliği Başkanı H. F. Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Hamido ve Bütün Malatya halkı komünistleri yönetiyor ailesine yapılan feci katliâm infial yarattı

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Malatya Bölgesi Bölge Başkanı Hamido Fındıklı, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında, 19 Nisan günü saat 10.30'da İstanbul'da düzenlenen basın toplantısında...

Türkes: Fındıklı'nun öldürülmesi bir vahşettir

"Ben sana yardım EGE MEKTUBU Zühtü...."

KÖY ENSTİTÜLERİ'NDEN EĞİTİM ENSTİTÜLERİ'NE

KÖY ENSTİTÜLERİ NASIL VE NİÇİN KURULDU?

HERGÜN 'YAZARI, TÜRKİSTAN'DAN AZERBEYCAN'A KURUM DAN TAŞKIN' KADAR SÜR TÜRK İLLERİNİ GEZDİ.

Beşler Güler 23 Nisan Pazar HERGÜN'de

ESİR TÜRK İLLERİNDE 90 GÜN

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

İstanbul Valisi, solcolardan direktif alıyor

TÜRKİŞ EĞİTİM VE KÜLTÜR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİ ANLATTI

TÜRKİŞ EĞİTİM VE KÜLTÜR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİ ANLATTI

MENDERES'İN HİKAYESİ

MENDERES'İN HİKAYESİ

MENDERES'İN HİKAYESİ

MENDERES'İN HİKAYESİ

MENDERES'İN HİKAYESİ

SEYİTAHİ FAKIR FULYA ÇELEBİ -BİR YAŞ GÜNÜ VAKASI- 4. SAYFADA

MILLİ DEVLET TECLİCİ 5. SAYFADA

GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİNDE ANARŞİ VE POLİTİKA 1. SAYFADA

SENTEZ

ÖZAYDINLI AÇIKLAMALIDIR

Taha Akyol

Hamit Fındıklı'nun öldürülmesi

25 MART 1978 **Hergün** DAHA GÜZEL - DAHA GÜÇLÜ TÜRKİYE

ANARŞİSTLERİN CİNAYETLERİ SAVCILARA YÖNELTİLDİ

Ankara'da bir savcı yardımcısı öldürüldü

KTFD Başbakanı Konuk istifa etti; hükümet düştü

Ticaret ve Turizm Yüksek Okulu'nda ağır bir kıyım başlatıldı; Sağlık Bakanlığı'nda 82 memur sürüldü

«MILLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TÖB-DER'İN EMRİNE GİRMİŞTİR»

DUDULLU KÖYÜ SAKINLARI HÜKÜMETİ

Türkesi: «Makadde makamlara alınlar indije verici»

Okuyan: «Ak günler hayal oldu»

«ZARIF VAKASI»

Danıştay'ın sesizliği üzerine...

«MILLİ DEMİR»de toplu

26 MART 1978 **Hergün** DAHA GÜZEL - DAHA GÜÇLÜ TÜRKİYE

Savcının oğlu Milliyet'e açıkladı:

Babamı solcu militanlar vurdu

Katliam sanıkları Adliye'de

«Polis asıl katilleri kaçırdı, bir suçlu lüzumdi bizi yakaladı»

Zamlar halkı şaşkına çevirdi

«İçişleri Bakanı

SENTEZ

Bir Savcının öldürülmesi üzerine düşünceler ve endişeler

Tuba Akkol

Savcı Doğan Öz'ün Öldürülmesi ve diğer manşette de oğlunun babamı solcu militanlar vurdu dediği iddia edilen haberin verilmesi.

CHP İKTİDARININ ACI TABLOSU: EKONOMİK İFLAS... SIFIR OLAN DIŞ İTİBAR İŞKENCE YOKLUK işte Ecevit'in getirdikleri

HERGÜN HABER MERKEZİ CHP iktidarının acı tablosu...

Ekonomik iflas... Sıfır olan dış itibar... İşkençe yokluk...

İşte Ecevit'in getirdikleri... Dış itibarı sıfır... İşsizlik...

BOZBEYLİ DP BAŞKANLIĞINDAN İSTİFA ETTİ

Bozbeyli DP Genel Başkanı... İstifa etti...

Güner: «Köylümüz açlıkla başbaşa bırakıldı»

ANKARA (HABER MERKEZİ) DP Genel Başkanı...

Demirel: "Ar ve haya sahibi olanlar çekip giderler;"

ANKARA (İKA) - AP delege'yi görevden...

MİSK GENEL KURULU'NA 3 GÜN KALA Mete Beşen Gazetemize özel demeç verdi

CHP BUĞÜNKÜ İKTİDARINI HER TÜRLÜ BÜLÜÇÜ VE ASİRLİ UYGUNLARA VERİNCİ TA'VİZLER SONUÇU ELDE ETMİŞTİR. İKTİDAR İHRİSİ İLE YANIP TUTULAN DİSK'İN YETİCİ İYİLEMLERİN DESTEĞİYLE, KİMLERİNE GELDİNİZ DE DE ONA BİZZAT İMKAN HAZIRLAMIS'TIR.

Komünistler muhabirimiz Sezgin'in kardeşini vurdu ADANA VE BİNGÖL'DE 2 ÜLKÜCÜ ŞEHİT EDİLDİ

Özaydınlı polisin tahsil yapmasını engelliyor

Ülküvi şehit Levent Baykay için Mevlid okutulacak

DİSK'e bağlı MADEN-İŞ'ten ayrılan 20 bin işçi TÜRK-METAL'e iltihak etti

MEFHUMLARIN NÂMUSU! Said Bilgic

SENTEZ ECEVİT GEZİYOR: Taha Akyol

21 ARALIK PERSEMBE 1978

Hergün

DAHA GÜZEL - DAHA GÜÇLÜ TÜRKİYE

ADRES: MİMAR MEHMETPAŞA CAD.36 - SULTANAHMET - İSTANBUL TEL. SANTRAL: 28 78 95 (5 HAT)

ANKARA'DA TARİH VE MEMNUN İŞİTLERİNE YILBAŞINDAN SONRA ZAM OLIYOR.

Ve Özyadınlı görevde; komünistler 10 can daha aldı

MHP Malatya Yeşilyurt İlçe Başkanı 20 kurşunla şehit edildi

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

Ecevit 11 gezide 50 milyon götürdü; karşılık, bol nasihat getirdi

Başbakan İzzet Ecevit'in görev süresince 11 gezide 50 milyon lira götürdüğü, karşılığında ise bol nasihat getirdiği öğrenildi.

MISK 3. Olağan Genel Kurulu yarın toplanıyor

MISK 3. Olağan Genel Kurulu yarın toplanıyor. Genel Kurul, emsalatın 3. gününde toplanacaktır.

GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MİLLİYETÇİ ÖĞRENCİLERİ OKULA SOKMAMAK İÇİN KAPATILDI

ANKARA (HERGÜN HABER MERKEZİ) - Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Milliyetçi Öğrencileri Okula Sokmamak İçin Kapatıldı.

ÖZYADINDLI VE TERÖR

Taha Akvol

Darbe

Yudurukça konuşaydım

İnce Emniyet Müdürü'nün darbe hakkında konuşması...

ÜLKÜ-TEK YÖNETİM KURULU GÖREV TAKSİMİ YAPTI

ÜLKÜ-TEK Yönetim Kurulu görev dağılımını yaptı.

GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MİLLİYETÇİ ÖĞRENCİLERİ OKULA SOKMAMAK İÇİN KAPATILDI

ANKARA (HERGÜN HABER MERKEZİ) - Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Milliyetçi Öğrencileri Okula Sokmamak İçin Kapatıldı.

ÖZYADINDLI VE TERÖR

Taha Akvol

MHP Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın terörle mücadelede katıldığı bir toplantıda öldürüldüğü öğrenildi.

HERGÜN HABER MERKEZİ

MHP İl ve İlçe Başkanlarının Öldürülmesiyle İlgili Haberler

Malatya'da bağlı Yeşilyurt İlçe Başkanı Özyadınlı'nın 20 kurşunla şehit edilmesi, evli ve 3 çocuklu olan Özyadınlı'nın ailesini derinden etkiledi. Özyadınlı'nın cenazesi Malatya'da toplanarak buradaki mezarlığa gömüldü.

HERGÜN

Diğer Haberlerimiz
iç sahilelerde

KOMÜNİST MILİTANLARCA
ŞEHİD EDİLEN DARENDELİOĞLU

Komünizme karşı mücadele bayrağını açan, Türk Milliyetçiliğinin büyük siması

Darendelioğlu şehid edildi

İSTANBUL — Türk Milliyetçiliğinin büyük siması ve Komünizme karşı mücadele bayrağını açan İhan Darendelioğlu, 20 Kasım'da İstanbul'da komünist militanlar tarafından öldürüldü. Darendelioğlu, 1913'te İstanbul'da doğmuştu. İstanbul'da doğmuştu. İstanbul'da doğmuştu.

Papa 2. Paul Büyük Bizans hayali ile Türkiye'ye geliyor

20 Kasım'da ülkemize geleceği açıklanan Papa Jean Paul II. Katolik ve Ortodoks Hıristiyan dünyasını birleştirmek gayesiyle "Fener Patrikhanesi"nde görüşmeler yapacak, dualar ayın görecektir.

Pehlivan: "Milliyetçi Hareketin kadroları kan ve ateş cemberinde bile davasına sahip çıkacaktır.."

ANKARA — HEP Genel Başkanı Pehlivan, Akademi Kurulunun hazırladığı yeni kanun tasarılarına karşı, "Milliyetçi Hareketin kadroları kan ve ateş cemberinde bile davasına sahip çıkacaktır.."

Hükümet programı Meclislerde okundu DGM ve Fevkalâde Hal Kanunları çıkarılacak

ANKARA — Bakanlar Kurulu, 20 Kasım'da Meclis'te okunmuş olan Hükümet Programı'nı, DGM Kanunu ve Fevkalâde Hal Kanunları'nı Meclis'te okudu.

30 Kurum'a kadar devam edecek olan İslam Ülkeleri 1. Ticaret Fuarı büyük ilgi gördü. Fotoğrafçı Tamer Başal bu fotoğrafı çekti.

İslam ülkeleri Ticaret Fuarı 30 Kasım'a kadar açık kalacak

İSTANBUL — Genel sekreteri İsmail Hakkı Başal'ın başkanlığında, 30 Kasım'a kadar açık kalacak olan İslam Ülkeleri 1. Ticaret Fuarı büyük ilgi görüyor.

Okuyan: «Yolsuzluk ve vurgunların takipçisi olacağız»

ANKARA — HEP Genel Sekreteri Yılmaz Okuyan, "Okuyan, «Yolsuzluk ve vurgunların takipçisi olacağız»"

Ecevit'in «Tarihi Yanlışlığı»

Necmeddin HACİEMİNOĞLU
(Yazısı 7. sayfa'da)

Erkmen Fransa'ya gidiyor

ANKARA — Dışişleri Bakanlığı'nın kararıyla, Erkmen Fransa'ya gidiyor.

YAG YOLSUZLUĞU YENİ BOYUTLAR KAZANDI

ANKARA — Başbakan Ecevit'in, YAG Yolsuzluğu'nun yeni boyutlar kazandığı bildirildi.

3 ABD'li den sonra 10 rehine daha serbest bırakıldı

TAHRAN — İranlılar, 3 ABD'li rehineyi serbest bıraktı. 10 rehine daha serbest bırakıldı.

M. Güvenlik Kurulu, bugünkü toplantıda Sıkıyönetimin yaygınlaştırılması konusunu görüşecek

ANKARA — Millî Güvenlik Kurulu bugün, Sıkıyönetimin yaygınlaştırılması konusunu görüşecek.

Bilirkişi Yunanlı kaptanı suçlu buldu

İSTANBUL — Bilirkişi, Yunanlı kaptanı suçlu buldu.

Yarın Hicri 1400'üne giriyoruz

ANKARA — Hicri 1400'üne giriyoruz.

Kapatılan Yabancı Dil okulları açıldı

ANKARA — Millî Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla, yabancı dil okulları açıldı.

164. dönem yedeğubay adayları 1 Aralık'ta silah altına alınacak

ANKARA — Milli Savunma Bakanlığı'nın kararıyla, 164. dönem yedeğubay adayları 1 Aralık'ta silah altına alınacak.

Apocu'larla Halkın kurtuluşu militanları çatıştı: 1 kişi yaralandı

ANKARA — Apocu'larla Halkın Kurtuluşu militanları çatıştı. 1 kişi yaralandı.

İhan Darendelioğlu'nun Öldürülmesi Haberi

İSTANBUL
MAYIS 1980 CUMARTESİ

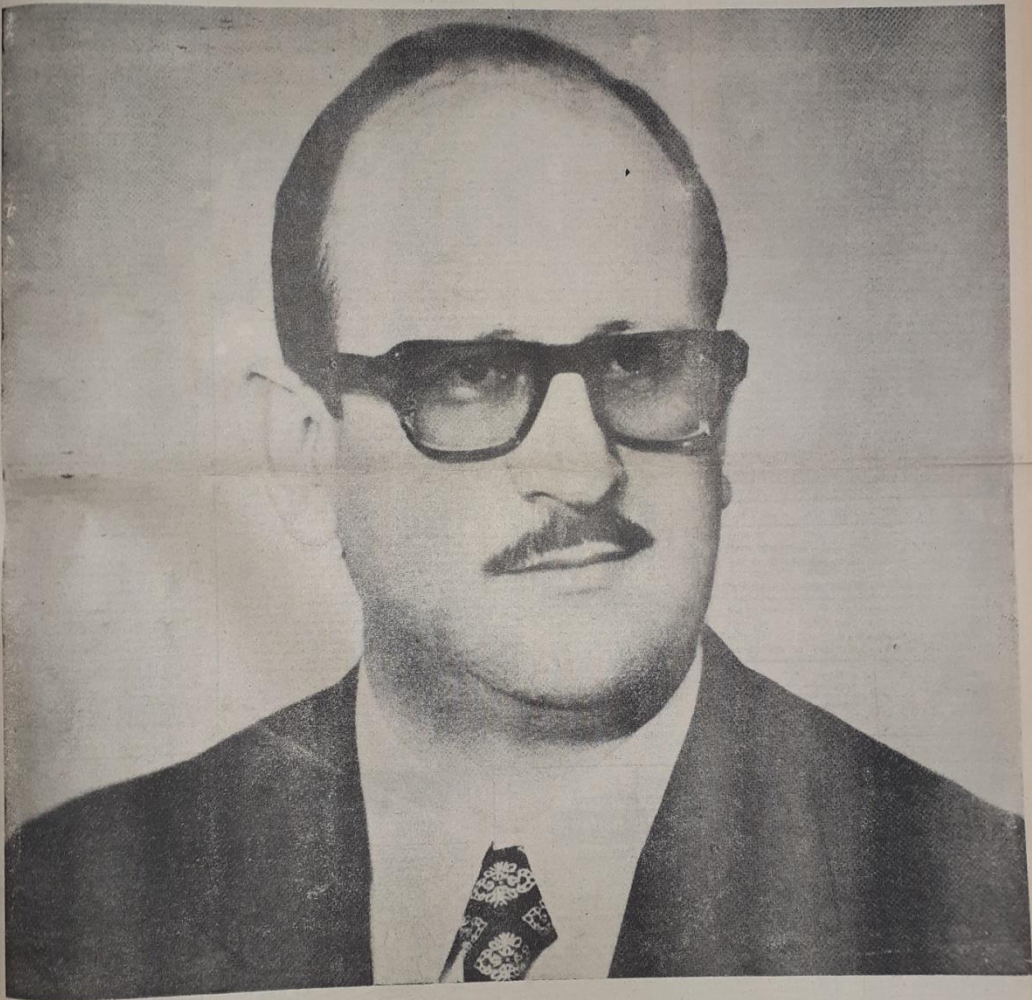
YILLIK FİYATI 10 TL
AYLIK FİYATI 3 TL
KURSUZ - NAYI 1980 FİYATI 10 TL
Yeni Akademi Caddesi 38
Nispetiye - İSTANBUL
Telefon: 36 75 80 (Başlık 4 Hat)

HERGÜN

HABERLERİMİZ
DİĞER SAYFALARDA

Allahü Ekber... Allahü Ekber...

(26 MART 1932 — 27 MAYIS 1980)

« Bizi öldürebilirler fakat dâvâmızın yürüyüşünü kimse engelleyemez »

Gün Sazak

Gün Sazak'ın Öldürülmesi Haberi

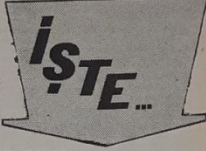
bir kültür hizmeti sunuyoruz

20 Temmuz 1980 Pazar

• YIL 32 — SATI 12161 FİYATI : 10 TL
 • Adres : Mimar Mehmetçik Caddesi 38
 Kızılköy — İSTANBUL
 • Telefon : 20 73 80 (Ekim'de 4 Hat)

HERGÜN

12 Mart'ın hükümet başkanına intikam için saldırdılar...

Bu defa da N. Erim'i öldürdüler!

DEV-YOL adındaki komünist hücre militanları tarafından koruma polisi de öldürülen Halkın Demokratik Devrimci Nihat Erim'in intikamı için saldırdılar. (Foto: THA)

- Saldırı sırasında Erim'in koruma polisi de hayatını kaybetti.
- Suikasti kanun dışı komünistlerden DEV-SOL grubu üstlendi

Erim'in kimliği

İstanbul'da komünistlerin saldırısına uğrayarak hayatını kaybeden N. Erim, 1912 yılında İstanbul'da doğdu. 1930 yılında İstanbul'da kurulan Halkın Demokratik Devrimci Devletleri ve Devletler ve Devletler Halkın Demokratik Devrimci Devletleri adlı örgütlerin kurucusu ve lideri olarak faaliyet gösterdi. (Devamı 7. Sayfa)

Cinayet, siyasi çevrelerde ve halk arasında 'Şok, tesiri yaptı'

HERKİM NERESİNİ? ANKARA — MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, 12 Mart cinayeti hakkında yaptığı konuşmada, "Bu cinayet, siyasi çevrelerde ve halk arasında 'Şok, tesiri yaptı'." dedi. (Devamı 7. Sayfa)

ERK — TEK BİLM Kırın İyini Elektrik Müberridi TURGUT ÖZALAY'ın vatanını

STRİYENİN FAKİHİ MÖSELENİ Yarm Güzetiminde

ÇORUM VE FATSA BİR İHANETİN İÇYÜZÜ

ADAM YIRTINIYORDU: ÇORUM YANIYOR, ONBİLERCE YARALI VE ÖLÜ VERİYORUZ!

4 Temmuz 1980 Cuma, saat 18:30 saatları... Çorum'da bir saldırı devam eder ve 4 Temmuz Cuma günü birçok kurbanın daha haberdar olmuştuk. (Devamı 7. Sayfa)

Militanların Çorum'da kurdukları barınak. (Devamı 7. Sayfa)

Çorum'da bir saldırı devam eder ve 4 Temmuz Cuma günü birçok kurbanın daha haberdar olmuştuk. (Devamı 7. Sayfa)

Dağıtacağımız 2 büyük eser

KUR'AN-I HAKİM VE MEALİ KERİM

Hasan Basri Çantay'ın 3 cilt ve 1253 sayfalık bu eserinden başka

Ansiklopedik **BÜYÜK İSLAM İLMİHAJİ**

713 sayfalık bu eseri ise bir ilim heyeti hazırladı...

Geniş tafsilatı bekleyiniz.

HER TARAF KAN GÖLÜNE DÖNDÜ

Bir günde 7 yurttaş acımadan katlettiler

Terörün bulamadığı şehir kalmadı

HABER MERKEZİ
 İSTANBUL — CHP İstanbul Milletvekili Kâzım Karabekir Çelebi, teröristlerin bir günde 7 yurttaşın acımadan katledildiğini söyledi. (Devamı 7. Sayfa)

Hastahanelerde yoksullardan muayene ve tedavi ücreti alınmayacak

ANADOLU AYANSI
 ÇANAKKALE — Bakanlık ile ilgili bir kararın sonucu olarak, hastahanelerde yoksullardan muayene ve tedavi ücreti alınmayacak. (Devamı 7. Sayfa)

Dış Tirkler Genel Müdürlüğü kurulması isteniyor

HABERİ 7. SAYFADADIR

Rodos'ta halkı aleyhimize komünistler kışkırtıyor

HABERİ 7. SAYFADADIR

Nihat Erim'in Öldürülmesi Haberi

İN'U
akma,
al!

Ankara'da
açıkta
urda lasti
undurma
yasakları

bir kültür hizmeti sunuyoruz

23 Temmuz 1980 Çarşamba

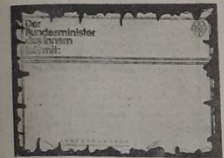
• YIL: 22 - SAYI: 1218 FİYATI: 1 TL 10 K
• Adres: Mektep Sokakı Cad. No 38
Bülentkimi - İSTANBUL
• Telefon: 28 72 28 (Beşli ve Hat)

HERGÜN

İŞTE...

“Türkiyeli komünistler Almanya’da da silahlı eylem yapıyor,,

Rat Almanya Federal İçleri Bakanlar Kurumu Teftişleri tarafından yapılan yitir raporuna göre...

- Rat Almanya Federal İçleri Bakanları tarafından hazırlanan raporda komünistler Milliyetçi Türkler planı altında belirlenmiştir.
- Raporda Milliyetçi Türklerin Alman kamplarına saygısızca tutuldukları da belirtilmiştir.

BERGÜN BÜROSU
BÜRSÜ — Bah Almanya Federal İçleri Bakanları tarafından hazırlanan raporda komünistlerin Almanya’da da silahlı eylemler yaptıkları belirtilmiştir. Milliyetçi Türkler’in Alman kamplarına saygısızca tutuldukları da belirtilmiştir. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

İdam edilenlerin sayısı 23’e yükseldi

Irak’ta 8 Türk daha idam edildi

BERGÜN BÜROSU
BAĞDAD — Irak’ta idam edilenlerin sayısı 23’e yükseldi. Milliyetçi Türkler’in Irak’ta da silahlı eylemler yaptıkları belirtilmiştir. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

İrakin Türkleri’nin silahlı eylemlerinin sayısı 23’e yükseldi. Milliyetçi Türkler’in Irak’ta da silahlı eylemler yaptıkları belirtilmiştir. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Kemal Türkler öldürüldü

- Maden-İş Ankara Şube Başkanı ‘İçki’ emri Türkler’in ölüme sebep oldu.
- Anadolu Ajansı -Türkler, TKP’nin fedai temsilcisiydi diye haber verdi.

HABER MERKEZİ
İSTANBUL — Maden-İş Ankara Şube Başkanı Kemal Türkler’in ölüme sebep olduğu bildirildi. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Nihat Erim inprağa alındı

HABER MERKEZİ
İSTANBUL — Devletin Nihat Erim’in inprağa alındığı bildirildi. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Gençlik korucuları ile yolda ilerleyen raporcular.

KEMAL TÜRKLERİN cesedi hastahane.

Dağıtacağımız 2 büyük eser

Kur'an-ı Hakim ve Meâli Kerim
• Hasan Buzur Cantay'ın 3 cilt ve 123 sayfalık eseri.
• ANKALOPEKİ
Büyük İslâm İlmihali
• Bir 100 sayfalık muhtelif konulara ilişkin 712 sayfalık eser.

İki eser bir arada

İki büyük eser bir arada... (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

MHP Lideri Türkeş Demirel'in mektubuna cevap verdi

“Devlete demokratik otorite sağlayacak yeni kanunlar çıkarılmalı...”, (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Anarşi vatani olmeyi amaçlıyor..

BERGÜN BÜROSU
ANKARA — Anarşi vatani olmeyi amaçlıyor.. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

ÇORUM VE FATSA BİR İHANETİN İÇYÜZÜ

Dini konulara iltifat etmeyen CHP'liler oy kaybısı ile yoğun bir mezhepçilik propagandasına girişti. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Mehmet İrakkat Çorum olayları üzerine spekülatif yayımlar yapıyor

HABER MERKEZİ
İSTANBUL — Mehmet İrakkat Çorum olayları üzerine spekülatif yayımlar yapıyor. (Devamı Sa. 7, Sh. 74b)

Kemal Türkler'in Öldürülmesinin Haberi